

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
„КРСТЕ МИСИРКОВ“

e-ISSN 2671-3780
p-ISSN 0350-8102

МАКЕДОНИСТИКА

23

Скопје, 2024

МАКЕДОНИСТИКА

Списанието излегува повремено.

Од издавачот: проф. д-р Елена Јованова-Грујовска, директорка на
Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“

Редакција: Светлана Давкова-Ѓоргиева (главен уредник),

Веселинка Лаброска, Борче Арсов

Лектура: Ивана Блажевска-Ристовска

Компјутерска подготовка: Александар Штерјев

Печатница: Арт принт студио

Тираж: 120

811.163.3'282(495.6)
811.163.3'373'282:39(495.6:=163.3)

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК „КРСТЕ МИСИРКОВ“
МАКЕДОНИСТИКА 23/2024

ЛИЛЈАНА МАКАРИЈОСКА
МЕРИ ЦУБАЛЕВСКА

**ЛЕКСИКАТА НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА КУЛТУРА
ВО НАРОДНОТО ТВОРЕШТВО
ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА**

Трудот е примен на 10.10.2024 г.

Р е ц е н з е н т и: проф. д-р Еленка Стоевска-Денчова,
проф. д-р Светлана Давкова-Ѓоргиева

Лилјана МАКАРИЈОСКА
Мери ЦУБАЛЕВСКА

ЛЕКСИКАТА НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА КУЛТУРА ВО НАРОДНОТО ТВОРЕШТВО ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Апстракт: Предмет на нашиот интерес е битовата лексика на егејските говори, врз основа на материјалот од изданија во кои е собрано богатото културно наследство, односно народното творештво од различни подрачја во Егејска Македонија (Костурско, Леринско, Воденско, Кукушко, Солунско). Од областа на материјалната култура на пр. се изделуваат називите за делови од куќата, покуќнината: *одаја, сџаја, пџарџирка, долаја*, називите за садови и др.: *бешлак, блуго, емеци, лаџка, ленџер, сахан, џас*, називите за храната: *јасџие, колак, џуџче, џлицина, фасуљ, росница, чиверме, камбосџира, чушка, џејон* и др., за облеката: *орехичка, руба, власник, долама, шеџун, калци, шџайки*, називите од областа на животинскиот свет: *коџка, мишка, карџал, какараска, џужок* итн. Мошне значајно е и богатото културно наследство изразено преку специфичната обредно-обичајна практика од животниот и календарскиот циклус. Битовата лексика на егејските говори документирана во народната проза е своевидна заштита и одбрана пред заборавот на еден важен дел од националното културно наследство на македонскиот народ.

Клучни зборови: културно наследство, фолклор, лексика, архаизми, дијалектизми.

Покрај истражувањето на македонските говори во егејскиот дел од Македонија, од непроценливо значење за историјата на македонскиот јазик, литература и култура е собирачката дејност на македонското народно творештво.

Трудовите посветени на јазикот и народната култура од Егејска Македонија се своевидна заштита од заборавот, имајќи го предвид несреќното напуштање на родните огништа во овој дел што имал мнозинско македонско население. Богатата раскажувачка традиција, што можеме да ја разгледуваме и како општомакедонска, но и како одликувачка, регионална, досега не била предмет на покомплексно проследување од лексички аспект. Драгоцен изворен материјал претставуваат објавените зборници со народни умотворби, раскажани од надарените раскажувачи и чувари на усното, народно културно наследство, за кои приказните биле дел од животот, од секојдневието во нивното потесно семејство, а песните верен придружник и во работата и при семејните и верски празнувања.

Егејските говори презентираат повеќе архаични јазични особености, како периферни говори, па затоа ги поттикнале истражувањата на странските слависти од почетокот на XX век, на пр. на Мазон (1923) посветени на корчанските, костурските и леринските говори, на М. Малецки (1934/1936) посветени на говорот на селата Сухо и Висока (Лагадинско), кои подоцна се основа и за анализата на З. Голомб (1963: 173–276) и др. Се среќаваат голем број трудови од областа на македонската дијалектологија посветени на егејските говори (сп. Макаријоска, Гајдова 2008: 9–19).

Посебно би сакале да го истакнеме повеќетомниот „Речник на македонските говори во југоисточниот егејски дел“ (Пеев 1999–2011), како историски документ за националната материјална култура со дијалектолошки, етнографски материјал од: кукушкиот, солунскиот, серскиот, воденскиот и еницевардарскиот говор, поткрепен со илустративни контексти од културното наследство.

Со текот на времето исчезнуваат можностите за зачувување на богатото народно творештво создавано во егејскиот дел на Македонија, во кое се претставени елементите на материјалната култура и специфичната обредно-обичајна практика од животниот и календарскиот циклус, народниот светоглед, верувањата и сл.

Предмет на нашиот интерес е битовата лексика на егејските говори, врз основа на материјалот од изданија во кои е собрано богатото културно наследство (народни приказни, песни, обреди и обичаи и др.) од различни подрачја во Егејска Македонија (Костурско, Леринско, Воденско, Серско, Драмско, Кукушко, Солунско)¹.

Од областа на материјалната култура се изделува *народнаџа архитџекџура*, којашто е одраз на градителските традиции, а егејскиот дел на Македонија, со својата положба, бил изложен на одредени културни влијанија. Потврдени се називите за *џрадеџни маџеријали*, *џаџиџиџа* и *објекџи*, *делови од куќа*, *џридружни објекџи*, *џокуќнина*, *сагови* и *џредмеџи за секојдневна уџоџреба* и др.: керпич, плитар ‘непечена тула’: фати мајстори, му сечеха керпичи (ЈМНП-4: 339), Сама Лозана кал подаваше, / Кал и камења, вар и плитари (МНПеК: 189), кересте ‘дрвен градежен материјал, дрвена граѓа’: Јане ми е пошал / на Стара Планина / киресте да сечи / мостови да прави (МНПеЛ: 30), тромбук ‘пресечено дрво, трупец, наменет за изработка на штици’: Тој што има куса жена, / да не оди за тромбуци, / тромбуците дома му се (МНПеК: 297), пенџур ‘трупец’: Кој си има куса жена, / за пинџури да не јоди, / пинџурите дома му се (МНПеК: 298), грџа ‘долго, дебело и право дрво што се користи за градба’: к’цна ја зема каницата сос носете, пак се качи на грџата (ЈМНП-4: 424), ќерамиди ‘градежен материјал за покривање на кровот’: Нашта куќа бележита, / кирмидите му се нови (МНПеВ: 269), друм, пат ‘место за поминување, одење’: Шо лудо врве по друмот, / на сива којна вјанато (МНПеВ: 272), Јавнал Марко којна пеливана, / ми кинисал по бели друмови, / ми наврти по вишни планини (МНПеВ: 27), Оште суштествуват ду денеска гробишта по п’тишта и друмове, што са велат Русилиџки (МНУ-5: 84), Се сретне на срет п’тје, / Му и

¹ Примерите се посочуваат со скратеници за изданијата.

фана п’тишчата, / П’тишчата, друмишчата (МНПеК: 51), Кол’у си знае криви
 п’тишча, / криви п’тишча, криви друмишча (МНПеД: 151), Имам конче аџамиче,
 / јас го карам по друмишча, / тој ме носи момини дворови (МНПеК: 271), сокак
 ‘улица’: Оде, Стоје крај сукаци, / крај сукаци крај друмови, / да ми чека кираици,
 / кираици јабанци (МНПеВ: 164), Келку те милвам, телку чувај се, / да не те
 сретнам тесни сокаци (МНПеК: 205), Ќе те занесе Јанина, / Јанина тесни сокаци,
 / пенџерите јогледала (МНПеК: 34), к’шта ‘куќа’: Да си вида мојто село, / мојто
 село, мојта к’шча, / мојта к’шча заклучена, / мојта мајка погребена, / невестата
 омажена, / машко дете аризано (МНПеК: 374), Ем си к’шта немаш, / К’шта
 пок’шница (МНПСД: 53), пок’шница ‘покуќнина’: Ем си к’шта немаш, / К’шта
 пок’шница, / Племна и вршило, / Ниви и градини (МНПСД: 53), кошара ‘просторија
 со сидови од праќе’: Ка ојдоме, ка видоме: / Ена крива кошара, / ена коза крастава
 (МНПеК: 305), авлија ‘отворен простор како дел на куќата; ограда, сид околу
 куќата’: има високи авлии, никако не можеш да влезеш (НКЕМ: 255), Динето фаленото
 прави куќа без скаље, / авлиите од мермер, / оф, оф, чивтелија (Кос: 99), баца
 ‘оџак’: се бутнал нетре на бацата (ЈМНП-4: 332), Тодор се качи на баца, / за да
 избега далеку. / Ми припукаја минсери, / Тодоја го јутепаја (МНПеВ: 71), чардак
 ‘трем на кат пред собите; вид претсобје во куќи од постар тип’: На висок чардак
 седеше, / руса си коса чешлаше (МНПеК: 163), – Вардарино чупче, високи пенџери,
 / високи пенџери, широки чардаци (МНПеК: 320), балкон ‘издадена мала заградена
 тераса на куќата’: чу’дина ќе оде, пари ќе спечале, / куќа ќе направе, куќа со
 балкони, / на балкон ќе седиш, флорини ќе ни’иш (МНПеЛ: 181), скела, скала
 ‘скала’: Прорепело на скелата, / Одговори стари Јано (МНПеК: 42), Шо ропева
 на скалата? / – Ој ти татко, стари татко! / Ракијари се, ракија ти сакеш (МНПеК: 42),
 Динето фаленото прави куќа без скаље (Кос: 99), пармак ‘колец од ограда на скали,
 балкон, чардак и сл.’: Се шета лудо и младо, / по шарените пармаци (МНПеК: 33),
 на чардаци на лимени пармаци, / да те служам кафе шикерлија (МНПеД: 163),
 Мар в’скачи са горе чардаци, / горе чардаци, честом пармаци (МНПеД: 87), одаја,
одајка, стаја ‘соба’, одајче ‘мала соба’: На сон те сонувам шарена јодаја, / шарена
 јодаја на мека постела (МНПеВ: 198), О мори одајо шарена, / со три бендили
 правена, / со бела зема мазана, / камо ти млада невеста (МНПеК: 99), Ојдоа дома,
 у стаата, у одаата са смее, са крките (МНПК: 155), Одајка не се флезено. / Постела
 немам послана, / Перница нема сложена (МНПеК: 288), Е бре јодајче шарено, /
 огно да не те изгори, / Во тебе немам влезено, / со метла немам сметено, / постела
 немам послано (МНПеК: 175), подрум ‘долен или подземен дел на куќата’: Не
 бери гајле брате Стојане, / јас ќе те скријам долу во подрумо, во шарењо сандук,
 во долното руво (МНПеЛ: 63), визба, земник ‘подрум, просторија под нивото на
 приземјето’: ја излезеш да ми наточиш, / рујно ми вино од визба (МНПСД: 50),
 Вкарајте ма при Бојана, При Бојана в далбок зимник, / Имам дума да хи думам
 (МНПСД: 56), келар, керал ‘помала просторија во куќа, за чување храна, облека
 и други предмети’: О да бе знала момината мајка, / Како трепте момкоото срце, /
 Дур да отори шарени киларе / Да си флезеш при малка деојка (МНПСД: 25), Ќерката
 отиде у керало, и класе рибите у леѓено (МНПК: 113), Сама го скрила ’о зимен

керал (МНПЕК: 343), Керко чендо во керало, / во керало зад сандуко, / зад сандуко со прикето (МНПЕК: 88), Сношчи влегу керало / Крз бочките помина (МНПЕК: 224), сношчи урва во кералот, помина покрај бочката, / ми се фатие полите, ми се истури виното (Кос: 109), стреа ‘крајот од покривот што поминува преку крајните сидови на куќата’: Една от жејн’те пракадуве сус тимјан по пишин софрата, с’та кука, келарут, постел’та, стрејта и др., за да беѓе луштутјата (МНУ-5: 88), кат ‘место каде што се составуваат два зида во некаква просторија; место покрај огништето во селска куќа’: един носе сфетилото, друк грнето или м’штрабата сус винто, а вељат одеки к’де к’тот: „Ела, дедо Божике, да вичериме!!!“ Напкум вељат на старите: „Добру вечар!“ „Дај Бог добро! – Добре дошл’, дедо Божике!“ (МНУ-5: 88), трем ‘покриена отворена просторија пред собите на куќа, предворје’, шупа ‘просторија непосредно до живеалиште за сместување огрев (дрва, јаглен), резерви од храна и сл.’: Се зедое момче и невеста. По еден трем ќе му заградиме една шупа да живее, едно девојче му дава госпо, самата го крсти Наошчосум. На ошчо е демек, во шупа живее (МНПК: 496), бунар ‘ископана и обидана длабока јама за вадење подземна вода’: Не ода село Кономлади, / Не носа пита во торба. / Не пија вода од бунар (МНПЕК: 180), кокошаник ‘кокошарник’: Двужца м’же одат к’де кукушаникут (МНУ-5: 97), фурна ‘печка за печење леб, пецива и др.’: Като гледа у фурната, нема погача. А то, под кревето (МНПК: 121), Мори фурно, пушта фурно, / Да не лебо да испечиш (МНПЕК: 287), Да шчо јадба ми јадеше? / Симит лебец од фурната, / Рудо јагне препечено (МНПЕК: 42), Велените милни снахи. / теја палјаха фурната (МНПЕД: 69), авур ‘штала, просторија за чување добиток’: и го взе магарто к’шчо го имаше врзано на авуро (МНПК: 514), Ќе му свара еден котел ’рж му вели, еден казан вода ќе му клам и ќе го затвора во авуро. Коа ќе стана, цел авур ќе е п’ли лири (МНПК: 515), вонкашна врата ‘надворешна врата’: Игранки сите на рет надраскуват зидут над вонкашната врата, а тиа, што берат парите и др., флеват и в куки, надраскуват зидут над пизуљут (МНУ-5: 84), порта, тешка порта ‘голема, дворна врата’: Отвори си тешки порти, / јас ти носам мила мамо, / одменица, невестица (МНПЕК: 249), на моите порти осунва, / да го капе капуљките, / да го лае финдулките (МНПЕК: 275), Јанкулови тешки порти, Тешки порти мраморени, / Дваш викнува, три чукнува (МНПЕК: 37), Да го испратиш до портата, / да пречека лазаренки (МНПКу: 31), мала порта ‘мала, влезна врата’: Та си дојде на мали порти, / Та искара лека боздугана, / Лека боздугана седемдесет оки, / Та издоби мали порти (МНПСД: 43), порте ‘вратичка’: Пиле пеје на портето, / на портето, крај Васето, / не ми било рано пиле, / тук ми било калеш Лаки (МНПЕЛ: 167), врата, вратничка ‘отворот низ кој се влегува и излегува’: Да ош дома да ’и затвориш вратите (МНПК: 518), Јазе синоќ там беше, / на малата вратничка (МНПЕВ: 305), прозорец, прозорче ‘прозорско окно’: През прозорци гледа. Ѓорѓи си го виждам (МНПЕД: 146), И мојто либе там беше, / на прозореца сидеше (МНПЕД: 149), од десна страна на гроба / да ми остајте прозорче / кога ќе мини четата / свештица да ми запали (МНПСД: 82), пенцер ‘прозорец’, паратир, паратирка ‘прозорец; таен влез’: Да ош дома да ’и затвориш вратите, пенцерите, дупките цели да ’и зак’лк’ш (МНПК: 518), Вардарино чупче, високи пенцери, /

високи пенцери, широки чардаци (МНПЕК: 320), да види Анко кој ропа, / кој ропа Анко на пенцер (МНПЕК: 54), Кога пенцере седеме, / јоба пенцере седеме, / лапки шарени јадеме (МНПЕК: 254), на пенцере стое, / една мома руси коси чешла (МНПЕК: 311), През пенцери гледа, / На тебе се смее (МНПЕК: 34), Нали ти с' мили, / Попуви худаја, / С много паратири? (МНПЕК: 146), излезе на паратирките ламјата и го виде (НКЕМ: 294), долап, долапа 'остава за покуќнински предмети, всидан шкаф': имало некоја долапа голема (МНПЕК: 522), Ќерката отиде у керало, и кладе рибите у леѓено, и са закључи у долапо. Убав долап, ќе ми го донесите тука (МНПЕК: 113), пезул, пезулник 'вдлабнато место во сидот или над огништето, обично приспособено како долап': Орачето клават на пизуљот палишникут, му наденуват еден колак на пашката – правајут, ушите от рал'то и утрошито. На палишникут запаљуваат сфеќа, кога вичерат. Пу вичер'та одат на чешмата, измиват палишникут, да му биде чисто жит'то, да са продаве. Палишникут и др. стојат на пизуљникут дур ду Сурва (МНУ-5: 89), шифоњер 'орман, креденец': зјај го, му вели, да го затвориш у шифоњеро (МНПЕК: 522), сандак 'дрвен ковчег за чување облека, предмети и сл.': Ми звела мајка ми, / ми го скрила на сандук, / за братово женетје, / за сестрино мажејне (МНПЕК: 29), јас ќе те скријам долу во подрумо, во шарењо сандук (МНПЕК: 63), Ќерко чендо во керало, / во керало зад сандуко, / зад сандуко со прикето (МНПЕК: 88), Јазе сум такцала сендук со прикија (МНПЕК: 213), Мар та ми флјази до тевни киљаре – / Мар та јотлупјај Златина санд'к, / мар та искарај Златина јал'ж (МНПЕК: 87), амбар 'дрвена градба за зрнеста храна': Кусо мече на амбар клече (куталут) (МНУ-5: 105), Ќе направам амбар мори моме. / – Чуму ти је амбар, море лудо? / Оре жито ќе соберам, моме (МНПЕК: 102), дибек 'издлабен сад од камен или (поретко) од дрво вкопан во земја во кој се толчи сол, пипер, кафе и др.', шиник 'дрвен цилиндричен сад што служи како мера за жито': Ка ми најде една мома, / шиник глава, три широка, / межи, межи дибек носи (МНПЕК: 304), Стојане сино на мајка, / ваја гудина скапија, / шиник жито стотина, / ведро вино фурина (МНПЕК: 215), свекрва вије станала, / кош је тулупе испрела, / шиник вретена напрела (МНПЕК: 123), нокви, ношви 'дрвено корито за месење леб; сандак за чување леб': Ја на ношви јода леб да си размеса (МНПЕК: 295), Напиши ме мајко на крај на ношвите, / ко ке стан да месиш мене да спомениш (МНПЕК: 78), напиши ме мајко, на крај на ношвите, / кога ош да месиш, мене да спомениш (Кос: 158), мангал 'отворен метален сад за греење со жар': на ано седеше мангало валеше, / мангало валеше, на страна пулеше (Кос: 107), кревет 'дел од мебел што служи за спиење': Дома ти дојдоме кревето послано, / кревето послано тебе не најдоме (МНПЕК: 270), На сон те сонувам шарена јодаја, / шарена јодаја на мека постела, / на мека постела, жилезен кревет (МНПЕК: 198), Като гледа у фурната, нема погача. А то, под кревето (МНПЕК: 121), маса, астал 'дел од покуќнина од рамна плоча и четири ногалки': Ќе ми носиш манца во одаата на масата, на вечерата манца, на раното чајче, млекце (МНПЕК: 113), Ќе клавате да се нап'лни астало со манца, му вели (МНПЕК: 287), софра 'ниска тркалезна маса за јадење': моабети си правеја на софрата (МНПЕК: 160), Хлебаринот му стори леб чист, кехајата му заколе јагне убаво, ахчијата им готви манца хубава им донесоха

софрата (ЈМНП-4: 322), му поклониха на кумот каниската на софрата, така и стомната сос виното (ЈМНП-4: 424), Пред вичерта софрата а клават к'де врат'та. Тамо нареждат сите манци, клават и гореречената пугача. Старите околу огинут седат, децата одат а дигнуват софрата (МНУ-5: 88), Малечките деца обикновено позаспуват пред вичер'та. Тоги и л'жат, не и устават да позаспат, за да са и они на софрата (МНУ-5: 89), Ој Јанкула мили Јанкула, / добри гости ти дојдоја, / добра софра да накладиш, / добар абер ти донесоја (МНПеК: 39), Елај куме, елај кафето варено, / постела послана, софрите кладени (МНПеК: 73), софрите кладени, / софрите послани, / со бели чаршафи, / со бели погачи, / со јагне печено, со вино црвено (Кос: 158), трпеза 'маса за јадење, маса наместена со јадења': И така ќе седнат сите, и веднаш ја курдисуваат трпезата, пак ракија пијат, по ракијата јадат, вино пијат, песни пеат (НКЕМ: 404), Донеси ти трпезата! И мајка му донела трпезата без леб, без ништо (ЈМНП-4: 311), постели лепо послано, нареди Вел'о перници, / нареди лепо трпези (МНПеЛ: 165), На ред моме, на ред, / на ред по трпеза, / ти р'ка да бациш, / да не се устраиш (МНПеК: 87), карекла стол, stole 'столица': Ако ти сум на к'смето, сама дома ќе ти дојда, / на карекла ќе ти седна (МНПеК: 30), С сретнаа среде пато, / мо и фати патишчата. Ако ти с'м на к'смето, / сама дома ќе ти дојда, / на карекла ќе ти седна (МНПеК: 31), Анџиче, жити верата, / отвори ано да влезе, / клади карекла да седна, / тури три чеши ркија (МНПеЛ: 51), клади ми столо да сена, / тури ми чаша ракија (Кос: 110), Да сметиш рамни дворови, / да и наредиш столови. / Кога ќе дојде сватови, / на среднио стол да седниш (МНПеК: 250), Бате ле, бате Стојане, / ни с'м вечера зготвила, / ни с'м расклала столове (МНПеД: 32), Наошчоса фатио столето (МНПК: 496), скемле 'столче, клупа': на зилено скемле да дремам, / на шарен сандук да седнам, / на момче рака да легнам (МНПеВ: 207), вршник, сач 'метален поклопец под кој се пече леб и др.': момите насеуваат пеп'л на една типсиа, а полупуваат сос вршник зад вонкашната врата (МНУ-5: 97), Па си го пратила дури на Амер'ка, / пари да пичали руба да ти купе, / вршник ем пудница (МНПеВ: 181), Ми јас тате, цел ден на фортомата се крљам, се меткам, а като о видно зелнико докато се нагори сачо, јас си слеглов од меткашката (МНПК: 123), подница, подничка 'црепна; земјен сад во кружна форма во кој се пече леб со вршник': земаха и подницата сос лебот (НКЕМ: 326), имаше една подница леб сос него во тавлата му, му даде на човека леб, јаде колку што можа, подницата пак цела си стоеше (НКЕМ: 325), Там ќе не' гостат кукошка, / кукошка Мушке пржена, / чиста пугача уд подница (МНПеВ: 214), Турај ми водичка ју мала стомничка, / меси ми тортичка ју мала подничка (МНПеВ: 173), сито 'направа за сеење брашно и сл.': Дарувај го, мила чино, Дудуљто, Дудуљто с сит'то, Да е сита годин'та! От куката пешин насеуваат над Дудуљто брашно сус сит'то, туруват вода врз него и го даруваат брашно (МНУ-5: 85), Ај море чупче шејтанцко, / погача сакам да месиш, / без сито да е потсееш, / без вода да е измесиш, / без оган да е испечиш (МНПеК: 107), решето 'вид јадро сито': Нова рашето, к'д да те обесам (МНУ-5: 103), С'бирајте сито и решето, / Да отсеам момковото жито, / Да најдеме моминија прстен, (МНПСД: 19), бешлак 'големо шише': си забравила неколку бешл'ци на газарот (НКЕМ: 299), са(х)ан,

са(х)анче ‘плитка чинија; плиток бакарен сад што се полни со јадење и се послужува, а стои на маса; подлабока бакарна чинија’: царот сака од меника сос еден сахан манца... да подрукнеш, да ти даде најмалкото саханче: онова саханче колку да јадат, толку повеќе извира!... пак саханчето пак п’лно остана, го зема саханчето го закара на дома му (НКЕМ: 287), Татко дади уд дребна стока / двесте сахане, триста казане, / хиљада вола, хиљада коне, / Момчиту хи и баш пијаница, / Сичку и испил и сатрул (МНПСД: 85), Хранили су гу, гледали, / давали му ф сахан просу (МНПеД: 30), тавла ‘подавалник’: јунаците ја држат тавлата (НКЕМ: 406), И кога ќе го бричат, зетот вади неколку сребрени пари или онлуци, ги става внатре во тавлата, та ја земаат две-три деца, одат на водата, ја треснуваат тавлата и парите ги земаат (НКЕМ: 408), блудо, паница, паничка ‘чинија’: се собираат и акалесаните сватови, земаат едно крондире ракија и ририф едно блудо (НКЕМ: 407), Синко, што у блудо да кладеме? (ЈМНП-4: 359), Паницата ја кладе горе на полицата (ЈМНП-4: 117), Му докара паница просо, како чини да му го турне во кошничката (ЈМНП-4: 127), И свари копривките и фрли во една пајнца и ја фрли бурмата во копривите (МНПК: 499), Ми дадоје празна торба без лепче, / ми дадоја празна паница без манца, / ми дадоја празна стомна без вода (МНПеК: 271), Дај ми моме ладна вода / од стомната шарената (МНПеК: 158), расс’рди се малката кумичка, / зафрлила мајшката паничка! (МНПеД: 65), како и мисур ‘чинија, ваган’, мисурче ‘ваганче’: Кој дробе л’жи, ф’ мисур’т си ѝ наоге (МНУ-5: 103), Слатко, благо – оф мисур не са торуве (МНУ-5: 105), и му тури бијаница, / бијаница во мисурче (МНПеК: 297), Пуста маца глуфец тера, / тој го стори таксидаро, / се полупи под мисурче. / Скокна грутка го изгоре (МНПеК: 297), пјато ‘длабока или плитка чинија за манца; ваганка, чинија’: Игуменот го причека царцко со синиата стребрена и пјатата стребрени, бунелите стребрени и манците царцки (НКЕМ: 339), танир, танирче ‘чинија’: И лисицата седнува на танирот на росницата, се изнајадува арно (НКЕМ: 326), Кладеа пет танири п’лни манца. И си зеде една лажичка и од едноо танирче, од другото танирче, од сичките се насити. Та горка като станала тањири измила (МНПК: 88), чиниче ‘сад за јадење’: Митриното лице вуденчко чиниче (МНПеВ: 258), гаван ‘земјен сад во вид на длабока чинија, што се користел за секаков вид јадење, обично чорбесто’ (ОЗКД: 19), чаша, чаша срчена ‘стаклена чаша’: Што да седни – чеша в раци, / во чешата рујно вино, / во виното чисти прстен (МНПеЛ: 17), тури три чеши ркија, / да крена да се напија (МНПеЛ: 51), Мори невесто калеша, / што ти е рудо грлото, / како ми чаша срчена, / полна и рамна ракија? (МНПеЛ: 156), чаша ракијана/фикијана ‘ракиена чаша’: Грло хи са профиреше, / Като чеша фикијана, / фикијана, ракијана (МНПСД: 24), филцан ‘сад од кој се пие кафе, чај и др.’: мојте црни очи – филцани за ракија, / мојте црни вежи, / морски пијавици (Кос: 107), Тојте очи стамболицки филжане (МНПеД: 178), бочка ‘бочва’: Ќе си наполнам до девет бочки, / до девет бочки црвено вино (МНПеК: 284), сношчи урва во кералот, помина покрај бочката, / ми се фатие полите, ми се истури виното (Кос: 109), буренце ‘дрвен или метален сад за течности, со два газера’, киселинарче ‘буренце за чување киселина’: И едењо си фргаше на киселинарчето, имае некое буренце тамо со киселина, фргаше пари на

то буренцето (МНПК: 297), букло, буклија ‘дрвен сад за вода, за носење вода за пиење при работа в поле’ (ОЗКД: 18), Јас Д’мбени не одам, / на рамо букла не носам (МНПЕК: 180), мојте црни очи – / две буклии вино, / мојто бело лице, мамо – / две бели погачи (Кос: 108), ведро, ведрица ‘дрвен сад, обично без капак, со рачка прицврстена за една дага или со полукружна рачка, што служи за чување и пренесување вода и други течности’: ведрото беше п’лно со млеко и на карајнето озгоре се инитјаса човеко го крена то ведрото му го истури (МНПК: 319), да му ’и здроби стамните, стамните и ведрото (ФЈСК: 95), ведрото ми корен фати, / корен фати сталби пушти (МНПЕК: 177), Јас ки молзам ведро млеко, / ти ки жниеш црно класје (МНПЕК: 297), Си крена ведро на рамо, / Малку ведрица на р’ци (МНПЕК: 131), Тој по едно ведро млеко му даваше на ден да не ’и гиба овците (НКЕМ: 302), каца ‘голем, валчест, дрвен сад, стегнат со обрачи, на дното проширен, а на горната страна отворен’: Шо има во кацата, сипај во торбата! (МНПК: 298), дали Киља каца месо, мор невесто (Кос: 160), копанка ‘корито од издлабено дрво, обично за хранење на стоката’: кај јановенчани може да се видат и разни други предмети: матка (бутим) со чурило, букља за вода, марница, лопата, купанка, софа, столче, маша и др. (ФЈСК: 24), корито ‘длабок издолжен сад од дрво, лим и сл., што се користи за перење, капење и сл.’: Стани Цоне стани доста си лежало, / тенките дарови во корито гнијат, / твоите бели платна плесни ми фатиле (МНПКу: 142), Цона мома дума, мајко мила мајко, / они се’ си гнијат во корито мајко, / јас си гнијам мајко во црната земја (МНПКу: 142), копан ‘пиралка’: Море лудо, море младо, / немам копан да исчукам (МНПЕК: 236), Твојти р’ци две кал’пи. / Копажна нема да перам, / да и перам кошулити (МНПЕК: 256), Па си го пратила дури на Амер’ка, / пари да пичали руба да ти купе, / вршник ем пудница маша и каџија, / маша и каџија копан и корито (МНПЕК: 181), матка, бутин ‘тесен, долгнавест, дрвен сад за матење матеница’: На пар’та от пугачата остават малце тестинце, а нанижуват на црвен копринен конец да а варзуват на маштрабата или на бутимут (МНУ-5: 88), чурило ‘маталка, матало во бутин со кое се разбива киселото млеко’, букља ‘дрвен сад за вода или за вино со синџир за носење преку рамо или за товарање добиток’, врчка ‘куп, голем и длабок глинен сад за зимница или туршија’, бинлак ‘голем стаклен сад за вино, ракија и сл., оплотен со дрвени прачки за заштита и со сплетена држалка’, делва ‘голем глинен сад, обично со две дршки’: а бре, гледаш ли тие дванајсете делви штото се п’лни алт’ни (НКЕМ: 332), си најде сичките делви п’лни алт’ни (НКЕМ: 333), саломадарник ‘сад за чување масло’: Мари жено, ами ако немаме ниту сол, ниту пипер, ниту ширлаган, дај ми саломадарникот, да ида да зема ширлаган! Му даде жената му саломадарникот и тој киниса (НКЕМ: 332), тас ‘метален сад за вода и сл.’: отиде сос еден тас манџа (ЈМНП-4: 251), еден цар имал еден стребрени тас (ЈМНП-4: 414), на голем ихтибар го имал тасот (ЈМНП-4: 414), крондир ‘сад за вино и ракија’: Прво пуштаат два деца со еден крондир вино, да ја акалесат невестата (НКЕМ: 407), стомна ‘глинен сад за вода’, стомне, стомничка ‘мал глинен сад за вода’: По метењето ќе земе две мали деца, едно машко и едно женско, ќе оди на улицата да го фрли ѓубрето. Кога ќе се врати дома, ќе земе ибрик и една стомна (НКЕМ: 408), му поклониха на

кумот... и стомната сос виното (ЈМНП-4: 424), носила стомна сос вода на рамото и тојнака като фрли циритот ја провали стомната (ЈМНП-4: 127), Кога те смислувам стомната скршувам (МНПеВ: 260), петли пее и билбили и четири трандафили: „Стан’ мор’ Маро, на утрина, зевај стамни ај за вода“ (ФЈСК: 70), Ми дадоје празна торба без лепче, / ми дадоја празна паница без манца, / ми дадоја празна стомна без вода (МНПеК: 271), На ливаѓе одам, српот на рамото, пинците пуд мишка, торба на рамото, торба на рамото, стомната на рака (МНПеВ: 260), Дај ми моме ладна вода / од стомната шарената (МНПеК: 158), Да се огледаш на стомните, / сте видиш мома за мене (МНПеД: 103), Тој не фати стомнето, / тук и фати раката (МНПеК: 157), Турај ми водичка ју мала стомничка, / меси ми тортичка ју мала подничка (МНПеВ: 173), латка ‘стомна’: Земи две латки и вјახни ме и ќе идеме на живата вода, таму има страшни самовили, ја чуват водата. Тогаш тојнака зема две латки (НКЕМ: 291), бардак, бардаче ‘земјан или бакарен сад со рачка и дулец за вода, вино или за ракија’: бабо дај еден бардак да појда да налеам вода (ЈМНП-4: 389), таа година к’ имат зиан уф куката. Ако ластовичката, зианут к биде на капајне: руби, стомни, брдаци и друзи домашна работи (МНУ-5: 85), Задремала млада невеста, / Испуснала бардак вино (МНПСД: 27), там шче кладем ф’в зилен ми бардак (МНПеД: 53), Кинисала мома на вода да иде, / на вода да иде с’с нови бардаци, / с’с нови бардаци у шарена чешма (МНПеД: 140), сја треба да о накрши бардачето (МНПК: 125), Мома оди одоздолу, / со сребрени бардачиња (МНПеК: 30), поте ‘бардаче’ (ОЗКД: 52), грне ‘земјен сад за готвење со една или со две рачки’: му дадое три лири, го зеваје грнето, ојдое дома, кладое фасуљ да вари (МНПК: 516), А бабата и зе пљачките, си отиде грне да купи (МНПК: 142), пагур ‘мал сад за ракија со плоскава форма’: Ќе ти ја пуштам Марика, / ручок да ти донесе, / типција зелник на глава, / паур ракија у џепот, / и карта вино на раце (МНПеВ: 288), латница ‘земјен сад’: нашал под еден камен една латница полна со ж’лтици (НКЕМ: 315), полунач ‘поклопец’: Грнето се тркала, најде си полунач’т (МНУ-5: 104), пирустија ‘железен триножник за готвење на отворен оган’: Рековме две, се сторија три, / три нози пирустија (МНПеК: 155), тепсија ‘голем и плиток калаисан бакарен сад во кој се пече обично зелник, пита, погача’: Спурти нова стреда момите насеуваат пеп’л на една типсиа (МНУ-5: 97), Ќе ти ја пуштам Марика, / ручок да ти донесе, / типција зелник на глава (МНПеВ: 288), ибрик ‘висок бакарен или сребрен сад за течности (обично за вода) со конусно или топчесто тело со рачка, и со издолжен врат со проширена устинка’: Кога ќе се врати дома, ќе земе ибрик (НКЕМ: 408), има чешма, ќе ја најдеш со сребрени ибрици вода налеј (ЈМНП-4: 138), Тој не ми фати, мори, ибрико, туку ми фати, мори, раката (ФЈСК: 48), Та му даде ибрик вода, / Тој не фати ибрик вода, / туку фати бело раче (МНПеК: 157), Ти да земиш ибрик вода, / ибрик вода калап сапун, / да измијеш бело лице, / бело лице црни јочи (МНПеВ: 307), ѓум ‘голем бакарен сад за вода’: Јаска беше мајка на белите чешми, / вода да налејам со бели ѓумови (МНПеВ: 197), напиши ме мајко, на крај ѓумови, / ѓумови да фатиш, мене да спомениш (Кос: 158), ленгер ‘бакарен сад’: к земе прво лингер сос китките на шервета и ќе ја остави честината пред сватовите (НКЕМ: 404), Тогаш ќе кинисаат сите мажи да одат на девојкината

куќа. Ако има јунакот татко, татко му ќе го земе ленгерот со нештата и крондирот со ракијата; и ќе кладат на еден ленгер малку ририф (НКЕМ: 403), чутура ‘мал, дрвен или метален сад за вода, вино, ракија и сл.’: почнала да го мере со чутурата, со кутелот (НКЕМ: 260), Ја зева лисицата читурата му го намажува газарот со тро катран (НКЕМ: 300), крондил ‘сад за вино и ракија’: Ка ми зве Јана и зелен крандил, / да и собери ж’лти јадови / да и направи лута ракија, / лута ракија за мушчилук (МНПЕК: 103), катови ‘три или четири емајлирани садови со мали рачки од двете страни што се прикрепуваат за метална направа со форма на буквата П, а служеле за носење јадење на аргатите на нива, на лозје или за храна за овчарите – садовите се ределе еден врз друг, горниот дел од рачката бил од дрво’ (ОЗКД: 32), котел ‘голем метален сад за готвење или за греење вода со тркалезен облик, со широко дно и рачка одозгора за закачување’, котле ‘помал метален сад за готвење’: Ќе му свара еден котел ’рж му вели, еден казан вода ќе му клам (МНПК: 515), извади си дрехите, си собра нетре на котелот го тури по куп (ЈМНП-4: 352), Ја заклала баба вошка јаловица, / направила баба до три котли чорба, / направила баба една чета голема (МНПЕК: 300), за вода да јоде од новата чешма, / јод новата чешма, со две бели котли (МНПЕК: 192), Да јода влашко бачило, / котле попара да права, / грутка сирење да сеча, / калеш бре јовни да печа (МНПЕК: 70), казан, казанче ‘голем, длабок бакарен сад со тркалезна форма што служи за загревање, готвење, перење и сл.’: Татко дади уд дребна стока / двесте сахане, триста казане, / хиљада вола, хиљада коне (МНПСД: 85), еден казан вода ќе му клам и ќе го затвора во авуро (МНПК: 515), мо го врна казанчето мо даде и едно тенцерче малечко (МНПК: 299), леген ‘поголем, емајлиран сад со потесно дно и поширок отвор’: Керката отиде у керало, и кладе рибите у леѓено (МНПК: 113), кога зеваш леѓен вода да се мијеш – Мара да спомениш (ФЈСК: 71), маштраба ‘сад за црпење и претурање вино’: един носе сфетилото, друк грнето или м’штрабата сус винто, а вељат одеки к’де к’тот: „Ела, дедо Божике, да вичериме!!!“ (МНУ-5: 88), На пар’та от пугачата остават малце тестинце, а нанижуват на црвен копринен кониц да а варзуват на маштрабата или на бутимут (МНУ-5: 88), тенцере, тенцерче ‘длабок метален сад во кој се готви јадење’: Некој Ѓуптин кладе да вари млеко, ка завре то млекото се нап’лна тенцерето (МНПК: 296), мо го врна казанчето мо даде и едно тенцерче малечко (МНПК: 299), кош ‘сад со различна форма и големина, сплетен од врбови или други гранки’: а пикна жената у кошо, го зави кошот со едно веленце (МНПК: 162), Кога беше ефтинија, / ефтинија кај чупите, / за кош слама арженица (МНПЕК: 302), кошница ‘сад од плетени прачки со рачка’: Намери Стојна Попова, / кошница грозје на рамо, / шамија лапки во раци (МНПЕК: 216), ај ојме, моме, на наша лапка, / да собериме кошница лапки, ти касни лапки, јас касни лапки (Кос: 97), кабачка ‘вид тиква која откако ќе се издлаби се користи како лејка’: Ако ми дадете една кабачка што имате, харно, ако не, да си пода. И ја гледа чобанот што да види, во кабачката имало јадење царско (ЈМНП-4: 310), Ја тој извади кабачката, ја отвори, што да види: јадења, манци (ЈМНП-4: 311), Чобанот извади кабачката, ја отвори (ЈМНП-4: 311), соларка ‘мал сад за чување сол за готвење, обично правоаголна кутија со капак на резе и рачка за закачување на

соодветно место во кујната’ (ОЗКД: 60), емеци ‘прибор за јадење’: Овчарот истиклици (нарочно), ка дојде царот, го причека и му кладе синија од дрво, бунели од дрво, пијати од дрво, емеците – прости (НКЕМ: 339), Игуменот го причека царско со синиата, стребрена и пјатата стребрени, бунелите стребрени. И тоа игуменот му кажа, со какви емеци и какви синии го пречека (НКЕМ: 339), ноже ‘орудие за сечење со сечило и рачка’: Си извади варшко ноже, / си посеку блага лапка, / лапка беше за јадење, / чупче беше за гибање (МНПЕК: 189), За мајка ти колај бива, вечер ке ти дојда, / за мајка ти фрушко ноже, вечер ке ти дојда. (МНПЕК: 70), бонела ‘виљушка’: Чобанот извади кабакката, ја отвори, на секој човек лажица даде, бонела, нож и прочее (ЈМНП-4: 311) и чатал ‘виљушка’ (ОЗКД: 69), лажица ‘дел од прибор за црпење или сркање течна или кашеста храна’: Чобанот извади кабакката, ја отвори, на секој човек лажица даде (ЈМНП-4: 311), Сакиш големата лажица, земи големата лопата (МНУ-5: 103), врешче ‘вреќичка’: Да ош дома да ’и затвориш вратите, пенцерите, дупките цели да ’и зак’лк’ш и да о фрлиш врешчето (МНПК: 518), мех ‘мешина’: меховите сос ширлаано паднаха на земја, се турна ширлаано (ЈМНП-4: 224), зема девет мехови благо, мед (ЈМНП-4: 401), торба, торбенце ‘поголемо кесе од некаква ткаенина или од кожа – за в раце или за на рамо’: на мајка ти колај има, / на мајка ти торба круши (МНПЕД: 114), Ми дадоје празна торба без лепче, / ми дадоја празна паница без манца (МНПЕК: 271), Дај ми моме ладна вода / од стомната шарената (МНПЕК: 158), змијата е зела неговата торба (ЈМНП-4: 347), И во ено торбенце и му и дава и оно торбенцето (МНПК: 521), таистро ‘торба’: змијата е зела неговата торба (таистро), тој отиде и турнал тамо таистрот сос алт’ните (ЈМНП-4: 347), вурцик ‘овчарска торба, тагарче’: та да си го фрља, леле, вурцикот од рамо / вурцикот од рамо, крљуко од раци (Кос: 136), борина ‘смолесто дрво од бор што служи за осветлување’: Изгаси девер борина, / метна Илена през рамо (МНПЕД: 79), как го шари, ка го пиши / по темнина, без борина / по влашката месечина (МНПЕК: 32), шандан ‘свеќник, ламба’: запали и тој шанданите като другите му братја (ЈМНП-4: 386), светило ‘светилник’: един носе сфетилото, друк грнето или м’штрабата сус винто, а вељат одеки к’де к’тот: „Ела, дедо Божике, да вичериме!!!“ (МНУ-5: 88), кандило ‘мал сад исполнет со масло, во кој гори фитил, пливка, за осветлување, пред икона, за в црква, на гроб и сл.’: Стани Петро, стани кандило запали (МНПКу: 85), метла, метличка ‘направа што служи за метење’, лопатка ‘помало орудие со рачка и плоскат проширен дел за собирање отпадоци’: Во тебе немам влезено, / со метла немам сметено (МНПЕК: 175), напиши ме мајко, на крај на метлата, / кога ош да бришиш, мене да спомениш (Кос: 158), Мома мете лепа црква, / со метличка босилкова, / со лопатка сребренова, и се моле на бога (МНПЕЛ: 16).

За дел од постилките и постелнината се употребуваат називите: постела ‘легло за одмор и спиење’: Море м’жу, ај вамо да си ојме на постелта. Добро жено, ел ти на мојта постелта (МНПК: 142), три години – три постели, три постели памбукерни, три перници копринени (ФЈСК: 53), Една от жејн’те пракадуве сус тимјан по пиштин софрата, с’та кука, келарут, постел’та, стрејта и др., за да беѓе лушутјата (МНУ-5: 88), да си му постелта, лепата постелта, белите перници (ФЈСК:

86), извади и за децата дрехи, извади харни постели, перници, извади леб, манци и друго (ЈМНП-4: 261), та је лижал три гудини, / три гудини шест месеци, / та ја скапал три пустели, / три пустели сандрашлии (МНПСД: 73), Девет години да лежиш, / девет постели да фрлиш (МНПеК: 163), Уми се мамо чуди се, / каква постела да постели (МНПКу: 157), Постела немам послана, / Перница нема сложена (МНПеК: 288), ќилим ‘вид дебела простирка за постилање’, ресен ќилим ‘вид дебела простирка со реси’: Ела си Јано ела си, / килимот да го искајиш, / червето да го доведеш (МНПеВ: 298), Шо лудо врве по друмот, / на сива којна вјанато, / на ресен килим седнато (МНПеВ: 272), чаршаф ‘покривка на постела, на јорган, на маса и сл. обично од памучно или ленено платно’: чупите да пере шарени кошули, / шарени кошули и бели чаршафи (МНПеК: 160), софрите послани, / со бели чаршафи, / со бели погачи, / со јагне печено, со вино црвено (Кос: 158), јорган, јорганче ‘прошиена дебела прекривка, наполнета со памук или со волна’: да ти донесе и протудраковиот јорган, да видиш што нешто е (ЈМНП-4: 134), и така да земеш јорганот и да побегнеш (ЈМНП-4: 134), Мома шари шарен јорган, / как го шари, ка го пиши / по темнина, без борина / по влашката месечина (МНПеК: 32), Посла ми ќебе врикувче. / Покри ме со јорган парталив, / и легна она до мене (МНПКу: 157-158), Нели је чедо богато, / каква постела послале, / послаја перо пирдуше, / с јорган копринен покрија (МНПКу: 157), та ја скапал три пустели, / три пустели сандрашлии, / три јургана басмајлии (МНПСД: 73), Легна лудо, да си заспи, / му се сонва малај мома, / се разбуди, не ја најде, / и се кара со јоргано: / – Ти јорганче, ти ќечавче, / ти раздели мојто либе. (МНПеК: 211), ќебе ‘покривка изработена од волна или друг сличен материјал’: Посла ми ќебе врикувче. / Покри ме со јорган парталив (МНПКу: 157), паплама ‘покривка, ќебе’: фрли р’ката и на врх папламата, уфати кепето од него (ЈМНП-4: 67), покривач ‘покривка’: Костадин бабо остана, црна му земна невеста, / бели камејна подзглавја, / зелена папрат покривач (МНПеЛ: 101), перница ‘мека постилка за главата при спиење’: Невестата им бакнува рака и ги дарува со по една перница (НКЕМ: 407), три постели памбуќерни, три перници копринени (ФЈСК: 53), да си му постела, лепата постела, белите перници (ФЈСК: 86), Ела си ереги, ела си, / нека избркаш перница, / нека ист’нчиш постела (МНПеК: 182), постели лепо послано, нареди Вел’о перници (МНПеЛ: 165), Мара болна лежи на меки душеци, / на меки душеци, на бели перници (Кос: 102) и зглавје, возглавје, возглавница, изглавје, позглавје ‘перница’: Кај што брало заспало, / три постели послало, / камче зглавје си клало (МНПеЛ: 129), като стигним ју мајка ти, / да ма кладеш под в’зглаве (МНПеД: 69), жокапаха ти русите коси, / русите коси по в’зглавници! (МНПеД: 95), Камен позглавје перница, / и љута змија под него (МНПеК: 314), Костадин бабо остана, црна му земна невеста, / бели камејна подзглавја (МНПеЛ: 101), Мартир планина ќе клајме, / тенка пушка под изглавје, / остра сабја на средина (МНПеЛ: 149), Дења го носја в пазофа, / Вечер го турам изглавја (МНПСД: 54).

Исто така, значаен дел од материјалната култура се однесува на *селскосиојанската дејност*, со разновидните традиционални земјоделски орудија за подобрување на плодноста на почвата, односно на занаетчиските алатки, на

направите поврзани со ткајачката, плетачката и везачката дејност коишто се развивале на балканските простори, како и на други предмети за секојдневна употреба итн.

Во народното творештво се среќаваат голем број називи од оваа област, на пр.: алат ‘орудие, инструмент, прибор за рачна работа, за занает’: Ами, ме оставија тука, јас да а чувам, алатите да му и чувам (МНПК: 121), мотика ‘железно орудие со долга рачка за копање земја, прекопување посеви и др.’: Ти фати едно пиле, го кладе на цепот пиљто – мотиката и кај горе ој (МНПК: 525), купачелникут или мутиката сус што кј ’и закопе, гу убрнуве наопко, гу клаве на држаљ’то (МНУ-5: 98), На купајне одам, мотика на рамо (МНПеВ: 260), лопата ‘орудие со долга рачка и долен плоскат проширен дел за црпење, пресипување’: Сакиш големата лажица, земи големата лопата (МНУ-5: 103), рало, орало ‘земјоделско орудие за орање’: Орачето клават на пизуљот палишникут, му наденуваат еден колак на пашката – правајут, ушите от рал’то и утрошито (МНУ-5: 89), От к’де се зафатат, тамо го закопуват рал’то (МНУ-5: 96), Да речиме, ако е урач – рало, ако е терзиа – нужици (МНУ-5: 97), Да ми се скрше ралото, / ралото или рачица, / поскоро дома да дојдам, / тебе Невено да видам (МНПКу: 159), Татко ти го најдо од оран гредеше, / Орало му јузе добра да се стора (МНПеК: 161), палишник ‘железниот дел од плугот што ја сече земјата при орање’: На палишникут запаљуваат сфеќа, кога вичерат. Пу вичер’та одат на чешмата, измиват палишникут, да му биде чисто жит’то, да са продаве. Палишникут и др. стојат на пизуљникут дур ду Сурва (МНУ-5: 89), тесла ‘дрводелска алатка слична на секира, со сечило за делкање и тапа страна за ковење клинци’: на нива да тргнеше да иде да оре ќе да загубеше теслата или друго, што да сееше, гаргите го јадеха (НКЕМ: 324), чекич ‘чекан’: и тојнака ги зема, зема и чекичот (ЈМНП-4: 240), балтачка ‘секирче, за лепење дрва дома, за кастрење прачки и сл.’, балтија ‘секира’: не му работеш к’сметот, љу да тргнеше да иде во гората за дрва да бере, не беше кабил, или балтијата ќе загубеше, или хортомата од добитокот (НКЕМ: 324), Марија си зве фурката да си преди, а Јосиф си го зве балтијата да си лепе дрва (МНПК: 164), зема и една балтија од крушата пари да тера (ЈМНП-4: 221), Единјут зимува една балтиа и веле 3 п’ти: „Ки и закољум виа кукошки“ (МНУ-5: 97), Ету си стару де иди, / Тувар дрва прит негу, / Балтиета на раму (МНПСД: 33), срп ‘орудие за жниење’: От как ќе дожниат, фрле секуј српут мо пр’ко него. Ако падне сус сечил’то ут к’де него, ќе биде здраф, ако напротиф – болен (МНУ-5: 84), Да пож’на бела пченица, / Везден, везден српо тегља, / Пуста нива не се свршва (МНПеК: 63), Српо си остави тебе да те слушам, / каква песна пејеш, какво оро играш (МНПеК: 196), На ливаѓе одам, српот на рамото, пинците пуд мишка, торба на рамото (МНПеВ: 260), Тебе не те пушта твојта стара мајка. / Ти си за српот, српот на рамото, / и си појде Доно село Другомирци (МНПКу: 83), Кринала Вида, кринала, / Серското Поле на жетва, / турила српот на рамо (МНПСД: 57), сор ‘алат за кастрење лози и гранки’: Имале мајка машчеја, / ми звела соро и српо, / појде ветки да сечи (МНПеК: 61), лиљак ‘вид срп за жнеење, што е поголем од обичниот срп со рамно сечило (без запци) и длабоко искривено веднаш над рачката, па така потфаќа двојно повеќе класје и со него обично жнеее

мажите’ (ОЗКД: 38), паламарка ‘дрвена жетварска алатка во форма на ракавица (го заштитувала горниот дел на дланката) на врвот со кука за зафаќање на поголема ракатка, повеќе класови жито при жнеење и за забрзување на жнеењето’ (ОЗКД: 48), капистра ‘огламеник’: капистрата насад да ја земеш, да ја не дадеш на човекот што ќе ме купи (ЈМНП-4: 382), меткашка ‘лулашка’: цел ден на фортомата се крљам, се меткам, а като о видо зелнико докато се нагори сачо, јас си слеглов од меткашката (МНПК: 123), паланса ‘направа за мерење тежина со „бљудо“, вага, кантар’ (ОЗКД: 48), др’нг ‘кол за берење ореви’ (ОЗКД: 24), леса ‘направа од исковани штици со две странични летви, што истовремено се рачки на лесата, а служи за носење тули, малтер, но и пченка и др., а за носење се неопходни двајца’ (ОЗКД: 39), бубица ‘игла за шиене со големо „уше“, во која лесно се вденува конецот’ (ОЗКД: 16), тулуп ‘кадела’: свекрва вије станала, / кош је тулупе испрела, / шиник вретена напрела (МНПед: 123), кош сам толопе испрела... (МНПед: 46), вртелка ‘направа за намотување предено, за рачно навивање предено или друг конец во клопче (ОЗКД: 18), вретено ‘дрвено валчесто стапче на кое се навива преѓата’: Брате, ја го пресленот на вретеното! (ЈМНП-4: 402), Брате, ето на мајка ми и вретеното, што е предела! (ЈМНП-4: 221), На жена, што не ѝ споре да преде, зиме едно вретено, оде на плетут на таа жена, што ѝ споре, сус една друга от кукешните, веле три п’ти вртеки вретен’то: „Додо, или стрице, или нивесто дај ми тфојут спуреш!“ (МНУ-5: 97), свекрва вије станала, / кош је тулупе (кадела) испрела, / шиник вретена напрела (МНПед: 123), преслен ‘тркалце на долниот крај од вретеното’: Брате, ја го пресленот на вретеното! (ЈМНП-4: 402), Брате, ето на мајка ми преслиног! (ЈМНП-4: 221), фурка ‘дрвен стап на кој се намотува волна за предење’: Марија си зве фурката да си преди (МНПК: 164), ќе кладум една фурка над портата, ќе кладум шупелка (ЈМНП-4: 454), Ду денеска на планинта бабата суштествува мраморисана коту чешма, сус фурка на појсут, а којзте спили (МНУ-5: 87), Е мор лендино широка, / ка шчо широка висока, / камо ти фурка да прендеш? (МНПек: 51), разбој, старолак ‘направа за ткаење’: Основа, преврзина на разбој, или ругузина ’и насечуват, за да не ’и заплете като них (МНУ-5: 84), Гори пепел да станиш, / Братја не ме даве, / Туфеко си даве: / Сестри не ме даве, / Разбои се продаве (МНПек: 159), Ти да одиш утре састра, / утре састра ов разбојот, / да искаеш дипл прегач (МНПев: 308), чузда је крпа носила/ чузда је хурка предјала, / чузда је к’шта метјала (МНПед: 47), Јана ми сена на разбој, / шарен ми прегач да ткае (Кос: 70), После годежот момата ја основа камухата, ја кладе на старолакот да ја ткае. Остана камухата неткаена на старолакот (ЈМНП-4: 344), кросно ‘вратило на разбој за ткаење, едно за навиткување на основата, друго за исткаеното’: Надвечерта, пред да дохдат гувеата, на уборут на прагут клават едно кросно и едно лајно нагорено, а над врат’та капина и в’жинце, преко них да врват добиците, за да са здрави (МНУ-5: 90), Јас ти сакам кошула, / ти ми даваш кросното. (МНПек: 291), шкрипци ‘направа за домашен разбој’: Невеста платно ткаеше, / шкрипците песни му пееја (МНПел: 111), ѓерѓеф ‘тркалезна или четвртеста рамка на која се распнува платното што се везе’: Јана седи на ѓерѓево, / и ми вези свилено знаме, и ми вези знаме македонско (МНПек: 322), Леле Јано мое мило чедо, /

доста седи везден на гергефо, / и си шариш зелена марама (МНПЕЛ: 88), и неја сме моми били/ и предехме и т'чакме, / и на гергеф киндисвахме (МНПЕД: 69), фараши 'сад за губре, губрарник; мала ламаринена лопатка, со куса рачка што се користи во домаќинството за собирање ситен отпад од кујната (ронки, луспи од зеленчук), од тремовите, чардаците' (ОЗКД: 66), кација 'железна лопатка за жар': пари да пичали руба да ти купе,/ вршник ем пудница маша и кација,/ маша и кација копан и корито (МНПЕВ: 181), Чукает со кации низ дворот, по дупките и околу к'штата, и велат: „Бегајте змии, оти идет Еремиа“ (МИЛ: 474), кљункашка 'свонец' (ОЗКД: 34), прапорче 'празно метално топче со мало метално топче во внатрешноста кое тропа при тресење; затворено звонче': Прапорчина като на овците шо му зенге, и така на Доста му зенгаа прапорчината (МНПК: 160), клапа 'дрвена направа, парче дрво за затворање на вратата, со која лесно се отвора и однадвор и одвнатре' (ОЗКД: 34), лост, сирт 'дрвена направа, налик на помала греда, поставена/вградена во специјален отвор по должина на сидот веднаш зад вратата, што служела за затворање на тешки, старински куќни порти; мандало' (ОЗКД: 40), катинар 'катанец', катица 'железна направа за заклучување врата; за разлика од катинарот, што претставува подвижна направа за заклучување на вратата, катината се вградува во вратата и е со различни големини и форми' (ОЗКД: 31), фурча 'четка': И тој си зве една фурча и едно кутиче боја и отиде на едно место тамо да лустросва чели (МНПК: 306), огледало, огледалце 'стакло покриено со амалгам за огледување': Ке те занесе Јанина, / Јанина тесни сокаци, / пенџерите јогледала (МНПЕК: 34), пенџерите огледало, / огледало без пуљало (Кос: 123), На лицето драм белило, / на очите оглендалце (МНПЕК: 156), гребен, гребенче, грепче 'чешел': Мајка му во тепсиа носит благо сукано; а снахите коланот (појас) со пафти, колбите, четири прстени, шамја за р'це, друга за глава, туљбен, фес, огледало, гребен и ж'лтици (МИЛ: 469), Сношчи на сон те виду, / На колена ми седеше, / Русо перче ми ресеше. / Со гребенче филдишено, / На ризето копринено (МНПЕК: 200), Еното велеше: „Јаска ќе му купа, / јаска ќе му купа грепче и сапунче“ (Кос: 156).

Ги бележиме и називите за *музички инструменти*: свиrol 'народен инструмент, шупелка', свирка, пишталка 'мал инструмент на кој се свира со дување': На момини двори, / Двја си свирки свирјат (МНПЕД: 84), Засфирил Марку, засфирил, / сас танка бјала пишчалка (МНПЕД: 24), кавал 'дувачки инструмент во вид на дрвена цевка со осум отвори': Ја на брат ти колај има, / еден шарен кавол, / еден шарен кавол либе / нема да се кара (МНПЕК: 191), Силно си стадо пасеше, / со шарен кавал свиреше, / и во кавалот зборваше (МНПЕК: 268), С меден си кавал свиреше. / Кавалот свире, гојворе, / другари верни зговорни, /има ли некој од вазе (МНПКУ: 139), засвирил је Тодор на медни кавале (МНПЕД: 158), бурија 'труба од кора од дрво': Бој се почна, бој ужасен, / пушки пукат, бомби грмат, / и буриите свират (МНПЕЛ: 97), гајда 'народен дувачки инструмент составен од мев (мешина), најчесто од коза, со три цевки за дување и за свирење': Дојде шеснајта година: / Стегај си Ганчо пинците, / свира си Ганчо гајдата, / да си собериш војската (МНПЕК: 378), тапан 'ударен инструмент во форма на голем шуплив цилиндар со оптегната кожа на едната или на двете страни; барабан': оро играјат џамаларинут

на таницут, сус сфирол или сус гајда, или сус т'пан им сфират (МНУ-5: 95), Теб ќе буре тапаните, / мен ќе бијат камбаните (МНПеК: 211), На момини двори, / Двја си свирки свирјат, / Три т'пани думкат, / Нивјаста заводат (МНПеД: 84), Да си зева свирци и т'пани, / Да си бега през четири гори (МНПеК: 95), зурла 'дувачки музички инструмент со силен звук': Ми рипнаа тапајните, / тапајното и зурлите (МНПеВ: 52), Он си закарал девет зурни, / девет зурни и девет т'п'ња (МНПеД: 97), тамбура 'ориентален жичен музички инструмент': Болен лежи капиданот, / ни јумира, ни станува. / Донес'те ми тамбурата, / да засвирам, да запејам (МНПеВ: 104), Ветрови вејат, тамбури се леат, / бури се леат, снег до колена, / го сардисале село Жеревени (МНПеЛ: 82).

Храната е значаен дел од материјалната култура на секој народ, што придонесува за неговата етничка препознатливост. Преку називите за секојдневната храна, но и за храната подготвувана за семејните и календарските празници, се проследуваат цврстите врски меѓу обредните активности и соодветните термини кои се зачувани регионално или пошироко на македонските простори (Макаријоска 2021: 6). Во народните приказни од егејскиот дел на Македонија се потврдени и општомакедонски и некои регионално ограничени називи, на пр.: јадовиште, јастие 'јадење, храна': со вије пари ќе купиш дреки, ќе си купиш јадовиште (МНПК: 145), И немој гледаш кебарски манци: што и да е – јам, ча мојот стомак носи секако јастие (ЈМНП-4: 49), за петмина јастие му дадоха (ЈМНП-4: 49), брашно 'мелена житна култура': Да расточи зелника/ От три хамбара брашното/ От три чешми одата... (МНПеД: 65), бобота 'пченкарно брашно': М'р чулал си Јанинко,/ Чи т' татко ти југлавил,/ За чичовото фурнијче, / За една тепсе бубота, / И два-три харжи хљабове? (МНПеД: 153), пешник 'голем, кружен пченичен леб': Завалијката жена испросила од комшиите еден пешник леп (НКЕМ: 311), И кутијата извади две-три пешника леб (ЈМНП-4: 261), Пукни мале, некем го, / Тој мен рано ќе буди, / Да му собирам пишници (МНПеД: 147), лебец, чист леб 'леб, погача од пченично брашно': Спроти Сфити Тодур момите раздават на црквата пшеница и пчиничка бркано, и чист леп (МНУ-5: 90), да дој бргу невестата, / да налее студена вода, / да замеси фурна лебец, / да пречека сватовите (Кос: 161), погача 'пченичен леб од тесто без квасец, печен во тепсија': Като гледа у фурниата, нема погача (МНПК: 121), Пред вичерта софрата а клават к'де враг'та. Тамо нареждат сите манци, клават и гореречената пугача (МНУ-5: 88), погача ќе меса, лудо, погача ќе меса, / чорапи ќе дада, лудо, чорапи ќе дада, стројници ќе дојде, лудо (Кос: 118), бела/чиста погача 'погача од пченично брашно': Ние треба ош поубаво да живиме, като сичкио народ, со бели погачи, со чисто брашно месени (МНПК: 155), Елај куме, елај кафето варено, / постела послана, софрите кладени, / со бели погачи, со вино червено (МНПеК: 73), За тебе лудо чиста погача, / да јадиш, ајде, да врвиш (МНПеК: 254), Там ќе не' гостат кукошка, / кукошка Мушке пржена, / чиста пугача уд подница (МНПеВ: 214), Свали се долу јас ки ти гостам, / јас ки ти гостам чиста погача (МНПеВ: 300), Од два класа кутлак жито. / Кутлак лажица, чиста погача (МНПеВ: 22), пресник 'пресна погача': Месат една пресник пугача, ф неа клават заманцка пара; а печат в пепелта уф огинут (МНУ-5: 88),

колак ‘колач, погача’: После ќе растроши еден колак од оние, што се направени во петокот, и ќе го фрли напред и назад, за ермен ќе се прекрсти три крстови, ќе кинисаат (НКЕМ: 326), турта ‘вид леб’: јас не можам ни брашно да си соберам, ни пупка да си месам, затоа синко, стори една добрина и собери брашно околу камејната, диреците и замеси една турта да си појадиме заедно (НКЕМ: 284), пупка ‘леб’, пупче, пупале, кравајче ‘лепче’: замесила и опечила по едно пупче да јадат со бабата (НКЕМ: 284), Момичето, ка било ногу послушно, си месило еден кравај (пупче) и отишло на воденицата (НКЕМ: 306), чиница мели брашно, / брашно на баба, / баба меси пупче, / пупче на р’то, / р’то фати зајче (МНПЕЛ: 186), баба мене пупале, / пупале на попо, / попо мене молитва (МНПЕЛ: 185), О бре момиче гидијче, / меси ми ено кравајче, / на сл’нце да го испечиш, / на дузен да го донесиш (МНПЕК: 243), леб за севгарово здравје ‘леб што се раздава по крајот на вршењето за здравје на севгарот’: На довршувајне ка ќе довршат, ут ново жито мељат брашно. Пешин месат леп, го раздават по јук’те за Севгаруво здраве, па напкун факат от него да јадат (МНУ-5: 87), гумно ‘погача за Бадник’: Прават пугача, којата а вељат гумно: отузгоре напрауваат сус тесто гумно, стогове... и одат на гумното, запаљуваат врз неа сфeka. Неа а клават на софрата на Б’дник, на првјут и вторјут ден на р’чко и вичера, ама не а јадат. Дури на крајнут ден а накршуват и а изедуват (МНУ-5: 89), литургија ‘обредно лепче од квасено пресно тесто, симбол на телото Христово’: И му дадоја на попо литурги. Си товари човеко на коно... Празен коно, нема литургии (МНПК: 523), нафора ‘парче (залак) осветен леб што им се дава на православните верници при причестување, по богослужба’: попо чека со комкајне, попадика со нафора, питропица со пченица (ФЈСК: 80), питулица ‘тиганица’: Мене ми прави анката красни питулици (НКЕМ: 273), питуљка ‘пита; палачинка’: Петок одеме ама не пееме, береме брашно си правеме буречи питуљки (МНПК: 537), кора, лист ‘истенчено тесто од кое се прави пита, баница и сл.’: и да сторам до Бешиште, / таму имам верно либе, / ќе ми суче тенки кори (МНПЕВ: 104), Да расточи зелника / От три хамбара брашното / От три чешми одата... / За да точи листата: Тенки, тенки, тенкички (МНПЕД: 65), мазник ‘вртена пита’: таа му наготвила мазници и печени кокошки (НКЕМ: 307), Запрегни поли ракави, / измеси девет погачи, / измеси девет мазници, / заколи девет кокошки (МНПЕЛ: 165), зелник ‘комат, пита со некој вид зелје’: Мајка ти ми даде едно зелниче убаво (МНПК: 151), Ми јас тате, като о видео зелнико докато се нагори сачо, јас си слеглов од меткашката и си кладо двата прста, трите на зелникот (МНПК: 123), Па изеде зелен зелник, / па ми испи карта вино (МНПКу: 160), Да му меса да му печа, / Да му печа три бурези, / Три бурези, пет зелници (МНПЕК: 64), Кога ќе стана свекрва, / лебо да најди замесен, / зелник да најди опечен (МНПЕК: 77), пита, плакета ‘вид сукано тесто, баница’: Е, мар, бабо, ќе ти дада едно резанче пита со коприви (МНПК: 113), Не носа пита во торба. / Не пија вода од бунар (МНПЕК: 180), пита ќе ти меса со студена вода. / Пукни стрино, тресни сина ќе ти л’жа (МНПЕК: 163), И да омесиш Петкано! / Девет пешти чисти пити, / За бога да ги раздадем (МНПСД: 14), сторила с’м чиста пита, / чиста пита и плакета (МНПЕД: 93), баница, баничка ‘вид сукано тесто’: Едно дете било болно, пукало

бајнчка. Немало масло. Мајка мо му рекла: „Ки одум на пазарут, ќе купум масло, ќе ти правум баница!“ Дур да дое ут пазарут, дет’то умрело. От това устанало да раздават ду денеска по куките баница и лангиди (МНУ-5: 90), Запрегни скуте ракаве, / да источиш тенка баница (МНПСД: 72), Запригни Јано, скуте р’каве, / Расточи Јано тенка баница (МНПСД: 17), плицина ‘вид тестено јадење од пченкарно брашно и сирење, што се пече под сач, проја’ (ОЗКД: 51), бурек ‘вид ориентална пита’: Петок одеме ама не пееме, береме брашно си правеме буречи (МНПК: 537), Да му меса да му печа, / Да му печа три бурези, / Три бурези, пет зелници (МНПеК: 64), в’мбелски овни, мој, да печа, леле де, / врбцки бурези, мој, да јада леле, бели погачи брезници (Кос: 116), симид, симитче ‘лепче од бело брашно замесено со специјална маја’: мојте р’ки два симидја бјали (МНПеД: 178), Твојте очи Лено воденски череши се. / Твојто лице Лено леринско симитче е (МНПеК: 247), Лицето бело червено, / Като оритско јаб’лко, / Като пазарско симитче (МНПеК: 260), љута ракија пијее, / од мене мезе сакаје, / од мојто лице симитче (МНПеК: 220), росница ‘ситни, суви испржени трошки леб; еден вид тарана, фиде; вид ретка каша (брашното се разбива поретко, па кашата се срка со лажица)’, тарана ‘тесто иситнето во вид на зрнца и исушено, од кое се прави чорба и служи како додаток за други јадења’: Па воденичарката на воденичарот тогај му донесела росници да руча, јадејне на воденичарот. Росници се уд брашно, као кашата, а прават така зрнца, зрнца и ја викат росница, таму, попарена па со зејтин. Тараната е башка, росницата е башка. Ала таа, росницата е живо брашно, ама а прават, ала а прават зрнца, зрнца. И лисицата седнува на танирот на росницата, се изнајадува арно (НКЕМ: 263), Рано ќе ме скорина, / да му пера бијала, / да му вара тарана (МНПеЛ: 160), благота ‘млеко и млечни производи’: Црвено вино владешко, / ем од кошута благота, / од дива коза сирејне (МНПеВ: 297), пресно млеко ‘благо, непотквасено млеко’: Да ти донесе, донесе, / От кошута прјасно млјако (МНПеД: 154), сирение, сирење ‘сирење, млечен производ’: Ен комад леб тамо, тро сирение (МНПК: 521), На мрамор плоча седеја, / лута ракиј пијеја, / мезе сирејне јадеја (МНПеВ: 204), От кошута прјасно млјако, / От дива коза сирене (МНПеД: 154), На пазар си продаваха, / Прјасно сирене в крчази (МНПеД: 144), урда ‘изварка’: јотидоха горе, горе, / планин’та на мандрата, / да донес’т блага урда, / блага урда и сирене (МНПеД: 85), манца ‘зготвено јадење, обично чорбесто’: Купваме леп башка, манца вареме на ено (МНПК: 537), Ќе ми носиш манца во одаата на масата, на вечерата манца, на раното чајче, млекце (МНПК: 113), отиде сос еден тас манца (ЈМНП-4: 251), И немој гледаш кебарски манци: што и да е – јам, ча мојот стомак носи секакво јастие (ЈМНП-4: 49), Тамо нареждат сите манци, клавиат и гореречената пугача (МНУ-5: 88), Манца, што не јадиш, што се грижиш ак’ изгоре (МНУ-5: 102), Ја си мајка немам, / манжа да ми зготви (МНПеД: 89), чорба ‘вариво, густа супа’: Жената му рибата ја готви чорба (ЈМНП-4: 252), Ој леле, леле, до бога, / шо ќе се чини без баба, / ако стара ми беше / слатка ми чорба вареше (МНПеЛ: 179), направила баба до три котли чорба (МНПеК: 300), балгур чорба ‘вариво со дробена пченица’: Кога беше на прогима, / фрет аргате балгур чорба... (МНПеД: 28), боб ‘грав’: Со брашното месеме леб, на с’мботта вареме и боб (МНПК: 535),

Пуштиме дедо бобот ми се варе. / Ако ти се варе нек ти заваре (МНПеВ: 177), пасуљ чорба, фасуљ ‘вариво со грав’: Кога беше на вечера, / фрет аргате пасуљ чорба, / Пеперинка рудо јагне (МНПеД: 28), Еден ден бабата отиде на башта да вади, а прво кладе фасуљ да са вари и отиде да го открие фасуљо (МНПК: 304), Фати бабата кладе едно грне фасуљ (МНПК: 515), ка ќе дојдиме дома, фасуљо ќе о најме варен (МНПК: 516), му дадое три лири, го зеваје грнето, ојдое дома, кладое фасуљ да вари (МНПК: 516), ориз пиле ‘јадење со ориз и пилешко месо’: Кога беше на пладнина, / фрет аргате лук и оцет, / Пеперинка јорис пиле (МНПеД: 28), зелје ‘заедничко име за штавеј, лобода и спанаќ, перца од млад кромид’: Кој има ного пипер и в зелето торуве (МНУ-5: 104), штевел ‘зелје’: оти јаише диви штеви (Кос: 139), коприви, копривки ‘трвесто растение, што се користи како зелје за пита и сл.’: Бабо коприви ќе свариме, ќе му зајсиш на царо. И свари копривките и фрли во една пајнца (МНПК: 499), оти јаише диви штеви, Ѓурѓе ле, јо / диви штеви и коприви, Ѓурѓе ле, јо (Кос: 139), От вечерта билежуват коприва сус црвен копринин кониц. На састрата а скинуват да сус неа терат гуве’ата на пасејне (МНУ-5: 90), јајце варено ‘јајце од кокошка како храна’: И од тие јајца варени, мож да никни пилишча (МНПК: 228), јагулник ‘рибник со јагула’: Ке направиме ribник енгулник, / ќе повикаме беќар на гости, / ќе затровиме беќар и мома (МНПКу: 75), цирона ‘ситна риба, сушена риба; се подготвува на разни начини, се пржи откако е посолена и овалкана во брашно, наредена во тепсија се пече во фурна или под сач, се соли и суши па така конзервирана се пече на жар или се прави салата со млад кромид, со нане, киселина, масло’ (ОЗКД: 68), Ена мома остана / да и стружи рибите, / рибите цироните (МНПеК: 387), Ле ојме на пазар, / Ке купиме риба, / Риба и цирони / Ке гостиме кумо, / Кумо и братими, / И братимицата (МНПеК: 74), месо сос кокали ‘месо со коска’: Утре да терате месо сос кокали, да ви докарат да јадете! (НКЕМ: 293), иди да ни докараш месо сос кокали (НКЕМ: 293), кокошка печена/пржена ‘готвено, печено месо од кокошка’: Свали се долу јас ки ти гостам, / јас ки ти гостам чиста погача, / чиста погача кокошка печена (МНПеВ: 300), Там ќе не’ гостат кукошка, / кукошка Мушке пржена, / чиста пугача уд подница (МНПеВ: 214), чиверме ‘печено месо на ражен’: ќе го пека ражен чиверме, да го изедам (ЈМНП-4: 134), Едниот вол го заколи, фати да го пече, да го чини чиверме (ЈМНП-4: 224), пастрма ‘солено и сушено месо, обично овчо (или говедско) месо (ставено во каца)’: Ке крије пастрма од пролет за есен (НКЕМ: 263), Елај, елај Димке, / бинда ќе ти скроја, / магаре ќе коља, / пастрма ќе соља (МНПеК: 214), кав’рма ‘начин на конзервирање месо – во поголема тава се пржи исеченото свежо свинско месо, уште врело се собира во лимен или земјен сад којшто добро се затвора, па ако салото во коешто се пржело не е доволно за да го покрие месото, се додава уште истопено сало за да има три прста над месото, потоа се чува во кералот покрај другата зимница’ (ОЗКД: 31), сибирина ‘чварка’ (ОЗКД: 28), куварки ‘сарми’ (ОЗКД: 37), камбостра ‘вид туршија од зелка исечена на парчиња, што се ставала во врчки и се полевала со сол и киселина, а се употребувала порано од другите туршии (ОЗКД: 31), пресол ‘кисела зелка’ (ОЗКД: 53), мезе ‘јадење со пијалак што се служи пред јадење или меѓу оброци’: Пред ними мезе немаја, / од

мене мезе сакаја, / червеното лице милваки, / црните јочи филцани (МНПеК: 220), љута ракија пијее, чарвена лапка јадее, мезе от чупка немее (ФЈСК: 49), љута ракија пијее, / од мене мезе сакаје, / од мојто лице симитче (МНПеК: 220), пиљузе ‘вид крем што се подготвува од брашно и шира во периодот кога има шира’ (ОЗКД: 51), алва ‘сладок десерт од брашно, гриз, шеќер и масло’: ќе ми дадеш ли на твојта мајка да ја веза или ќе ти расипам халвата (ЈМНП-4: 353), локум ‘слатки од нишесте, брашно, шеќер, ореви и др.’: Викнете му нека дојде, / ќе му дада црно кафе, / црно кафе, локум шеќер (МНПеК: 218), То билбуљ што пеје / за лигнуване / штех да го рана, / ран’х лукуми (МНПСД: 71), саралија ‘старинска’: Дури ут лет’то чуват дијни, лубеници максус за Б’дник. Тоги прават ного манци и саралиа максус за вичерта (МНУ-5: 88), ошав ‘компот’, пекмез ‘густа маса од сварено зрело овошје со шеќер’: Прават ушаф т. е. пченица сус пикмес бркана; а пак друзи клават и сол, лук... да от него пешин зафакат да јадат (МНУ-5: 88).

Се среќаваат и називите за *овошје* и *зеленчук*: емиш, овоштје ‘овошје’: Ки ти биди стопанин, ки ти рани со лешници, ореви и други јемише (НКЕМ: 317), се ранам со планински треви, овошки – емиш и друзи зеленила (НКЕМ: 284), тука имам секаков емиш за да јам, дури и од пиле млеко да сакам (ЈМНП-4: 377), По вичерта околу огинут јадат имише секакви и пиат вино и се веселат. (МНУ-5: 89), Ела моја паригорие. / да те целвам в устата, / как овоштје ме мирисат / што роди крушата (МНПеК: 28), лапко, лапка, јаболко ‘плод од јаболкница’: му го фрли лапкото на главата (МНПК: 292), кушница грозје на глава, шамија лапки у раци (ФЈСК: 46), љута ракија пијее, чарвена лапка јадее (ФЈСК: 49), ти ‘а пушчи сестра ти со блага лапка пазува и со шеќер цепови (ФЈСК: 53), ај ојме, моме, на наша лапка, / да собериме кошница лапки, ти касни лапки, јас касни лапки (Кос: 97), Пушви му пушви благи лапки. / Јади ги, јади, па не греди (МНПеК: 32), Шо овена теку, / Мор червена лапка, / Од вејка с’рвната? (МНПеК: 88), Чупче разговорче шо не дојде сношчи, / Да ме разговориш со црвена лапка, / Со црвена лапка, со црвен трендафил? (МНПеК: 161), Листата ти се зелени. / Лапките ти се червени (МНПеК: 260), благи јаболка, / да купа, лубна да му занеса? (МНПеЛ: 15), Лицето бело червено, / Като оритско јаб’лко (МНПеК: 260), Кога армаган јадеш, / и тија благи јаб’лки (МНПСД: 59), да ми скрије две јаб’лки, / на јод роса поросени (МНПеВ: 262), петровско јаболко ‘јаболко што зрее околу Петровден’: Муфтијата вјали: „Нивјастата жанум, / петровска јаб’лка – и је подјулбер“ (МНПеД: 93), круша горница ‘дива круша’: Не спиј, не дреми Расим, / под таја круша горница (МНПеК: 348), круша летница ‘вид круша што зрее во лето’: Седнал ми Расим под сенка, / под таја круша летница, / мајка му вели говори: (МНПеЛ: 85), грозје ‘плод на виновата лоза’: Митрините очи суриѓолцко грозде (МНПеВ: 258), црвено грозје лисечина ‘вид грозје’: Урва Фанка во полето, / да ми бери црно грозје / и црвена лисечина (МНПеК: 172), И ми сака то шо нема, / то шо неме среде зима / црно грозје гугулина, / ж’лта дуња не скината (МНПеК: 154), грозје станушина ‘вид грозје’: Калина убава на мајка, / очите грозје станушина (МНПеЛ: 60), стафида ‘суво грозје’: Кога армаган јадеш, / и тија благи јаб’лки, / и тија махош ст’фиди (МНПСД: 59), благички смокви стафиди, / и ж’лти дуни ниразни (МНПеД: 74),

моја нишан главеникоф / благи смокви и стафиди... (МНПед: 77), вишна ‘овошје слично на цреша, со киселкаст вкус’: Кога гредеме од Јана, / вишни цереша капеја (МНПек: 72), череша, черешна ‘плод од овошно дрво цреша’: Твојте очи Лено воденски череша се (МНПек: 247), и на Јана и велеја: / Да ти дајме черешни (МНПек: 72), ниранза ‘портокал’: та шче купјат баш коприна, / баш коприна гевезјана, / от ж’лтата ниранзија (МНПед: 113), костен ‘плод од дрво костен (castanea)’: за град опита: Дан има града, / дан има града сирки, костени, / сирки, костени, благи јаболка, / да купа, лубна да му занеса? (МНПел: 15), бостан ‘општ назив за лубеници и дињи; нива, место насадено со бостан’: Да одиш да посадиш бостан на некое раскрсница... и дојде бостано на време да се сторе (МНПК: 293), Ка си појдох на бустана, / колја има, бустан нема (МНПед: 142), карпуз, лубеница ‘растение со големи тркалезни плодови, обично со зелена кора и слатко, сочно, црвено месо (Citrullus vulgaris)’, пепон, диња ‘едногодишно растение и неговиот плод, месест и сочен со сладок вкус (Cucumis melo)’; Дури ут лет’то чуват дијни, лубеници максус за Б’дник (МНУ-5: 88), карпузите и пепоните и даваше тој без пари (МНПК: 293), гуљки ‘компири’: та предоха, шчо предоха, та станаха, јотидоха, / два за гуљки, три за грозде / Дето беа за гуљките, те ојдоха и дојдоха (МНПед: 187), чушка ‘пиперка, мало луто пиперче’, но и топуска пиперка: топуски пиперки, д’лганести пиперки (ОЗКД: 70), врвинки ‘последни пиперки, домати и сл. од сезоната, што останале на врвот и обично се користат за туршија’ (ОЗКД: 16), лук ‘зеленчуково растение со подземно стебло во облик на главица од чешњиња’: В лебут замесуваат една глава лук и сус неа го печат; го извртуве сус се леп, па к’ оде на црквата (МНУ-5: 90), кокар ‘кромид’: јам је ф’љало ф кумовата нива, / изјало је лука и кукарја... (МНПед: 65), библи ‘зрнест производ што се јаде меѓу главните оброци (пријатка), а се прави од печен наут, леблебии’ (ОЗКД: 14), леблебија ‘наут, слануток (Cicer arietinum)’: По стариот девер дават на невестата чорабите, от кои еден је полн со овошки на пр. леблебии (сланток печен)... остават пред неа чевлите, кои таја ритвит (кљошвит, клоцвит) три п’ти, а после ги обувјат (МИЛ: 470), цепои ми се п’лни рамни, / суво грозје, леблебија, / негде-годе грутка шеќер (МНПек: 198), шеќер леблебија ‘леблебија приготвена со шеќер’: тргов да тргува басма интирија, / басма интирија, капа срмајлија, / капа срмајлија, шеќер либлибија (МНПев: 185).

Ги бележиме и називите за пијалаци: понч ‘греана ракија’ (ОЗКД: 52), вино ‘алкохолен пијалак од ферментација на сок од грозје’: Тогаш ќе пие едно вино со акалесарницата (НКЕМ: 404), рујно вино: ќе ми туре рум ракија, / рум ракија рујно вино (МНПев: 104), сето рујно вино они му го испија (МНПев: 185), ракија, лутица ракија, рум ракија ‘алкохолен пијалак’: Скриј се Кал’о, скријсе лудо ќе помине, / тебе ќе те виде дома ќе ни дојде, / това ќе посака лутица ракија (МНПев: 239), и да сторам до Бешиште, / таму имам верно либе, / ќе ми суче тенки кори, / ќе ми испече рудо јагне, / ќе ми туре рум ракија (МНПев: 104), чајче ‘топла напивка од ароматни и лековити билки’, млекце ‘млеко’: Ќе ми носиш манца во одаата на масата, на вечерата манца, на раното чајче, млекце (МНПК: 113), матеница, маштеница, бијаница ‘пијалак направен од закиселено млеко’: па му даде м’теница – / срка,

срк се избрка, / та го фрли на бунишче (МНПЕЛ: 182), го занесе дур по дома, / и му тури бијаница, / бијаница во мисурче (МНПЕК: 297), кафе, црно кафе ‘напивка направена од пржени и смелени зрна кафе’: Ен комад леб тамо, тро сирение, ено кафе свари (МНПК: 521), Стани Петро, стани кандило запали. / Огин да навалиш кафе да ми свариш (МНПКу: 85), Викнете му нека дојде, / ќе му дада црно кафе, / црно кафе, локум шеќер (МНПЕК: 218), Горе на кулата кафе ми порача, / кафе порача, кафе кајмаклија, / та ми ти се стори кафе фармаклија (МНПЕК: 316), Од Лерин ми стана на Писодери дојде, / тамо ми порача кафе шеќерлија (МНПЕЛ: 74), на чардаци на лимени пармаци, / да те служам кафе шикерлија (МНПЕД: 163), качити се вије горе, / да напрајме црно кафе. / Не сме дошле за твојто кафе, / тук сме дошле теб’ да зевме (МНПЕВ: 130).

Народната облека е специфична културна појава, што создава претстава за етничките специфичности и етнографската разновидност на македонските простори. Во народната носија се содржани најразновидни информации за нејзиниот носител – географски, етнички, социјални, возрасни, историски. Покрај разликите во видот и типот на облековните и украсните елементи, разлики се јавуваат и во терминологијата.

Ќе споменеме некои од називите застапени во народното творештво, на пр. називите за *ткаенини*, *делови од облека* и *обувки*: платно ‘ленена, памучна, конопена ткаенина’: Кротко терајте карванот, / да не ми згазите платното, / платното ми е даровно (МНПЕК: 241), Невеста платно ткаеше, / шкрипците песни му пееја (МНПЕЛ: 111), басма ‘шарена памучна ткаенина’: го облекое како владика и ојдое да купве басми (МНПК: 298), Та то време старите не знаеја на Костур да одат, на пазар да одат, на Солун да купве басма, сами ткаеја, сами предеја (МНПК: 162), тргов да тргува басма интирија, / басма интирија, капа срмајлија (МНПЕВ: 185), шајак ‘вид сукно’: Там седеја терзиите, / лепи шијаци шијеја (МНПЕК: 292), богасија ‘вид танка памучна ткаенина, обично црвена’: мар шче ти купи шам антерија, / и богасија, и финур феса (МНПЕД: 106), кадифе ‘вид мека, свилена, памучна или волнена ткаенина’: Има мајка мило сине, / во кадифе облечено, / со нафија опасно, / с’лде седи и се чуди (МНПЕЛ: 18), коприна ‘свила’: ќестават еден колак на крондирот и онаа првната чевра или една алова шервета и со алово прело или коприна ќе наредат секакво зелено цвеќе, китки (НКЕМ: 405), Никола море, Никола, / вјани си горе дуќано, / да си одбериш коприна, / коприна бела црвена (МНПЕК: 33), Фрет праматаре јобидех / Таква коприна ни најдох (МНПСД: 21), камуха ‘вид свилена ткаенина’: После годежот момата ја основа камухата, ја кладе на старолакот да ја ткае. Остана камухата неткаена на старолакот (ЈМНП-4: 344), промена, алиште ‘облека’: Тета ке т’ облече со бела промена. (МНПЕК: 68), Кој ќе му ја дади белата промена, / белата промена со севда правена? (МНПЕЛ: 88), Стани ми рано порано, / облечи бела промена, / убаво ми се накити (МНПКу: 61), се препрај во м’шки алишча, урва во градо (МНПК: 201), руби ‘облека’, дрепави руби ‘стара, искината облека’: Да не е нешто рубите да не аресуват? Ами таквија руби, – Туран ниту на делниците не носил (НКЕМ: 301), ами и зетот го оставиа со мала душа: рубите веќе и другите му работи ‘и сузеа (НКЕМ: 300), му

даде нејните невестински руби и он даде на неа неговите чобански руби (ЈМНП-4: 414), Друк човек са ублечуве уф женцки дрепави руби и е кату негува жена (МНУ-5: 93), дреха, дрехичка, дрехи за носене ‘облека’: Брат му, како го виде, многу се зарадува и како го виде сос сиромашки дрехи, му ги извади и му даде други дрехи богатски, го промени (НКЕМ: 327), Малкото се нарасте сè м’шки дрехи му клаваше царичата (НКЕМ: 289), со вије пари ќе купиш дреки, ќе си купиш јадовишче, а тие дрехите шо ги имаш навр тебе. Ќе ми и донесиш (МНПК: 145), извади си дрехите, си собра нетре на котелот го тури по куп (ЈМНП-4: 352), да ми дадеш три так’ми дрехи арни (ЈМНП-4: 246), Јазе една паричка немам, јазе дрехичка немам (ЈМНП-4: 246), ништо не липсоваше нито од едене, нито од пиане, нито од дрехи за носене, нито дрехи за постилане (ЈМНП-4: 438), пљачки ‘облека, руба и сл.’: Тој фрли плачките (НКЕМ: 274), А бабата и зе пљачките, си отиде грне да купи (МНПК: 142), Удберваме 10–15 девојки, ут тија која беше најубава неја ја облекваме со убави пљачки (МНПК: 534), Нија са облекуваме су наши пљачки, косте каш да си и пушчиме (на тој ден не носеле шамии) и по едно саргуче, максус саргуче каш да си купиме за Лазара са продавае по дукјанте (МНПК: 535), Маре мило, Маре бело лице имаш, / бело лице имаш, црни пљачки носиш, / дали мајка жаљаш или стари татко? (МНПеК: 151), Мајко ле стара, мајчице, / ја дај ми ’и мајко пљачките, / јаска намери другари, / јаска по неми ќе ода (МНПеК: 151), костум ‘дводелна машка облека од кусо палто и панталони’: и тој, не беше кустумо од офтикјасан човек, беше нов кустум, мириши на нафталин (МНПК: 316), половер ‘плетена волнена или памучна облека со долги ракави, без копчиња’: ни го донесе тоа брашното шо му плетеме поlover (МНПК: 499), гуна ‘горна безракавна облека од бела или од црна клашна’: и јас сакам таква гуна да ми купиш. Аа, ќе ти купам таква гуна (НКЕМ: 271), Хајдути идат од долу, / му ја земае гуната, / е продадоје в мијана, / за рујно вино црвено. / Пуста нек остани гуната, / нек ми е живо момчето (МНПеК: 314), На страната носат сошиени гуни, / по гуните тенки малихери (МНПеВ: 91), саја ‘вид чоја; горен дел од женската облека, без ракави, што се облекува над градникот’: Купи Илке бела саја, / Бела саја за љубната, / Опули је, допули је (МНПеК: 41), Да му пуши на сестра му, / На сестра му бела саја. / Сполај тебе Петро русо. / Петро русо граматиче (МНПеК: 29), Јана има тенка става, / Оти сака тенка саја (МНПеК: 37), ѓурдија, ѓурдиче ‘клашнена зимска облека’: А тија богатите љуѓа и то време така имале ѳурдии, власници (МНПК: 160), О бре терзијче гидијче, / скроји ми јено ѳурдиче, / без конци да го сошијеш, / на дузен да го донесиш (МНПеК: 243), капама ‘дел од носија од купечка алаца полнета со памук’: Шчо да излезе братец ми Пејо, / Та кад си немам капама? (МНПеК: 261), да ти купам червена капама, / Червена капама и платнен прегач? (МНПеК: 261), власник ‘горна облека од шајак без ракави’: богатите љуѓа и то време така имале ѳурдии, власници и прпори (МНПК: 160), елек ‘вид кратка горна облека без ракави, плетена или од штоф, со копчиња напред’: на прегачо златен колан, / над колано срмен елек, на главата ал шамија (МНПеЛ: 145), минтан, минтанче ‘вид горна машка или женска облека со долги тесни ракави’: Му се откопча минтано, / му се одвиде грндата. / Тој ми го виде чупчето. (МНПеК: 235), Ој кажи Маре чарето, / ак не ме

љубиш, кажи ми, / да си го барам чарето, / да го заљубам Марето / со црвеното минтанче (МНПеК: 164), полка ‘елече од чоја, везено со срма, дел од носијата наречена „туашна“ (ОЗКД: 52), долама, доламичка ‘горна, волнена облека со ракави’: отишал си ја продал доламичката и зел неколку бешл’ци (НКЕМ: 299), клашник ‘горна женска облека изработена од клашна, од сукно’: Мар искарај Златина клашник, / мар љу јошијен, та ни надјанат (МНПеД: 87), јал’ж ‘долга женска облека’: Мар та јотлупјај Златина санд’к, / мар та искарај Златина јал’ж, / љу јошијена, ни надјаната (МНПеД: 87), палто ‘горен дел од облека што се носи врз кошула или блуза; кус капут. долг капут’: Не русај, прусај пред мене, / не дигај димја правови. / ќе ми испрашиш палтото, / палтото моме рубјето (МНПеК: 174), Не го носи палто д’лго, / палто д’лго дур до зема, / не’ измами со лафови (МНПеК: 57), кошула, кошулче ‘облека со ракави за горниот дел од телото’: Ние рече, во нашето село ни е адето, и невестата рече за зето, облекло пушва, панталони долни, од горни кошули, кондури, све, тија работи и една постела (МНПК: 202), Пепел да се сториш сапун да те праве, / чупите да пере шарени кошули (МНПеК: 160), Јас ти сакам кошула, / ти ми даваш кросното (МНПеК: 291), Свекор плачи за кошула: / – Камо ми је кошулата? (МНПеК: 294), кошуља ми намјасува как на мојут татко (МНПСД: 75), мар ја ша ти купа кошуља (МНПеД: 122), Ќе ти се види кошуљчето, / кошуљчето салосано, / три години неиспрано (МНПеК: 236), антерија ‘вид горна облека, до колена и со ракави’: мар шче ти купи шам антерија, / и богасија, и финур феса (МНПеД: 106), ќурк, кожув ‘горна облека изработена од кожа, поставена со крзно од внатрешната страна’: Е, му вели оцата, не може јас да ода на моакено, студено е времето, ако ми го даш ќурко (МНПК: 300), И така а крена кожинката, му а занесе на жената: – На жено, напрај а ќурк, му вели (МНПК: 171), Оти имаше в’лна мислеше че е ќурк (ЈМНП-4: 445), Ам’ на мајка шо да несме? Да му несме шерен кожув (ФЈСК: 81), панталони ‘облека што го покрива долниот дел од телото со ногавици’: облекло пушва, панталони долни, од горни кошули, кондури, све, тија работи (МНПК: 202), шалвари ‘широки, долги панталони’: Ој леле, леле, до бога, / шо ќе се чини без баба... ако стара ми беше, / шалварите ми ги крпеше (МНПел: 179), гашти ‘долна облека, обично од памук, за долниот дел од телото, со или без ногавици’: Која ќе се омажи, / на бонишче да седи, / присој конци да сучи, / мажо гашчи да крпи (МНПеК: 45), фустан, фустанче, роклја ‘женска облека, кошула, блуза и здолниште скроени во едно’: Да ви виме фустаните, / чиј е фустан дамкалија, / дамкалија, севдалија, / од фустано на чупчето (МНПеК: 183), Фустан ќе ти купам, фустан алафранга (МНПеК: 232), Ако би се врнал фустан ќе ти купа, / фустан ќе ти купа од првата мода (МНПеК: 59), Промени се, нареди се, / облечи си широк фустан, / над фустано свилен прегач, / на прегачо златен колан, / над колано срмен елек, на главата ал шамија (МНПел: 145), – Постела ќе дајме мојо широк фустан (МНПеК: 202), Ај да појдам во града, / да ти купа герданче, / да ти купа фустанче. / Ајде, моме стани, стани моме не дреми! (МНПеК: 201), челите да си не цепа, / роклјата да си не праши (МНПеД: 136), скутник, скутина, прегач, престилка ‘престилка’: препасала ален појас, / ален појас, ален скутник, / преврзала тен’к тјулбен, / пуснала му двата краја

(МНПед: 37), мар и искарај Златина skutник, / мар љу киндисан, та ни јопасан (МНПед: 87), Другио ден зел тој некоа скутина на некоа жена. На стапо ја фрли skutината (МНПК: 496), јот’ ми ‘и прашиш младите девојки, та му ‘и прашиш лепите прегачи (ФЈСК: 52), Ја ти золви за прегачи. / – Камо ни се прегачите? (МНПек: 294), Си го кладе во прегачо, / го занесе дур по дома (МНПек: 297), Ае да ти купам червена капама, / Червена капама и платнен прегач? (МНПек: 261), облечи си широк фустан, / над фустано свилен прегач, / на прегачо златен колан (МНПел: 145), на свекора бели чорапи, / на золвата алски прегач (МНПел: 150), Јана ми сена на разбој, / шарен ми прегач да ткае (Кос: 70), Ти да одиш утре састра, / утре састра ов разбојот, / да искаеш дипл прегач, / дипл прегач за свекрва (МНПев: 308), Ој леле боже до бога, / лесно се јерген заљуби, / м’чно се ткае престилки (МНПек: 113), пепел да се сториш сапун да те праве, / чупите да пере белите престилки (МНПек: 162), фута ‘скутина од две дипло’, чултар ‘мала скутина од една дипло’, шарвета ‘марама’: Са ублечуват уф кошуљци или фустан, црвена шервета, преврзина на грдите од десното рамо на левата мишка и от левото рамо на десната мишка (МНУ-5: 83), Мајка ми носи сулуфите, / Татко ми носи на фино фесо, / Дедо ми носи на шарветата (МНПек: 26), мар и искарај Златина шарфета, мар љу купена, та ни врзана (МНПед: 87), шамија ‘парче ткаенина што се користи за покривање на главата или на вратот, еден вид поголема марама’: Нија са облекуваме су наши пљачки, косте каш да си и пушчине (на тој ден не носеле шамии) и по едно саргуче (МНПК: 535), Она сакал налани, / ем тутунлива шамија (МНПел: 180), извади баба ал шамија, / да му е врзи десната р’ка. – Благодариме на баба Лена, / шо а врзала со алцка шамија (МНПел: 102), риза ‘марама; крпа за бришење лице’: Лудо ми пофати ризата од главата (ФЈСК: 51), Ам’ на баба шо занесвине? Занесвине лепа риза (ФЈСК: 79), Кога љубна споменваше, / Чеша с’лзи наронваше, / Сирма риза избришваше / И на грнди исушваше (МНПек: 40), Пуш ми бре лудо / твојта бела риза, / да ти ја испера / Со мојте с’лзи. (МНПек: 148), в р’ците носат кал’чка, исправена на горе, а ножничкта и на појсут, којата е облечена сус везена риза (МНУ-5: 83), Ој ти Мио, Мио арамио. / Ја сведи си таја црна шија, / Да ти фрла риза кускусана, / Кускусана риза срма риза (МНПек: 95), От дести души на горе се зберуват млади момчијна, одат по селата, играат, от куките им дават пари, месо од бише (свијна), ризи, предно и др. (МНУ-5: 83), Кога ке ме бриче, / при мене да седе, / риза да ми држе, / косми да н’ ми паднат (МНПек: 80), ки ти поткрене ризата, / ки ти ги виде јочите... (МНПев: 204), Там си вее сина риза, / сина риза за армасник, / за армасник за кердосник (МНПКу: 40), шамиче ‘мало парче ткаенина за лични потреби’: И шамиче си вејеше, / и ишарет му даваше, / на женети, неженети (МНПек: 230), чембер ‘тенка женска шамија за на глава со сребрени или златни монети’: мар и искарај Златина чумбер, / та са прјамјањај и са нарјадај (МНПед: 87), Та си чешаш черјан чамбјер, / Черјан чамбос ду пјатите? (МНПед: 148), берда ‘голем шал што се носи врз горна облака, до градите’: И фрлија берделите (МНПек: 255), тантелче ‘украсна ткаенина, што се користи за порабување облека и сл.’: Рада си фрли тантелче, / руса си коса корнеше, / преку војници фрлаше (МНПев: 159), кемер ‘кожен или платнен тесен појас со

прегради за пари што се носи под облеката’: Љуби го Јана мами го, / Измами му сермијата, / Сермијата јот кемеро, / Јалт’ните јот мушама (МНПСД: 58), колан, коланче ‘појас’: Ж’лно мојто момче – најтешката пушка, / гуна парталава, колано му тежи, / колано му тежи три оки и триста (МНПЕК: 57), над фустано свилен прегач, / на прегачо златен колан, / над колано срмен елек (МНПЕЛ: 145), се изл’га девојчето, го опаса коланчето (МНПК: 88), Мама ми купила, / свилено коланче. / Ни она го носе, / ни на мен го дава (МНПКу: 19), ремен, ременче ‘колан’: Ја стегајте пинци и ремени – / прва вечер Вардар ќе миниме, / втора вечер Чиганска планина (МНПЕЛ: 94), сички јунаци с појасе, / мојето харо с ременче (МНПЕД: 63), кушак ‘појас’: Мома ми Румена кршум, кршум јоде, / вода да наплине глава да измије, / коси да исчешла кушак да подврзе (МНПЕВ: 231), појас ‘ремен, колан или долга, тесна ткаенина што се обвиткува, заврзува околу половината’: препасала ален појас, / ален појас, ален скутник (МНПЕД: 37), мар и искарај Златина појас, / мар љу јобагрен, та ни јопасан (МНПЕД: 87), павта ‘украс од женската народна носија, тешки метални токи за запетлување на појасот’: да ми искове среб’рно копче, / среб’рно копче, среб’рни пјавти, / среб’рни пјавти, маламјан гердан (МНПЕД: 58), саргуче, пантика ‘дел од облеката што ја покрива главата’: косте каш да си и пушчиме (на тој ден не носеле шамии) и по едно саргуче, максус саргуче каш да си купиме за Лазара са продавае по дукјанте и една пантика клавиаме на главата (МНПК: 535), дулбен, дулбенка, дулбенче ‘бела квадратна шамија со везени украси’: лепа мор Софије, / Попото му чупче, / Тебе не ти препца / Фереце да носиш / Туку ми ти препца / Дулбен да носиш (МНПЕК: 262), Срешнле ми се, срешнале, / во једно тесно сокаче, / подунал ветер јод море, / му го јодвеја дул’бенот (МНПЕЛ: 130), За мајка ти голем дуљбен. / Нека носи, нека тресне (МНПЕК: 190), чупите да пере белите престилки, / белите престилки, белите дулбенки (МНПЕК: 162), Отфрли си Лено белото дулбенче. / Твојто бело лице леринско симитче (МНПЕК: 244), Подујнал силин ми ветар, / му го исфрли дулбинче, / белото лице му видел (МНПЕВ: 217), тулбен ‘шамиија со реси’: препасала ален појас, / ален појас, ален скутник, / преврзала тен’к тјулбен, / пуснала му двата краја (МНПЕД: 37), шкепе ‘бела квадратна шамија’: Елај Динке, елај горе кај лозјето. / – Шкепе ќе ти купам, шкепе копринено (МНПЕК: 232), преврска ‘везена лента што се врзувала над челото’ (НКЕМ: 309), грлешка ‘дел од носијата „туашна“, парче домашно платно изработено од чипка направена со игла за шиене, се носело на предниот дел од фустанот, на градите и завршувало околу вратот’ (ОЗКД: 22), шапка, капа ‘дел од облеката што ја покрива главата’: Клај си шапка на око, / а мене гледај под око. / Дигни си шапка ја да те видам, / срце ми изгоре о тебе (МНПКу: 150),: Каква глаа, таква капа, му вели (МНПК: 170), капа срмајлија тргов да тргува басма интирија, / басма интирија, капа срмајлија, / капа срмајлија, шеќер либлибија (МНПЕВ: 185), калпак ‘капа’: Де излезе Јанкуловица, / Гола боса по чорапи, / Голуглава по калпако (МНПЕК: 37), И вјанаје мулињата, / накривије калпињата, / забесије булкињата (МНПЕК: 293), Јунак седи на трпеза, / калпака му на кољано (МНПСД: 24), Напериле калпаците, / Засукале мустаците (МНПСД: 81), сички јунаци с калпаци, / мојето харо с кулафка, / сички јунаци с појасе, /

мојето харо с ременче, / сички јунаци с ножеве, / мојето харо с љапида, / сички јунаци с батуша, / мојето харо с царуле (МНПеД: 63), ќулаф, ќулафка ‘капа’: Ја тој си свали бјалија ќулаф (МНПеД: 82), Не гледаш, јазе како ги имам нетре на ќулафот (капа) (ЈМНП-4: 333), сички јунаци с калпаци, / мојето харо с ќулафка (МНПеД: 63), кепе ‘вид капа; машки сукнен елек’: фрли р’ката и на врх паплагата, уфати кепето од него (ЈМНП-4: 67), са ублечуве уф кепе, уф грбут си напикуве р’жиница, си закачуве сангараци околу полувијнте (МНУ-5: 95), калци ‘шарени плетени без стопала’, чорапи ‘дел од облеката што се навлекува на нозете’: Де излезе Јанкуловица, / Гола боса по чорапи, / Голуглава по калпако (МНПеК: 37), Давај ме мајко за него / оти ќе бегам по него / лепото прике на клавица, / долги чорапи под мишка (МНПеК: 165), – Лудо море младо, / извади бастуња, / по чорапи елај (МНПеК: 269), чорапи ќе дада, лудо, чорапи ќе дада, стројници ќе дојде, лудо, стројници ќе дојде, / прстен ќе размена, лудо (Кос: 118).

Придружен дел на облеката се обувките, за кои се среќаваат називите: чели, челки, обушта, кондури, кондурки ‘обувки’: И тој си зве една фурча и едно кутиче боја и отиде на едно место тамо да лустросва чели (МНПК: 306), ки излезе надру, си и кладе чельте не луструсани (МНПК: 320), челите си ги износи, на моите порти осунва (МНПеК: 275), Пушви му, пушви ж’лти чели, / Носи ги, носи, па не греди (МНПеК: 32), За дечки чельки купваше, / и умот за дома имаше (МНПеК: 279), кога обушта менваше, / тешки му магли маглеја (МНПеК: 185), и невестата рече за зето, облекло пушва, панталони долни, од горни кошули, кондури, све (МНПК: 202), ке ти дајме бурма, прстен, / ке ти дајме кондурите (МНПеК: 82–83), Му тропале кондурите (МНПеК: 247), Чели, кондури купваше, / мисла имаше да греди (МНПеЛ: 106), Ми урвале од буката, / му светиле тенки пушки, / му тропале кондурките (МНПеК: 366), скорни ‘чизми’: Ами си оми нугите, / Та ми подаде скрните (МНПеД: 23), боти ‘обувки, чизми’: Мори моми поздивчанки, / раширете бараната, / да ви вијме ж’лти боти, / чии се боти дамкалии, / да се сториме севдалии, / од ботите на детето (МНПеК: 184), (о)пинци, царули ‘лесни, селски обувки обично од кожа или гума, што се стегаат околу ногата со ремчиња’: Дојде шеснајта година: / Стегај си Ганчо пинците, / свири си Ганчо гајдата, / да си собериш војската (МНПеК: 378), На ливаѓе одам, српот на рамото, пинците пуд мишка, торба на рамото (МНПеВ: 260), Дури го ние најдоме, / до триста пинци скинаме, / дури го није фатиме (МНПеВ: 96), сички јунаци с батуша, / мојето харо с царуле (МНПеД: 63), на кому са си потсмјала, / чи носи зрани чорапе, / чи носи зрани царуле (МНПеД: 124), пантофли ‘собни влечки, папучи, лесни и топли обувки за по дома’: Зошто не ме питаш јоти си ги носам, / јоти си ги носам шарени пантофли (МНПеВ: 176), Дај ми тија шљапките, пандофлите, што му веле, све што сакаш тето (МНПК: 521), папуч, папуци, шљапки ‘влечки’: Мама ми купица, / шарени папучи (МНПКу: 19), ја удри рибата сос папучот на грбо (НКЕМ: 298), ќе се соберат десетина жени да појдат на повиш да однесат една за папучи, скахуни, шамии две, фес, бириф, еден крондир вино и една ракија и алтаните (НКЕМ: 298), Да играе мома саккеше, а папуци не носеше (МНУ-5: 104), Дрва ки ти прудадам пари ки ти дадам, / чели да си купиш, кондури, папуци, / и ти

да 'и носиш јазе да ти гледам (МНПеВ: 233), Или ми детето продај, / Та ми купи папуце (МНПСД: 33), Дај ми тија шљапките, пандофлите, што му веле, све што сакаш тето (МНПК: 521), Ојде му и носи на царо тија таквијата, тија шљапите, тија пандофлите (МНПК: 521), налони 'дрвени влечки со кожено ремче': Ич не ти прилича / боса по налони, / туку ти прилича / на диван да стоиш (МНПеК: 189), Она сакал налани, / ем тутунлива шамија (МНПеЛ: 180).

Се izdelуваат и називите за накии: туртулици 'метален накит од синцири', сребрени накитки, нетоп 'вид сребрен накит': После свекрвата је наредвит стребрениве накитки: нетоп на чело, нетоп, плоча преку гуша на гр'ди, перја, и иглици; а момите во тоа време пејет: „Веди се долу наша дружко, дур да ти кладат нетоп на челото, плоча на срцето“ (МИЛ: 470), ѓубек 'кујунциски украс за невести и млади жени', белезица, бележица, белајница, белезија 'нараквица, гривна': раката бела и дебела – со белезици рендена (ФЈСК: 46), Други п'т сама свекрва је ходит у момата, и је земат мера за колан со пафти, за колби (белезии), и за четири прстени (МИЛ: 469), Носи и, мор, Данке, друмбулачке, / двете бележици, Данке мори, / со севда купени, од скришум дадени (Кос: 100), Теја ми карат терзија / з бељајници на р'ките... (МНПеД: 118), дребин ми жинжир на шија, / като на мома гердања, бељајници на р'ките, като на мома јантеше (МНПеД: 118), Бели раце сопретени / п'лни беленцици (МНПеК: 165), Јана има бели раце, / Јана сака беленцици (МНПеК: 93), И ми даде мамо триесе мецидии, / триесе мецидии чисти белезици (МНПеЛ: 150), колба, гривна 'нараквица': Од царот бакшиш ни дојде, / сребрена гривна на рака, / сребрен ми прстен на прсти (МНПКу: 32), С'нгр м'нгр grimните, / рускут плускут герданот (МНПеВ: 212), обетки, обеци, ушници 'обетки': Не ти сакам, не ти сакам обетките, / обетките, ои леле, флоринени (Кос: 120), Чини јалал јобетките, / јобетките шимширојни, / јот'ки носе мојта сестра, мојта сестра бела Гица (МНПеВ: 127), Донеси ми колби, обеци, кудури, сетне да ти отворум (НКЕМ: 309), порача да ми чини еден чифт ушници такви (ЈМНП-4: 123), А тие ушници и прстенот, и имам уште еден чифт билицуга, ги имам од татка ми та сум армасан на вилаетот сос тие да ја изл'жам армасницата ми да ја земам тука... оште такви билјуцуги да ми чиниш (ЈМНП-4: 125), Ушници, прстен, билјуцука еден мајстор ги чини (ЈМНП-4: 126), пафта 'тешки метални токи за запетлување на појасот кај жената': Други п'т сама свекрва је ходит у момата, и је земат мера за колан со пафти (МИЛ: 469), прстен 'прстен': раката бела и дебела – со белезици рендена, чисти парстени на раката (ФЈСК: 46), Други п'т сама свекрва је ходит у момата, и је земат мера... за четири прстени. (МИЛ: 469), Тој што ми даде порстено, / Да се пресукне през него: (МНПеК: 186), сребрена гривна на рака, / сребрен ми прстен на прсти (МНПКу: 32), мал'мен прстен 'златен прстен': Среб'рен гердан, мал'мен прстен (МНПеД: 126), чифтелија прстен 'прстен што оди во пар': Јаска ке ти пуштам шарени чорапи, / тизе да ми пуштиш чифтелија прстен (МНПеВ: 268), бурма прстен, прстен бурмајлија 'венчален прстен': Излез, излез малој моме, / да пречекаш сватовите, / да му фрлиш подарите, / ке ти дајме бурма, прстен, / ке ти дајме кондурите (МНПеК: 82–83), на раката има прстен бурмајлија... кошуља ми намјасува как на мојут татко (МНПСД: 75), гердан, герданче 'ниска од бисер,

злато што се носи околу вратот, како украс, накит’: ами и герданите да ми и дајш од ти шо беше венчана (МНПК: 125), Тамо бее све на еснафите жените, променети су тија флорини, со тија гердани (МНПК: 531), Ми се скина герданчето, / дур да бери, дур да нижи, / сл’нце огре опе зајде (МНПеК: 178), Ај да појдам во града, / да ти купа герданче, / да ти купа фустанче (МНПеК: 201), Прошета се тонка Ружа, / од бунаро до сарајо. / Си загина кован гердан, / кован гердан, ралон прстен (МНПеК: 258), малам гердан ‘златен гердан’: Сичку и испил и сатрул, / Устанало малам гирдан / И нек са чудил как да гу земи... Мари подај ми малам гирдан, / Да гу утниса на куимжие, / Ж’лти желтица, карагрошее! (МНПСД: 85), ланче, гушнице ‘гердан што се носи околу гушата’: А пак јас му плати, пендолира татко ми остави уште од мајка ми била, ланче (МНПК: 497), Да пија, да се опија, / на скуто да ти преспија, / на шареното прегаче, / на кадифено гушнице (МНПеК: 235), Ми загина гушничето, / гушничето, герданчето (МНПел: 170), сажба ‘златна низа’: сажбаите хи тропаха, / като пашови чанове (МНПед: 115), тељ ‘вид украси за невестата од тенки сребрени жици’: Да си вреди руса коса, / руса коса кај тељови, / да си чешла руса коса, / руса коса кај тељови. / Шо ја синге јергените, / и жинети и нежинети. (МНПеК: 299), Станваш рано во недела, / да си чешлаш руса коса, / руса коса кај тељови, / кај тељови за тамбури, / шчо здригае комитите (МНПеК: 365), плетенка, пличонка ‘сплетена коса’: Како сиде од Бел Дунав, / распирлена, разбушена, / топ цилуфи распирлени, / ред плетенки расплетени (МНПев: 218), Распљати Јано, распљати, / кавурски једри пличонки, / Јопљати Јано, јопљати, / Кад’нски дребни пличонки (МНПед: 152), бисер, бисерче, маргарит ‘бело, блескаво, скапоцено зрно создадено во внатрешноста на одреден вид школки’: Ми се скина дребен бисер, / дур да бера, дур да нижа (МНПеК: 177), Оно си прудава момите што мносат, / на белата гуша белото бисерче (МНПев: 192), гледа златна гемија на морето, беше постелена сè многоцен камен и маргарит на земјата (ЈМНП-4: 304), од момините очи бисер се ронеше, од устата маргарит се нижеше (ЈМНП-4: 385), мониста ‘продупчено зрно од обоено стакло, килибар или друг материјал, за правење накит’: Ке те удра сред грндите, / Ке ти здроба монистата (МНПеК: 227), Моме ле жити братјата, / ми се сосеја мониста (МНПеК: 33), копринен пајван ‘свилен гајтан’: ми се сосеја мониста, / и копринени пајвани (МНПеК: 33), ќоста ‘синцирче за џебен часовник; плетен украс од монистра; вид машки накит’: Тој ми даде голем бакшиш, / двајсе лири на детето, / да ги носи на ќостако (МНПеК: 287), Му светее ќостеците, / ќостеците сребрените (МНПеК: 247).

Ке споменеме и некои називи за стари *мерки и монети*: ока ‘мерка за тежина (1282 г)’: колано му тежи три оки и триста (МНПеК: 57), драм ‘мера за тежина (3,207 г)’: јаска ќе ти купам сто драм белило, / сто драм белило ока црвенило (МНПеК: 247), осмак ‘мера за жито од два шиника (50 кг)’: Лазо ми сака осмаки, / Тодор ми сака шиники (МНПеК: 68), товар ‘определена количина што се товари обично на едно животно’: Јас тебе ќе ти донесам, / девет товари шијаци (МНПев: 287), кантар ‘тежина колку што мери кантар’: Земајте мене јуначе, / јас тебе ќе ти донесам, / триста кантари куприна (МНПев: 287), лакт ‘мерка за должина, од лакотот на раката до врвот на средниот прст’: ногу прикија ки донсам, / до

триста лакти шијаци (МНПЕВ: 247), п'ха 'цена': Зашчо е и п'ха ск'па (МНПЕД: 155), пара 'монета': Митрината јуста старзаманска пара (МНПЕВ: 258), Азар да ми стори. / пендесе кесиња, / сите дробни пари. (МНПЕК: 274), Таксам ин таксам, пари не сакаат (МНПКУ: 151), Мајка му колаци мјаси, / башча му пари бројаше (МНПЕД: 20), Ки ти пуштам многу пари, / многу пари триста лири (МНПЕВ: 162), аспра 'ситна сребрена пара': Седали са да ми број'т / Да ми број'т дребни јаспри (МНПСД: 46), бела пара 'сребрена пара': Свекор дава жолти лири, / и свекрва бели пари (МНПКУ: 29), Да го испратиш до портата, / да пречека лазаренки, / да им даде бели пари, / бели пари бели јајца (МНПКУ: 31), грош 'турска монета од 40 пари': Пари немам да се женам, / Вујче ќе ти даде Кољи, / триста гроша карагроша (МНПЕВ: 46), На Стана давам бели грошове, / На друга давам ж'лти алт'ни (МНПЕД: 131), карагрош 'стара турска пара': Коните му и ковеше, / плочите бели меџеди, / клинците карагрошеви (МНПЕЛ: 107), У царото ми дворови, / коните ми и ковеше. / Плочите бели меџиди, / клинците карагрошови (МНПЕК: 280), алтан лира, лирица 'златник, златна пара': Елај Донке, елај долу кај башчата. / Алтан ќе ти купа, алтан алтанлија (МНПЕК: 232), Љуби го Јана мами го, / Измами му сермијата, / Сермијата јот кемеро, / Јалт'ните јот мушама (МНПСД: 58), На Стана давам бели грошове, / На друга давам ж'лти алт'ни (МНПЕД: 131), Тој ми даде голем бакшиш, / двајсе лири на детето (МНПЕК: 287), таксај ин таксај петстотини лири. / Таксам ин таксам, пари не сакаат (МНПКУ: 151), Јунак к'оди чуж'ина, / казандиса многу пари, / ногу пари триста лири (МНПЕЛ: 108), Опечалил Ѓорѓи, опечалил / до триста бели јаг'нца, / до триста ж'лти лирици (МНПЕК: 152), жолта лира, жолтица 'златник, златна монета': Бела Неда диван стоји. / Свекор дава жолти лири (МНПКУ: 29), Жената Турчин продавам, / за една шака ж'лтици (МНПКУ: 62), Ки ти пуштам многу пари, / многу пари триста лири, / триста лири се жолтици. / (МНПЕВ: 162), меџидија 'турска монета од 20 гроша/100 гроша': И ми даде мамо триесе меџидии, / триесе меџидии чисти белезици (МНПЕЛ: 150), пендолира 'петолерка': Од седло извади лира пендолира, / мене ми ја даде (МНПЕК: 59), Не ти сакам, не ти сакам пендолира, / тук ти сакам, тук ти сакам бело грло (Кос: 120), флорин 'златна пара нанижана во ѓердан': Не била змија шарена, / тук била низа флорини (МНПЕК: 59), пари ќе спечале, / куќа ќе направе, куќа со балкони, / на балкон ќе седиш, флорини ќе ни'иш (МНПЕЛ: 181), од седло извади, мамо, три низи флорини, / три низи флорини, мамо, мене ми даде (Кос: 76).

Од називите за *оружје* во народното творештво ги среќаваме: оружје 'средство за одбрана или напад': Јас ки јодам на борбата, / сос оружје во р'це (МНПЕВ: 118), пушка 'огнено, војничко или ловечко оружје со една или две цевки': Ж'лно мојто момче – најтешката пушка (МНПЕК: 57), тенка пушка: и ми купи чифт пишчоле, / и ми купи тенка пушка (МНПЕД: 78), туфак 'пушка': Дај ми Боже што сакам, / Шарен туфјак на рамо (МНПЕК: 31), Братја мили, братја да ми сте, / ко ќе си ојте у дома, / туфјази да не фрлате, / да не ве шчукни мајка ми, / мојата мајка изгорена, / изгорена, попарена (МНПЕЛ: 101), Братја не ме даве, / Туфeko си даве (МНПЕК: 159), туфјако да го умори, / сабјата да го заколи (Кос: 95), берданка 'вид пушка': заметнал пушка берданка, / припасал колан фишеци (МНПЕД: 160),

Да носе пушка б'рданка, / и остра сабја френгија (МНПед: 174), малихера 'вид брзострелна пушка': Махни се махни црна орлице, / да не си земам пушка малихер (МНПед: 176), На страната носат сошиени гуни, / по гуните тенки малихери, / тенки малихери жалте ми патрунки (МНПев: 91), Кузман војвода во нашто село, / во нашто село, во нашта маала, / на рамо носи пушка маљукерка (МНПек: 342), Жена ќе ми биде пушка малихера. / Деца ќе ми биде дробните фишеци (МНПел: 92), На половината носат куси малихери (МНПев: 134), мансерка, минсер 'вид воена пушка': Ојди си долу вчаршија, / продај си пушка мансерка (МНПКу: 129), Ми припукаја минсери, / Тодоја го јутепаја (МНПев: 71), патлак 'вид пушка': на страната носат нигант патлаци, / на главата носат црните кушаци (МНПев: 134), мартина 'вид пушка': Ја дај ми мајко твојата молитва, / јаска ќе клада мартина на рамо, / планина ќе ода, / комита ќе стана (МНПек: 338), пиштол 'огнено оружје': и ми купи чифт пишчоле, / и ми купи тенка пушка (МНПед: 78), рувел 'револвер': Разлјути се Грче, та искара рувелј, / та искара рувелј, рувелј од поеса (МНПед: 138), нагант 'големокалибарски револвер со барабан што се врти': на страната носат нигант патлаци, / на главата носат црните кушаци (МНПев: 134), топ 'артилериско оружје': Топове пукат, ѓулета капат (МНПСД: 86), бомба, ѓуле 'метално тело, предмет полн со експлозив': Ошче си Делчев думаше, / Три са се бомби фрлили (МНПСД: 79), Топове пукат, ѓулета капат, / Ѓулета капат како градушка (МНПСД: 86), фишек 'куршум': Деца ќе ми биде дробните фишеци (МНПел: 92), Мале мор мале мои дробни деца, / мои дробни деца дробни фишеци (МНПев: 146), заметнал пушка берданка, / припасал колан фишеци (МНПед: 160), патрон 'фишек со каписла, барутно полнење и куршум': На половината носат куси малихери, / на половина'та дробните патрони (МНПев: 134), Мој дробни деца дробни патрони. / Јас ќе се бијам за наша слобода (МНПев: 146), Моите деца ситни патрони, верна дружино / каде ги пратам назад не се враќат (МНПСД: 80), На рамо носе, мори мила мамо, пушки малихерки, / през половина, три низи патрони, сабји наострени (Кос: 72), сабја 'студено оружје, долг извиен нож': Дај ми Боже што сакам, / Шарен туфјак на рамо. / Остра сабја под мишка (МНПек: 31), Ојди си долу вчаршија, / продај си пушка мансерка, / и остра сабја змијаста (МНПКу: 129), туфјако да го умори, / сабјата да го заколи (Кос: 95), сабја колаклија 'вид сабја': Па си стегна којна пеливана, / та јотиде дрво билижито. / што извади сабја колаклија (МНПев: 28), сабја френгија 'вид сабја': Да носе пушка б'рданка, / и остра сабја френгија (МНПед: 174), штик 'бајонет, студено оружје, нож со кој се сече и се бодe, а може да се стави на цевката од пушката': тешки рани на срцето, с'с ножове, с'с штикове... (МНПСД: 82), љапида 'незаштитено ноже': сички јунаци с ножове, / мојето харо с љапида (МНПед: 63), цилјаф 'ножница, корица, навлака за нож': С црвен превез пред очите, / зелен венец над главата. / Ко 'а виде лудо младо, / извај ножо од цилјафо, / тргнало ми се заклало (МНПел: 54), боздоган 'ладно оружје, железна топка со боцки и со куса рачка погодна за фрлање и удирање на противникот': Та искара лека боздугана, / Лека боздугана седемдесет оки (МНПСД: 43).

Во народната поезија и проза се среќаваат и називите од областа на *расійиџелниоџ свеџ*, на пр.: жито ‘плод од житно растение’: ако е пролет пролет Ѓурѓовден, / ти да донесиш две класја жито (МНПеВ: 30), пченица ‘зрна од житно растение со тенко стебленце и плод во клас (*Triticum sativum*)’: над гроб да посее пшеница, / да се соберат билбили (Кос: 89), просо ‘житно растение со плод од ситни, мазни и сјајни зрнца во повеќе бои’: да зароси ситна роса, / ситна роса берокетна, / да навади жито, просо (МНПеВ: 22), Хранили су гу, гледали, / давали му ф сахан просу (МНПеД: 30), бозељ, боз, бозје ‘бозел, боз, грмушка или помало дрво со бели цветови со силен пријатен мирис и црни ситни плодови со црвеномодар сок (*Sambucus nigra*)’: с наредуват сус бозилџ от главата ди пет’те; одеки по кук’те пеат ваа песна: Дудул оде низ сел то / ој Дудуле, мили Боже! / Дарувај го, мила чино, Дудуљто, / Дудуљто с’ сит’то / Да е сита годин та! (МНУ-5: 85), Сакаме да собереме бозја зелени да го поплатиме со бозја и да се собереме чупи и невести да о врте селото да мо собере брашно на сирачето (МНПК: 537), китка ‘цвеќе’: ќе наредат секакво зелено цвеќе, китки на крондирот (НКЕМ: 405), Стани, стани ој дивојче, / стига си спало, / китка што си ја брала, / ти пувенала (МНПеВ: 222), Јас си беше ју градинче, / јас си бериј дробни китки, / да ти пуштам здраво живо (МНПеВ: 261), коси да исчешла кушак да подврзе, / китка да закаче на десната страна (МНПеВ: 231), на балкон да стојиш китка да ми фрлиш, / китка да ми фрлиш китка босилкова (МНПеВ: 263), китка невенена: М’р Невено, џан Невено, / Деј гиди китка невенена (МНПеД: 14), китка маргарова: Набери ми китка маргарова, / Да е помирисам, / Како ли мириса (МНПСД: 11), ружа цвеќе ‘трндафил’: Ружа цвеќе мома брала, / во градинчето, / дек што брала там заспала (МНПеВ: 221), маргарет ‘маргаритка, бела рада’: Тој не му никна босилџок, / туку му никна маргарет (МНПеК: 266), Утре е света недела, / попо ќе дојди у наска, / ние ќе му дајме маргарет, / тој ќе ни даде босилек (МНПеК: 266), трндафил ‘украсно растение во форма на грмушка, со голем број видови, со трње и со убави цветови во разни бои, со збирен плод во форма на шипинка; роза’: А не се чиниш рамбел босилџок, рамбел босилџок, чарвен трндафил (ФЈСК: 48), каранфил ‘диво или градинарско цвеќе со мирисливи, тркалезни цветови со многу цветни ливчиња во различни бои (*Dianthus caryophyllus*)’: Во тои ден (петок) у момчето виет карафил во книжина, со кои фругличарите канат гостите (МИЛ: 470), там ке никнам ран босилек, / ран босилек и карафил, / да ме кинат мен момите (МНПеД: 138), џунџуле ‘едногодишно цвеќе со привлечна миризба и жолти, портокалови цветови, кадифка (*Tagetes*)’: Најпрвин дојде Бојана, / со китка ран босилџок, / и негде годе џунџуле (МНПеК: 237), си скинало ран босилџок, / ран босилџок и џунџуле, / си попрска прво либе (МНПеК: 36), до две, до три моми, / босилџок садее, / џунџуле вадее (Кос: 91), стратур ‘вид украсно растение’: Чиј са виа дворуве сус бел босилџок метени, сус црвен стратур ринани (МНУ-5: 108), билка ‘тревка, растение со лековита или со магиска моќ’: За то млади билки да му праве, / билки да му праве, него да го лекве (МНПеК: 376), Јас им’ билка за глава, / смиљен венец на глава (МНПеК: 213), Ми станала Јана на ден Јановден, / билки да ми бери за првото либе, / не собра билки за првото либе, / тук се пикнал во зелен шавор (МНПеК: 62), здравец

‘повеќегодишно растение со ниско стебло и широки мирисливи листови, со ситни розови цветови, питом здравец (*Geranium macrorrhizum*)’: та шче ти наберјак, / от гор’ гор’н цвјат, / от грамад здравец, / от бахч’ менекш’ (МНПед: 37), Ни набрала зилен здравец, / ам’ с’пасала ален појас (МНПед: 88), кис’љак ‘киселица’: шче излјазиме на љато, / шче излјази зелен кис’љак (МНПед: 75), босиљок ‘босилек, едногодишно градинарско растение со ситни цветчиња и пријатен мирис’: Като си скинало ран босиљок се фрли на градината, / си скинало ран босиљок, / ран босиљок и цунцуле, / си попрска прво либе (МНПек: 36), Тамо ќе излезе нејна прва севда, / со киска босиљок, со лојана свешча (МНПек: 150), Тој не му никна босиљок, / туку му никна маргарет (МНПек: 266), Утре е света недела, / попо ќе дојди у наска, / ние ќе му дајме маргарет, / тој ќе ни даде босилек (МНПек: 266), калофер ‘мирисливо, украсно растение (*Balsamita vulgaris*)’: Оставјам ти, оставјам, / До два ср’ка босилек / Ја третија калофер (МНПСД: 27), гингерче ‘магарешки трн, висока грмушка со крупни листови со трња по краевите и со виолетови крупни цветови (*Oporordum acanthium*)’: Не изникнало босилок, / тук изникнало гингерче (МНПев: 45), детелина, бела детелина ‘ливадска билка обично со по три заоблени ливчиња на тенко стебленце (*Trifolium pratense*)’: Кој ќе пасе шилежина, / по ситната детелина? (МНПел: 17), најрано цвеќе бела дителина/ бела дителина жолта иглика (МНПев: 182), угојка ‘растение со црвени или бели цветови, слично на тиква (*Bryonia dioica*)’: На застрата нат врат’та на куката клават црвена руба и угојка. Сливите, угојката и малце трички и здробуват и зарануват добиците, а пак сус гранката от сливите иск’руват гуве’ата на пасејне (МНУ-5: 91), на три дена ф гудин’та на куката црвен појас или некоа друга црвена руба и угојка: на Сфети чтиријсат, на Благовиц и на Ѓурѓевдин (МНУ-5: 91), млечна трева ‘трева што припаѓа на посебен ред, млечнотревовидни (*Polygalales*)’: Пред Ѓурѓевдин тоа ден берат една трева, што са веле млечна; на застрата и зарануват добиците, да имат млеко и да не му го пр’зимат (МНУ-5: 91), бубак ‘памук’: Штипкат бубакето, листето ’и фрљат уф река, за да биде зилен бубакут, да не са суше. (МНУ-5: 91), тутун ‘листови од едногодишно индустриско растение што содржат никотин’: На татко ти торба тутун, / Нека пије, нек се тресне (МНПек: 190), тутун пие со л’улица сребрена, / вино пие со картица дрвена (МНПел: 128), печурка, г’ба ‘ниско месесто растение без листови и цветови, печурка’: А кога бркат г’би вељат: „Друшко, пичурко, прад мен, зад мен, за да испаѓат прад них пичурките“ (МНУ-5: 93) и др. Сп. и бор ‘високо зимзелено иглолисно дрво (*Pinus*)’: Каде са сл’нце слагаша, / там је дивојка заспала – между два борја високи (МНПед: 87), дрво јаворово ‘јавор, вид листопадно шумско дрво (*Acer pseudoplatanus*)’: На двори има дрво јав’рово, / под дрво има казан ж’лтици (МНПКу: 107), топола, силвија ‘листопадно дрво (*Populus*)’: У поље има топоље. / Под топоље чедери. / Под чедери терзии (МНПек: 100), Наште порти бележити, на портите две силвији, на силвијте висок чардак, на ч’рдакот мома Мира (МНПев: 261), Зевимиго малечкото, / малечко ти го даде, / големо да го вратиш, / големо како силвија (МНПев: 319), драч ‘вид трнливо дрво’: на зла с’м мајка машчеха / Тја си ма рано будјаше, / от Пирин драча да носја (МНПед: 87).

Особено се впечатливи називите за *живоџински свей*, за *домашни и диви живоџини*, *йџици*, *влечуџи*, *риби* итн, за кои е карактеристична поголема отвореност, особено при контакт на различни материјални и духовни култури. На пр.: (х)ајван ‘животно’: Господи, ти ме стори хајван на дуњата (НКЕМ: 317), добици ‘добиток’: туруват пшеница и пчиничка, да напкум сус них зарануват добиците, а кукешните си апнуват за здраве (МНУ-5: 90), ка ке седнат на софрата, постарјут факе скршуве едно коматче на Бога, друго на занајутут, што е ф кукта, друго на добиците (МНУ-5: 88), говедо ‘домашно тревопасно животно што се одгледува заради млеко и месо или за работа’: малко ли с’м му донела, / биљук хергел’ с хергележија, / биљук говеда с говедар, / биљук козе с козаре, / буљук јовчици с јофчаре (МНПед: 92), Дедото си имал прленце, / бабата си имала теленце, / ем теленце, ем прленце (МНПел: 175), кобила ‘женка на коњ’, ждребе, ждрепче ‘младо од коњ’: роди два близнаци м’шки деца, кучката роди две кучлета, и кобилата роди две ждрепчета (ЈМНП-4: 252), муле ‘приплод од магаре и кобила’: да му тераш четиријсе мулета, ако да ја земаш момата, сака да товариш и прикијата (ЈМНП-4: 81), И вјанаје мулињата, / накривије калпињата, / забесије булкињата, / кинисаје за невеста (МНПек: 293), вол ‘машко говедо, што служи за впрегнување’: На воловето им запаљуват сфека на роговето (МНУ-5: 89), крава ‘женско говедо’: Дор да издоја, издоја, / до девет крави младошни, / десета крава старошна (МНПед: 91), крава молзница: Зевај ме мене јуначе, / ногу прикија ки донсам, / до триста крави м’лзници (МНПев: 246), теленц ‘говедо’: Туку умјасваш на мојо татко. / На мојо татко бишки да пасиш, / Бишки да пасиш, телца да тераш (МНПек: 189), теленце ‘малото на крава’: Дедото си имал прленце, / бабата си имала теленце, / ем теленце, ем прленце (МНПел: 175), прле, прленце ‘младо од магарица, магаренце’: А бре то не беше јар’ц, бе, то беше прле (МНПК: 156), бивол ‘преживар од родот на говедата со црна кожа и јаки рогови’: М’чи да г’лтне бивул, да г’лтна му’а (МНУ-5: 103), Татко ми има сивгар биволи, / Биулите дава мене не дава / Татко ми има сивгар волове, / Воловето дава, мене не дава (МНПСД: 64), бивулица ‘женка од бивол’: Така чинуват на крави, бивуљ’ци и на друга стока (МНУ-5: 97), овца ‘домашно животно, што дава волна, млеко и месо’: С руди овни на планина, / С вакли овци на јагнило (МНПСД: 44), овен, брав ‘овен’: Наврвил Стојан, наврвил / С руди овни на планина (МНПСД: 44), си украсала, Јано, девет овни, / девет овни, Јано, сараѓулски, / три јариња, Јано, со свончиња (Кос: 150), Ми отиде на трлото, / ем си одбра девет браве, / девет браве сите исти (МНПев: 35), јагне ‘младо од овца’, јаганца, јагништа: Се чиних овца сос јагне, дојде чакал да ме изеде, тој не куртулиса (ЈМНП-4: 207), Момче легна – заспа като кротко јагне (МНПел: 172), на јагнето му велеше: / Като што блеје јагнето, / така да блеје јергени, / по нашта Јана хубава (МНПек: 252), Опечалил Ѓорѓи, опечалил / до триста бели јаг’нца, / до триста ж’лти лирици (МНПек: 152), Ниви искласени, јагнишча шарени (МНПек: 45), јагне рудаче, рудо јагне: госпо му даде јагне рудаче (Кос: 151), Да шчо јадба ми јадеше?... Рудо јагне препечено (МНПек: 42), јагне сугаре: Иван се чудом чудеше: Дали е јагне сугаре, / или е јаре бизале (МНПед: 36), шилеже ‘јагне од една година што е одбиено од овцата’: Кој ке пасе шилежина,

/ по ситната детелина? (МНПел: 17), јарец ‘мажјак на козата’, јаре ‘младо од коза’, јаре бизале: девет овни, Јано, сараѓулски, / три јариња, Јано, со свончиња (Кос: 150), Иван се чудом чудеше: Дали е јагне сугаре, / или е јаре бизале (МНПед: 36), бишка ‘свиња’: имало един бишкар. Коа да види една бишка са отделила от друзите (МНУ-5: 99), Туку умјасваш на мојо татко. / На мојо татко бишки да пасиш, / Бишки да пасиш, телца да тераш (МНПек: 189), Татко не ја тува, / татко ти бишки пасе (МНПек: 82), м’изеде куче газина, / дај ми бишка сланина, / да си врза газина (МНПек: 13), бише ‘прасе’: От дести души на горе се зберуват млади момчијна, одат по селата, играат, от куките им дават пари, месо од бише (свијна), ризи, предно и др. (МНУ-5: 83), Неџиб се тркала како дво биш’е (МНПел: 73), финде ‘куче, кученце’: понапред му дала на финдето и ка видела оти финдето се отровило, рекла да се кренат тија софри (НКЕМ: 279), кучка ‘женка од куче’: Бесна кучка оф дол лае (балтиата) (МНУ-5: 105), За кучката колај бива, вечер ке ти дојда, / за кучката плешка месо, вечер ке ти дојда (МНПек: 70), кучле ‘кученце’: шар’на квачка с пилета, / и пилета шар’ни, / шар’на котка с котета, / и котета шар’ни / шар’на кучка с кучлета, и кучлета шар’ни (МНПед: 65), рт, загар, тазија ‘ловечко куче’: Барем да се и хргова, / Ам’ си ми са загарета (МНПед: 188), едната има јаребица сос девет јаребчета, втората миса сос девет мисиркички, трета има заек сос тазија (ЈМНП-4: 243), И тојнака ја пушти тазијата. Лесицата фаги да бега, тазијата по неја (ЈМНП-4: 246), котка ‘мачка’: Кучето и котката се скараха у стреле морето (ЈМНП-4: 361), коте ‘маче’: шар’на квачка с пилета, / и пилета шар’ни, / шар’на котка с котета, / и котета шар’ни / шар’на кучка с кучлета, и кучлета шар’ни (МНПед: 65), мечка ‘крупно диво животно обраснато со кафеаво, црно или бело крзно’: една мечка дојде во јамата, имаше малки мечлета што ги бизаше (ЈМНП-4: 257), лисица ‘диво животно со голема рунтава опашка’: На некоја лисица му се пријало кокошки и тргнала, сурвала во село да бара (НКЕМ: 255), мишка ‘глушец’: беше собрала сичките мишки (ЈМНП-4: 361), пилци ‘птици, пилиња’: Прво запевајне на пролетните пилци. На пролет, кога идат пилците: л’ставичката, шт(р)каљут, славјакут и др., стари и млади луѓе, уште ка не са ‘и чуле прф п’т да запеат, на састра, истум ка ке станат ут сонут, апнуват по един зал’к леп (МНУ-5: 85), зашто пејат дребни пилца, / пилца пеј’т мења славјат (МНПед: 79), петел ‘мажјак од кокошка’: Петлите пее на осунвајне. / Пушчи ме либе да си одам! (МНПек: 257), Грабили са га Велика, / први са петли пејали (МНПСД: 51), кокошка ‘домашна птица што се одгледува заради јајцата и месото’: тргнала, сурвала во село да бара кукошки (НКЕМ: 255), Таа ден (Вели четврток) колко црни кокошки снесат јајцата, и бележуват сус кониц, да напкум ’и закопуват уф лозјата, за да не ’и удре грат (МНУ-5: 91), Двујца м’же одат к’де кукушаникут. Единјут зимува една балтиа и веле 3 п’ти: „Ки ’и закољум виа кукошки!“ (МНУ-5: 97), мојто бело лице, мамо – / две бели погачи, / мојте бели гради – / две бели кокошки (Кос: 108), квачка ‘кокошка што квачи јајца и се грижи за пилињата’: Кога сифте видуват малечки пилци от квачка (МНУ-5: 94), шар’на квачка с пилета, / и пилета шар’ни (МНПед: 65), патка ‘пајка, шатка’: мајка не ја тува, / мајка ти патки пасе (МНПек: 82), луковицки моми, / бјали кат’пат’ки (МНПед: 116), миса, мисичка, мисиркичка

‘мисирка’: Втората имаше една миса сос девет мисички, на тепсија играеха (ЈМНП-4: 239), едната има јаребица сос девет јаребчета, втората миса сос девет мисиркички (ЈМНП-4: 243), пиле паунче ‘паун’: јо дај ма пиле пахунче, / да фркна боже префркна (МНПеД: 39), јаребица ‘еребица, полска птица од семејството на фазаните, слична на кокошка, која се лови поради многу вкусното месо’, јаребиче ‘пиле од еребица’: едната има јаребица сос девет јаребчета, втората миса сос девет мисиркички (ЈМНП-4: 243), Јазе се чиних јаребица сос јаребиче (ЈМНП-4: 207), едната има јаребица сос девет јаребчета, втората миса сос девет мисиркички (ЈМНП-4: 243), Море лудо, младо ти пануда немаш / – Петро мори пиле, пануда ти носам, / полска еребица (МНПеК: 192), врана ‘вид птица со црни или сиви перја која живее околу населени места’: пред да го фрле, веле три п’ти: „Е, врано, врано! На ти коскин з’п, дај ми цилезин!“ (МНУ-5: 93), гарга ‘чавка, врана’: на нива да тргнеше да иде да оре ќе да загубеше теслата или друго, што да сееше, гаргите го јадеха (НКЕМ: 324), Дојдоха гарги, какараски, викаха на врх крушата „кра, кра!“ (ЈМНП-4: 220), кукумјавка ‘ноќна птица (за која се верува дека со гласот предвидува, претскажува несреќа)’: седеме тамо дур да дој кукумјафката – кукумјау да стори и да нè нема (МНПК: 534), орел ‘голема граблива птица (Aquila)’: Два орли се вие горе на небото (МНПеК: 45), орлица ‘женка орел’: од врв на Пирин планина, / во облак се вије орлица, / со солзи грачи, говори (МНПеЛ: 104), Мани се мани сива јорлице, / да не извада пушка малихера, / да те прободам клетото срце (МНПКу: 106), пиле орлово ‘орле’: Никој е рода крај неја / Салди е пиле орлово (МНПСД: 17), картал, карталчица ‘мршојадна птица, вид орел’: најде на еден брест одгоре, имаше гнездо од картал, имаше во гнездото малка карталчица (ЈМНП-4: 240), Тогај карталот му е дал едно перо (ЈМНП-4: 304), сокол ‘граблива птица (falco)’: Не ми биле орли, орли нито соколи (МНПеК: 45), пиле соколово ‘соколче’: Никој е рода крај неја / Салди е пиле орлово / Орлово пиле, соколово (МНПСД: 17), гарванче ‘пиле од гавран’: Пиленце, черно гарванче, / като ми фркаш високо (МНПеД: 181), кук, кукавица ‘птица преселница која обично не свива свое гнездо, туку ги остава јајцата во туѓо гнездо’: Така прават и на ластавичка, штркаљ, кук и славјак и др., кога видуват сифте (МНУ-5: 94), Бог да бије Јано ќерко, / бог да бије сина кукавица, / шо закука три дни пред Благовец (МНПеК: 322), Да запејат летни пилци, / летни пилци кукавици (МНПКу: 66), Проклета мамо да биде, / сивата, мамо, кукавица, / шчо закукала порано, / три ден пред Благоев ден, / за да мене разбие, / за да мене поцрни (Кос: 70), какараска ‘сврака; пиле што секоја година си го менува гнездото и прави ново на највисоко дрво’: Жено, сношти засоних, ча една какараска на белиот вол му влезе од устата та му излезе од г’зот (ЈМНП-4: 60), Дојдоха гарги, какараски, викаха на врх крушата „кра, кра!“ (ЈМНП-4: 220), гулаб (голамб) ‘дива или питома птица од средна големина’: девет голамби ранеше, на голамби му се молеше: – Голамби, братја да сте ми, многу високо литате, многу гламбуко пулите, да н’ ми видоте момчето? (ФЈСК: 84), гугутче ‘птица слична на гулаб што живее и во населени места’: За да мама момичиња, / момичиња, гугутчиња (МНПеК: 198), врапчуѓинец ‘врабец’: Сватови се собрале многу врапчуѓинци и чивџиѓинци (НКЕМ: 272),

славеј, славејче, славеј пиле ‘мала преселна птица што пее убаво’: Никна дрво сред Солуна, / на дрвото славиј пиле, / славиј пиле славно пеје, / на далеку глас се чује (МНПев: 314), Драганка славеј натпјала... (МНПед: 184), Иди си збогом славејче, / мења ми стига славата (МНПед: 184), билбил ‘славеј’: петли пее и билбили и четири трандафили: „Стан’ мор’ Маро, на утрина, зевај стамни ај за вода“ (ФЈСК: 70), Ранила мома билбила, / ранила шо го ранила, / токмо до девет години (МНПек: 77), Цикнал билбило да плачи. / – М’лчи билбиле не плачи, / јаска и тебе ќе зема, / ти рано мене да корниш (МНПек: 77), Тој билбил што пее, пее за вечера, / Тој билбил шо пее, пее за лигнате (МНПев: 281), ластовичка ‘ластовица, преселна птица’, штркаљ ‘штрк, преселна птица’: Ако и чуат гладни вељат: „Н праби л’ставичката, штркаљут, славјакут и др.“, и с’та таа година к’ имат зиан уф куката. Ако ластовичката, зианут к биде на капајне: руби, стомни, брдаци и друзи домашна работи. А штркаљут, ки имат зиан на алш-веришут. А ако славјакут, к’ умре чувек ут кукта (МНУ-5: 85), Кога иде штркаљут, вељат: „Штркале, кокале, паднале ти гаштите на попуво буниште“ (МНУ-5: 94), змија ‘влечуга без нозе, што се движи ползејќи’: Многу мајови направи, / љута ми змија држеше, / и на змијата велеше: / – Ка шчо се вије змијата, / тај да се вије јергени / по нашта Рада хубава. (МНПек: 252), змија пепеланка ‘вид змија’: Змија в пазува ми мамо, / Змија пепељанка (МНПед: 85), љутица ‘отровна змија’: На првијут ден на марта бркат, отепуват љутица (змиа) (МНУ-5: 92), пужок, пржлок ‘полжав’: ќе наберам – рече – пужоци, корупки и жељки... и лисицата прибрала пужоци, нанижела работи (НКЕМ: 254), Децата, кога бркат пржљоци, вељат: „Пушти, Стојко, рогове!“ Пржљокот ка е скриен уф шљупката си, изваге муцката и пуштуве ругиве (МНУ-5: 93), риба ‘рбетник што живее во вода, дише на жабри и се движи со перки’: Риби ми си ловат, риби ми си јадат, / риби ми си јадат и до трска цволци (МНПКу: 123), И јаска ќе дојда – / ќе се стора морцка риба, / и јаска ќе дојда (МНПел: 125), риба крапова ‘круп, слатководна риба со тело покриено со јадри крлушки (Surginus carpio)’: На еден рибарин имаше една голема риба крапова. Колку ѝ сакаш господине, таја риба крапова? (НКЕМ: 332), мренка ‘вид речна риба (Barbus fluviatilis)’: Тенка снага крши како мренка риба (МНПев: 195), Момче легна – заспа като кротко јагне, / мома рипна – скокна като мренка риба (МНПел: 172), јагула ‘вид риба што личи на змија’: Ај ќе си ојме на нови пазар, / там ќе купиме риба јагула (МНПКу: 75), дојранска белвица ‘вид ситна слатководна риба’: Велико, ајди, Велико / дејгиди дојранска белвица, / дејгиди палмишка кад’но! (МНПСД: 51), Велика дојренска белвица / Велика мелничка кукона (МНПСД: 59), морска пијавица ‘водна глиста со цицалки, што живее како паразит’: мојте црни очи – филцани за ракија, / мојте црни вежи, / морски пијавици (Кос: 107), буба ‘свилена буба’: Кога носат рас за буби, ако некои са згоде на п’тот, ут дек ќе помине стануве, за да качат бубите на рас. Некои лоши лјуте не стануват, а некој пак си дружувале скутовете за да попаднат бубите од раста. (МНУ-5: 91), Мајка да ја пуштиш / на гора зелена, / лисја да собери / буби да нарани (МНПек: 273), пеперуда ‘пеперутка’: Крај Вардара ситна трева расти, / на тревата ж’лта пеперуда, / на крилцата жално писмо пиши (МНПек: 137).

Од називите поврзани со *роднинскиите односи* ги изделуваме, на пр.: род, рода, роднини, род-роднина, сродници ‘роднини’: Кога ќе застане зетут и невеста пред момини роди. Утдели се, девојко, утдели се, ут татко, ут мајка, ут братја, ут сестри, ут рода, ут роднини! (МНУ-5: 112), ни ли сме с тебе роднина (МНПеД: 103), Мори Јано бела Јано. / Да н’ сте нешто род-роднина (МНПКу: 156), Шо е ск’па мома црноока. / Ил’е дека од богата к’шта, / ил’е дека од богата рода (МНПКу: 38) и фара ‘род, роднини’: Квасо ми се фатва, / Та кој ми го фатва? / Зетуто му фари, / фари и роднини. / Да му се кердосе, / Да му е врнато / и на темни глави (МНПеК: 73), Квасо ми се фатва, / Та кој да го фатва? / Фари и роднини, / први братучеди (МНПеК: 73), Зето ми се бричи, Та кој ми го бричи? / Бриче, ми го бриче, / фари и роднини, куми и братими (Кос: 159), В некој празник се берет сродниците у момчето, кое целуваат р’ка на татка му, или, ако немат татко, на вујка, или стрика... (МИЛ: 468), се берет у момата нејсини сродници, невести и моми за да ја плетат (МИЛ: 470), мајка, момина мајка ‘мајка на девојката’: Има мајка мило сине, / во кадифе облечено, / со нафија опасано, / с’лде седи и се чуди (МНПелЛ: 18), О да бе знала момината мајка, / Како трепте момкоото срце, / Дур да отори шарени киларе / Да си флезе при малка деојка (МНПСД: 25), татко, башта ‘родител, татко’: на чужда куќа не одише, на чужди татко тејко не велише (МНУ-5: 112), Проштавај башто, проштавај / Што ма си башто исхранил (МНПСД: 26), брат ‘син во однос на другите деца на истите родители’, сестра, сестрица ‘ќерка во однос на другите деца на истите родители’: на чужда куќа не одише, на чужди татко тејко не велише, на чужда брата браче не велише, на чужда сестра стрица не велише (МНУ-5: 112), челад ‘децата во едно семејство’: Ој Јано, Јано аровна невесто, / девет години од как сме женети, / девет години чејлад не видеде, / камен си тргнав чедо да го правам (МНПКу: 4), тојата Злата с дечинките – / одно од друго помајшки! (МНПеД: 41), че(н)до ‘дете, син или ќерка’: камен си тргнав чедо да го правам (МНПКу: 4), малко ли с’м му донела, / ...девет товара прикија... уог’н горјало прикија, / нали си чедо немаме (МНПеД: 92), Олеле, чендо на баба, / Како внуче нијде нема (МНПеК: 32), дечинки ‘дечиња’, момчетинки ‘машки дечиња’, моминки ‘женски дечиња’: тојата Злата с дечинките – / одно од друго помајшки! (МНПеД: 41), мила мају и родила, / ма до четири ма дечинки, / двјате мају момчетинки, / и двјате мају моминки (МНПеД: 94), чупе ‘женско дете’: царицата близни две: едно дете и едно чупе (НКЕМ: 283), шчерка, даштерка ‘ќерка, женско дете’: Мајка му вика: „Ела при мене, ела при мене, шчерко, јас да те стопља“ (ФЈСК: 43), Заљубил дедо три моми, / и трите попски д’штерки (МНПСД: 31), син, машко дете ‘машко дете’, Љуљај, пуљуљај машкуту детје, / над л’ул’ка пеј му жалну, печално (МНПеД: 177), внученишча ‘внуци’: Со негови девет сина, / со негови девет снаи, / со негови внученишча, да ми јаде, да ми пие (МНПеК: 43), Нани ми, нани две внученишта, / едно на брата, друго на сестра (МНПеК: 112), Со негови мнученишча, / Да ми јади, да ми пие. (МНПеК: 42), внуче ‘внуче, дете од син/ќерка’: Олеле, чендо на баба, / Како внуче нијде нема (МНПеК: 32), мнука ‘внука’: Пусни мене дедо јас ти с’м мнука. / Ако си ми мнука, шо сакаше тука (МНПеК: 299), први братучеди, од два брата деца ‘први братучеди’, втори братучеди

‘деца од први братучеди’: ни ли сми с тебе роднина, / први – втори братучеди, / повторни калтатовци? (МНПед: 103), маштеа ‘примајка’: Имале мајка машчеја. / Лудо кладое пред црква, / моме кладое зад црква (МНПек: 61), асал ќерка ‘родена ќерка’, паштерка ‘затекната или доведена ќерка’: имал три ќерки: две асал ќерки и една п’шчерка (донесена). Таа п’шчерката го замилвала детето (НКЕМ: 311), завареница, заварено момиче ‘женско дете од претходниот брак на мажот’: закаруве момата завареницата и одат на един рид (НКЕМ: 308) и заварено момче ‘машко дете од претходниот брак на мажот’, пара-сестра ‘полусестра’: донесла си и една ќерка од првнијо м’ж, та му станала пара-сестра на завареното момиче (НКЕМ: 306), донесеница ‘ќерка донесена (дovedена) одпретходниот брак’: Една м’штета имала своја мома донесеница и нашла и една завареница у м’жут си (НКЕМ: 308), сирак, сираче ‘сирак, дете без родители’, сирачка, мома сирак ‘женско дете без родители’: требуве да е мома сирак т. е. биз мајка, татко (за да му падне на Госпут грех за сираците, за да врне дош) (МНУ-5: 85), Сите ќе дојдат и ќе фатат да месат колачињата, и таја што ќе меси, да е дева сос мајка, сос татко, а не сирачка (НКЕМ: 405), лелја ‘тетка’: Да идеш пак тамука, да викнеш лелја ми... излезе лелја му, му даде најмалкиот чаршав (НКЕМ: 288), вујче ‘брат на мајката’: Пари немам да се женам, / Вујче ќе ти даде Кољи (МНПев: 46), калтатовци ‘кумови’: ни ли сми с тебе роднина, / први-втори братучеди, / повторни калтатовци? (МНПед: 103), кум, нунко, кал(и)тата ‘сведок при венчавање’: Ме калесае за кум да ода. / Со кои носи просту да стоја? (МНПек: 123), Калтатана вели, / вели утрумоне: / „Кумуви, сватуви, / з’лви ли девирјувци (МНПед: 51), Повели нунко името, / нунко го име повели (МНПек: 144), Да калесам две нункови, / Два нункови дур од царо (МНПек: 39), Кога ќе се жениш, / нунко да ме кладиш (МНПек: 79), Сички му на нога станаха, / При калтата мјасто чинат (МНПСД: 56), Калтатана вели, / вели утрумоне: / „Кумуви, сватуви, / з’лви ли девирјувци, / Докарјајте коње, / коне ли калтатува (МНПед: 51), К’лтјата е тврде много теш’к, / Дур де си к’лтјата не испрат’м / Тога и јаз по тебе шта дојд’м (МНПСД: 39), калимана ‘кума’: Да сретчаш Хрисо калтата, / калтата с калманата, / на Вилиден, Колада, / на вилиденцките poste, / на прошчене (МНПед: 42), крштелник ‘кумашин’: оште не беше седнал да почине, ето дојде еден негов крштелник, му вели: – Калитате, ти се молам да ми дајш твојта кобила да идам на воденица (НКЕМ: 330), крштениче ‘дете наспрема својот кум’: Куме ле, куме учи си го карај, / учи си го карај твојто крштениче, / оти ќе помине меѓу девет села / меѓу девет села со момино десет (МНПел: 35), пехер ‘тест’, пехера ‘тешта’: Като чула така пехера му, пак му се моли многу на свадба да иде (НКЕМ: 330), свекор ‘татко на мажот’: Мори невесто калеша, / да и опремиш даровите, / даровите за свекоро, / за свекоро, за свекрва (МНПек: 87), млада невеста да бидам, / на висок чардак да стојам, / на свекор вода да турам (МНПел: 38), свекрва ‘мајка на мажот’: А јас шо имам лоша свекрва, / лоша свекрва, кучка јетрва. (МНПек: 130), Кога ќе стана свекрва, / лебо да најди замесен (МНПек: 77), снаа, снајка ‘жена на синот’: сетне ќе си одиш при другата мајка. / Мајко ќе му речиш: – Снао ќе ти речи, снао ќе ти речи, снао придојдена, снао придојдена за моето сине (МНПел: 35), Ка си скараја снаја ем золва. / Золвата веле, јас сам

поарна. / Снајата веле, јас сам поарна (МНПеВ: 38), Свекрва снајка не чува, / деверја чедо не чуваат (МНПеВ: 296), Добра да се стора снаа да ме стори (МНПеК: 161), девер ‘брат на мажот’: деверја чедо не чуваат, / ќе сакат сине вечера, / не знаеш сине да правиш (МНПеВ: 296), золва, золвица ‘сестра на мажот’: на свекор вода да турам, / на девер носи да мијам, а на свекрва метанија, / на моите золви поштованија (МНПеЛ: 38), за дарови за сватови, / на свекрва бела кошула, / на свекора бели чорапи, / на золвата алски прегач (МНПеЛ: 150), На золвата помалечка, / да ми скрије две јаб’лки, / на јод роса поросени (МНПеВ: 262), љу мојта з’лва јостана, / и тја си је главена (МНПеД: 83), јатрва ‘сопруга на братот на сопругот’: Кротко терајте карванот, / да не ми згазите платното, / платното ми е даровно, / за свекор и за свекрва, / за девер и за јетрва (МНПеК: 241), Налетала на зло свекор, / на зло свекор, зло свекрва, / две јатрви клетки кучки, / на две золви лути змии (МНПКу: 70), бацанак ‘маж на свеската’: Вела си рукна подрукна: – Де с’е чуло видело / Два брата, два бацанака, / Две сестри до две етрви (МНПеД: 79), шура, каинчо ‘брат на жената’: Добро вечер мили шурја. / Дај бог добро наши зето (МНПеВ: 24), на теб брата, мен каинчо (МНПеД: 120), братим, побратим, братимица ‘близок, верен другар (на момчето на свадбата)’: Ке купиме риба, / Риба и цирони / Ке гостиме кумо, / Кумо и братими, / И братимицата (МНПеК: 74), Зето ми се бричи. / Да кој ми го бричи? / Братими, кумови (МНПеК: 79), Нити ти се мажиш, ни редут го даваш, / на твои побратими (МНПеВ: 242), посестрима ‘блиска, верна другарка’: Кога ќе се жениш, / нунко да ме кладиш, / нунко, побратими, / многу посестрими, / најмлад колупчија, / риза да ми држи, / кога ќе ме бриче, / коси да ми бере, / мајни да н’ ми направи (МНПеК: 79), Нити ти се мажиш, ни редут го даваш, / на твои побратими на твои пусистрими (МНПеВ: 242), да пречека сватовите, / нејни братја, нејни сестри, / побратими, посестрими (Кос: 161).

Егејските говори се одликуваат со употребата на низа називи од обредно-обичајната практика од *живојниот циклус*, за обредни дејства, учесници и предмети поврзани со обичајни постапки и сл. Сп. адет ‘обичај’: Еј зете, ние имаме адет, на понеделник го пуштаме зетот да ни докара жива вода (НКЕМ: 291), дојде на полуношт спроти адетот (НКЕМ: 326), Го уредиле спроти адето, го оставиле во црквата (НКЕМ: 336).

Од областа на *родилнаџа обредност*: тешка ‘бремена’: Марике прво венчило, / тешка те трудна јоставам, / на цели осум месеци, / ја на дванајста година (МНПеЛ: 142), затрудни ‘забремени’: Јана си немала м’шко дјетја. / По гора зјилена затрудњала (МНПеД: 96), бездетна ‘неротка’: Варај ле Јано бездетна нивесто, / ај да идам Јано в гора зјилена... (МНПеД: 96), бабица ‘таа што се грижи за бебето во првиот период’: Отишла Јана манастир, / калуѓери стари да моли / за да му биде бабици. – Калуѓери вије бабици, / девет месеци ко ќе помине / машкото дете повијте (МНПеЛ: 53), рожба ‘дете, чедо’, машка рожба, машко дете, машко момче ‘син’: / Ако је машка рожбата, / добро да гледаш детето, / за мен да пулиш небото, / сланцето баш и свездите (МНПеЛ: 142), и стигнали мајшко дјате, / мајшко дјате, м’шко момче (МНПеД: 104), пуџа ‘некрстено женско дете’: Цурко именувајне на некрстено дете. Дет’то уште ка не е крстено, ги именуваат Цурко, а момата Пуџа

(МНУ-5: 86), цурко ‘некрстено машко дете’: Дет’то уште ка не е крстено, ги именуваат Цурко (МНУ-5: 86), троименици ‘деца со три имиња’: На тиа, што не им трај’т т. е. им умираат децата, кога им се роди некое дете, му клават Стојан да стое; Трајан, да трае; Стојко, да стое, от три имијна: които последното му останува обикновено. А кога е мома, и вељат: Стојанка, Трајанка, Стојка (МНУ-5: 87), биска дава ‘дои’: Ч’сто по п’тја коња запирај / Ч’сто на дете биска да даваш... (МНПСД: 38), пелени, пеленки ‘памучни ткаенини за повивање бебе’: Пелените чиста сфита, / Повојчето – дробна сирма (МНПеК: 39), Каде се видело и чуло, / момата љуљка да сака / и една пелена шарена? (МНПеК: 254), Една ми млада невеста, / она си нешто переше, / од м’шко дете пиlena (МНПеВ: 276), Повила го в златни пљани, / Хем го лула, хем нарица: – Нани, нани Дете Дукадинче (МНПСД: 40), Првно носише, му и носише, / Првно носише пеленките, / Пеленките копринени (МНПеК: 110), повојче ‘лента со која се пристегнуваат пелените’: Вторно носише, му и носише, / Повојчето копринено (МНПеК: 110), лулка, лулчица ‘колепка’: Ој мајо, стара свекрво, / малко ми дете на љуљка (МНПеД: 101), Кога дојдов јаска / малечко те најдов, / во љуљка те крле, песна ти пее (МНПеК: 66), Да купиш љуљка корчанска, / једна пелена шарена (МНПеК: 254), Стојан заклало првното либе, / а си остави машкото дете, / машкото дете в лулка да спие (МНПКу: 69), Ни на јода на пљава, / ни с’с моми на хоро, / ни с’с невести по љуљка (МНПеД: 76), Е мар невесто јубава, / маната ти е голема, / камо ти машкојо раци, / ем ж’лта лулка на глава? (МНПеЛ: 52), Стани ми, стани Стојане, / каде остави вдовица, / со седум мали дечица, / а осмото е во лулчица? (МНПеК: 361), кршење погача за леунката, залулување на детето ‘обичај на третата вечер по раѓањето’: На третата вечер го прават залулувањето на детето од бабата, што го бабила, и од две други деца. Таа вечер, на трpezата се крши погача, се дава на мајката, на леунката поголемо парче, а погачата што се крши за среќа на детето се крши врз него, на самата трpezа. Залулувањето се прави навечер над оган или на трpezата во татковата му кошула: Бабата заедно со двете деца го става новороденото детенце во кошулата и го залулуваат до трипати: да биде среќно (НКЕМ: 402), крштенка ‘крштивка’: Ел фнетре Јанкула моја млуче! / Тешка си крштенка си имам внетре / И калтјатата е фнетре / На мен ни ми е за крштенка... (МНПСД: 39).

Од областа на претсвадбените, свадбените и посвадбените обреди и обичаи ги среќаваме: либе, прво либе ‘љубено моме или момче’: дома се најде при прво либе, / либе го најде дека спиеше (МНПеК: 36), си скинало ран босиљок, / ран босиљок и цунцуле, / си попрска прво либе (МНПеК: 36), Не ми греди прво либе, / братче ми се кара (МНПеК: 191), Стојан заклало првното либе, / а си остави машкото дете (МНПКу: 69), неженет ‘што не е во брак, момче’: Пијано се стори дуња не познаве, / дуња не познаве, неженето остана (МНПеК: 240), ерген, ергенче, бекар, бендил ‘момче’: Ој леле боже до бога, / лесно се јерген заљуби, / м’чно се ткае престилки (МНПеК: 113), – Ак си женет врви пото, / ак си ерген дојди дома (МНПеК: 271), да си чешла руса коса, / руса коса кај телови. / Шо ја синге јергените, / и жинети и нежинети (МНПеК: 299), това е младо ергенче, / белки ќе бидам за него, / кој да го носи, да проси (МНПеЛ: 147), Лудо море лудо, бекар

неоженет (МНПЕК: 161), На девојките лицата, / на беќарите перките, / на младоженци липките (МНПЕК: 252), Кам' ти беќари при тебе, / оро да игре со тебе? (МНПЕК: 51), Зал'убили се беќар и мома. / Беќар казује негви другари, / мома казује нејни друшки (МНПКУ: 75), Една одаја п'лна бандиле (МНПЕК: 262), левенд 'млад, здрав, силен маж': Имала мајка имала, / до девет сина левенди, / десетто Ѓорѓи грдија (МНПЕК: 151), ергенува, левенува 'оди ерген, не е женет': Бре јуначе јергениче, / јошче ли си јергеноваш, / јергеноваш, левеноваш? / Немаш ли стара мајка, / да та глави и жожени (МНПЕД: 112), немажена 'што не е во брак, девојка': Ако си дојш пред Ѓурѓовден, / ти ке ме најш армасана, / армасана немажена (МНПЕВ: 164), чупа, чупка 'девојка': Сите ми дојдоја невести и чупки, / најсетне ми дојде Донка хубавица (МНПЕК: 169), ареса, аресува, бендиса, бендисува 'почувствува симпатија, се допадне, се свиде': Која ќе го ареса, / Танчерката го ареса! (МНПЕК: 31), Која мома го аресва? / Попотому најмалата, / Најмалата, најлепата (МНПЕК: 43), Никој не је зеваше, / никој не е бендисваше, / сама си се бендисваше (МНПЕК: 222), попрелка 'седенка со предење': Да с' с'бират момине, / момине по попрелкине, / момчета по ерфенета (МНПЕД: 147), седенка, поседенка 'собир на млади, обично наесен и зиме': Одил сам либе, шетал сам, / до двајсе и пет седенки (МНПЕД: 133), С'брали са на попрелка, / на попрелка, посидјанка, / та предоха, шчо предоха, та станаха, јотидоха (МНПЕД: 187), Сабрала Вела, пубрала, / фрут момите, фрут друшките, / На попрелка, по седенка... (МНПЕД: 79), просење 'стројникување': И веќе од многу просење ќе му ја дадат, зашто една девојка, ако не ја просат многу и наеднаш да ја дадат, таа девојка нема „ихтибар“ (НКЕМ: 403), стројник, просец, армасар 'стројник, посредувач меѓу родителите на девојката и момчето за да дојде до свршувачка': Кога се љубат јунак и девојка, јунакот ќе пушти просци да му ја просат девојката, не само еднаш, туку многу пати (НКЕМ: 403), фатиха да праштат стројници на брата му да го молат, да му дадат мома сос многу имање (НКЕМ: 327), Кои стројници беа дождени, / дождени сношчи на гости? (МНПЕЛ: 132), погача ќе меса, лудо, погача ќе меса, / чорапи ќе дада, лудо, чорапи ќе дада, стројници ќе дојде, лудо, стројници ќе дојде, / прстен ќе размена, лудо (Кос: 118), Мољба ќе те моља, стројник ќе те пушча, / на горната мала, на десната страна (МНПЕК: 167), Што чиниа мојте армасаре? Дали јасте, што носиа, не им стигна, или стребро не им аресаа, или китка позлатна не бендисаа, или појас битивиа, или прстен миурлија, или колби девет стрчки? Уф неделја на састра, кога армасарито ке си одат (МНУ-5: 110), Просрнав си през бацата, / полна куќа армасари (МНПКУ: 29), снобник 'стројник' и снобница 'стројничка' (ОЗКД: 59), татковско согласје 'согласност од родителите за стапување во брак': стројниците приготват армасот, кои се чинит вака. В некој праздник се берет сродниците у момчето, кое целуваат р'ка на татка му, или, ако немаат татко, на вујка, или стрика, кому врчвит знаковите една хубава шамиа, и некој флорин; еднакво целуваат р'ка и на другите стројници (МИЛ: 468), се армаса 'се сврши, се вери': Стани, стани малко моме, / либето ти с' армаса (МНПЕЛ: 149), Стани моме, стани лудо, / лудо ти се армоса (МНПЕК: 207), Ти се армаса, болен легнав (МНПЕК: 253), Ми се армаса Лилјана, / за едно Грче евзонче, / на чужо село далечно (МНПЕК: 76),

Армасала се Лилјана, / преку три-девет планини (МНПеК: 276), армасан ‘свршен, верен’: Три години армасани, / армасани, невидени, саде еднаш на чезмата (МНПеК: 177), Там ја најде бела Јана / и та била армасана, / армасана, престорвана: (МНПеК: 210), Попут не је дома на долната маала, / јумрено имало дете јармасано, / дете јармасано на вашта иликија (МНПеВ: 111), Три нидели јармасани, / јармасани невидени. / Ти да дојдиш на чешмата, / да си зевиш калуп сапун, / да измијеш бело лице (МНПеВ: 209), армасана ‘свршена, верена’: Ајте чупи за вода, / Јаска сум јармасана, / мене ме јармасале, / неќни на неделјата (МНПеК: 101), армасник ‘свршеник’: Там си вее сина риза, / сина риза за армасник, / за армасник за ќердосник (МНПКу: 40), Ако си дојш пред Гурѓовден, / ти ке ме најш армасана, / армасана немажена (МНПеВ: 164), армасница, армасинка ‘свршеница’: А тие ушници и прстенот, и имам уште еден чифт билиџуга, ги имам од татка ми та сум армасан на вилаетот сос тие да ја изл’жам армасницата ми да ја земам тука... оште такви билјџуги да ми чиниш (ЈМНП-4: 125), Јаска имам армасница, / ти не може да дој’ш (МНПел: 128), Јаска нанко ки ти кажам, / што ми глава пудврзана. / Мојта нанко јармасинка, / друго либе заљубила (МНПеВ: 217), се врши, се глави ‘се сврши’: Тр’ндафил’о мало моме, / сал се вршиш, не се м’жиш, / сал ’и мамиш јунаците, / и женети, неженети, / женетите тро повеќе (МНПел: 155), Немаш ли стара мајка, / да та глави и јожени (МНПед: 112), Куга с’ главиш и жениш, / и мен да си ме калес’ш (МНПед: 43), Глав’т ли се малки моми (МНПед: 73), главење ‘свршувачка’: Имаш сина за главене, / За главене, за женене (МНПед: 15), главена ‘свршена, верена’: љу мојта з’лва јостана, / и тја си је главена (МНПед: 83), свршеник, главеник, годеник ‘свршено момче’: и је покалесал, / Никола главеник, / с Јелена главена, / ж’тва да му женат (МНПед: 27), Глав’т ли се малки моми, / Жењат ли са главеници? (МНПед: 73), и тја си је главена – годеник хи је забјагнал (МНПед: 83), Нејзиниот свршеник на гроба плачеше: / – Стани Румено, моја свршенице (МНПел: 154), свршеница, чупа свршена, главеница ‘свршена девојка’: Хабер ми е дошел, / от главеницата: За друг с’ и главила (МНПед: 84), благи ми билки да прајте, / за црни млади невести / и за чупите свршени (МНПел: 110), Стани Румено, моја свршенице, / моја свршенице, верна л’убовнице (МНПел: 154), прстенуван ‘свршен’: три синцири све јунаци, / првиот синцир све беќари, / вториот синцир прстенвани, / третиот синцир све женати (Кос: 77), прстенувана ‘свршена’: три години армасана, / три пати невидена, / прстенвана, нецеливана (Кос: 115), мома бегалка ‘девојка која бега од родителите кај момчето за да се мажи’: Лилјано моме јубаво / момчето ни је годено, / за една мома бегалка, / на глава ј вична далечна, / на снага’ ј’ танка висока (МНПКу: 146), лаф стори, лаф даде ‘даде збор пред свршувачка’: Киниса да ода, три години ставе, / лафо го сториме дур за три години, (МНПеК: 123), Ојду дур де ојду, абери ми дојде, / ти шчо се армаса за мојто комшиче, / ах мори невесто нели лаф сториме (МНПеК: 123), таму ме чека, мој, лудо, леле, / да си го лафо дадиме леле (Кос: 111), прстен(у) ва, прстен даде ‘се сврши, се вери’: – Ка го имам, да го немам, / дури сношчи м’ армасаја, / армасаја, прстенваја, / прстен даде на далеку, / на далеку чужа земја (МНПеК: 33), прстен мени/размени ‘обред на разменување прстени на младите,

по кој тие се сметаат за свршени': синојк су седел на баца/ сијот сум џумбуш го гледал./ Кога ти прстен менија, / јас сакав да се јубодам (МНПЕВ: 184), погача ќе меса, лудо, погача ќе меса, / чорапи ќе дада, лудо, чорапи ќе дада, / стројници ќе дојде, лудо, стројници ќе дојде, / прстен ќе размена, лудо, прстен ќе размена (Кос: 118), мен(у)вање знакови, армас, мал/малок армас 'претсвадбен обичај, годеж, свршувачка': На такви народни обшти ора неженатите се избирает; и по татковското согласје стројниците приготват армасот, кои се чинит вака. В некој празник се берет сродниците у момчето, кое целуваат р'ка на татка му, или, ако немаат татко, на вујка, или стрика, кому врчвит знаковите една хубава шамиа, и некој флорин; еднакво целуваат р'ка и на другите стројници. После ходат у девојката, к'де им ставјет софра. По неколку време излеговит момата со некоја друшка. Тога се менват знаковите от двете ст'рни. По това друшката целуваат р'ка на сите со ред, а после момата, која секому на рамо префрљат везана риза, на женатите везана на разбои, а на неженатите везана со нејсина р'ка. Стројниците, имеештем на рамо ризите, се враштает у момчето, к'де се гоштаваат. Тој се викаат мал армас (свршување) (МИЛ: 468), И така ќе седнат сите, и веднаш ја курдисуваат трпезата, пак ракија пијат, по ракијата јадат, вино пијат, песни пеати ахенг чинат цела ноќ. Исто, така се чини малок армас (НКЕМ: 404), баџи рака, целува рака 'обичај со бакнување рака од почит; свадбен обичај': Стигвеештем у момата м'жите седвет на една ст'рна, а жените на другата стојет простум. Излеговит момата со една друшка, и целуваат р'ка на м'жите, а на момчето не; после целуваат на жените, от кои земат речените вешти, и ги предават на друшката си; и најпосле целуваат р'ка на момчето и преземат шамиата со овошките. Ставјет софра, на која донесват јастјето и питјето от момчето, кое, целуваештем р'ка, на сите служит по ракиа (МИЛ: 469), На ред моме, на ред, / на ред по трпеза, / ти р'ка да баџиш, / да не се устраиш (МНПЕК: 87), енаш куме не ми рече, / ниту рака не ми баџи (Кос: 160), По това зет и невеста ходет при кумот, кои покриват главите им со платно, и држеештем чаша вино со малу хлеб н'тре, ги благословјат и истуриват виното преку младенците. Невестата целуваат р'ка нему и на сите сватови (МИЛ: 471), Зетот целуваат р'ка на сите невестински сватови... Гостите си ходат; наодзади станвит кумот, кого зетот и невестата пречекват на врата, му се поклонват три п'та до земја, и му целуваат полата и р'ката (МИЛ: 471), голем армас 'претсвадбен обичај, што се изведува во домот на девојката, со дарови, пред договорот за денот на свадбата': Две недели пред свадбата, в с'бота спроти недеља, момчето со роднините и пријателите ходит у армасницата, имаештем со себе си потребното јастје и питје. Мајка му во тепсиа носит благо сукано; а снахите коланот (појас) со пафти, колбите, четири прстени, шамја за р'це, друга за глава, туљбен, фес, огледало, гребен и ж'лтици; а момчето шамиа со овошки... Постариот на четири скршвит на савче винено крстообразната погача, која имат на стреде врзано цело (стара пара); стредата со целога се праштат на момата. По неколку време момчето служит на сите со вино, целуваештем р'ка. По това донесват момини јастја и вино, и тога целуваат на сите р'ка, и ги служит по едно вино. Таја вечер не се спиеат. На разденвањето пиет ракиа от момчето. На одзади момата им леит (туруват) вода да се измијат и најпосле на момчето, и на

сите префрљат на рамена по една риза; сите а дарвет по ж'лтица. Това се викат голем армас (МИЛ: 469), руба 'чеиз; претсвадбен обичај, што се изведува седум дни пред свадбата': Јунак к'оди чуж'ина, / казандиса многу пари, / ногу пари триста лири – / прва илјада за свадбата, / друга илјада, за рубата (МНПел: 108), седум дни пред свадбата в недела од момата прашчаат у момчето стомна вино. Неколку моми ходат у момчето, имаешчем за момчето две кошули, две гашчи, една антериа, еден елек, една шамија, две бохчи; за браќа му, за свекор, свекрва, за чичовци, вујковци и тетиновци, по кошуља и риза; за јатрви вујни и тетки по крпа, за мајсторот што го учил занает и за учителот по кошула. Стигвешчем у момчето, сите тие дарови обесват на сизд во одајата к'де момчето имат обесени сите дарови шчо му пратила момата. Им даваат да ручаат и момчето им целиват р'ка и ги служат по ракиа (ако пијет). После момите пејет и играјет оро така, шчо три п'ти излевет надвор од вратата и влевет натре. Това се каже руба (МИЛ: 469), прит, прикија, прике 'мираз, чеиз, руво': Тогаш царот сос благодарение му товари на девете жрепчиња девет товара прикија (НКЕМ: 292), Зевај ме мене јуначе, / ногу прикија ки донсам, / до триста лакти шијаци (МНПев: 247), Зевај ме мене јуначе, / ногу прикија ки донсам, / до триста крави м'лзници (МНПев: 246), Јазе сум такчала сендук со прикија, / сендук со прикија су нови работи (МНПев: 213), Алал да и чиниш тенката прикија / алал да ми чинишшту си ми раснала (МНПСД: 29), Која мома го аресва? / Попотому најмалата, / Најмалата, најлепата, / Ми кажва гордо смасна, / Ама прике прикосана. / Прикето е летна роса (МНПек: 43), Стори ми го мајко алал / Мојто тешко прике (МНПек: 93), Давај ме мајко за него / оти ќе бегам по него / лепото прике на клави, / долги чорапи под мишка (МНПек: 165), Стани Јелено на мајка, / де ќе оставиш прикето / девет кошули алеени, / девет шајаци рудаци? (МНПел: 48), Прика ти диплат лудо ле! (МНПСД: 22), рубалијка 'девојка која има многу невестинска спрема, чеиз': Да видиш три момички: / првата Маро рубалијка, / Втората Мара паралијка, / третата Маро севдалијка; / парите Маро за трошење, / севдата Маро до века (МНПел: 158), замес 'претсвадбен обичај – замесување погачи во домот на момчето': Три дни пред свадбата, в чеврток рано, месвет у момчето две погачи; една за момата друга за кумот. Се берет у момчето неколку моми и замесват хлеб вака: донесвет три ношви (на ошто месет хлеб) и три сита; три моми ќе засеат брашно и ќе го соберат наедно. Мало дете шчо имат татко и мајка клават сол и вода; и со дрвце кое имат на крајот топувче и кое викает кукудавка прво смешвит брашното и водата, а момите после го замесват. После креваат детето на р'це, а детето три п'ти ќе удрит со дрвцето на греди и три п'ти ќе речит: „Момок и мома“. – Това се велит замес (МИЛ: 469), Иде дојде Мар'чин свекор, / иде, дојде свадба саке, / или свадба, или замес (МНПКу: 45), акалеса, калеса 'поканува': тогаш зетот ќе стане, ќе појде да акалеса јунаци спроти него, да дојдат да акалесат селото (НКЕМ: 405), И пак јунаците ќе ја земат акалесарницата, ќе одат по сите куќи да акалесат, велејќи: „Добро вечер, добре ви најдохми, да сти акалесани откаде Димитриа кумови и откада Георгиа сфатови!“ Кога ќе го докалесат селото, ќе се врнат за да појдат водомот на зетот (НКЕМ: 407), Женил се Петре војвода, / калеса девет ми

сестри, / калеса си најмалата сестра: / Ке дојдиш сестро на свадба! (МНПеК: 117), Во средата ми урвало / во четврток бендисало, / во петоко с' армасало, / во сабота калесало, / калесало побратими, / побратими ем кумови, / ем кумови, ем роднини (МНПеЛ: 44), Куга с' главиш и жениш, / и мен да си ме калес'ш (МНПеД: 43), калесници 'каначи': пречекаме калесници, / калесници твои сојови, / твоите братја, твојте сестри (Кос: 160), акалесарница 'калесница, дрвен сад, матарка со која се кани на свадба': На еден часот вечер се собираат јунаците, ја земаат акалесарницата (НКЕМ: 405), Тогаш ќе пие едно вино со акалесарницата. Така икумицата ќе пие. И пак јунаците ќе ја земат акалесарницата, ќе одат по сите куќи да акалесат, велејќи: „Добро вечер, добре ви најдохми, да сти акалесани“ (НКЕМ: 404), Па момите прават акалесарницата. Така ќе земат еден крондир, ќе стават еден колак на крондирот и онаа првната чевра или една алова шервета и со алово прело или коприна ќе наредат секако зелено цвеќе, китки (НКЕМ: 405), каниска 'јадење со кое се поканува на свадба или што го носат свадбарите на свадба': И они ќе земат по една каниска и други манци, и по еден крондир вино, ќе се соберат пак во зетовата куќа (НКЕМ: 408), Така потоа жените ги дробат каниските, половината ги даваат на мажите и другите на жените (НКЕМ: 408), Истиот вечер седум-осуммина од родината момчева земаат каниска (јастје со кое канат) и погачата што месиха раното (МИЛ: 470), крондир 'сад за вино и ракија': Па момите прават акалесарницата. Така, ќе земат еден крондир, ќе стават еден колак на крондирот, и онаа првната везената чевра или една алова шервета (НКЕМ: 407), Ма с' невјаста дојдох, / Ма отмена ти карам, / Ма да ти носи, / крондир студна јода (МНПСД: 29), карта вино, картица, чутура 'плоснат дрвен сад за канење на свадба': По ручек фругличарите со карта вино (чутура) канет на вечера гостите, што беа ги каниле во петокот, а кумот не (МИЛ: 470), Си источил млад Секула, / си источил карта вино, / си јотиде да го кани (МНПКу: 55), Па изеде зелен зелник, / па ми испи карта вино. / Нал'ути се мома желка, / па си ојде на кадија (МНПКу: 160), Јунак шета низ горица зелена, / тутун пие со л'улица сребрена, / вино пие со картица дрвена (МНПеЛ: 128), момково жито 'жито за зетовската погача': С'бирајте сито и решето, / Да отсеам момковото жито, / Да најдеме моминија прстен (МНПСД: 19), јуначка ракија 'сватовска ракија од страната на момчето, зетовска ракија', (се) мажи, омажи 'стапи во брак (за девојка)': Тр'ндафил'о мало моме, / сал се вршиш, не се м'жиш, / сал 'и мамиш јунаците (МНПеЛ: 155), Шо толку сношти светавте, / али те беја стројници, или те тебе мажеја? (МНПеЛ: 131), Која ќе се омажи, / на бонишче да седи, / присој конци да сучи, / мажо гашчи да крпи (МНПеК: 45), Нак се вери, нак се жени, / нак се ќердоса, / јаска друго ќе заљуба / и ќе се омажа (МНПеК: 207), неженетите да се ожене, / да се маже девојките (Кос: 85), се жени, се ожени 'стапи во брак (за момче)': Нек с' армаса, нек се жени, / друго ќе си зал'уба (МНПеЛ: 149), На најмалото мор му текнало, / ај, му текнало да се ожени (МНПеЛ: 44), женет 'што е во брак (за маж)': И шамиче си вејеше, / и ишарет му даваше, / на женети, неженети (МНПеК: 230), сал 'и мамиш јунаците, / и женети, неженети, / женетите тро повеќе, / Си оставе невестите, / невестите со дечина (МНПеЛ: 155), омажена 'што е во брак (за жена)': Ако си дојш по

Ѓурѓовден, / ти ќе ме најш омажена (МНПеВ: 164), женетје ‘женење’: Ми звела мајка ми, / ми го скрила на сандук, / за братово женетје, / за сестрино мажејне (МНПеК: 29), Мари бабо, стара бабо, / Имаш сина за женетје (МНПеК: 43), сина имам за женатје, чупе ијам за мажење (МНПеЛ: 17), Таја чедо не се м’жи. / За женетје порастеја (МНПеЛ: 42), браќ, свадба ‘свадба, свадбена веселба’: одат со сè тајфата на браќот (НКЕМ: 407), Пред една недела или еден месец да пуштат абер за браќот. Утрината во саботата хазарлак чинат и од зетот и од невестата: готват за браќот јадења (НКЕМ: 407), Пправе браќ... Магарто го вике на браќо да носи дрва (ОЗКД: 15), Кој си има лепа жена, / на браќови да не јоди, / браќовите дома му се (МНПеК: 298), Женил се Петре војвода, / калеса девет ми сестри, / калеса си најмалата сестра: / – Ќе дојдиш сестро на свадба! (МНПеК: 117), Ведро вино на рамото, / Та јутиде на свадбата, / Сички му на нога станаха, / При калтата мјасто чинат... (МНПСД: 56), невеста, млада невеста ‘девојка при стапување во браќ; млада жена’: Се собраје сватовите, / сватовите прекопански, / да ми оде за невеста, за невеста преко Вардар (МНПеК: 293), Што ми е мило ем драго / млада нивеста да бидам, / на тујѓа кујќа да јодам, чуждински јуки да јучам, / на свекор диван да правам, / стара свекрва да слушам (МНПеВ: 207), Да го пратим на млада деојќа / Да се готви рано фаф нидеља / Рано фаф нидеља за млада нивјеста (МНПСД: 19), малка мома невеста ‘невестичка’: После некоја малка мома направает невеста, ја покривјет, ја фаштает за р’ка и со песни свекрва, кума и сите жени се враштает в к’штата от момчето; а м’жите останват тамо (МИЛ: 470), младожена ‘младоженец’: Сполај тебе бре младожене, / Прошетај којна тебе прилега (МНПеК: 40), јунак, зет, калеко ‘момче, зет’: Обуј ми си, обуј ми си, ут јунака папуци, ут девет чурапе! Јунак ’и е купил, девер ’и е донесел (МНУ-5: 111), Кога ќе застане зетут и невеста пред момини роди (МНУ-5: 112), Зето ми се бричи. / Да кој ми го бричи? / Братими, кумови. / Да му се кердосе, / да му е врнато / и на темни деца (МНПеК: 79), Зето ми се бричи, Та кој ми го бричи? / Бриче, ми го бриче, / фари и роднини, куми и братими (Кос: 159), да нахрани зетјовата коња / Да са готви рано фаф нидеља / Рано фаф нидеља за млада зетја (МНПСД: 19), и му вили отгоори: – Бог ти помага калеко! (МНПСД: 45), младоженци ‘млада браќна двојќа (при венчавањето или штотуку венчана), младенци’: На девојките лицата, / на беќарите перките, / на младоженци липките (МНПеК: 252), венчавање ‘венчавка’: ходат у кумот да го канат на венчавање. Тамо се гошчаваат и ноќта се враштает назад (МИЛ: 470), венчанина ‘венчавка, такса за венчавка’: царо виш’л на р’ката му прстено од венчанината на царо со царичата (НКЕМ: 285), колаќ ‘колач, погача’: И пак на среде патот ќе го разбие и вториотколаќ (НКЕМ: 406), После ќе растроши еден колаќ од оние, што се направени вопетокот, и ќе го фрли напред и назад, за ермен ќе се прекрсти три крстови, ќе кинисаат веќе да одат по патот (НКЕМ: 407), тојта стара мајќа, / колаци мјасеше (МНПеД: 90), Мајќа му колаци мјаси, / башча му пари бројаше (МНПеД: 20), прмна леб ‘леб што се подарува на кумот’: Сетне разменуваат, колачињата ги прават многу шарени и еден голем леб, кој се вика прмна леп, што ќе го поклонат на нункото (НКЕМ: 405), колаќ за караконцулата ‘колаче во форма на бројот 8’: Заедно сус колајчината

месат и един колак за караконцалта, којто е на вид таков: 8; него го држат и, ка ке се разбољуваат добиците, и зарануват сос него, за да уздравеат (МНУ-5: 87), руво ‘облека, обично горна’: Не ми је жал за рувото, / за рувото шо с’ го брала, / Имам сестри нек го носат (МНПЕВ: 295), стани Митро промени се, / промени се, нареди се, / тешко руво вилигденско, / та заведи ситно оро (МНПСД: 12), Ергенско рухо носила, / Сиња риза и бјал хустан (МНПСД: 23), моминска руба, невестинска руба ‘невестинска облека, спрема’: Ја иди мамо донеси, / првата руба моминска, / за мене мамо лек нема (МНПЕК: 145), Тога невестинската руба, која ќе носит у момчето, стоит в одајата обесена (МИЛ: 470), Сет облечи моме, / Невестинска руба (МНПЕК: 91), невестински чевли ‘чевли што се дар од деверот’: По стариот девер дават на невестата чорабите, от кои еден је полн со овошки на пр. леблебии (сланток печен) кои таја клават в цеп. После остават пред неа чевлите, кои таја ритвит (кљошвит, клоцвит) три п’ти, а после ги обувајат (МИЛ: 470), превез, дулак ‘вел’: Потфатил ми е превезо, / а по превезо венецо, / за она ветка маслинка (МНПЕЛ: 2), Наодзади ја преврзват со голема бела риза, а преку рамо под левата мишка преврзвет басма или друго нешто ск’по; најпосле ја прекривјет со дулак (превез); а таа три п’ти се кланат на татка је и кумот, и ходит на ст’рна, к’де често се клањат (гувеит) (МИЛ: 470), невестин венец ‘венец на невестата за свршувачка, сплетен од цвеќе, здравец, босилек и др.’: Не може да биде невестин венец, / без мене чупи, без мене (МНПЕЛ: 28), зелена китка ‘китка од зеленило’: После неколку месеци канет у зетот жена и моми от роднината му кои ходат у момата, имеештем со себе си с’д со овошки, над кои сет околу пет зелени китка, от кои поголемата, која имат ж’лтица врзана со коприна, је за момата (МИЛ: 468), После излеговит сестра је, и дават по една мала зелена китка. По неа момата даруват по риза на золвите и свекрва је, на која врчвит гореречениот с’д полн со неисини овошки, неколку зелени китки, меѓу кои за момчето поголема, а со ж’лтица помала от таја, што прати момчето, и везана риза за него; и по риза за свекорот, девери, вујковци и стриковци. (МИЛ: 469), китка редена со стари пари ‘китка наредена со пет, седум или девет монети’: друго дете во лепо везана риза носит овошки от три, пет или седум вида (сорта), една китка наредена со стари пари пет, или седум, или девет, от кои три пари се поголеми. Момата ги пречеквит и на сите целуват р’ка (МИЛ: 468), јаболко шикосано варакосано ‘јаболко со втисната метална пара’: Истиот ден (три дни пред свадбата) момите правет фруглицата (бајрак), која је трска, на неа зашиена бела риза везана, а на врхот јаболко шикосано (варакосано со злато) (МИЛ: 469), зетовска руба ‘зетовска облека, спрема’: После му носат зетовската руба, која едно дете три п’ти тргат (теглит) на к’нтар и зетот се облеквит; а фиралите (чевли) не истават от носете дури да се венчат (МИЛ: 471), дар, подар ‘подарок, невестински подарок’: К’де ти од девет снахи девет дара? (МНПСД: 47), Стигвештем у момчето сите тие дарови обесват на сид во одајата, к’де момчето имат обесени сите дарови, шта му пратила момата. Им даваат да ручаат, и момчето им целуват р’ка (МИЛ: 469), Мори невесто калеша, / да и опремиш даровите, / даровите за свекоро, / за свекоро, за свекрва, / за девери, за етрва (МНПЕК: 87), Рада беле бело платно, / бело платно за дарови, / за дарови за сватови,

/ на свекрва бела кошула, / на свекора бели чорапи (МНПел: 150), Излез, излез малој моме, / да пречекаш сватовите, / да му фрлиш подарите, / ке ти дајме бурма, прстен, / ке ти дајме кондурите (МНПеК: 82–83), Пенка је дари готвела, / за свекор и за свекрва (МНПеД: 136), бовча ‘врзоп со облека, шамија, skutник и сл., свадбен дар на невестата на роднините на мажот и на законците; бовчалак’: Неколку моми ходат у момчето, имаштем за момчето две кошули, две гашти, една антерија, еден елек, една шамија, две бохчи; за браќа му, за свекор, свекрва, за чичовци, вујкочки и тетиновци по кошуља и риза; за јатрви, вујни и тетки по карпа; за мајсторот, што го учил занает, и за учителот по кошуља (МИЛ: 469), бајрак, хламбор, фруглица ‘знаме’: Да ми вапца два барјаци, / еден зелен, другио црвен / Зеленио за на свадба, / црвенио за на бојот (МНПеК: 369), Тој ден на шест саатот се собираат тројца јунаци, го прават бајракот наречен хламбор. Тој хламбор го прават со алова богазија и со зелени китки. На еден калем го нанижат, од едната страна на богазијата, со бела книга прават еден крст. Од другата страна како месечина. На калемот одгоре со еден лимон и две јаболки прават крст со фарак и од трендафилови прачки (НКЕМ: 406), Утрината на 6 часот ќе го расипат хламборот со оро (НКЕМ: 408), Истиот ден момите прават фруглицата (бајрак), која је трска на неа зашиена бела риза везана, а на врхот јаболко шикосано (варакосано со злато). После една девојка облечена во момчеви руби, со м’шки фес на глава, фаштат на орото другите моми и водит танец, држеешчем фруглицата (МИЛ: 469), бајрактар, хламборција, фругличар ‘знаменосец’: Мене ме сакаат бајрактар да бидам, / бајрактар да бидам бајраци да носам (МНПеВ: 294), Тогаш зетот ќе стане, ќе им бакне рака на сите и теслим ќе гочини хламборот на хламборцијата. И хламборцијата ги собира јунаците (НКЕМ: 406), Вечерта еден ковчег, во кој клаваат бамбаќерно семе ј’чмен и три јаболка, го испрашчаат у момата со фругличарите (кои носат фруглицата кога одее за невеста; побратимите), кои, како г’ однесат седват на него (МИЛ: 470), Во тои ден (петок) у момчето виет карафил во книжина, со кои фругличарите канат гостите. Наодзади фругличарите ходат у момата да кажат, че во недеља имаат свадба. Невестата ги даруваат по риза (МИЛ: 470), Како ќе кладат вечера на гостите, фругличарите се праштаат у момата, к’де еднакво служат, и от к’де не может да се вратет без повелење от моминиат татко (МИЛ: 470), бричач ‘тој што го бричи зетот’: Раното (недеља) идет бричачот (берберинот), и бричит зетот; а две моми дочеквет ‘лакната на риза, која скривјет за да ја кладат во невестинскиот ковчег, кога ќе го донесат. Другите моми пејет и играет оро окулу зетот. По свршвењето даруваат на бричачот риза, и пари кој како сакат; а зетот целуваат р’ка на сите, и се измиват образ. Водата, со која ќе се измиет, собирает в бардаче, и ја вардат дури да донесат невестата, како ќе видиме (МИЛ: 470-471), колукчија ‘тој што е задолжен за пречекување на свирачите’: Во сабота по ручек околу пет часот, пристигнуваа свирачите, а за нивниот пречек домаќинот има однапред одредено лице што ќе ги пречека и се викаше колукчија. Колукчијата беше облечен во свадбарска селска носија, со шарен прегач, напола завртен, ја земал картата накитена со босилек и цвеќе, цунџуче, полна со вино, шише раќија и мисурче полно со шарени шеќерчиња, леблебии и суво грозје, и ги пречекуваше

свирачите (СиП: 49), прокефалции ‘тие што први одат, се договараат пред вратата од собата на невестата’: По пречекот хазарлак чинат, за да тргнат за невеста. Прво пуштаат две деца со еден крондир вино, да ја акалесат невестата. Тие деца, кога ќе појдат кај невестата, одајата ја поаѓаат затворена. Тогаш двете деца викаат: „Ајде, колко пари саката за невестата?“, Пазарлак чинат, им дават на момите еден грош. Така ја отвораат одајата, влегуваат тие деца. Невестата им бакнува рака и ги дарува со по една перница. Тие двете деца се именуваат прокефалции (НКЕМ: 407), соргуч ‘рочно изработен, поголем или помал украс од разнобојна хартија или свилена материја, во вид на букет или страк цвеќе за китење на рацете на невестата, за китење на зетот и др.’ (ОЗКД: 60), чевре ‘лесно, четириаголно платно, по краевите навезено, што служи за прекривање, за завиткување бовчи и сл.; вид секојдневна шамија за млади жени, невести’: сите ги дарува со по една шервета или чевре (НКЕМ: 408), пак од девојката ќе ставатедно благо, и китката, и една ширвета или чевре за јунакот и еден стребрен прстен, и ракијата ќе ја разбркат; Па момите прават акалесарницата. Така, ќе земат еден крондир, ќе стават еден колак на крондирот, и онаа првната везаната чевра или една алова шервета, и со алово прело или коприна ќе наредат секакво зелено цвеќе, китки на крондирот (НКЕМ: 408), Твојте сестри чеври везат, / чеври везат јас да дојдам (МНПКУ: 23), Кам да дојде боже една малкај мома, /она да ми даде бело чевре, / а јас да и дадам китка с фуруглина (МНПКУ: 35), Чивријна да веиш кошули да шијеш. / Пусти јостанале тија мои чивријна и мојте кошули. / Мерак ме тргнало ан’мка да бидам (МНПКУ: 85), Ела си Јано ела си, / килимот да го искајиш, / червето да го довезеш (МНПЕВ: 298), коприна разноцветна (за кошули) ‘разнобојна свилена ткаенина’: уште за момата носет чораби, чевли, неколку ока предено, лен и неколку драмој коприна разноцветна; от овие момата требит пред свадбата да имат зготвени кошули за дарување. Девојката ги пречеквит, им целуваат р’ка, и сама земат вештите (МИЛ: 469), риза, риза везана ‘везана крпа’: момата, која секому на рамо префрљат везана риза, на женатите везана на разбои, а на неженатите везана со нејсина р’ка. Стројниците, имеештем на рамо ризите, се враштает у момчето, к’де се гоштаваат (МИЛ: 468), По свршењето даруваат на бричачот риза, и пари кој како сакат; а зетот целуваат р’ка на сите, и се измиват образ (МИЛ: 470), китена крпа, јаглак, јагламче ‘везана крпа’: ти на мења – кичените, / кичените бјали крпи (МНПЕД: 77), Там ми везе тен’к јагл’к / тен’к јагл’к главеников... (МНПЕД: 108), Добр’ шч’ ја под’рја / Једна желта ж’л’тица / И тја мене шче д’ри / Једно бело јагл’мча (МНПЕД: 11), шервета ‘крпа’: му дава една китка и му ја дарува шерветата од стативата (НКЕМ: 408), ќе земе прво лингер сос китките на шервета и ќе ја остави честината пред сватовите (НКЕМ: 408), Сабја леле јуставих, / на сабјата ширвета, / на ширвета китката (МНПЕВ: 232), В’ шерветат’ врзул имјаши, / в’в врзулчету – врзба ж’лтици (МНПЕД: 59), шамија со овошки ‘крпа, марама со овошје за невестата’: Другиот ден се собирает у момчето околу триесет дечина от четири до десет години, кои стара жена водит у невестата. От децата едно носит овошки (олошки) во шамиа; а друго во лепо везана риза носит овошки от три, пет или седум вида (сорта)... На децата донесват прво благо нешто, а после друго јастје.

Наодзади излеговит девојката, им целиват р'ка, и им дават по китка и риза; и на едно от тие дават гореречената шамиа со овошки, една лепо везана риза и една зелена китка за момчето. Овој обичај неколку п'ти во годината се повторвит, особено кога излеговат нови овошки; но други п'т количеството од децата је многу помало (МИЛ: 468).

Сват 'гостин на свадба, свадбар': Нико собра илјадо сватови / А Никола илјадо и едни (МНПЕК: 221), – Излез, излез малој моме, / да пречекаш сватовите (МНПЕК: 82–83), да дој бргу невестата, / да налее студена вода, / да замеси фурна лебец, / да пречека сватовите (Кос: 161), сватовштина 'однос на оние чии деца се во брак': Сејте со здравје бре сватовштини, / Да се кердосе ваште и наште, / Д и' је врнато и на помали (МНПЕК: 93), родина момчева, зетовска роднина 'роднини на зетот': Истиот вечер седум-осуммина од родината момчева земает каниска (јастје со кое канат) и погачата што месиха раното, и ходат у кумот да го канат на венчавање. Тамо се гошчаваат и ноќта се врашчаат назад (МИЛ: 470), В среда невести и моми, зетовски роднини, изважаат невестата да налеит (нацрпит) вода (МИЛ: 472), поткумник 'втор сведок при венчавање, најчесто близок пријател на младоженецот, старосват': По тоа зетот целуват р'ка на кумот и подкумникот и на сите сватови; после ходет да земат невестата (МИЛ: 471), девер, постар девер 'тој што ја придружува невестата на денот на свадбата, рачен девер': деверите, кои стоет на вратата надвор, даваат неколку гроша на вратарот, и влеговат сите н'тре; а момата разсевјат семето во решетото, кое фрљат вонка (МИЛ: 470), деверите ја качват на коња. Така ходат на венчање в црков (МИЛ: 470), По стариот девер дават на невестата чорабите, от кои еден је полн со овошки на пр. леблебии (сланток печен)... остават пред неа чевлите, кои таја ритвит (кљошвит, клоцвит) три п'ти, а после ги обувјат (МИЛ: 470).

Во врска со именувањето на свадбените обичаи се и: кумова трпеза 'трпеза на која седи кумот на свадбата': на кумовататрпеза и од оние колани клаваат на трпезата и други лебови, мезиња, ракија, вино, манци. Прво кумот ќе фати да јаде. Тогаш веќе на сите гости им дават, јадат, пијат и ахент чинат цела ноќ! (НКЕМ: 408), софра за зетот 'трпеза подготвена за зетот': Сватовите се гоштаваат, а зетот со фругличарите ходит в особена одаја, к'де стоит софра ставена. Зетот со трите прсти земат от четирите ст'рни от јестјето и го клават пред себе; после јадит. По малу време идет тешта му, или шурна му, и му дават прстен за венчање, и му префрљат на рамо бела риза; и тој је целуват р'ка и си ходит при кумот. По тоа идет на трпеза невестата, која сedit на истаго место, к'де беше седнал зетот, и прво изедвит тоа, што остави зетот кога седна да јадит, а после јадит други јела (МИЛ: 471), ахенг 'веселба': јадат, пијат, ахенгчинат дури да осамне (НКЕМ: 405), оро на даровите на зетот 'зетовско оро': Орот го води мајката на момчето, по неа е таткото и роднините. На рацете ги носат даровите што ги добиле од фамилијата на девојката (НКЕМ: 410), зафаќање квас, месење колачиња 'претсвадбен обичај со зафаќање квас за месење лебови и колачиња': Во понеделник рано го викат попот, им пее водосветение, за да се очисти куќата. Така зафаќаат квас. Во среда месат леб. Во четврток рано зетот ќе акалеса десетина моми, и роднини и

нероднини. Сите ќе дојдат и ќе фатат да месат колачињата, и таја што ќе меси, да е дева сос мајка, сос татко, а не сирачка. Кога месат онаа девојка ќе го надене фесот на зетот, та така ќе фати да меси, па другите околу да пејат свадбарски песни, дури да се чини тестото. Сетне разменуваат, колачињата ги прават много шарени и еден голем леб, кој се вика прмна леп, што ќе го поклонат на нункото (НКЕМ: 405), слануток се фатва ‘сланутокот се толчи и се фрла во тестото за да се меси лебот за свадбата’: Сланудок се фатви, мале, та кој му го фатва? Зетови му сестри, невестини сестри – со мајка, со татка и со девет братја – менд мендосани та и кердосани (ФЈСК: 69), Слануток се фата. / – Та кој ми го фата? / Квасот ми го фаќа. / – Та кој ми го фаќа? / Први братучеди, / кум и братими (МНПеЛ: 34), заплетување на невестата ‘претсвадбен обред за зачешлување и заплетување на косата на невестата’: По ручег (петок) се берат у момата нејсини сродници, невести и моми за да ја плетат. Се собираат околу неа и прво кладват мало дете шчо имат татко и мајка, за да ја заплетит и зачешљат, а момите ќе ја исчешљает и ќе ја доплетат со песни. Кога тие ќе свршет, момата им целуваат р’ка и си клават на глава фесот и шамијата (шчо је беше дал момчето на големиот армас); а после заедно со сите играт оро (МИЛ: 470), суредување на волот ‘претсвадбен обред, подготовка на волот што се коли за да се готви за свадбата’: Неколцина се берат у субота у момчето за да закољат волот (без вол не бидвот свадба). На волот нажитват главата и роговите со цвеќа и китки и му пеат песни; и дури да го одерат и суредат, не престанват да пејет и да играет оро (МИЛ: 470), бричење на зетот ‘свадбен обред’: Зетот го бричат и сите жени стојат околу него, пеат, и јунаците ја држат тавлата, за да не падне на земјата некое влакно. И кога ќе го бричат, зетот вади неколку сребрени пари или онлуци (вид монети со вредност од десет пари), ги става внатре во тавлата, та ја земаат две-три деца, одат на водата, ја треснуваат тавлата и парите ги земаат (НКЕМ: 408), Бричењето на зетот прво го прави кумот, а потоа побратимите. Кога се бричи зетот се раширува една шамија и во неа сите присутни свадбари фрлаат пари, а свирачите ја свират песната нобет. Откако ќе заврши бричењето, кумот прв го заигрува оро околу седнатиот зет. Кумот го игра тешкото оро и со рацете држи суровица, која на врвот има закачено големо црвено јаболко околу нажитено со босилек и со бајрак што се зема од црквата (СиП: 49), скрш(у)вање погача со цело ‘кршење погача со стара пара’: По ним момчевиот татко со два троица земаат погачата, што месиха раното, и која је врзана крстообразно со црвена коприна, и на среде имат цело, и ходит у момата. Тамо им даваат да јадет, и таткото скршвит погачата на винено грне. После ќе се разговорат со моминиот татко за обушвата (дрехи). Истиот вечер други седум-осуммина от роднината момчева земаат каниска (јастје со кое канат) и погачата, што месиха раното, и ходат у кумот да го канат на венчавање. Тамо се гоштаваат, и ноќта се враштаат назат (МИЛ: 469), откупи сна(х)а ‘свадбен обичај’: Стигвештем у момата деверите, свекрвата, кумата и снахите ходат к’м одајата је. А момата со затворени врати, обиколена от роднината си, држеештем решето со бамбакерно семе, и три страка запалена борина, запевјат „откупи снаха деверу! ск’па је снаха, вредна је...“ деверите, кои стоет на вратата надвор, даваат неколку гроша на

вратарот, и влегат сите н’тре; а момата разсевјат семето во решетото, кое фрљаат вонка (надвор); а други го фрљаат на к’шти (МИЛ: 470), венча ‘изврши чин, обред на стапување во брак со црковна венчавка, омажи, ожени некого’: Нунко ме бараа, јас да те венчам. / Со кои раце венци да мен’вам? (МНПел: 118), Викни попо да ни венча / Бре лудо младо / – Ја врни се лудо младо / Попо нема да ни венча (МНПеК: 187), венчање в црков ‘црковна венчавка’: Ти ќе одиш на венчајне, / ќе ме сресниш на носилка. / Теб ќе буве тапаните, / мен ќе бијат камбаните (МНПеК: 211), деверите ја качват на коња. Така ходат на венчање в црков; по п’тот жените пејет, а невестата често се клањат. На приближвењето в црков, свекорот, кумата и другите жени пречекват невестата, окулу која пејет: „Куме, мили куме, дали да венчае“. Свекорот ја сваљуваат (слегвит) от коњот; а таја му целуваат р’ка и му даваат риза; еднакво и после венчањето свекорот ја качвит на коњ (МИЛ: 471), венчило ‘венчавка, брак’: Марике прво венчило, / тешка те трудна јоставам, / на цели осум месеци (МНПел: 142), Ленче ле прво венчило / ја излези да ми наточиш, / рујно ми вино од визба (МНПСД: 50), Јостави второ венчило, / и си при Петар јотиде (МНПед: 72), кај момчето пред врата ‘влегување на невестата во новиот дом’: И кога ќе стигнат у момчето пред вратата је пејет: „Ела, ела невесто, позна кеш си дворови...“ Пред да слезит от коњот је даваат две м’шки деца, на кои образот гладит со плочата, им целуваат р’ка, и им даваат от овошките, кои от чоработ беше клала в цепот си, како рекохме; а другите овошки исфрљаат. Тога свекорот фрљаат преку неа дробни пара, и ја слегвит от коњот (МИЛ: 471), два сомунa под мишка и бардаче ‘свадбен обред при влегување на невестата во новиот дом’: По тоа је даваат под мишка два сомунa хлеб и бардачето со водата, со која зетот беше си измил лицето, како се каза погоре. Така таја се качвит дома и по малу туриват от водата, дури да стигнит до одајата, во која зетот стоит скриен зад врата; и кога невестата ќе влезит н’тре, тој три п’ти ја удират по плешти, и излеговит вонка (надвор); невестата однесват да стои в кошe (’гал), а хлебовите и бардачето фрљаат на ѓарамиди (МИЛ: 471), благите ‘свадбен обред во понеделникот по свадбата, кога со слатки, „блага“ се посетува домот на младоженците’: Ке ојме на благите (ОЗКД: 14), месење/сучење мазник ‘посвадбен обичај со месење, сучење и др. домашни работи на невестата’: В торник накарвет (нaтервет) невестата да сметит и да измиет с’довите (вагани, паници, каленици), и ја задеваат (задирает), је се подсмевјет, гоо (като че) не умеала да метит и да миет с’довите; а таја подхврљаат некоја пара на земја за да престанат да ја задирает. После ја нaтервет да месит мазник; и тога је се подсмевјет, и на сучењето је сечат корите (губи), гоо не знаела да сучит мазник; а таја им подхврљаат неколку гроша, дури да престанат. Тои мазник јадет куќните и побратимите (МИЛ: 472), невестата на вода ‘свадбен обред, налевање вода од кладенец, чешма’: В среда невести и моми, зетовски роднини, изважаат невестата да налеит (нацрпит) вода. Со себе си носат грне вино и ракиа, и кого на п’т стретат, нему невестата служиет вино и ракиа, и му целуваат р’ка. Невестата носит в десниот р’кав просо, а в уста стара пара (цело). Стигвештем на кладенецот (геран, бунар) невестата ходит окулу него туриваштем по малу просо, и се клањат крстообразно на четири ст’рни; наосади хврљаат целото в

кладенецот и нацрпвит вода (МИЛ: 472), во Леринско, пак, по изгрејсонце невестата се водела на вода на реката и кладенците. Таа прави по еден круг на три места. При прошетувањето на невестата на вода ја придружуваат побратимите со едно баче вода. Од кладенецот невестата го наполнува бачето со вода, потоа игра три ора, се крши колач и сите присутни се туркаат за да грабнат барем по еден залак од колачот, а бачето побратимите го предаваат на зетот и тој го фрла преку куќата божем да си ја види силата, а ако бачето се стркала и падне пред вратата се сметало дека тој не бил зрел за женидба. С’ботнина ‘вечерта спроти сабота кога младоженците треба да преноќуваат во друга куќа’: Петок вечер спроти с’бота не требит зетот и невестата да останат дома си; за тоа ходат да преноќуваат у некого роднина. Таја вечер се викат С’ботнина. (МИЛ: 472), одбратка, отвратка, возвратка ‘отвратка, повратка; прва посета на младоженците (по свадбата) кај родителите на невестата’: Во четврток мајка ѝ ќе прати две мали деца, да ги акалесат на одбратки. И тие, во петокот навечер, во еден часот, ќе земат едно деверче со нив, и ќе појдат кај татко ѝ на одбратките. И како ќе дојдат во дворот, невестата и зетот прво ќе ја извадат стативата од земјата. Така потоа влегуваат у дома. Тамо, колко роднини има невестата, ќе им бакнат рака, после и големиот колак двајцата ќе го разбијат на два комата, па така ќе седнат да сторат здраво-живо. Го питат зетот како помина со невестата, и невестата со зетот. Така потоа вечераат (НКЕМ: 409), та да идем у мајка ти, / ју мајка ти мар на госте, / ју мајка ти на јотвратки, / на јотвратки, на в’звратки... (МНПЕД: 69), првиче ‘прва посета во куќата на зетот по свадбата’: свадба да си праве Кољо, / Го чекало почекало, / многу малце до првиче (МНПЕВ: 46), вториче ‘посета на зетот со побратимите кај родителите на невестата’, третиче ‘посета на зетот и невестата кај родителите на невестата на третиот петок по свадбата’: Четворток вечер невестински татко канит зетот и невестата на гости. В Воден, кога тестот в петок вечер канит зетот со многу гости, се викат првиче; другиот петок, кога зетот ходит у тестот со побратимите, се викат вториче; треќиот петок, кога ходит с’де со невестата, се викат третиче (МИЛ: 472).

Од областа на *јосмрѝнаѝа обредно-обичајна ѝраќѝѝка* ќе ги споменеме: умре, почине ‘престане да живее’: Или мајка ти јумрела, / Или татко ти пучинал? / Ниту мајка ми јумрела, / ниту татко ми пучинал, / јас си жалам мојто либе, војник оде не се врна (МНПСД: 84), Таа си е млада Јана, / млада Јана е умрела (МНПЕД: 182), Ја в чаша му хабер пусна, / Чи е Митра починала (МНПЕД: 180), душа даде, богу душа даде, в гроб влезе, со душа се раздели ‘почине, умре’: Нивјаста Стојанка, / между два ми снопа, / глава приклунила, / богу душа дала (МНПЕД: 31), Во петоко Милка се разболи, / Во сабота Милка душа даде, / вов недела Милка во гроб влезе (МНПЕК: 137), да си видја бјало лико, / дали мјасам на мртавец! / Уошче Рујне не јодрече, / глава ми је приклонила, / с’с душа са раздјалила (МНПЕД: 73), мртовец ‘покојник’: да си видја бјало лико, / дали мјасам на мртавец! (МНПЕД: 73), лазор ‘облека за погреб’: кога ќе го ставеле носилото на крајот на гробот, една стара роднина го собирала „лазорот“ (погребалната облека) и го однесувала дома, па му ставале во гробот перница (платнено бело ќесе полнето со земја) (НКЕМ:

429), покрив ‘ткаенина, чаршаф со кој се покрива телото на покојникот’: и го покривале со платнениот покрив, го фаќале едниот откај главата, а другиот откај нозете, па го ставале во гробот (НКЕМ: 429), гроб ‘место во кое се погребува покојник’: шо си немам жена на гроб да ми дојде (МНПЕЛ: 98), Там те видео мамо три пресни гробои, / три пресни гробои, пресни заријени (МНПКУ: 99), Другари мили, другари, / каде е гроба на Новачко / да одам свеќи да палам, / да идам на гроб, да жалам? (МНПЕЛ: 72), над гроб да посее пшеница, / да се соберат билбили (Кос: 89), Сношти минав крај Црванта Стена, / там намери два пресни гробови (МНПЕВ: 79), зарове ‘погреб, закопа’: Дето падна, там ме заровете, / на глава ми барјак забодете (МНПЕД: 173), погребен ‘закопан’: Да си вида мојто село, / мојто село, мојта к’шча, / мојта к’шча заклучена, / мојта мајка погребена (МНПЕК: 374), гробнина ‘гроб, гробница’: Ој гробари мои другари, / за кого се гробнините, / дал за старо или за младо? (МНПЕК: 140), гробар ‘тој што погребува мртвци’: Еј гробари, два гробари, / не копајте еден лежај, / тук копајте два лежаја, / еден Бојан, друг за мене (МНПЕК: 153), крст ‘симбол на христијанската религија во облик на подолг вертикален и пократок хоризонтален крак што се сечат под прав агол’: На гробови две златни крстови, на крстови две бели ламбади. / На крстови жално милно писмо (МНПЕВ: 79), киска ‘букет цвеќе, од страк босилек и ситно градинарско цвеќе наменето за мртвец’ (ОЗКД: 33), ламбада ‘голема восочна свеќа’: там намери два пресни гробови. / На гробови две златни крстови, / на крстови две бели ламбади (МНПЕВ: 79), црно носи ‘жали’: Шо си немам сестра, сестра да ме жали, / време три години црно да поноси; / шо си немам жена на гроб да ми дојде (МНПЕЛ: 98), свеќа пали/запали, свештица запали ‘обред, палење свеќа на гроб’: Другари мили, другари, / каде е гроба на Новачко / да одам свеќи да палам, / да идам на гроб, да жалам? (МНПЕЛ: 72), Кој ке мине свеќа да запали, / и да рече бог да просте јунак (МНПЕВ: 142), од десна страна на гроба / да ми остајте прозорче / кога ке мини четата / свештица да ми запали (МНПСД: 82), темјан кади ‘обред, со кадилница се шири чад и мирис на темјан’: Нема да идеш наутро Вено, / свешти да палиш, темјан да кадиш (МНПЕК: 367), нема да хидиш сутрина рану, / свјашти да палиш, тимјан да кадиш (МНПЕД: 177), проскомидија, редовник ‘задуша, принос за упокоење на душата наумрениот’ (НКЕМ: 429), сарандар ‘молитва што се чита за четириесет дена по смртта’: ставале на гробот на умрениот по една тепсија варена пченица и врзена една погача „питар“ – питар си земал и свештеникот по отпевањето на гробот, а пченицата се раздавала на присутните и тоа се нарекувало „редовник“ т. е. жртва или принос за упокоење на душата на умрениот, додека за побогатите, чии домашни можеле да ја платат ефимеријата во црква се читала упокоителна молитва и се споменувало името на умрениот во проскомидијата вотеког на сите 40 дни – тоа се нарекува сарандар т. е. Четириесетдневник, парастос ‘богослужба за помен на мртвите, за упокоење на душата’ (НКЕМ: 430).

Од обредно-обичајната практика од *џодишничоџи*, односно *календарски циклус* се изделува лексиката поврзана со селскостопанската дејност и со најголемите христијански празнувања. На пр. со верувањата и обичаите поврзани со

земјоделската дејност и со животинскиот свет и сл.: Попова брада, брада на нивата ‘китка од класје што се прави на нивата на крајот на жетварската работа’: Брада на нивата. Ка ке зажниат пшеница, плетат ут класуве брада, којата а вељат Попова брада: а закачуват дома. Едни забесуваат и на црквата (МНУ-5: 95), Дудуле ‘Додоле, народен обичај во кој учесниците, најчесто девојки, во врели и сушни денови, одат од куќа на куќа, се прскаат со вода и пеат посебни песни, молејќи да заврне дожд; девојка или момче во женска облека, сираче, накитено со зеленило, што учествува во обредот Додоле’: Кога нема дош, момите са зберуваат, прават Дудуле, којто требува да е мома сирак т. е. биз мајка, биз татко (за да му падне на Госпут грех за сираците, за да врне дош), одеки по кук’те пеат ваа песна: Дудул оде низ сел то / ој Дудуле, мили Боже! / Дарувај го, мила чино, Дудуљто / Дудуљто с’ сит’то / Да е сита годин та! (МНУ-5: 85), От куката пешин насеуваат над Дудуљто брашно сус сит то, туруваат вода врз него и го даруваат брашно (МНУ-5: 85), „пребивање“ при прво запевање на пролетните пилци ‘прво пролетно огласување на птиците’: На пролет, кога идат пилците: л’ставичката, шт(р)каљут, славјакут и др., стари и млади луѓе, уште ка не са ’и чуле прф п’т да запеат, на састра, истум ка ке станат ут сонут, апнуваат по един зал’к леп, да не нешто излеваки вонка ’и чуат да пеат гладни. Ако и чуат гладни вељат: „Н праби л’ставичката, штркаљут, славјакут и др.“, и с’та таа година к’ имат зиан уф куката. Ако ластовичката, зианут к’ биде на капајне: руби, стомни, брдаци и друзи домашна работи. А штркаљут, ки имат зиан на ал’ш-веришут. А ако славјакут, к’ умре чувек ут кукта. Ако ’и чуат ситни, вељт три п’ти: „Т прабих!!!“ (МНУ-5: 85).

Во врска со годишните, христијански верски празници и обичаите за овие празнувања се: Коледе, Кољде ‘Коледе, денот пред Божик’: Денут пред Божик е кољде. Децата одат по куките с’с колидчки и викаат често: „Кољде!!!“. От куките им дават колајчина. Таа ден мајките на децата им велат: „Елајте, сино!“ Мајка што ке им каже? Факе да им зборуве така: Кољде, Кољде! Трчи да уткинеме чаш’та, / Чаш’та винуто, / И да уткинине икун’та! (МНУ-5: 87), На полн ношт пред Божиќ до разденвење децата ходат со коледачки (стапови) от к’шта в к’шта, и тропает по вратите, викаештем: „Коледе, бабо, Коледе“. От куките им даваат колачина, костени и други такви (МИЛ: 473), коле(н)дар ‘коледар, што ги посетува куките на Коледе и пее песни за богат род, долг живот и здравје, за што добива дарови од домаќините’: Берете се колендари, / да одиме на коленда. (МНПеК: 13), Ниа не сме чужди лудја, / туку си сме колендари? / – Колендари, бабо, коленда! (МНПеК: 13), Б’дник ‘верски празник, денот пред раѓањето на Исус Христос (Божиќ), Коледе; дабово дрво/гранка како симбол за празникот Бадник’: Вечерта спроти Божик е Б’дник. Сечат едно дрво горничково, което го вељат Б’дник, го запалуваат на ручок и вичера, и горе дур да дујадат. От ка ке дујадат, па ти изг’снуват... Дури ут лет’то чуваат дијни, лубеници максус за Б’дник (МНУ-5: 88), Ден пред Божиќ је Б’дник. Вечерта запалват оган, на кои пернуваат (клаваат) голема пенушка. С’ ноќ огнот требит да горит; а от пенушката да останит едно парче кое вардат до другата година, за да подпалет огнот во истиот вечер. Во Воден това парче закопват в лозје, за да се сторит грозјето црно (МИЛ: 473), цело ‘бадникова паричка’: Таја

вечер месет погача, во која клаваат цело; и ја кршат на толку парчина, колку сет куковните, захваштаештем от бога, после от куќата, и со рет от постарите до помладите; и кому ке паднит целото, тој је стретен таја година. Како се заготвит трпезата от вечерта, така стоит ставена дури да поминит Божиќ (МИЛ: 473), Божик ‘празник Рождество Христово, денот на Христовото раѓање’: Божике мори Божике, / од ка дојде, па си ојде, / со песни не та испееме, / со оро не те изиграме, / со очи не те видоде: / кога дојде, па си ојде (МНПеЛ: 13), Св. Јован ‘празникот посветен на Свети Јован Крстител’: Да помага свети Јован, / да се ранат сиромаси, / сиромаси и сираци, / да се роди берикетот (МНПеЛ: 14), Сурва ‘Василица, празник посветен на св. Василиј Велики; првиот ден од Новата година по стар стил’: Спроти Сурва на денут децата сус рижен уф р’ци сурувескат, одат кука ф кука и често викаат по п’тут и по дворевето: „Сурва!!!“ От куките им дават месо бишово, риби и др. Дента и старите сурувескат. Сурвата е готват на едно место, и секој си носе от дома леп, вино, да се гостат и пиат везден (МНУ-5: 88), Сурва, сурва година, / весела је година (МНПеК: 19), ден спроти Марта ‘Летник, прв ден од март’: Таја вечер пременуваат местата, к’де спавале до тога, за да не ги јадат болви. Тој ден малите деца прават ластовица от дрво шикосано, и пејет по к’штите: „Ластовица идеше, црно море пливаше...“ Во сиот месец не јадат зеље останато од понапрежниот ден (МИЛ: 474), мартинка ‘засукан бел и црвен конец, најчесто волнен’: Дента спроти Марта сучат црвено и бело предено со цело; и утрината го клаваат на децата на грло, на р’це и носе за здравје. Тие се викает мартинки, и со ним в Струга сретват ластовиците (МИЛ: 474), Свети Тодор ‘христијански празник посветен на св. великомаченик Теодор Тирон, Тодорова сабота, Тодорица, што се слави во првата сабота од велигденските пости’: Спроти Сфити Тодур момите раздават на црквата пшеница и пчиничка бркано, и чис леп. В лебут замесуваат една глава лук и сус неа го печат; го извртуве сус се леп, па к’ оде на црквата; дупката што ке са чине на лебут, туруваат пшеница и пчиничка, да напкум сус них зарануваат добиците, а кукешните си апнуваат за здраве (МНУ-5: 90), Чисти понеделник ‘денот по Прочка кога почнува големиот велигденски пост’: Ела Мушке, ела да вечераме, / ваја вечер, вечер запустејне, / утре састра чисти пунидеуник (МНПеВ: 311), Свети четириесет ‘празник од пролетниот циклус, Св. Четириесет маченици во спомен на 40-те војници од Севастија, што се празнува на 22 март (нов стил)’: Спроти Свети четиријсат (9 марта) през нокта секое дрво и растение си наведува врвот да си бакнуве коренут. От тоги веке факе да расте (МНУ-5: 86), Дете умрело за баничка, Шамо с’бота ‘Умрело дете за баничка’: Пред Велико запостојне таа с’бота са вике Шамо с’бота или Дете умрело за бајнчка. Едно дете било болно, пушкало бајнчка. Немало масло. Мајка мо му рекла: „Ки одум на пазарут, ќе купум масло, ќе ти правум баница!“ Дур да дое ут пазарит, дет’то умрело. От това устанало да раздават ду денеска по куките баница и лангиди (МНУ-5: 90), Мишов ден ‘понеделникот од Сирната недела; следниот ден по Митровден’: В понеделникот от Сирници (после запаствењето от месо), жените не работает, ни отвораат ковчесите. Тој ден се викаат Мишов ден (МИЛ: 473), Вели четврток ‘четвртиот ден од Страсната седмица пред Велигден’: На Вели четврток вапцат јајца (МНУ-5:

95), Седнала Стојна пред ден доб’р ден, пред ден Великдин, на први Вели четвртук, да шије, да крое (МНУ-5: 106), Велигден ‘христијански празник, ден на Христовото воскресение’: Кога си миат главата на Велигдин, уф лиенут клават црвено јајце и една гранкичка ут јалинка за здраве (МНУ-5: 95), Два орли се бие горе на небото, / енио е Велигден, другои Ѓерѓиден (МНПеК: 47), Два орли се бие туа, таму горе. / Тија не ми биле орли како орли, / туку тија биле Ѓерѓев и Вељден. / Вељден што му вели: Пули Ѓорѓе, пули, / јаска шчо донесу јагнишча, пилишча, / Ѓорѓе шчо му вели: Пули Вељден, пули / јаска шчо дунесу дрвјата цутени, / дрвјата цутени, нивјата класени (МНПеК: 46), Ој ти цвјате, ж’лто цвјате, / Шчо си толко напукало / Напукало, нацвитјало? Н’ момите з’ Лазаро, / Н’ нивести з’ Великден / Н’ ергени з’ Ѓерѓовден (МНПСД: 14), Не сум од земин никнато, / не сам од небо паднато, / тук сам од мајка родена, / на велигденска сабота, на сред Велигден крстена, / с’ ѓурѓевско млеко доена (МНПеВ: 267), пости велигденски ‘најстрог, најдолг пост кој трае од Прочка до Велигден’: Почна моме да се моли, / да се моли на лудото: / – Нели има чисти пости, / чисти пости велигденски (МНПеК: 244), Да сретчаш Хриси калтата, / калтата с калманата, / на Вилиден, Колада, / на вилиденцките посте, / на прошчене (МНПеД: 42), Свети Атанас ‘празник посветен на Св. Атанасиј Велики, што се празнува на 31 јануари (нов стил) како Атанасовден-зимен и на 15 мај како Атанасовден-летен’: Свети Атанас вели, вели и говори: / – Пули боже, пули јаска шо донеку, / све калеши овни, мали јагненциња (МНПеЛ: 22), вапцање јајца ‘бојадисување јајца за Велигден’: Вапцање црвени јајца за Великдин (МНУ-5: 95), На вели чатврток вапцат црвени јајца, зимат едно, си гу обикољуваат по лицето три п’ти и вељат: „Црвено бело!!!“, за да се црвени и бели коту него (НКЕМ: 439), јајце црвено ‘велигденско јајце’: Кога си миат главата на Велигдин, уф лиенут клават едно црвено јајце и една гранкичка ут калинка за здраве. Едни тоа јајце го клават и на бубите (НКЕМ: 439), Вељден му вели: – Счукај Ѓерѓо, счукај / Јаска шчо донеку људе поправени, / Људе поправени и јајца червени (МНПеК: 45), Благовец, Благоев ден ‘празникот Свето Благовештение, што се празнува на 7 април (нов стил)’: Бог да бије Јано ќерко, / бог да бије сина кукавица, / шо закука три дни пред Благовец, / да изл’жи Делчев војвода (МНПеК: 322), Проклета мамо да биде, / сивата, мамо, кукавица, / шчо закукала порано, / три ден пред Благоев ден, / за да мене разбие, / за да мене поцрни (Кос: 70), Ѓургевден, Ѓерѓевден ‘празник посветен на св. великомаченик Георгиј Победоносец, што се празнува на 6 мај (нов стил)’: Пред Ѓургевдин тоа ден берат една трева, што са веле млечна; на састрата ’и зарануват добиците, да имат млеко и да не му го пр’зимат. Сливите, угојката и малце трички ’и здробуват и зарануват добиците, а пак сус гранката от сливите искруват гувеата на пасејне (НКЕМ: 440), да си пишман за верата, за Виликден бела Маро, за Виликден за оруто, за Ѓургевдин за љуљките, за љуљките, за песните, за друшките (МНУ-5: 108), Спроти Ѓургевдин жените одат на црквата, раздават леп и пчиница; отузгоре клават от слива гранка су се сливи и лук една глава... На три дена ф гудин’та на куќата црвен појас или некоа друга црвена руба и угојка: на Сфети чтиријсат, на Благовиц и на Ѓургевдин (МНУ-5: 91), Ѓургевден. Раното клавает на вратата коприви. Момите и децата носат коприви на глава.

Тој ден се теглет кој колку ќе дојдит (МИЛ: 474), Герѓевден му вели: – Пули Вељден, пули / јас полепо носа, межите зелени, / меѓите зелени, нивјата класени? (МНПеК: 47), Герѓевден му вели: Јас полепо носа, / људје поправени со јајца шарени, / со јајца шарени, врбите зелени (МНПеК: 47), Ѓурѓовден му вели, вели и говори: / – Пули боже, пули јаска шо донеку, / нивје искласени, тревје до колени (МНПеЛ: 22), Кога ќе дојде убав ден, / убав ден Ѓурѓовден, / сите јаг’нца ќе колат, / Андреја пари си нема, / јагне за курбан да купе (МНПКу: 77), ако е пролет пролет Ѓурѓовден, / ти да донесиш две класја жито (МНПеВ: 30), На ден Велигден родена, / на ден Ѓурѓовден крстена. / Јубаво име кладиле, / бела Марија градјанка (МНПеВ: 266), Еремија ‘празник во спомен на св. пророк Еремија, што се празнува на 14 мај (нов стил): Вечерта спроти Еремиа клаваат пред прагот на портата кросно, и фортома; а от двете ст’рни от кросното горит по една лепешка; и поминват гојадата преку кросното; за да не ги ук’сат змија. Чукает со кации низ дворот, по дупките и околу к’штата, и вељат: „Бегајте змии, оти идет Еремиа“. Раното со коприви терает гојадата на пасење (МИЛ: 474), Бегајте глувци стафорци, / Еремија дојде, ќе ви изгриза ушите! / Бегајте смоци и змии, / ќе дојде Еремија, ќе ви сосече главите! / Бегајте волци и мечки, / ќе дојде Еремија ќе ви униште (МНПеЛ: 15), Иновдин, Иванден ‘Иванден, денот на раѓањето на Свети Јован Крстител, што се слави на 7 јули (нов стил): Иновдин (Јованден) На застрата прет сл’нце берат билки, кога се залежуве некое дете болно, и варат да сус вод та гу пуливат (МНУ-5: 91), Иван-ден. Дента стари жени береет треви лековити (билки). Во Воден тие треви висеет на дуќаните за да имаат повеќе покупници (МИЛ: 474), Ми станала Јана на ден Јановден, / билки да ми бери за првото либе, / не собра билки за првото либе, / тук се пикнал во зелен шавор (МНПеК: 62), Петровден ‘празник посветен на апостол Петар, што се слави на 12 јули (нов стил): Ти да ни кажиш кога е Петровден, / да ни донесеш три зрна жито (МНПеВ: 29), Моринки ‘првите дванаесет денови од август’: Првите дванаесет дни от Августа се викает Моринки. Тие дни жените не работает, ни перат, ни деца к’пат. На тие дни гатает за доброто или лошото време за цела година; ако на пр. првиот ден от Августа чинит горештина, коложек (јанвар) ќе бидит студен, и на против; ако на вториот правит добро време, на сечка (феврал) ќе чинит лошо; и така за другите (МИЛ: 474), Крстовден ‘празникот Воздвижение на чесниот крст, што се празнува на 27 септември (нов стил): Ка се курдисале два три ванглинаре, / од Петровден денот до Крстовден денот, / при Питкана мома на ладната мијана, / сето рујно вино они му го испија (МНПеВ: 185), ти да ни кажеш кога е Крстовден (МНПеВ: 29), Митровден, Димитровден ‘празник посветен на св. великомаченик Свети Димитрија Солунски, што се празнува на 8 ноември (нов стил): Ако е есен есен Митровден, / ти да донесиш зрна грозде (МНПеВ: 30), црни очи като грозде, / ем са п’лни като трнки (МНПеД: 135), мар дојде ли веќе јесен, / веќе јесен Димитровден? (МНПеД: 73), клетва ‘обичај што го изведуваат лазарките пред празникот Лазарова сабота’: В стредепосната недела се собирает неколку девојки, носештем секоја нешто от потребните за да месат зелник. Јадат и се сузборват заедно да пејет *Лазара*; и да останат верни на здоговорот, клаваат на секира леп,

сол и јаглен. После целуваат секирата и се к’лнат „ако некоја не додржит зборот и се разделит на Лазара, да не се слеит како железото, да оцрнит како в’гленот (јаглен), и лебот да је фатит очите, т. е. да ослепит“ (МИЛ: 473), Црн-ден ‘денот по празникот св. Атанас летен’: Другиот ден по летни св. Атанас, се велит Црн-ден. Жените не работат, ни хлеб месат (МИЛ: 474), Русалии ‘мажи облечени во специјална народна носија кои изведуваат обредни игри со магиска содржина, и тоа во деновите од 6 до 15 јануари’: За Русилијте: Русалијте с вонкашничова работа. Рубата му, играјнето, продвикајнето, адетето му с вонкашничови, т. е. Самовилцки. Они играат ут крајнут ден на Божик ду спроти Водици. От дести души на горе се зберуват млади момчијна, одат по селата, играат, от куките им дават пари, месо од бише (свијна), ризи, предно и др. Са ублечуват уф кошуљци или фустан, црвена шервета, преврзина на грдите от десното рамо на левата мишка и от левото рамо на десната мишка; в р’ците носат кал’чка, исправена на горе, а ножничката и на појсут, којата е облечена сус везена риза (МНУ-5: 83), Лазара ‘Лазарова сабота, Лазаровден, Лазарици, што се слави еден ден пред Цветници, една недела пред најголемиот празник Велигден’: Ој ти цвјате, ж’лто цвјате, / Шчо си толко напукало / Напукало, нацвитјало? Н’ момите з’ Лазаро, / Н’ нивести з’ Великден / Н’ ергени з’ Ѓерѓовден (МНПСД: 14), лазарка, лазаренка ‘лазарка, девојка што пее и танцува на Лазарова сабота’: Слезе јунак од загорја, там немери лазорките, та ’и кладе да му пее, да му пее лепа песна (ФЈСК: 81), Лепо ми грееш вај вечер, зашто ќе врве лазарки, / да не си брке фустани (МНПеК: 24), Лудо седи на дуќано, фино фесо на колено, / да и чека лазарките (МНПеК: 31), Кукај, кукај кукавице, / да и разбиеш лазарките (МНПеК: 25), Да дарувам лазарки, / по две и по три јајченца, / и по една јаболка (МНПКу: 15), Третата кола сè се лазарки, / сè се лазарки, сè кошничарки (МНПКу: 23), Да го испратиш до портата, / да пречека лазаренки, / да им даде бели пари, / бели пари бели јајца (МНПКу: 31), пост ‘воздржување од мрсни јадења во определени денови; период во кој се пости’: некој што не почите постарите, и на човек што мрсе средна, петок и определените постове (МНУ-5: 97), се причести ‘прими причесна’: Зошчо бре Стефан не влегваш, / ко се сите причесте, / и ти да се причестиш? (МНПеЛ: 66), причест ‘причесна, вино и парченце поскура што им се дава на христијанските верници при обред на причестување’: – Вчеру ја зедо причеста (МНПеЛ: 66).

Блаѓословиѝе се нераскинлив дел од обичајната практика, се кажуваат при раѓање, на крштивка, на имендени, за свршувачки и свадби, на пр. од Леринско: Со здравје за Божик, Велигден, Ѓурѓовден! Со арно, со добро! Со веселби во куќата! Со невеста до година, Господи!, Костурско: За многу години! Да ви е живо и за дечки! Да ви живи со касмет и за други да ви е варнато! Да си жив! Да си го радвиш името! Името радвано! Со добрини, со лепини да си чекаш името! Да ти се живи деците! И за други! (ФЈСК: 99), Да се кердосаш! Да ти се кердоса детето/чупата и за помалите! (ФЈСК: 99), Да му се кердосе, / да му е врнато / и на темни деца (МНПеК: 79).

Клейвѝе, пак, засновани на магиската сила на зборот, биле оружје на послабите, незаштитените, онеправданите, а за најстрашна се сметала мајчината

клетва, пр. од Леринско: Гладен да умри ненајаден! Господи, кукавица да ти кука во главата! Да ти запустит името! Да не види бел ден! Да нема очи во главата! Да не прокопса! Душа да бери, па да не добери! Душата од носи да му излезе! Дека оди да не се врати! Земјата да не те прибере!, од Костурско: Кукавица да ти кука! Нем да те вида! Да ош и да н' се варниш! У земата да те посипам! Мор сургин сургуносан, сургин да се сториш! Мори гламна гламносана, гламна да те вида! Улувејка да те вида! Да не фтасаш да радвиш! Детето ми го омори, госпо да те омори! Да не те види санце и добар ден! (ФЈСК: 101).

Преку *ѝословициѝе* и *ѝоѓоворкиѝе* се пренесувала вековната народна мудрост, но се согледува и менталитетот, морално-етичките норми и др. На пр. во Леринско се познати: Како ќе постелиш, така ќе легниш. Кога се фати сиромавио на оро, се скина тапано. Која овца се дели од булуко, в'лкот ќе ја изеди. Кој копа гроб на друг, сам ќе си го ископа. Мрзата е краста. Маж куќа не крепи. На сиромавиот и Господ не му поможва. Не е за кого печено, туку за кого е речено. Никој не се родил учен. Од арно никој не бега. Од еден вол две кожи не се дерат. Од молење глава не боли. Од пишаното не се бега. Поарно човек да посака отколку да откради. Прво мисли сетне прај. Рибата од главата смрди. Секој си плачи на својот гроб. Секој петел на своето буниште пее. Со оган и вода не се игра. Се милват како куче и маче. Стис со глава не се турка.

Во народно-обичајната традиција е вграден и систем на верувања кои се чувале и се пренесувале, што ја потврдува нивната „моќ“ или пак стравот од последиците на потполното потиснување на определени обичајни постапки од животот на поединецот и на заедницата. На пр. според верувањата од Драмско: Кутри јаде крајшник, од крај селото мома ста земи. Кугато вие куче и гледа надолу, зло ста стане на стопанина му. Празна љулка не бива да се љулее. Гарагашка ако грачит, скоро гости ста дојд'т. Бухото кога ноштја буха, снег ста залити (НКЕМ: 448).

Битовата лексика на егејските говори документирана во народното творештво претставува значаен прилог кон претставувањето на богатата ризница на материјалната и духовната култура, обичајните постапки и народните претстави во егејскиот дел на Македонија, како и своевидна заштита и одбрана пред заборавот на еден важен дел од националното културно наследство на македонскиот народ.

Литература

- Видоески, Б. 1963. „Македонските дијалекти во светлината на лингвистичката географија“. *Македонски јазик*, год. XIII–XIV, бр. 1–2, Скопје, 87–108.
- Видоески, Б. 2000. *Текстѝови од дијалектѝиѝе на македонскиѝи јазик*, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- Георгиевски, Г. Макаријоска, Л. 2015. „Од лексиката на воденскиот говор (с. Кронцелево)“, *Македонистѝика* 14, Скопје, 103–183.

- Голомб, З. 1963. „Два македонски говора (на Сухо и Висока во Солунско)“, *Македонски јазик XIII–XIV*, 1–2 (1962–1963), Скопје, 173–276.
- Давкова-Ѓоргиева, С. 2004. *Лексикаџа на џовороџ на селоџо Чифлицик-Демирхисарско (со краџок ѓрамаџички оџис)*, Посебни изданија, кн. 43, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- Давкова-Ѓоргиева, С. 2009. *Дијалекџниџе именувања на џосаџкиџе во македонскиџ јазик од јужнословенски и од балканисџички асџекџ*, Посебни изданија, кн. 68, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- Дрвошанов, В. 1992. „Дијалектите во егејскиот дел на Македонија“, *Народнаџа кулџура на Еѓејска Македонија*, Мисла, Скопје, 69–89.
- Макаријоска, Л., Гајдова, У. 2008. „Избор од библиографијата посветена на македонските говори во Егејска Македонија“, *Кон исџражувањаџа на македонскиџе џовори во Еѓејска Македонија (џо џовод 60-џодишинаџа од џроѓоноџ на деѓаџа беѓалци од еѓејскиџ дел на Македонија)*, Посебни изданија кн. 59, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје, 9–19.
- Макаријоска, Л. 2016. *Речник на македонскаџа џтрадиционална кулџура*, Скопје.
- Макаријоска, Л. 2021. *Еџнолинѓвисџички сџудии*, Скопје.
- Пеев, К. 1999–2011. *Речник на македонскиџе џовори во јуѓоисџочниџ еѓејски дел*, т. 1–6, Скопје.
- Пенушлиски, К. (прир.) 1992. *Народнаџа кулџура на Еѓејска Македонија*, Мисла, Скопје.
- Попвасилева, А. 2004. „Одбрани зборови од костурскиот дијалект“, *Македонисџика*, бр. 9, Скопје, 3–73.
- Стоевска-Денчова, Е. 2009. *Именување на роднинскиџе односи во македонскиџе дијалекџи од словенски и балканисџички асџекџ*, Посебни изданија, кн. 65, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје.
- Mazon, A. 1923: *Contes Slaves de la Macédoine sud-occidentale Étude linguistique; textes et traduction; notes de folklore*, É. Champion, Paris.
- Małeckі, M. 1934/1936: *Dwie gwary macedońskie (Suche i Wysoka w Soluńskim)*, I: *Teksty*, II: *Słownik*, Kraków, *Tekst gwarowy z Kosturskiego*, Lud Słowiański, III, 2, Kraków.

Извори:

- ЈМНП-4 – Верковиќ И. Стефан. 1985. *Македонски народни умоџворби*, кн. 4, Јужномакедонски народни приказни, ред. Кирил Пенушлиски, Скопје: Македонска книга.

- Кос – Стојан Ристески, *Косџурчанки, Прилоџ кон ѝроучувањето на фолклорот од Косџурско*, Наша книга, Скопје 1988.
- МИЛ – Миладиновци 1962: *Зборник 1861–1961*, Скопје: Кочо Рацин.
- МНПеВ – Бицевски Трпко. 1989. *Македонски народни ѝесни од Воденско*, Македонско народно творештво, Народни песни, кн. 8, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНПеД – Бицевски Трпко. 1995. *Македонски народни ѝесни од Драмско*, Македонско народно творештво, Народни песни, кн. 11, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНПеК – Бицевски Трпко. 1999. *Македонски народни ѝесни од Косџурско*, Македонско народно творештво, Народни песни, кн. 14, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНПеЛ – Бицевски Трпко. 1995. *Македонски народни ѝесни од Леринско*, Македонско народно творештво, Народни песни, кн. 12, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНПК – Попвасилева Александра. 1996. *Македонски народни ѝриказни од Косџурско*, Посебни изданија кн. 25, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНПКу – Бицевски Трпко. 1989. *Македонски народни песни од Кукушко*, Македонско народно творештво, Народни песни, кн. 9, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНПСД – Бицевски Трпко. 1997. *Македонски народни ѝесни од Серско и Демирхисарско*, Македонско народно творештво, Народни песни, кн. 13, Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
- МНУ-5 – Верковиќ И. Стефан. 1985. *Македонски народни умотворби*, кн. 5, Фолклорни и етнографски материјали, ред. Кирил Пенушлиски, Скопје: Македонска книга.
- НКЕМ – Пенушлиски Кирил (прир.) 1992. *Народната култура на Егејска Македонија*, Скопје: Мисла.
- ОЗКД – Попвасилева Александра. 2004. „Одбрани зборови од костурскиот дијалект“, *Македонистика* 9, Скопје, 3–73.
- СиП – Јованов, Ташко, Трпчевски, Стојан. 1992. *Сейина и Појадија во минајото*, Скопје.
- ФЈСК – Рафтис Михалис. 1977. *Фолклорот на Јановенскиите Села во Косџурско*, Посебни изданија, кн. 3, Институт за фолклор, Скопје.

Summary

Ethnolinguistic studies of the Macedonian language, as well as of the Aegean dialects as an inseparable part of the Macedonian dialect territory, enable preservation of large number of elements of the Macedonian material culture, ritual-customary practices, folk representations and beliefs, etc. Macedonian speeches in the Aegean part of Macedonia have invaluable significance

for the study of the history and dialectology of the Macedonian language, they show more archaic linguistic features, thus being of a great interest to researchers for decades.

The subject of our interest is the ethnocultural lexicon of the Aegean speeches, based on the material from editions in which the rich cultural heritage (folk tales, songs, customs, etc.) from different areas in Aegean Macedonia (Kostur, Lerin, Voden, Kukush, Solun region) is collected.

Within the field of the material culture, there are some names for parts of the house, and furniture, for e.g.: *odaja, staja, paratirka, dolapa*, names for vessels etc.: *beshlak, bludo, emeci, latka, lenger, salomadarnik, sahan, tas*, names for food: *jastie, kolak, pupche, plicina, fasulj, rosnica, chiverme, kambostra, chushka, pepon* etc., for wearing apparel: *drehichka, ruba, vlasnik, dolama, shegun, kalci, shljapki*, some zoonyms such as *kotka, mishka, kartal, karakaska* and so on.

The ethnocultural lexicon of the Aegean dialects registered in the folk prose is a kind of a guard against the oblivion of an important part of the national cultural heritage of the Macedonian people.

Keywords: cultural heritage, folklore, lexicon, archaisms, dialectisms.

811.163.3'271:821.163.3-3
811.163.3'38:821.163.3-3

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК „КРСТЕ МИСИРКОВ“
МАКЕДОНИСТИКА 23/2024

СНЕЖАНА ПЕТРОВА-ЏАМБАЗОВА

**ЈАЗИКОТ ВО ФУНКЦИЈА НА
СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ПРОЗА**

Трудот е примен на 15.11.2024 г.

Р е ц е н з е н т и: проф. д-р Катица Трајкова,
проф. д-р Наталија Андријевска

Снежана ПЕТРОВА-ЦАМБАЗОВА

ЈАЗИКОТ ВО ФУНКЦИЈА НА СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ПРОЗА

Се зафативме со оваа тема со сознание дека е неисцрпна, секогаш актуелна и свежа со нови примери, секогаш произлегуваат нови проблеми за решавање и нови лектори (работници) за подучување за подбрување на нивната работа.

Имено, три години по ред бев дел од комисијата за доделување на Рациновото признание, во рамките на манифестацијата Рацинови средби, којашто се одржува секоја година во месецот јуни во Велес и тоа ми овозможи и ме поттикна да обрнам внимание на повеќе прозни остварувања, издадени во текот на 2021, 2022, 2023 и 2024 година од современи македонски автори на број повеќе од 60 и ми наметна долг да позборувам и да се позанимавам со лектурата на овие прозни остварувања, по забележувањето дека сè уште има јазични проблеми и грешки коишто се недоволно усвоени или испуштени од вид од страна на лекторите, во корист на подобрување на стандардниот македонски јазик во уметничколитературниот функционален стил, како еден од основните во јавната сфера којшто има свое влијание во правилното писмено и усно изразување на читателската публика.

Мораме да го изразиме нашето задоволство дека постојат изградени писатели со богат уметнички израз, со луцидна инвенција и креација, со педантен и сериозен истражувачки пристап кон своите дела, со третирање современи теми како особени за ова македонско тло, така и пошироки општествени осврнувања.

Авторите, во голем дел, користат постмодернистички пристап и секое следно нивно дело претставува вистинско освежување, надоградување и возвишување на македонската литература, како во раскажувачка смисла, така и во употребата на јазикот, во изборот на актуелни или вечни теми, фрлајќи светлина од малку поинаков агол.

Во овој текст нашето внимание го свртуваме кон она што ги обединува овие уметнички текстови и во формалнојазична смисла, употребата на неколку типови

јазични да ги наречеме грешки или недоследности. Самото нивно повеќекратно повторување ни говори за невниманието или пак за незнаењето во однос на нив, а ние, јазичарите сме секогаш тука да укажуваме на нив. Се обидуваме да најдеме заеднички именител кога се во прашање јазичните грешки во современите уметнички текстови, па ќе ги одбележиме токму оние коишто се среќаваат почесто, во повеќе текстови.

Како што ги консумиравме овие дела, така ни стануваше јасно дека за исцрпно разгледување на лектурата во сите дела потребен е еден поширок труд, односно првично поголем текст, на пример, за во списанието „Македонистика“, а од денешна гледна точка, поради бројноста на примерите и проблемите во лектурата одразени во овие дела коишто чекаат нивно објаснување и разрешување, ни станува јасно дека ќе мораме да се навратиме во повеќе вакви статии на јазичните особености за да ги опфатиме повеќето книжевни остварувања во овие неколку години.

Јазикот е формата на едно книжевно дело, неговото обликување, формат, пакување, коешто исто така треба да биде изградено на соодветно високо ниво за содржината да си го добие својот полн сјај, атрактивност за читање и за препрочитување и делото да биде лесно и импресивно четиво за бројната (се надеваме) македонска читателска публика. Се разбира, не можеме да ги игнорираме и нелингвистичките фактори во прочистувањето на јазикот на делата (лектурата), факторот време, кусите рокови, моментното невнимание или несконцентрираност на лекторот и сл., но тоа не треба и да биде вечно оправдување за пропустите и грешките коишто се провлекуваат во голем дел од овие книжевни остварувања.

За особините на уметничколитературниот функционален стил авторите Радоје Симиќ и Јелена Јовановиќ (2002: 42) се произнесуваат на овој начин: „Книжевникот го поима, го трансформира и воопшто, го одразува животот на свој начин, а сето тоа го прави за да ги задоволи своите естетски потреби и потребите на луѓето на коишто им е наменето делото. Да му се овозможи задоволство, радост на човекот, можност да се восхитува и да се збогатува духовно – тоа е задачата на уметноста“ (превод од авторката на статијата).

„Јазикот на уметничката литература се потпира на стандардниот јазик. Меѓутоа, во зависност од темата, од начинот на претставување на ликовите, од атмосферата на делото и сл., можат да се јават во него и архаизми, историзми, професионализми, термини, дијалектизми и други нестандартни елементи, како и нови зборови што ги создаваат писателите тргнувајќи од можностите на јазикот: неологизми во широка смисла, кои можат да бидат потенцијализми (можни неологизми) или оказионализми (неологизми сврзани со контекстот), па и индивидуализми (неологизми карактеристични само за тој автор“ (се вели во Стилистиката на македонскиот јазик од проф. Минова-Ѓуркова, 2003: 234), а во таа насока се движи и размислувањето на Бранко Тошовиќ за полистилематичноста на уметничколитературниот стил, каде што можеме да зборуваме за мозаик од сите функционални стилови, во зависност од авторовата интенција. Минова-Ѓуркова во споменатата книга зборува за стилска норма и вели: „Уметничколитературниот функционален стил и во овој поглед, како и во многу други случаи има специјален

статус, сè е можно ако е во функција на авторовата идеја, сè е дозволено ако се вклопува во логиката на светот создаден од авторот“ (Минова-Ѓуркова 2003: 201). Токму затоа, кога зборуваме за употребата на јазичните средства во уметничката литература ја имаме предвид широчината во изборот на јазичните средства, но истовремено и одговорноста на авторот и на лекторот, се разбира, за соодветната употреба. Можеме исто така да кажеме дека во извесна смисла ексцерпираниите дела ги исполнуваат барањата за свеж литературен израз и истовремено, во најголем дел, за почитување на нормата во македонскиот јазик.

За оваа статија зедовме примери од повеќе прозни остварувања: „Хотел меѓу две војни“ од Александар Русјаков (добитник на Рациновото признание во 2022 г.); „Никогаш не кажувам“ од Синоличка Трпкова и „Лебед“ од Ана Стојаноска. Потоа од Лидија Димковска, со романот „Единствен матичен број“, Игор Анѓелков со романот „Мина“, Виолета Танчева-Златева со романот „Бела Сама“, „Втората месечина“ од Владо Димовски, „Деса“ од Ивана Трајаноска и „Веќе не сум истиот“ од пантомимичарот Војо Цветановски, романот „Ако се родат некакви чувства“ од Блаже Миневски, добитник на Рациновото признание во 2023 г., романот „Полиглот“ на Игор Станојоски и на збирката раскази „Раскази од минатиот век“ од Виолета Танчева-Златева; „Сè уште можам нешто да сторам“ од Фросина Пармаковска (добитничка на Рациновото признание во 2024 г.), „Мртва коска“ од Димче Парталоски и „Писма од лудница“ од Срѓан Ивановиќ.

Забележавме поголеми групи примери и нив ќе ги наведеме по рамништа:

На морфолошки план забележуваме примери на погрешна употреба на родот кај именки од женски род коишто завршуваат на согласка (со придавски форми во женски, наместо во машки род, во којшто е именката (ТРМЈ, том V, ИМЈ, Скопје, 2011, стр. 112) (ова не е честа појава, но ја има и авторите се поведуваат според именките од ж. р. на согласка од видот на: *надеж, радоси* итн.):

...невообичаенаџа кралска раскош на неѓовиоџ мундир... (невообичаениот кралски раскош) (ХМДВ: 11);

... немаше айсолуџно никакво човечко сушџестџво и нишџто шџџо ќе ја џовреди мојџа коџнеж за џџшина. (ќе го повреди мојот копнеж) (СМНДС: 205).

... џо видоџ и најџтемниоџ оџ сџџе сушџестџва кој може да излезе оџ сонџџџаџа и да се населџ на оџџо оџ најџсџџаџа вода. (и најтемното од сите суштества коешто) (СМНДС: 207). Именката *сушџестџво* е од среден род и добива определби, придавки и заменски форми од среден род.

Тука ќе го споменеме (иако е ова морфосинтаксичка појава) и несогласувањето, неконгруентноста (формално) меѓу две форми во однос на родот, често се прибегнува кон употребата на формите за природниот род, наместо за средниот:

За џеџ месеци девојџџо кое џежеше само дванаесџ килоџрами се заокружи како бубреже во лој. Маџдалена џ шиеше и фусџанџиџа... (му шиеше) (Д: 49)

Моеџо девојче не знае која ѝ е мајка...не можеше да ѝоверува... солзи ѝ шечеа ѝо лицеџо, а џааа ѝооѓолиџнуваше... (му е мајка; му течеа) (Д: 49)

Ќе наведеме и изолирани примери кај заменките:

Некое оѓнено зајдисонце зао Ноџр Дам, кој ѝовеќе беше силуеџа оџколку цврсџа ѓраба... (која(што); црквата Нотр Дам) (Л: 154).

Претпоставуваме дека овде се работи за моментно невнимание на раскажувачот.

При обраќањето со почит забележано е правилото дека глаголските форми вклучително и л-формата се употребуваат во множина, но во придавските, бидејќи се работи за едно лице – во еднина (2001: 161), па од примерите се гледа дека тоа правило треба почесто да се повторува:

... бевџе сиѓурни дека јас сум ви еднинсџивенаџа надеж. (сигурен, Ви) (ВМ: 76)

Како никоѓаш да не сџе биле млади, како да сџе се родиле во униформа. (млад) (ВМ:76)

Бледи сџе! (бледа) (ВМ: 85)

Како и во други текстови и во уметничката литература е присутна напреднатата фаза на аналитизмот со губењето на падежните форми за датив и акузатив кај одречните, неопределените и општите заменски форми (за лица). Забележуваме дека оваа појава е одбележена и во Речникот на јазични грешки (Митева, 1997: 121, 123):

...џој беше некој со кој џаа не сакаше да има ниџџо блиско. (со кого) (Л: 207);

Како може да сонуваш некој џџо никоѓаш не си ѓо видел? (некого); (Л: 127);

И секој обид на некој од нив да ѝ џредочи дека ѓреши... (на некого) (Л: 229);

Мислам дека не би сакала ѓубовџа да ја дели со никој... (со никого) (АРНЧ: 34);

...немав никој освен нив. (никого) (АРНЧ: 211);

... само да може своџе чувсџива да ѓи најрави досџаџни до секој... (до секого) (АРНЧ: 38);

Девојчето сѝоеше ѝред огледалото во ходникој и ѝлачеше, во очај, како возрасен човек **на кој** му ѝојонале сѝие бродови. (на кого, кому) (Д: 48);

... и јас никако не можам да бидам ѝој **на кој** ќе можеш да се ѝојѝреш. (на кого) (ВНСИ: 61);

...не сум слушал досега за овој човек **за кој** ми ѝиша. (за кого) (ВНСИ: 67).

Конкретно за падежните форми за лица од машки пол, Благоја Корубин допушта и употреба на кој1: *Падежните форми на оваа замена, значи, не се задолжителни и кога сѝанува збор за лица.* (1976: 74).

Исто така, кај заменските зборови употребата на формата *нивен*, Л. Минова-Ѓуркова (2000: 51) го наведува како пример за хиперкоректност, а како правилна наместо *нивен* се употребува формата *нивни* (за повеќе лица коишто поседуваат еден предмет, лице и сл.):

Додека оога ѝо улицата, силен ветар дуваше во нивен ѝравец. (нивни) (Л: 36); *Полицајциите, војнициите и ѝадобранциите го имаат како нивен свеѝец зашѝиѝник.* (нивни) (Л: 296);

Мина му рекла дека не сака да биде на нивен ѝовар... (нивни) (М: 121);

... ѝоа е **нивен** ѝроблем. (нивни) (БС: 19);

Ама нели сакаш да видиш како живеат луѓето ѝаму? Во дом кој не е нивен? (нивни) (ЕМБ: 166).

Кај службените зборови ќе ги наведеме и бројните примери со употребата на прилогот *ѝосле* како предлог, на местото од *ѝо*:

... се омажи веднаш **ѝосле матураата**. (по матурата) (ЕМБ: 51);

... **ѝосле две децени** оѝсусѝво, разделба, молк? (по две децени) (ЕМБ: 64);

... веднаш **ѝосле средното училиште** ѝочна да работи. (по средното училиште) (ЕМБ: 74);

Госѝи ѝосле кои домаќините оогај усѝеваат да ја средат и исчисат кукаата. (по кои) (ЕМБ: 82);

Во ѝусѝелијата во која се ѝресели ѝосле разводот мажот на славничката... (по разводот) (ЕМБ: 84);

...таа оди **ѝосле мене**, шѝо да ѝ ѝравам... (по мене) (ЕМБ: 87);

- Дијана се породи **после девет часа**... (по девет часа) (ЕМБ: 97);*
*... ама **после првата голтка** веќе му наоѓаше мана на вионо... (по првата голтка) (ЕМБ: 105);*
***После еден такав разговор** така ми можеше само да рече... (по еден такав разговор) (ЕМБ: 115);*
***После меѓуетничкиот конфликт** во 2001 година беше повеќе од важно чиј симбиотизер си... (по меѓуетничкиот конфликт) (ЕМБ: 115);*
*... за социолошкие аспекти на сите последици што настанаа на Кијар **после поделбата**, професорије пројавуваа мал интерес... (по поделбата) (ЕМБ: 115);*
*... не можеле да се вратат ни **после триесет години**. (по триесет години) (ЕМБ: 118);*
***После нив** се родил така ми... (по нив) (ЕМБ: 156);*
***После долго време**. (по долго време) (М: 27);*
*Сис, знаеш ли дека **после Првата светска војна** беснеела преска низ Европа? (по Првата светска војна) (М: 47);*
*... што треба прво да се фати **после јадењето**... (по јадењето) (БС: 40);*
***После цел ден седење** во училиште, ни треба малку повеќе пешачење... (По цел ден) (БС: 184);*

На морфосинтаксичко ниво кај глаголските форми ќе наведеме примери со употреба на несвршени форми на глаголите, онаму каде што треба да се употребат свршени. Оваа појава е присутна во сите стилови, а во разговорниот и во публицистичкиот забележуваме дека може да се случи и обратно: несвршените форми да се заменат со свршени (но поретко) (Петрова-Џамбазова 2020: 326):

- Ќе ги изделиме како поголема група глаголските форми изведени од врти:
- Се завртив** да ја земам чашата... (се завртив) (ВНСИ: 134);*
***Се завртив** да си одам од апелјето. (се завртив) (ВНСИ: 32);*
*... **Се заврти** и тргна накај вратата. (се заврти) (Л: 251);*
***Се завртивме** кон сцената и почнавме да аплаудираме. (се завртивме) (ВНСИ: 130);*
*Ковчегот како малку да **се изврти**,... (се изврти) (ЕМБ: 289);*
*Ош како **извртив** со вратот лево-десно-горе-долу... (извртив) (М: 9);*

... *їред мене се одврїе* времїо на мојайїа оїсесија... (се одврти) (ЕМБ: 300);
 ... *се їодзаврїе* само за да му рече:... (се подзаврти) (Ј: 251);
 ... речиси викна, на шїо сїїе минувачи *се їодзаврїеа*. (се подзавртија) (МК: 169);
 Го *їоїсврїев* їоґледої во нејзин їравец... (потсвртив) (П: 187);
 Весна, никоґаш никој не ме *їреврїел* на шїакви шїосови. (ВМ: 104) (превртил);
 ...во некоја ливада си *їреврїел* мноґу ґуски ко мене... (ВМ: 73) (си превртил);
 ... Наеднаш неґовиої свейї *се їреврїе* наоїаку. (се преврти) (ПЛ: 60);
 ... *се разврїела* наоколу некој да не ґи чул или разбрал їїе зборови. (се развртила) (МК: 125);
Се сврїе. Иво! Ја їреґрна и долґо сїоеја шїака.(се сврти) (Ј: 47);
 Габриел *се сврїе* и лесно се враїи...; (се сврти) (Ј: 188);
Се сврїе кон шїаваної... (се сврти) (Ј: 204);
Ја сврїе фоїоґрафијайїа... (сврти) (Ј: 178);
 ... їоґледої ґо *сврїе* кон враїайїа... (го сврти) (Ј: 211);
 ... муабейої *се сврїе* во насока на їоа дали се задовољни од їоа шїо ґо имаайї. (се сврти) (Ј: 211);
 ... Микаел само *се сврїе*...; (се сврти) (Ј: 222);
 Поїоа ґо *сврїе* їоґледої кон собаїа. (сврти) (Ј: 252);
 Габриел *се сврїе* и їовїорно їосака да излезе. (се сврти) (Ј: 253);
Се сврїе само за да му ґо каже їоа... (Се сврти) (Ј: 257);
Се сврїе їолека и излезе од кревейої. (Се сврти) (Ј: 279);
 ...оеднаш неколку луґе од соседнїїе маси *се сврїеа* кон нив. (се свртија) (Ј: 175);
 ... *се сврїеа* да ґо видаї Габриел... (се свртија) (Ј: 210);
 ... сїїе *се сврїеа* кон їрвїїе їонови... (се свртија) (Ј: 289);
 Мајка ми само *се сврїела* и їобеґнала во їоорумої. (се свртила) (ЕМБ: 16);
 ... їаа ґо *сврїела* клучої ушїе еднаш. (го свртила) (ЕМБ: 32);
 ... їаа ÷ *се сврїела* на женаїа шїо рабоїела на шалїер... (свртила) (ЕМБ: 293);
 ...*се сврїе* кон шїейїка ми... (се сврти) (ЕМБ: 92);

Тој се свр̄т̄е, ми се забла̄годари... (се сврти) (ЕМБ: 109);
...се свр̄т̄ев да њобарам слободна маса... (се свртив) (ЕМБ: 109);
... мајка ми им се свр̄т̄е... (им се сврти) (ЕМБ: 121);
С̄т̄ефан њ се свр̄т̄е... (се сврти) (ЕМБ: 122);
... мајка ми њ се свр̄т̄е на Дијана... (се сврти) (ЕМБ: 122);
...се свр̄т̄е околу себе... (се сврти) (ЕМБ: 138);
... ја свр̄т̄е неколку ња̄ӣи... (ја сврти) (ЕМБ: 145);
... ко̄га̄ го свр̄т̄ев лис̄т̄о̄ӣ, не можев да си њоверувам на очиӣе. (свртив) (ЕМБ: 190);

Дијана навис̄т̄ина свр̄т̄е нова с̄т̄раница од живо̄т̄о̄ӣ... (сврти) (ЕМБ: 249);
... мајка ми ми се свр̄т̄е... (се сврти) (ЕМБ: 261);
... и ми го свр̄т̄е вниманӣе̄о ко̄га̄ њоминував... (сврти) (ЕМБ: 291);
... не се свр̄т̄е нӣџу еднаш накај њерасай̄а... (се сврти) (ЕМБ: 263);
... во еден момен̄т̄ се свр̄т̄е кон Мина... (се сврти) (М: 91);
... оваа можеби би му свр̄т̄ела... (свртила) (М: 92);
... на Мина њ се свр̄т̄ело во глава̄а... (се свртило) (М: 121);
Тай̄ко ми свр̄т̄ел неколку броја... (свртил) (М: 121);
... њ свр̄т̄ев на Бела. (свртив) (БС: 162);
По̄џоа ме свр̄т̄е како њерце... (сврти) (БС: 164);
Се свр̄т̄ев и ја бакнав. (свртив) (П: 112);
Се свр̄т̄ев кон Дамјан со ладнокрвен њо̄глед (свртив) (П: 172);
... њо̄џоа ми се свр̄т̄е мене. (сврти) (П: 156);
По̄џоа Силје се свр̄т̄е и кон Томаш... (се сврти) (П: 177);
Силје се свр̄т̄е од њрозорцӣе̄ кон мене... (се сврти) (П: 197);
... свр̄т̄ев лево и бев на само њедесет̄ина мет̄ри до библио̄т̄ека̄а С̄т̄ефаник. (свртив) (П: 212);

Сиӣе џи свр̄т̄еа њо̄гледиӣе на̄шаму (свртија) (МК: 48);
... ња се свр̄т̄е и њолека ниша̄јки се како њрејаден змеј... излезе надвор. (се сврти) (МК: 108);
... сиӣе наоколу се свр̄т̄еа за да вида̄џ која е њаа њрекрасна која ја видела. (се свртија) (МК: 136);

Се сврѝев кон нив. (се свртив) (МК: 140);
Се сврѝев кон неџо. (се свртив) (МК: 201);
Тој ушѝе еднаш ѝ поодвикнал, но ѝаа не се сврѝела. (не се свртила) (МК: 124);
... ѝој се сврѝе кон враѝаѝа... (се сврти) (ПЛ: 76);
... ѝрокоменѝира Војдан и ѝовѝорно се сврѝе кон фойѝоџрафијаѝа. (се сврти) (ПЛ: 46);
... се сврѝе наџло кон Ружа... (се сврти) (ПЛ: 46);
... ѝа и двајцаѝа инсѝинкѝивно се сврѝеа. (се свртија) (ПЛ: 193);
Панично ја сврѝев објаваѝа до врвоѝ на сѝраницаѝа... (ја свртив) (АРНЧ: 196);
Сѝеѝан се сврѝе на оруџаѝа сѝрана... (се сврти) (Д: 65);
Тодор се сврѝе и без збор ѝовѝорно се качи ѝолека ѝо скалиѝе. (се сврти) (Д: 11);
Ми се сврѝеа мене. (се свртија) (ВМ: 51);
Коџа дојде до свиџокоѝ и сврѝе десно, ѝред очѝе ѝ се сѝемни. (сврти) (Д: 68);
... ем си уврѝел в џлава дека зелкаѝа не ѝреба да се џмечи со рака. (увртил) (БС: 55).

Поголема група примери ексцерпиравме со глаголот *сврѝи*.

Освен оваа група, ја забележавме оваа појава и кај други глаголи:
Заличеа ѝовѝорно, но беа сосема нариснаѝи. (заличија) (Д: 10);
... Замолчеа. (замолчија) (Л: 217);
Гласоѝ замолче, а ѝоѝоа рече... (замолчи) (ЕМБ: 97);
А сеџа збунетѝо замолчев... (замолчив) (ЕМБ: 153);
... доживеав реакција шѝо ме занеме. (занеми) (ЕМБ: 153);
Толку џдини се изврвеа во неа, и арни и неарни рабоѝи, ... (се изврвија) (БС: 37);
... ѝрисуѝниѝе изврвеа ѝокрај мене... (изврвија) (БС: 125);
Така оџров јас, ... (огрдив) (ЕМБ: 297);
Оѝкако џо оѝсвирие ѝрвиоѝ дел од концерѝоѝ... (отсвири) (Л: 250);
Без восок ќе се оѝсуче... (отсучи) (АРНЧ: 250);
Помолчев некое време ѝулејќи се во Ирина. (помолчив) (П: 216);

Помолчев, нишиџо не му одговори. (помолчив) (МК: 198);

... Поцрвене. (поцрвени) (Л: 49);

*Јас ѓремолчев и рејликаџа на Ана ја ѓрифайџив како заџворање на џемаџа.
(премолчив) (П: 54);*

*... а јас ѓремолчев, бидејќи не бев слушал за џакво нешиџо,... (премолчив)
(П: 225);*

... рече дека ноќџа ја ѓреседела со неџо... (преседила) (ЕМБ: 266);

А Софче ми ѓрозборе... (прозбори) (ЕМБ: 249);

Досеџа со неџо не ѓрозборел ниџу еден збор. (прозборил) (МК: 54);

*Некој би рекол дека џој човек со џодини не ѓрозборел, за да не си џо ѓроши
и да не си џо арчи џласоџ. (прозборил) (МК: 183);*

Доцна ѓрозборе, дури на чеџири џодини. (прозбори) (Д: 15);

Едно момче со зацрвенейџи очи конечно ѓрозборе. (прозбори) (ВМ: 72);

Неџовоџо извини, џеџка Марија, ѓрозвуче сџудено... (прозвучи) (Л: 193);

*Од сџџе имиња шиџо ѓрозвучеа за време на ѓреџсџавувањето, додека
збивџав од џрчањето, не заџамеџив речиси ниџу едно. (прозвучија) (П: 39);*

*Коџа Софче ѓрооде, коџа ѓрозборе, мајка ми никому не му се јави да му
каже,... (прооди, прозбори) (ЕМБ: 115);*

*... оџкако Габриел ѓрооде, нивниџе шеџања ја уморуваа џовеке од вообичаено.
(прооди) (Л: 54);*

*Го џоџиџувам куџоџ индекс и џоџледоџ ми се заџлавува во часовникоџ на
сидоџ шиџо со џодини сџоеше во месџо. Прорабоџел. (проработил) (ННК: 36);*

*Но, најмноџу срабоџеа Горан Сџефановски и Марјан Алчевски. (сработија)
(ННК: 48).*

На ова прашање, меѓу другите, се осврнувам и јас (2020: 325–330) и оваа појава се разгледува како силно влијание на аналитизмот во македонскиот јазик под влијание на балканските јазици (тенденцијата за обопштување на една форма за свршен и несвршен вид), којашто е длабоко навлезена во сите стилови на македонскиот јазик, па и во уметничколитературниот. Притоа, се забележува поголемо влијание врз конкретни глаголски форми, за разлика од други, каде што релативно добро се чуваат двете форми.

Одделно ги наведуваме примерите со глаголот земе кога исто така се употребуваат несвршените форми од глаголот земе, наместо од свршениот *зеде*:

Во рацејте ѓи оржам неколкујте фотјографии шјто ѓи земав со мене... (зедов) (М: 35);

Мина ѓо земала в раце склојченојто шјело на шјајко ми... (зела) (М: 86);

Дури кон крајој на осумдесетјитије ѓодини земавме шјелевизор во боја... (зедовме) (М: 120);

... шјајко ми ја земал в раце, ја качил во авјомобил... (зел) (М: 121).

Неправилната употреба на глаголот *земе* е резултат на влијание на северните говори од една, од парадигмата на многубројните свршени глаголи од а-групата, како и од парадигмата на несвршениот глагол *земе*, од друга страна. Овие фактори во голема мера придонесле за истиснување на правилните форми, особено во разговорниот функционален стил, речиси на целата јазична територија, а полека земаат примат и во пишаните медиуми, во публицистичкиот стил и голем број зборувачи на македонскиот јазик не ги препознаваат како грешка во јазичното (писмено и усно) изразување. Овие форми се присутни во сите функционални стилови на македонскиот јазик.

На морфолошки план во однос на глаголите забележуваме поголема група примери со лична употреба на модалниот глагол *шјреба* (како влијание од соседните јазици – српскиот и хрватскиот). Иако е пишувано повеќе пати за овој проблем сè уште постојат вакви примери во официјална јазична употреба (Минова-Ѓуркова 2000: 157):

Дали е мојата одамна шјресечена близначка од мене или нешјто шјто сум шјребала да бидам јас, но не сум шјораснала најшаму. (требало) (ННК: 10);

Мисијата на човешјвојто шјребала да биде во шјронаоѓање блискост в шјуѓије самошши. (требало) (ННК: 72);

Пусшјие, одвреме-навреме шјребаа да се шјрскаат со разноразни ошрови. (требаше) (ВМ: 13);

Си шјребало да иѓраш фубал, а не да сшјудираш. (требало) (ВМ: 21);

... оваа година шши си шјребало да ѓо сшјориш шшоа. (требало) (ВНСИ: 127).

Последниве две форми се хибридни, меѓу лични и безлични, со формата *си* од глаголот *сум* во второто лице и глаголската л-форма употребена безлично во среден род.

На морфолошки план забележуваме и неупотреба на правилните форми од глаголите формално префиксно изведени од глаголот *знае*: *дознае*, *(за)шјознае*, *шјрешјознае*, *шјризнае*..., коишто, за разлика од глаголот *знае*, во првото лице еднина на несвршените форми од споменатите свршени глаголи според правописот се пишуваат со удвоени самогласки (во рамките на да-конструкцијата или во рамките

на идното време): *дознаам, (за)познаам, прейознаам, признаам* итн. И претходно, во една наша статија токму за овие форми, забележуваме дека контракцијата на две исти самогласки не е непозната во дијалектите, особено од западното наречје, а и во српскиот јазик, кога да-конструкцијата се употребува на местото на инфинитивните форми: *морам признаѝи/морам да признам*. Ке наведеме повеќе примери:

Ке пробам да дознам дали тѝаа знае каде е шој... (АРНЧ: 82);

Посакав да дознам шѝо се случило во тѝие седум-осум години по ослободувањето за да биде избришан од химнаѝа. (АРНЧ: 296);

... да дознам дали е добар фокусот... (АРНЧ: 228);

Не верувам дека некогаш ќе дознам. (ВМ: 60);

Со секоја изминаѝа минуѝа сѝанував сѝ пољубоѝиѝен да дознам шѝо има најшано во неѝо. (ВНСИ: 122);

... би сакал да дознам нешѝо повеќе за неѝо. (ВНСИ: 68);

Не сум имал можност да ѝи зајознам, ... (М: 40);

Кога се враќа отѝѝаму не можам да ѝо прейознам, шмркнаѝ, исцибрен. (АРНЧ: 44);

... но не можев ни да не ја прейознам минијаѝурнаѝа зрѝка на неѝо... (П: 97);

... се обидувам да ѝо прейознам... (П: 233);

... не можев самаѝа да се прейознам. (АРНЧ: 166);

Усѝевам да прейознам неколку црѝи... (П: 233);

... најразно се надевала дека е возможно да не ја прейознам. (П: 240);

... но морам да признам дека паралелно со шоа почна да ме скокоѝка идејаѝа за филм. (АРНЧ: 36);

Но морам да признам дека друѓиот мој занает, оној од кој се издржував минаѝиве години, а шоа е преведувањето. Значително насѝрада од кризаѝа. (П: 28);

... не сакам да си ѝо признам наглас... (П: 106);

Мора да признам дека такави симѝѝоми гледам и кај мојѝ соѝруг. (АРНЧ: 99);

Морав да си признам дека ако е лаѓа, шоѓаш тѝаа лаѓа има тѝолку чудовишни размери шѝо јас немам сила да одолеам да не поверувам во неа. (П: 292);

Не можев да се прейознам. (ВМ: 112);

Морам да ви признам малку се изнервирав... (ВМ: 35);

Морам да ѝпризнам, имаше и ѝо некоја воздишка... (ВМ: 107);

Тишина. морам да ѝпризнам, неѝријатѝна. (ВМ: 72);

... морам да ѝпризнам дека оѝсекогаш сум бил ѝо малку неѝрѝелив. (М: 60).

Инаку, во два прилога за јазикот: „Јазикот наш денешен“ книга трета (1980: 291) и „Јазикот наш денешен“ книга петта (2000: 18), Благоја Корубин со илустративни примери објаснува дека е нарушена парадигмата кај глаголот *знае* со контракција на двете *a* во првото лице еднина сегашно време, кој според парадигмата би требало да припаѓа кон глаголите: *бае, се кае* итн. Сепак, правописната норма одлучила да ѝ даде предност на контрахираната форма, а кај префиксираните глаголи формата за прво лице да се пишува со две *a*, иако авторот смета дека „далеку би била пологична една обратна постапка на сметка на „знам“, т. е. да се пишува и тоа секогаш како „знаам““ (Корубин 2000: 20). Иако во „Правописниот речник на македонскиот литературен јазик“ (362–363) на Кирил Конески се дадени и двете форми како правилни, наше мислење е дека стандарднојазично треба да ѝ се даде предност на неконтрахираната форма, како форма со подолга традиција во јазикот.

На морфосинтаксички план забележуваме и употреба на множинска форма од глаголот, кога треба да се употреби еднинска со сврзникот *со*:

...едвај чекаше да дојде времето кога ќе се види со Иво. (ќе се види) (Л: 44);

...на ѝаѝ била ќеркаѝа која со Вида многу ја ѝосакувале (тој и Вида) (М: 63);

Веќе се сѝтемнуваше кога речиси ѝоследни излеговме со Хасан од ѝоранешнаѝа фабрика. (ЕМБ: 146); (последна излегов со Хасан/последни излеговме јас и Хасан)

*... со Бранко ја чѝтавме заедно на фоѝелјаѝа во неѝоваѝа соба... (јас и Бранко ја читавме/со Бранко ја читав) (овој пример влегува исто така и во примерите за редунација со *со* и *заедно*.) (ЕМБ: 58);*

Со Бранко ѝреѝѝочѝтавме да шеѝаме ѝо кејѝѝ сѝ до ѝаркоѝ... (јас и Бранко претпочитавме...) (ЕМБ: 56);

Ние со Магда ѝе бакнуваме, ... (јас и Магда) (АРНЧ: 130);

Има и примери за употреба на еднинска форма:

Кога ѝрвѝаѝ се бакнав со Бранко... (ЕМБ: 56);

Предлогот *со* како субординациски бара глаголска форма во еднина.

Исто така, забележуваме мешање или употреба на несоодветен сврзник (сврзувачки збор) кај релативните зависнословени реченици (оваа појава е честа во разговорниот јазик, но не би требало да се прошири и во другите функционални стилови): *Уживај, мила моја, во неѝѝо ѝѝѝо не може многумина да уживааѝ... (во што) (Л: 38);*

Кај релативните реченици единствено со сврзникот *коџа* не се употребува *шиџо*, а најдовме и таков пример (Минова-Ѓуркова 2000: 255): *Оди коџа шиџо шреба, јас ќе ѝ чувам децаџа*. (Л: 66).

На синтаксички план забележуваме и неправилен ред на зборовите кај ИГ со развиена определба, каде што може да дојде до неразбирање на содржината, повеќезначност итн.(Минова-Ѓуркова 2000: 145–147):

... *сјаеше со најубаваџа мајчинска насмевка на свеџоџ*. (со мајчинска насмевка, најубава на светот или сјаеше со најубавата насмевка на светот, мајчинската (насмевка));

Се ѝреселил во Авџиралија од неџознаџи ѝрчини за Марија,... (од причини непознати за Марија) (Л: 43);

Со собрани нозе ѝред себе..., *Микаел личеше на осамен ѝаџник*... (Со нозе собрани пред себе) (Л: 279);

Дали е мојаџа одамна ѝресечена близначка од мене или нешиџо... (мојата близначка, одамна пресечена од мене) (ННК: 10).

Во последниот пример има и типична редунација: изразување присвојност и со присвојна заменска придавка: *мојаџа* и со заменската форма: *мене*.

Употреба на несоодветни сврзници, сврзувачки зборови (мешање): ... *сџоеџки ѝред својаџа ѝријаџелка џолна одлучносџ за да ѝ објасни зошиџо не џо ѝшшува романоџ*... (да ѝ објасни) (Л: 229);

Неџовоџо оџравдување... *само џо исџровоџира Габриел за да му објасни ѝомалку* (по малку) *неџријаџелски*... (да му објасни) (Л: 225).

Минова-Ѓуркова (2000: 281) во однос на овие реченици се изјаснува како за балканско влијание и дека се надвор од нормата.

Нејасни реченици од видот: ...*сеџак се насмеа џо малку нервозно, оџколку шиџо ѝребаше во ваква сџуаџија*. (малку понервозно). Во ваквите случаи од контекстот разбираме дека треба да се употреби прилошка форма во компаратив, зашто во основата е споредбата, се работи за начински (модални) прилошкоопределбени реченици.

Неудвојување на објектот (во случаиве: индиректниот): На чисто синтаксички план ќе го споменеме неодвојувањето на објектите, односно испуштањето на кратката заменска форма (на ова прашање повеќепати се наврале и Емилија Црвенковска (1986: 99–101) и Лилјана Минова-Ѓуркова (2000: 215) во своите синтаксички трудови. Црвенковска издвојува поголем број примери со неодвојување на индиректниот објект, земени од дневниот печат „Нова Македонија“, „Вечер“ и „Екран“. Последниве години имаме впечаток дека

зборувачите удвојувањето на индиректниот објект го сфаќаат како факултативно и сè почесто од разговорниот функционален стил се префрлува во другите стилови, па и во уметничколитературниот. Од поновата уметничка литература ги издвоивме следниве:

... *џо најџера да се џосветџи на девојкаџа.* (да џ се посвети);

... *со разбирање на кое би џозавиделе и најџолемиџе исџочни мудреџи.* (на кое би му позавиделе/позавидиле) (Ј: 235);

... *и мирно се џреџушџив на џаџувањето со џоџледоџи на џаваноџи...* (му се препуштив) (СМНДС: 85);

На крај, се џредадов на џријаџнаџа снемоџеносџи на чувсџива и сосџоџби... (џ се предадов) (СМНДС: 70);

Косаџа на Деса беше сериозно исџаџирана... (џ беше) (Д: 59);

...*како се умилкувал на блаџородниџите за џресудаџа околу сџараџелсџивоџо...* (им се умилкувал) (Д: 61);

... *не ми џреосџана ниџиџо друџо, освен да се џреџушџам на секавањаџа.* (да им се препуштам) (ВНСИ: 90).

Ваквите примери се сметаат за отстапување од нормата (Минова-Ѓуркова 2000: 215).

Вторична преодност (на непреодни глаголи): ... *џо фаџи за ракаџа и џо засџана.* (го сопре) (Ј: 200); *Оди низ шумаџа околу десесџина минуџи. По убаво изџазена џаџека. Мноџумина џред неџо ја оделе.* (оделе по неа / ја минеле / ја газеле) (ХМДВ: 13).

Благоја Корубин (1990: 321) зборува за аргументација кај интранзитивните глаголи и во ваквите случаи тоа го поврзува со залогот. Лилјана Минова-Ѓуркова (2000: 77) забележува дека оваа појава можеби е резултат од контактот со балканските јазици, за постигнување поголема експресивност или како аналогича на блискозначен глагол: *оди, мине* итн. (Сметаме дека во одделни случаи е стилска карактеристика и може да се прифати, но во други е влијание од роднокрајниот говор на авторот и не треба да остане во текстот).

Во Интенцијално-синтаксичкиот речник на македонските глаголи, том V (2001: 224) и во том IV (2001: 161) нема ниеден пример за глаголот *сведочи* или *џосведочи* кога тој отвора место за именски збор во функција на директен објект. Во ексцерпираниите примери најдовме и на такви (веројатно се работи за туѓо

влијание, за влијание од англискиот јазик и од неговите конструкции, оваа појава, според нас, е присутна последниве неколку години во македонскиот јазик):

Лара ѓо сведочеше ѿој миѓ. (Лара беше сведок на тој миг. / Лара можеше да посведочи за тој миг. / Лара беше очевидец на тој миг.) (Л: 51);

Ти си ѓо сведочела ѿоа... (Ти си сведок на тоа... / Ти можеш да посведочиш за тоа... / Ти си очевидец на тоа...) (Л: 244);

Тоа ишѿо за Лара беше невино ѿријателсѿиво, за Марија, која ѓо сведочеше, беше ѿочешѿок на една врска,... (чијшто сведок беше / којашто можеше да посведочи за него итн.) (Л: 58);

Еднаш, и самиоѿ ѿосведочив ѿаков насѿан:... (бев сведок на таков настан) (СМНДС: 105);

... се оѿвори ѿред мене највозвишенатѿа од сѿиѿе шѿѿо сум ѓи ѿосведочил, ѓлешѿка... (на коишто сум бил сведок, очевидец) (СМНДС: 208).

На лексички план забележуваме:

Употреба на колоквијална (сленшка) лексика: *сѓ е ок*, (сѓ е добро); *За среќа, беше ок*, *само немаше ѿѿпреба некако веднаш да му одѓвори на Михаел*. (беше добро, беше во ред) (Л: 226); во раскажувањето на омнисцентниот раскажувач; потоа: *од сѿарѿѿ* (од почеток) (Л: 58).

Ретко, употреба и на србизми: *Не сакаше да му одѓвори како шѿѿо ѿоа ѿреѿходно ѓо ѿравеше со оѿаски* (забелешки) (Л: 272); *И ние одвај ѓо чекавме ѿоа, не осудувајќи се дури ни да ѓишме*. (не осмелувајќи се) (ЕМБ: 10).

Во уметничколитературниот функционален стил може да се употребат и сленгизми, но во функција на карактеризирање и нијансирање на ликовите, на доловување на атмосферата, па и карактеризација на самиот раскажувач/раскажувачка, но да има извесна доследност и сл. Во таа насока, за современата употреба на сленшката лексика Груевска-Маѓоска (2022: 148) нагласува дека *сеѓа влијаниешѿо е од американскиоѿ, ѿокму ѿреку соѿијалниѿе мрежи, иако сленѓизми од срѿско ѿѿшѿкло сѓ ушѿе се уѿѿребуваатѿ.*

Употреба на пароними:

Прво ѿоа ѿ беше инѿересно, ѓо ѿреѿишуваше на нивнатѿа близина,... (ѿ го припишуваше) (Л: 242);

... но секоѓаш ѿоа ѓо ѿреѿишуваша на сѿрасѿнатѿа ѿрирода на Михаел. (ѿ го припишуваа) (Л: 243);

Но сејшо шџоа ѓо ѓрејшшшував на нејзшншше ѓодшнш... (им го припшшшував) (БС: 68).

Исто така, неколку примери сведочат за обопштување на глаголската форма *оженш*, (*се*) и кога подметот е лице од женскш или лице од машкш пол (наспроти глаголот *омажш*, (*се*) кога субјектот е лице од женскш пол, којшто се употребува паралелно во македонскшот стандарден јазшк):

Лошшош волшебншк Рошшбах, решен да ја оженш својаша ќерка за кралскшош син... (да ја омажш) (Ј: 30);

Се вљубшле, се оженшле, се родшл Сшмон. (се зеле, се венчалеш ишшн.) (Ј: 36);

... шашшко ѓ решшл да ја оженш за ѓршншош. (да ја омажш) (Ј: 61).

Претпоставуваме дека тука свое влшјанше има дшјалектот на раскажувачот, обопштувањето на формата *оженш*, *се* се смета за карактерштка на источнште говори.

Употребата на фразеолошкште изрази во современата проза исто така може да бшде една одделна тема за размшслување и за пишшвање на поголема статшја или поголем научен труд, тука ќе ја зафатшме само парцшјално, наведувајкш одделнш примерш:

Тоа лешо бшле на бојна ноѓа... (на нож; како мачето и кучето; се гледаат преку ншшан итн.) (ЕМБ: 18).

Фраземата којшшто се употребува разговорно е: *на рашшна ноѓа* и изразот е калка од српскшот јазшк, па во случајов сметаме дека или треба да се најде соодветен во македонскшот јазшк, зашто повеќе лингвшстш ја нагласуваат непрешводлшвоста на фразеолошкште изрази. Или, според нас, бш можело овој фразеолошкш израз да се употребш во оригинал меѓу наводншцш, како и латшнскште крилатшцш, бшдејкш така и се употребува. За да се употребува преведен, треба да бшде шшроко распространет. Благоја Корубшн (1980: 72–75), зборувајкш за преводот на пословицште, изразува свое мшслење за сште фразеолошкш изрази дека првата постапка е барање соодветен, најсшлшчен во јазшкот на којшшто се преведува, потоа: барање соодветен по значење, а преведувањето (и тоа строго во духот на јазшкот на којшшто се преведува) го препорачува како последно, со тоа што „треба да се водш сметка и за споменатата ритмшчка, лекшчшчка, синтакшчшчка и друга оформеност на изразот“.

Од лекшчшчко-штилскш аспект ќе проговоршме за употребата на фразеолошкште изрази кај овше авторш, начинот на употреба, како и адаптацијата во поширокшот текст. На пр., на авторот Мшневскш му е поблиска фраземата: *Мшжш Асан да шшш*

баам! (АРНЧ: 40), (регистраан во „Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник“ кај Снежана Велковска (2008: 86) ‘како израз на отворена недоверба во тоа што е кажано’), би дополнине: неверување, отфрлање на кажаното како невестина; во Фразеолошкиот речник на Димитровски и на Ширилов (2003: 18) го има исто така изразот: *Мижи, Асан, да ти баам*, со истото значење). Во вториот том (К–П), Ширилов ја наведува и формата: *Мижи да ти баам*. (2008: 179) без личното име. Наспроти *Мижи Асан да ти баам!*, кај Виолета Танчева-Златева го најдовме синонимниот, помакедончениот: *Мижи Миџро џурумби врнај!* (РОМВ: 24) (Нерегистриран во овие два речника). Танчева-Златева со истото значење (на неверување) го употребува и изразот: ‘*си иџра иџрачки*’: *Ама шџо џуку си иџраше иџрачки со мене?* (РОМВ: 24) (Во оваа форма не е регистрирана ни во еден од овие речници.).

И во поновата македонска прозна книжевност има голем број фразеолошки изрази коишто го прават изразот побогат, посликовит, поблизок до разговорниот стил, ако е потребно тоа, затоа сметаме дека на употребата на фразеологијата на современ книжевен план треба да ѝ се посвети одделна статија, приближно би опфатила еден ваков формат, според наша проценка.

На правописен план (овојпат, како поголема група примери, ќе ја зафатиме само оваа појава, иако може да се зборува и за секој правописен знак одделно) забележуваме неупотреба на големата буква кај заменската форма за 2 л. мн. за обраќање кон едно лице, како употреба за множина од почит: *Вие, Вас, Ве, Вам, Ви*, како и присвојните заменски придавки *Ваш...*: *Сиџе збороформи на вие и ваш се џишуваат со џолема џочейна буква коџа му се обраќаме на едно лице* (2015: 42):

Реков смрџ, заџоа шџо вие џомисливџе дека... (Вие) (ХМДВ: 17);

Па вие мене ми се џоџсмеваџе... (Вие) (ХМДВ: 30);

Госџоџо, зар немаџе кој да дојде со вас? (Вас) (Ј: 53);

До државна болница, ве молам. (Ве) (Ј: 53);

Не ве разбрав, џосџодине! (Ве) (ХМДВ: 17);

Шџо најмноџу ве џривлекува? (Ве) (ХМДВ: 18);

Ама речено ми е ова да ве џрашам,... (Ве) (ХМДВ: 18);

А шџо е џоа шџо силно ве одбива? (Ве) (ХМДВ: 19);

Ве молам џросџеџе шџо ви ја задржав масаџа...;

... јас ви одџоворив. (Ви) (ХМДВ: 17);

Само имеџо ви џреба? (Ви) (ХМДВ: 15);

Кој ви рекол? (Ви) (ХМДВ: 18);

Тоа не можам да ви џо кажам, џосџодине. (Ви) (ХМДВ: 18);

Кој ви е џој Пири... (Ви) (ХМДВ: 30);

На коџо **ви** личи? (Ви) (ХМДВ: 30);

...; Ми **ѿреба вашето** име, **џосѿодине!** (Вашето) (ХМДВ: 15);

... кажеѿте им на **вашиѿте чийѿѿтели...** (Вашите) (ХМДВ: 29);

Која е мислаѿа водилка низ **вашаѿа** живоѿна кариера? (Вашата) (ХМДВ: 30);

...само да **ве ѿѿсейѿам** дека имавме војна. (да Ве потсетам) (ЕМБ: 116);

Хелен **ке ви** каже. (ке Ви каже) (ЕМБ: 212);

„Чичко Мийѿрос ми кажа оод каде сѿе, сѿ **шиѿо** знаеше **за вас**. (за Вас) (ЕМБ: 214);

... **ви** блаџодарам! (Ви благодарам) (ВМ: 85);

... **вие** ја имаѿе најубаваѿа жена во **џрадоѿ...** (Вие) (ВМ: 89);

Мојаѿа внука Севда ѿолку мноџу **ве** фалеше... (Ве) (ВМ: 94);

Може да седнам оо **вас?** (Вас) (ВМ: 98);

Да **ве** ѿонудам со неѿиѿо. (Ве) (ВМ: 116);

Дали ова мое искусиѿво би ѿоминало и кај **вас...** (Вас) (ВМ: 102);

Како можам да **ви** ѿомоџнам?! (Ви) (ВМ: 55);

Не знам како да **ви** кажам, но јас џо барам мојоѿ **ѿаѿко...**(Ви) (ВМ: 56);

Верѿца, **вашаѿа** мајка се вика верче... (Вашата) (ВМ: 56);

... неѿиѿо не **ви** е арно... (Ви) (ВМ: 56);

Куќаѿа **ви** е мноџу убава. (Ви) (ВМ: 56);

Внаѿре имаше куришум, а **вие**, **џосѿодине** џенерале, знаеѿте **шиѿо** значи ѿоа.
(Вие) (АРНЧ: 81);

Ако се следи сеѿо ова оод високо, како **шиѿо ви** личи на чиноѿ... (Ви) (АРНЧ: 82);

Мноџу ѿисаѿтели би биле среќни коџа би имале жена како **вас...** (Вас) (АРНЧ: 175);

На крајоѿѿ, **џосѿодине** аџуѿѿаниѿе, во име на казузаѿа, ооднаѿред **ви** џо чесѿиѿѿам орденоѿ „Свеѿиѿ Александар! (Ви) (АРНЧ: 90);

... и за **вашаѿа** џриџа да џи чуваѿе како свеѿиѿи во **вашиоѿѿ** дом, ... (Вашата, Вашиот) (АРНЧ: 257);

Коџа џи чийѿав **вашиѿте** романи, ѿосѿојано имав чувсиѿво дека сѿѿанува збор за авѿѿбиоџрафски роман... (Вашите) (П: 29);

Дури и кога некое дејство не можеше да се поврзе со вас. (Вас) (П: 29);

Гледам и кај другите ваши чистители до имаат поа чувство. (Ваши) (П: 29).

На стилистички план од особен интерес за нас овде се наметнаа, пред сè поради бројноста, примерите со редунација во јазикот (особено во романот „Мртва коска“ на Димче Паргалоски). Рамислувавме дали во уметничколитературниот функционален стил може сè да ѝ се припише на уметничката слобода, на стилските фигури како плеоназам (проф. Димитар Пандев во „Општа реторика“ го сместува во фигури на додавањето), повторување и сл., на одржување соодветен ритам кого што го бара освен поезијата како род, така и прозата во извесна мера, потреба за апострофирање или минимализирање на искривувачкиот ефект на шумот (којшто го споменува и Минова-Ѓуркова во „Синтакса на македонскиот стандарден јазик“ (2000: 16)), сепак повторувањето на истата информација на повеќе начини (едниот е обично морфолошки, а другиот лексички или синтаксички; набројување синоними: *за да не си до троши и да не си до арчи гласот* води кон непотребно оптоварување на текстот:

Ќе споменеме примери коишто секако дека ги сметаме за неправилни и не се стилска карактеристика со двојна информација за приближна бројност:

Од поод скелето се покажа главата на газдата на кукајта, човек на околу педесетина години. (на околу педесет или на педесетина години) (МК: 90);

На таа возраст, речиси на педесетина години, такава убавина во Карпош не можеше да се најде. (речиси на педесет или на педесетина) (МК: 118);

... сјамен доодин во косиум на околу шеесетина години... (околу шеесет или шеесетина) (М: 93).

Ретко, но наоѓаме и примери за редунација со глаголи со вградена негација истовремено и партикулата за негирање *не* (Минова-Ѓуркова 2000: 18):

... јас немам сила да одолеам да не поверувам во неа. (немам сила да одолеам да поверувам во неа) (П: 292).

Тука се и примерите со двојна информација дека дејството субјектот го врши на себеси (со заменска форма и со сложенка):

Дека е огромна лага, заради се што поа да си ја промениш националноста во друга и всушност себеси да се самоукинеш. (себеси да се укинеш или да се самоукинеш) (МК: 195).

Ќе споменеме и примери со двојна информација на социјативот: еднаш со предлогот **со** и вториот пат со прилогот **заедно**. Во Синтаксата на Минова-Ѓуркова (2000: 19) како пример за редунација од овој вид е споменат изразот: *заедничка соработка*.

Тој ѿред неа ѿлачеше, си зо корнеше ѿокму она срце, кое зо бараа заедно со неа. (заедно или бараше со неа) (МК: 171);

... уишје оѿсега ги канеа да се оружаш ѿедно со нив. (заедно или со нив) (МК: 175).

Како поголема група примери се издвоија речениците со двојна информација дека дејството се врши во помал обем и со префикс и со прилог за количество:

Малку се ѿодисѿлака себеси... (МК: 109) (малку се исплака или се подисплака);

Малку ќе зо ѿодзачистѿиме и селоѿо. (МК: 112) (ќе го подзачистиме или малку ќе го зачистиме);

Тогаш Кариѿ малку ѿобразмисли... (подразмисли или малку размисли) (МК: 113);

Тој малку се ѿодзачуди. (се подзачуди или малку се зачуди) (МК: 117);

... чувароѿ малку се ѿодослободи. (малку се ослободи или се подослободи) (МК: 154);

Давид малку се ѿодзачуди... (малку се зачуди/се подзачуди) (МК: 156);

Во ѿој моменѿ ми заличи некако ѿромаво и смешно, ишѿо јас малку и се ѿоднасмеав. (малку се насмеав/се поднасмеав) (МК: 197);

Малку се ѿоднаѿив и се ѿодрасѿоложив... (малку се напив/се поднапив) (МК: 219);

Ова и мене малку ме ѿодзамисли. (малку ме замисли/ме подзамисли) (МК: 235);

Како да му се ѿодврати малку душаша. (му се врати малку/му се подврати) (МК: 243);

... Сѿефан и ѿаѿко ми како да се ѿодзближуваа ѿо малку... (се подзближуваа/се зближуваа по малку) (ЕМБ: 88);

...сиѿниоѿ оожо малку ѿодзасилено ѿочна да ѿага во околинаѿа. (ѿодзасилено или малку засилено) (М: 11)

... решив малку да ѿодзасѿанам, да здивнам ... (подзастанам или малку да застанам) (М:12).

Двојното одбележување на вршењето на дејството во помал обем (лексички и морфолошки) според бројот на примери е значително кај повеќето дела, па

можеби би можеле да ги сметаме како еден вид „прозаизми“ коишто придонесуваат за почитување соодветен ритам во раскажувањето и како стилски обележани, дозволени само во уметничколитературниот стил.

Тука ќе одбележиме поголема група примери со употреба на ИГ со придавката *йолн* со испуштен предлог: **со**. (Ова го забележуваме во романот „Лебед“, можеби е дел од индивидуалниот стил на авторката, но го предпочуваме како поголема група примери. Тодор Димитровски (1956) ги толкува овие примери како остатоци од партизивниот генитив. Забележуваме нивна широка распространетост и во уметничколитературниот (на пр. во делата на Славко Јаневски (2008: 46) и во публицистичкиот стил (во рекламните пораки (2019: 58):

Излезе со йоглгед йолн музика (полн со музика) (Л: 214);

... гласоѝ на Микаел беше йолн вознемиреносѝ. (полн со вознемиреност) (Л: 119);

... беше убаво уреден и йолн дрвја... (полн со дрвја) (Л: 62);

Дека е йолн консѝрукција, намесѝо йриказна... (полн со конструкција, наместо со) (Л: 229);

... гласоѝ на Микаел беше йолн ѝага... (полн со тага) (Л: 25);

... ја делеше исѝаѝа сѝрасѝ за умесѝносѝа и за свесѝоѝ йолн йредизвици. (полн со предизвици) (Л: 250);

... сѝоејки йред својаѝа йријаѝелка йолна одлучносѝ... (полна со одлучност) (Л: 229);

... Ева, нејзинаѝа кума, беше добра жена, йолна йриказни за славни луѓе. (полна со приказни) (Л: 48);

Ме држеа раце йолни весѝрови... (полни со ветрови) (Л: 286);

Градоѝ е йолн кодоши и агенѝи. (полн со кодоши и агенти) (АРНЧ: 37).

Кај Фросина Пармаковска се забележува една стилска карактеристика којашто би му ја припишале на нејзиниот индивидуален јазичен стил и израз, а тоа е употребата на специфичен збороред во рамките на развиената ИГ, каде што воведно линиско поредување прво стојат определбите, а сосема на крајот се наоѓа центарот на којшто всушност може да се сведе ИГ и овој збороред може да се прифати како стилски обоен, како одлика на индивидуалниот стил на авторката, но не и во другите функционални стилови. Димитар Пандев (2013: 259) вели

дека: Упо̀требата на јазичниите средс̀тва во текстото̀ е обусловена, односно е ограничена од функционалниот стил. И понатаму: ...реиториката̀ усиешно̀ ги по̀става̀вува на проба̀ ситѐ можни синтаксички конст̀рукции, доведува̀јќи ги или до синтаксичка бес̀рекорнос̀т, или пак на работи на правилнос̀та, во сферата̀ на фигура̀тивното изразува̀ње. А би рекле дека фигуративното изразува̀ње му е примарна одлика на уметничколитературниот функционален стил, затоа во оваа статија само забележуваме дека авторката употребува одделна конструкција, којашто ја сметаме за индивидуален јазичен израз.

...И сеио̀ тоа се случи поради таа толку чис̀та, измиена од ситѐ жаволи на себичнос̀та, мисла. (СМНДС: 211);

... насмевката̀ на браќи ми ми изгледаше блажа и полна со човечнос̀т, добрина. (СМНДС: 209);

... предава̀јќи му ја така лесно и бесшумно, мојата̀ жрешна и толку оддалечена од Бога, душа. (СМНДС: 208);

... да се по̀ложи во убавата̀, исполнета со спокојот на вечнос̀та, тишина. (СМНДС: 205);

... за да ѝ по̀могне на неговата̀ најпашена и по̀стојано желна за малку безгрижен и празен сон, душа. (СМНДС: 105);

... ја наведнува̀в главата̀ сокрива̀јќи ја од нивниот по̀глед тивката̀ и толку нейоднослива, вина. (СМНДС: 111);

Се враќа̀т пред мене во еден свечен и полн со достоинс̀тво чекор,... (СМНДС: 116);

... единс̀твено можев да го видам секавањето̀ за една, исполнета со надеж, визија... (СМНДС: 204);

... го следеа̀ секое ситно и благо движење од главата̀ и шело̀то на овој полн со веора лесно̀тија, изведувач. (СМНДС: 177);

... се отвори пред мене највозвишената̀ од ситѐ што сум ги по̀сведочил, злетка... (СМНДС: 208);

Тоа што Марко решил да пишувa за мене, за мојот живо̀т и за моитѐ проблеми, во еден и за него̀ мошне специфичен момент... (СМНДС: 118).

Од лингвистички аспект, ова е случај кога во рамките на ИГ целата развиена определба е пред центарот и збороредот на определбите е обичен, неутрален. Наведува̀јќи вакви примери и кај Славко Јаневски (Петрова-Џамбазова 2008: 60), се изјаснуваме дека: Во ваквите случаи како да сака авторот да ги продолжи

ојисиие во истиа линија со оруџа согласувачка ојределба, не водејќи сметка за нејзината ујравувачка ојределба, ја ценитарој на ИГ осјанува на крајој на ИГ, всушност, јрвајта ојределба и ојвора месјо на следнајта, ја се измесјуваат сиие членови на ИГ. И понатаму: Зависнајта ИГ е рематичен елемент, елемент со највисок комуникајивен динамизам, иако се наоѓа на вјората јозиција. Се добива впечаток дека центарот на ИГ, главата на конструкцијата е истиснат на крајот од страна на определбите. Ваквиот збороред во стандардниот јазик е неприфатлив (Минова-Гуркова 2000: 146), но во овој функционален стил е прифатлив како стилски обележен. Уште еднаш, лингвистичкото и стилистичкото гледиште се конфронтираат и индивидуалниот стил како силен аргумент во уметничколитературниот функционален стил допушта експериментирање и во рамките на збороредот, во синтаксата како јазична област.

Ни оддалеку не сметаме дека со ова наше видување на јазикот и лектурата во македонската современа проза сме ги исцрпиле сите аспекти и јазични примери коишто можат да бидат предмет на анализа и на размислување во уметничколитературниот функционален стил. Ова се само поголем број примери од ексцерпираните дела коишто ни се наметнаа како теми на коишто се осврнавме. Сметаме дека токму овие вредни уметнички остварувања коишто конкурирале и(или) ги добиле најпрестижните книжевни награди во нашата држава и надвор од неа токму и поради тоа заслужуваат уште повеќе внимание и на јазичен план, зашто јазикот и сите негови можности и фигури е токму средството со коешто се достигнува извесен степен на естетско доживување.

Во крајна линија, лектурата на јазичниот израз е неопходна во зачувувањето и негувањето на стандардната форма на македонскиот јазик. Постојаната грижа за јазикот е насушна потреба особено во овие виорни времиња кога се редефинираат и доведуваат во прашање многу веќе научно аргументирани поставки поврзани со македонскиот јазик и со неговата самобитност.

Литература

- Груевска-Маџоска Симона. 2022. *Лексикологија на македонскиот јазик*. Скопје: Книгоиздателство МИ-АН.
- Димитровски Тодор. 1956. *Значења и ујојреба на јредлозије во македонскиот лийерајурен јазик кн.7*. Скопје: Катедра за јужнословенски јазици.
- Минова-Гуркова Лилјана. 2000. *Синјакса на македонскиот сјандарден јазик*. Скопје: МАГОР.
- Минова-Гуркова Лилјана. 2003. *Стилисјика на современиот македонски јазик*. Скопје: МАГОР.
- Пандев Димитар. 2013. *Ојшја рејорика*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ ; Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- Петрова-Џамбазова Снежана. 2008. *Збороредој во рамките на именската јруја во јрозата на Славко Јаневски*. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“.
- Петрова-Џамбазова Снежана. 2019. *Рекламата како шексј (со јосебен осврј на*

јазичниџе особеностџи на џелевизиската реклама). Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“.

Симић Радоје и Јелена Јовановић. 2002. *Основи џеорије функционалних сџилова*. Београд: ЈАСЕН.

Статии:

Корубин Благоја. 1990. „За дезаргументацијата на транзитивните и аргументацијата на интранзитивните глаголи“. *На македонско џрамаџички џеми*. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 317–322.

Корубин Благоја. 1980. „Глаголи од типот на знае, се кае, лае“. *Јазикот наш денешен книга џреџа*, Скопје: Студентски збор, 291–292.

Корубин Благоја. 1980. „За преводот на пословиците“. *Јазикот наш денешен книга џреџа*, Скопје: Студентски збор, 72–75.

Корубин Благоја. 2000. „Знаам и знам“. *Јазикот наш денешен книга џеџџа*, Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 18–20.

Петрова-Џамбазова Снежана. 2020. „Категоријата вид во македонскиот јазик и современата употреба на видските парови во медиумите“. *Македонскиот јазик – извор на филолошки и на кулџуролошки исџражувања*. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 325–330.

Црвенковска Емилија. 1986. „Некои забелешки во врска со (не)удвојувањето на индиректниот објект“. *Литературен збор 4*, Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на СР Македонија, 99–101.

Речници и прирачна литература:

Инџенцијално-синџаксичкиот речник на македонскиџе глаголи. Ред. Снежана Велковска, IV. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 2001, 161.

Инџенцијално-синџаксичкиот речник на македонскиџе глаголи. Ред. Снежана Велковска, V. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 2001, 224.

Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник. Снежана Велковска, Скопје: 2008.

Македонски јазик за средното образование. С. Бојковска, Ј. Минова-Ѓуркова, Д. Пандев и Ж. Цветковски. Скопје: Просветно дело, 2001.

Правоицен речник на македонскиот литературен јазик. Кирил Конески. Скопје: Просветно дело, 1999.

Правоис на македонскиот јазик. Ред. Ж. Цветковски, Сн. Веновска-Антевска и др. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 2015.

Речник на јазични џрешки. Димка Митева. Скопје: Струм-Скоп, 1997.

Толковен речник на македонскиот јазик. Ред. Кирил Конески, V. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“, 2011, 112.

Фразеолошки речник на македонскиот јазик. Тодор Димитровски и Ташко Ширилов, I А-Ј. Скопје: Огледало, 2003.

Фразеолошки речник на македонскиот јазик. Ташко Ширилов, II К-П. Скопје: Огледало, 2008.

Ексерпирана литература:

Анѓелков Игор. 2023. *Мина*. Скопје: ИЛИ-ИЛИ. (М)

Димковска Лидија. 2023. *Единствен мајтичен број*. Скопје: Издавачки центар ТРИ. (ЕМБ)

Димовски Владо. 2021. *Виџораџа месечина*. Скопје: Арс Ламина. (ВМ)

Ивановиќ Срѓан. 2023. *Писма од луѓница*. Скопје: Арс Ламина. (ПОЛ)

Миневски Блаже. 2023. *Ако се родат некакви чувствва*. Скопје: Клуб Матица. (АСРНЧ)

Пармаковска Фросина. 2023. *Сè уште можам нешто да сијорам*. Скопје: ИЛИ-ИЛИ. (СМНДС)

Паргалоски Димче. 2023. *Мртва коска*. Скопје: Арс Ламина. (МК)

Русјаков Александар. 2022. *Хошел меѓу две војни*. Скопје: Арс Ламина. (ХМДВ)

Стојаноска Ана. 2021. *Лебед*. Скопје: Полица. (Л)

Танчева-Златева Виолета. 2022. *Раскази од минатиот век*. Скопје: Издавачки центар ТРИ. (РОМВ)

Танчева-Златева Виолета. 2023. *Бела Сама*. Скопје: Издавачки центар ТРИ. (БС)

Трајаноска Ивана. 2012. *Деса*. Скопје: Арс Ламина. (Д)

Трпкова Синоличка. 2021. *Никогаши не кажувам*. Скопје: Арс Ламина. (ННК)

Цветановски Војо. 2021. *Веќе не сум истиот*. Скопје: Арс Ламина. (ВНСИ)

811.163.3'38
016:811.163.3'38

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК „КРСТЕ МИСИРКОВ“
МАКЕДОНИСТИКА 23/2024

АЛЕКСАНДРА ЃУРКОВА
ЛИДИЈА ТАНТУРОВСКА

**БИБЛИОГРАФИЈА ОД ОБЛАСТА НА
СТИЛИСТИКАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК**

Трудот е примен на 30.10.2024 г.

Р е ц е н з е н т и: проф. д-р Борче Арсов,
проф. д-р Веселинка Лаброска

Александра ЃУРКОВА
Лидија ТАНТУРОВСКА

БИБЛИОГРАФИЈА ОД ОБЛАСТА НА СТИЛИСТИКАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Како членови на Комисијата за стилистика при Меѓународниот славистички комитет, рамноправно бевме вклучени во изработката на проектот „Библиографија на јужнословенската стилистика“, кој се работеше речиси три години.

Овој проект беше дел од поголемиот проект со наслов „Стилистика славянских стран на рубеже XX – XXI веков“, кој се објави како колективна рецензирана монографија, под редакција на: Станислав Гајда, Бранко Тошовиќ, Наталија Клушина и Татјана Ицкович, во издание на „Флинта“ во Москва, во 2023 година.

Во 2024 година се објави и колективната монографија „Savremena južnoslovenska metastilistika i metapoetika: kolektivna monografija“, под редкација на Бранко Тошовиќ (во издание на: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität, Graz и Aletea, Beograd, 2024).

Пред нас го имаме интегралниот дел од нашата истражувачка работа, која ни послужи како основа за подготвување на научните трудови за македонската стилистика во гореспоменатите монографии.

При работата ги користевме објавените библиографии на списанијата „Македонски јазик“ и „Литературен збор“, потоа библиотечната база COBISS. MK, како и објавените библиографии на одделни македонисти и лингвисти.

Библиографијата е поделена според видот на публикацијата, а библиографските единици се подредени по азбучен ред.

Во првиот дел се наведени книги и монографии (I Книги. Монографии), потоа докторски дисертации и магистерски тези (II Докторски дисертации, III Магистерски тези), па делови од публикации (IV Делови од публикации), статии во

списанија (V Статии во списанија) и статии во зборници (VI Статии во зборници), а на крајот се ставени онлајн изданија (VII Онлајн изданија). Се забележува дека деловите со статии од списанија и зборници се пообемни.

Станува збор за над 400 библиографски единици од областа на стилистиката на македонскиот јазик почнувајќи од седумдесеттите години од XX век, што го покажува континуитетот на стилистичките проучувања на македонскиот јазик.

Овој труд претставува отворена библиографска база за македонската стилистика, која, се надеваме, ќе се збогатува со нови библиографски единици од областа на стилистиката.

I Книги. Монографии

- Веновска-Антевска 2003: Веновска-Антевска, Снежана. *Сврзничкој но во македонскиот јазик (дијакхронија, синхронија, њерсејективни)*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Посебни изданија кн. 39. 268 стр.
- Димитровски 1982: Димитровски, Тодор. *Од Пејчиновиќ до Рацин. Јазични и лингвистички историски прилози*. Скопје: Култура. 342 стр.
- Димитровски 1995: Димитровски, Тодор. *Речник на лингвистички изрази*. Скопје: Струм-Скоп. 295 стр.
- Ѓуркова 2009: Ѓуркова, Александра. *Поетиката на Григор Прличев – Стилскиот израз во АРМАТОЛОС и СЕРДАРОТ*. Скопје: Македонска реч. 111 С.
- Јашар-Настева 1987: Јашар-Настева, Оливера. *Турски елементи во јазикот и стилот на македонската народна поезија*. Скопје: МАНУ. 111 стр.
- Јашар-Настева 2001: Јашар-Настева, Оливера. *Турските лексички елементи во македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 301 стр.
- Китановска-Кимовска 2020: Китановска-Кимовска, Соња. *Преведување стил: врз примери од англиската книжевност на македонски јазик*. Скопје: Датапонс. 294 стр.
- Конески 1971^a: Конески, Блаже. *Јазикот на македонската народна поезија*. Скопје: МАНУ. 108 стр.
- Корубин 1976: Корубин, Благоја. *Јазикот наш денешен*. Кн. 2. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на СРМ. 344 стр.
- Корубин 1980: Корубин, Благоја. *Јазикот наш денешен*. Кн. 3. Скопје: НИО Студентски збор. 337 стр.
- Корубин 1986: Корубин, Благоја. *Јазикот наш денешен*. Кн. 4. Скопје: Огледало. 361 стр.
- Корубин 2000: Корубин, Благоја. *Јазикот наш денешен*. Кн. 5. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 361 стр.
- Корубин 2001: Корубин, Благоја. *Јазикот наш денешен*. Кн. 6. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 205 стр.

- Минова-Ѓуркова 1997: Минова-Ѓуркова, Лилјана. *Сврзувачки средствa во македонскиот јазик*. Скопје: Детска радост. 380 стр.
- Минова-Ѓуркова 2003: Минова-Ѓуркова, Лилјана. *Стилистика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор. 350 стр.
- Минова-Ѓуркова 2019: Минова-Ѓуркова, Лилјана. *Лингвистички студии на македонскиот јазик. Том I: Граматика, синтакса и стилистика на македонскиот јазик*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 720 стр.
- Миовски 1980: Миовски, Мито. *Лексикаџа во њексовиџе на Јоаким Крчовски*. Скопје: Студентски збор. 169 стр.
- Николовска 2012: Николовска, Виолета. *Култура на изразувањето*. Скопје: Аутопринт. 118 стр.
- Пандев 2013: Пандев, Димитар. *Општи реторика: дискурсна лингвистика*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 289 стр.
- Тантуровска 2005^a: Тантуровска, Лидија. *Директниот и индиректниот објект во македонскиот стандарден јазик*. Посебни изданија, бр. 44. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“ – Скопје. 350 стр.
- Тантуровска 2008^a: Тантуровска, Лидија. *Законодавно-јравниот џојстџил на административниот функционален стџил врз јримери оо македонскиот јазик*. Посебни изданија 58. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“ – Скопје. 145 стр.
- Тантуровска 2013^a: Тантуровска, Лидија. *Јазичен бележник*. Јазикот наш денешен, кн. 22. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 248 стр.
- Тантуровска 2021: Тантуровска, Лидија. *Јазичен бележник, 2*. Јазикот наш денешен, кн. 22. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 248 стр.
- Трневски 1997: Трневски, Томислав. *Речник на жаргонски зборови и изрази*. Скопје, самостојно издание. 136 стр.
- Црвенковска 2006: Црвенковска, Емилија. *Јазикот и стилот на јриодот*. Скопје: Менора. 302 стр.
- Чашуле 1989: Чашуле, Илија. *Синтакса на македонската глаголска именка*. Скопје: Студентски збор. 297 стр.
- Чундева 2017: Чундева, Нина. *Русизмиџе во македонскиот литератјурен јазик*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Руски центар. 290 стр.

II Докторски дисертации

- Арсов 2015: Арсов, Борче. *Постајки на цивилизација на морфолошко, зборобразувачко и на лексичко рамниџе во Кониовскојо, Кулакискојо и во Бобошчанскојо евангелие (сјоредби)* (докторска дисертација). Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 288 стр.

- Дучевска 2005: Дучевска, Анета. *Анализа на шексџоџи и дискурсоџи во македонскиоџи јазик (докџорска дисертџација)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 172 стр.
- Паноска 1970: Паноска, Ружа. *Јазикоџи на Владо Малески (докџорска дисертџација)*. Скопје: Филолошки факултет, Универзитет „Кирил и Методиј“. 205 стр.
- Петрова-Џамбазова 2015: Петрова-Џамбазова, Снежана. *Рекламаџи како шексџи (со џосебен осврџи на јазичниџе особеносџи на шелевизискаџи реклама) (докџорска дисертџација)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 205 стр.
- Тантуровска 2002: Тантуровска, Лидија. *Дирекџниоџи и индирекџниоџи објекџи во македонскиоџи сџандарден јазик*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 350 стр.
- Ташова 2016: Ташова, Васка. *Авџорскиџе лингвосџилисџички маркирани единици во современаџи македонска џроза (докџорска дисертџација)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 319 стр.
- Трневски 2004: Трневски, Томислав. *Јазикоџи на џечайоџи во Република Македонија 1989 – 1999 (докџорска дисертџација)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 324 стр.

III Магистерски тези

- Алексова 1993^a: Гордана Алексова. *Лингвосџилисџички џрисџай во наставаџи џо македонски јазик (магџстерски џруо)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 155 стр.
- Додевска-Михајловска 1996: Додевска-Михајловска, Олгица. *Јазикоџи во романиџе на Коле Чашуле (магџстерски џруо)*. Скопје: Филолошки факултет „Св. Кирил и Методиј“. 221 стр.
- Наумовска 2016: Наумовска, Гордана. *Јазикоџи на џравоџо, на џравниџе акџии и џосџайки (магџстерски џруо)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 81 стр.
- Саздова 2010: Саздова, Матилда. *Јазикоџи во џосџојниџе модели на судскиџе, ноџарскиџе и сџечајниџе огласи џреку нивно објавување (магџстерски џруо)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 51 стр.
- Ташова 2011: Ташова, Васка. *Лексичкиџе особеносџи на џрозаџи на Пеџре М. Андреевски (магџстерски џруо)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 215 стр.
- Тантуровска 1995: Лидија (Горгиевска) Тантуровска. *Дирекџниоџи и индирекџниоџи објекџи во јазикоџи на македонскиџе авџори од 19 век*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 419 стр.
- Чашуле 1983: Чашуле, Илија. *Глаголскаџи именка во џрозниџе шексџови на Марко Џејенков и Кузман Шайкарев (магџстерски џруо)*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 163 стр.

IV Делови од публикации

- Велковска, Владова 1998: Велковска, Снежана; Владова, Јадранка. Функционалните стилови во македонскиот јазик. In: Minova-Gurkova, Liljana (red.). *Македонски јазик. Najnowsze dzieje języków słowiańskich*. Opole: Uniwersytet opolski. 161–216.
- Владова 1995: Владова, Јадранка. Религиската литература на македонски јазик. In: Gajda, Stanisław (red.). *Języki słowiańskie 1945 – 1995*. Opole: Uniwersytet Opolski. 87–94.
- Владова 2002: Владова, Јадранка. Јазикот на учебникот – јазикот на наставата. In: Минова-Гуркова, Л. и др. (ред.). *Македонски социолингвистички и филолошки теми*. Скопје: Совет за македонски јазик на Република Македонија. 67–75.
- Димитровски 1982: Димитровски, Тодор. Јазикот на Рацина наспрема современиот литературен јазик. In: Димитровски, Тодор. *Од Пејчиновиќ до Рацин*. Скопје: Култура. 255–266.
- Конески 1998: Конески, Кирил. Состојби и промени во македонскиот јазик од 1945 година: зборообразување и лексика. In: Minova-Gjurkova, Liljana (red.). *Македонски јазик. Najnowsze dzieje języków słowiańskich*. Opole: Uniwersytet opolski. 129–159.
- Конески 1979^б: Конески, Блаже. Еден опит. In: Конески, Блаже. *Стари и нови ѝесни*. Прилеп: Стремеж. С. 5–21. (реобјавено во 1981 *За литературата и културата*. Скопје: Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга. 209–223.)
- Конески 1981^а: Конески, Блаже. *Избрани дела*. Скопје: Мисла.
- Конески 1981^б: Конески, Блаже. Песната Ленка од Кочо Рацин. In: Конески, Блаже. *За литературата и културата*. Скопје: Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга. 203–208.
- Конески 1981^в: Конески, Блаже. За поетскиот превод. In: Конески, Блаже. *За литературата и културата*. Скопје: Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга. 232–238.
- Конески 1981^г: Конески, Блаже. Македонската литература во XIX век. In: Конески, Блаже. *За литературата и културата*. Скопје: Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга. 277–293.
- Конески 1982^а: Конески, Блаже. *Поетскиот елемент во делото на Крлежа*. Скопје: Просвета.
- Конески 1989^а: Конески, Блаже. *Поезија / Констанијин Миладинов; читање на Блаже Конески*. Скопје: Мисла. 66 стр.
- Конески 1989^б: Конески, Блаже. Забелешки во врска со песните на К. Миладинов. In: *Македонска поезија XIX век / уредила Раде Силјан*. Скопје: Македонска книга. 313–318.

- Конески 1989^a: Конески, Блаже. Стихови на глас трпезечки. In: *Македонска ѿезија XIX век / ѿрпедил Раде Силјан*. Скопје: Македонска книга. 50–54
- Конески 1990^a: Конески, Блаже. Марко К. Цепенков. In: *Македонскиоѿ расказ / ѿрпедил Веле Смилевски*. Скопје: Македонска книга. 53–69.
- Минова-Ѓуркова 1996^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Односот меѓу јазикот и литературата. In: Владова Јадранка, Минова-Ѓуркова Лилјана, Трневски Томислав. *Сѿавови за лиѿераѿураѿа – сѿавови за живоѿоѿи*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 99–114.
- Минова-Ѓуркова 1996^b: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Писателите и јазикот. In: Владова Јадранка, Минова-Ѓуркова Лилјана, Трневски Томислав. *Сѿавови за лиѿераѿураѿа – сѿавови за живоѿоѿи*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 115–128.
- Тантуровска 2013^b: Тантуровска, Лидија. Македонија. In: Hana Glatkova, Kina Vachkova (eds.). *Jazykové právo v jednotlivých slovanských zemích*. Práce Filozovické fakultety university Karlovy Praga: Univerzity Karlova v Praze. 413–421.
- Трневски 1996^a: Трневски, Томислав. Критериуми за вреднување во литературата (субјективни ставови за вредностите во македонската литература). In: Владова Јадранка, Минова-Ѓуркова Лилјана, Трневски Томислав. *Сѿавови за лиѿераѿураѿа – сѿавови за живоѿоѿи*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 81–98.
- Трневски 1996^b: Трневски, Томислав. Од која книга најтешко би се откажале? In: Владова Јадранка, Минова-Ѓуркова Лилјана, Трневски Томислав. *Сѿавови за лиѿераѿураѿа – сѿавови за живоѿоѿи*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 129–141.

V Статии во списанија

- Алексова 1993^b: Алексова, Гордана. Лингвостилистичкиот метод во моделирањето на наставниот процес по македонски јазик - Модел на час по фоностистика. In: *Лиѿераѿурен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 40. Кн. 1–6. 85–91.
- Алексова 1994^a: Алексова, Гордана. Модел на час по синтаксостилистика. In: *Лиѿераѿурен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 41. Кн. 1–3. 102–107.
- Алексова 1994^b: Алексова, Гордана. Модел на час по морфостилистика. In: *Лиѿераѿурен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 41. Кн. 4–6. 91–100.
- Алексова 1995: Алексова, Гордана. Модел на час по лексикостилистика. In: *Лиѿераѿурен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 42. Кн. 1–2. 79–85.

- Андоновска 2009: Андоновска, Христина. Прирокот во текстот на Законот за употребата на македонскиот јазик – од стилска гледна точка. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 59. Кн. 1–3. 19–24.
- Арсов 2018: Арсов, Борче. Стилизацијата во насока кон повисок (библиски) стил во Кониовското, Кулакиското и Бобошчанското евангелие. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Бр. 69. 51–63.
- Велева 1995: Велева, Славица. Зборообразувањето во поезијата на Гане Тодоровски. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 42. Кн. 1–2. 59–66.
- Велјановска 1994: Велјановска, Катерина. Интернационалната лексика во јазикот на печатот. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 41. Кн. 1–3. 69–70.
- Велковска 2000: Велковска, Снежана. За функционалните стилови во македонскиот јазик. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 48–50 (1997–1999). 93–128.
- Гочкова-Стојановска 1998: Гочкова-Стојановска, Татјана. Кон обраќањето во интервјуата. In: *Годишен зборник - Посветен на 9-р Ружа Паноска по йовоо седумесетгодишнината*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. Кн. 24. 151–156.
- Груевска-Маџоска, Ташова 2015: Груевска-Маџоска, Симона, Ташова, Васка. Фоностилемеите во прозата на Драги Михајловски. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 66. 205–216.
- Груевска-Маџоска 2017: Груевска-Маџоска, Симона. Лексиката и стилот во делата на Живко Чинго. In: *Македонистика*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 16. 167–232.
- Димитровски 1979: Димитровски, Тодор. Употребата на збирните множински форми на *-је* во современата македонска поезија. In: *Македонистика*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 2. 195–244.
- Додевска-Михајловска 1996: Додевска-Михајловска, Олгица. Графостилемски примери од романескната проза на Коле Чашуле. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 43. Кн. 3–4. 55–69.
- Додевска-Михајловска 1997: Додевска-Михајловска, Олгица. Јазично-стилска анализа на Свадбарска песна од Славко Јаневски. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 44. Кн. 4–6. 7–10.
- Додевска-Михајловска 2008: Додевска-Михајловска, Олгица. Лексичките и стилските особености на народната поезија на иселениците во Р Турција. In: *Македонски фолклор*. Скопје: Институт за фолклор „Марко Цепенков“. Год. 34. Бр. 66. 35–42.

- Дучевска, Минова-Ѓуркова 1992/1993: Дучевска, Анета; Минова-Ѓуркова, Лилјана. Суфиксот -ција/-чија во македонскиот јазик денес. In: *Годишен зборник на Филолошкои факултет*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. Год. 18–19. 51–68.
- Ѓуркова 1997^a: Ѓуркова, Александра. Споредба на споредбите. In: *Сѝекѝар*. Скопје: Институт за македонска литература. Год. 15. Бр. 29. 73–88.
- Gjurkova 1997^b: Gjrkova, Aleksandra. On the characters in the ODYSSEY’s translation by Grigor Prlichev. In: *Spectrum*. Скопје: Институт за македонска литература. Ann. 15. No. 30. 35–44.
- Ѓуркова 1999: Ѓуркова, Александра. Некои карактеристики на јазичниот израз на Библијата (врз примери од македонскиот јазик). In: *Stylistika*. Opole: Uniwersytet Polski. No. 8. 307–312.
- Ѓуркова 2002: Ѓуркова, Александра. Препевот и автопрепевот (на примерот на Скендербеј од Григор Прличев). In: *Сѝекѝар*. Скопје: Институт за македонска литература. Год. 20. Бр. 39–40. 123–135.
- Ѓуркова 2007: Ѓуркова, Александра. Прличевите беседи – стилистички аспекти. In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Polski. No. 16. 321–330.
- Ѓуркова 2009^a: Ѓуркова, Александра. Стилот и семантиката во македонските црковнословенски ракописи од синтаксички аспект. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 40. 147–155.
- Ѓуркова 2009^b: Ѓуркова, Александра. Креативноста и насловот. In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Polski. No. 18. 273–286.
- Ѓуркова 2014: Ѓуркова, Александра. Реченицата на Блаже Конески од лингвостилистички аспект. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 45. 231–244.
- Ѓуркова 2018: Ѓуркова, Александра. Текстот и когнитивната метафора (со примери од македонскиот јазик). In: *Актуални проблеми на стилистици*. Москва: Факултет журналистики Московского государственного университета имени М. В. Ломоносова – Стилистическая комиссия Международного комитета славистов. № 4. 188–198.
- Ѓурчевска-Атанасовска, Китановска-Кимовска 2018: Ѓурчевска-Атанасовска, Катарина; Китановска-Кимовска, Соња. Стилот и преведувањето низ призмата на когнитивната улога на преведувачот како примател на текстот при креативниот процес. In: *Палимѝесѝ*, Год. 3, Бр. 6. 101–111.
- Ефтимовска 2000: Ефтимовска, Тања. Негаѝијата во романот Последните селани од Петре М. Андреевски. In: *Лѝиѝераѝурен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 47. Кн. 3. 59–67.
- Januševa, Dimitrievska 2014: Januševa, Violeta; Dimitrievska, Andrijana. The standard Macedonian language and its use in the advertisements in the printed media. In: *Teacher*. Bitola. Br. 7. 156–163.

- Januševa, Šaško 2015: Januševa, Violeta; Šaško, Almina. Use of idiomatic expressions from the conversational style in the journalistic sub-style of the standard Macedonian language. In: *Teacher*. Br. 8. 87–90.
- Januševa 2015: Januševa, Violeta. Substitution of international words with domestic words in Macedonian standard language. In: *Horizons*. Br. 17. S. 209–218.
- Januševa 2016: Januševa, Violeta. Dimovska, Aneta. Standard Macedonian language used in television advertisements. In: *Orbis Linguarum*. Blagoevgrad. Br. 14 (2). 45–52.
- Јанушева 2016: Јанушева, Виолета. Синтаксичка анализа на сложената реченица во новинарскиот потстил на македонскиот стандарден јазик. In: *Филолошки студии*. Скопје. Бр. 2. 174–187.
- Januševa 2016: Januševa, Violeta. Turkish loanwords in the conversational style of the modern Macedonian language. In: *Teacher*. Bitola. Br. 11. S. 31–36.
- Januševa 2016: Januševa, Violeta. The use of *po* [after] and *posle* [afterwards] in the newspaper sub-style of the Macedonian standard language. In: *Horizons*. Bitola. Br. 19. 275–286.
- Јанушева 2017: Јанушева, Виолета. Асиндетонските реченици низ функционалните стилови на македонскиот стандарден јазик. In: *Mundo Eslavo*. Шпанија. Бр. 16. 395–407.
- Januševa, Jurukovska 2017: Januševa, Violeta; Jurukovska, Jana. The orthography of the hyphenated compound nouns in the standard Macedonian language and the journalistic sub-style. In: *European journal of foreign language teaching*. Romania. Br. 2 (3). 1–16.
- Januševa, Jurukovska 2017: Januševa, Violeta; Jurukovska, Jana. The orthography of the dash in the Macedonian standard language and the journalistic sub-style. In: *International Journal of Language Academy*. Turkey. Br. 19 (6). 331–342.
- Јанушева 2018: Јанушева, Виолета. Истиот/a/o/e во новинарскиот потстил на македонскиот стандарден јазик. In: *Vo*. Штип. Бр. 3 (5). 19–29.
- Јанушева 2018: Јанушева, Виолета. Аналитичкиот прирок во новинарскиот потстил на македонскиот стандарден јазик. In: *Mundo Eslavo*. Шпанија. Бр. 17. 90–106.
- Јанушева 2019: Јанушева, Виолета. Синтаксата на насловите во електронските медиуми во македонскиот стандарден јазик. In: *Современа филологија*. Скопје. Бр. 2 (1). 59–79.
- Лазаревска, Јанушева 2019: Лазаревска, Александра; Јанушева, Виолета. Туѓите зборови и заемките во новинарскиот потстил на македонскиот стандарден јазик. In: *Палимјесџи*. Штип. Бр. 4 (7). 17–26.
- Januševa 2019: Januševa, Violeta. The features of the Macedonian standard language in the journalistic sub style (columns). Thesis. Priština. Br. 8 (2). S. 277–293.
- Januševa 2020: Januševa, Violeta. The Macedonian language in regard to COVID-19. In: *Thesis*. Priština. Br. 9 (2). 243–261.

- Јашар-Настева 1978: Јашар-Настева, Оливера. Лексиката на македонските тајни јазици од морфолошки и од семантичко-стилистички аспект. In: *Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“*. Год. 4. 47–76.
- Јашар-Настева 1982: Јашар-Настева, Оливера. За функцијата на боите во современата македонска поезија. In: *Studia linguistica Polono-Jugoslavica*. Скопје: МАНУ. Т. 2. 125–131.
- Јашар-Настева 1985: Јашар-Настева, Оливера. За лексичко-стилистичките особености на јазикот на Рајко Жинзифов во расказот ПРОШЕТБА. In: *Прилози*. Скопје: МАНУ. 10. Бр. 1. 57–73.
- Јашар-Настева 1995: Јашар-Настева, Оливера. Семантичко-стилистичка интерпретација на каракамен и карасмрт во поетскиот јазик на Кочо Рацин. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 11–12. 235–243.
- Једличка 1973: Једличка, Алоис. Стилска диференцијација на литературниот јазик. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 20. Кн. 1. 7–16.
- Kitanovska-Kimovska, Neshkovska 2016: Kitanovska-Kimovska, Sonja; Neshkovska, Silvana. The Importance of Being Earnest: Strategies for Translating Irony from English into Macedonian. In: *Acta Neophilologica* 49 (1-2). 109–125.
- Kitanovska-Kimovska 2017: Kitanovska-Kimovska, Sonja. The Retranslation Hypothesis Revisited: Shakespeare’s Hamlet in Macedonian. In: *Horizons*. International Scientific Journal, Series A, XXI. 201–211.
- Kitanovska-Kimovska, Popovska 2017: Kitanovska-Kimovska, Sonja; Popovska, Solzica. Rhyme and Alliteration in Translation. In: *Teacher*. International Journal of Education. Vol. 13. 22–33
- Kitanovska-Kimovska, Gjurchevska-Atanasovska 2018: Kitanovska-Kimovska, Sonja; Gjurchevska-Atanasovska, Katarina. The Norms at Play in the Macedonian Literary System: An analysis of the Role of Mihajlovski’s Shakespeare in Macedonian. In: *TranslatoLogica*, Vol. 2. 74–94
- Китановска-Кимовска, Ѓурчевска-Атанасовска 2021: Китановска-Кимовска, Соња; Ѓурчевска-Атанасовска, Катарина. Нормите во македонскиот книжевен систем: анализа на улогата на преводите на Шекспир од Михајловски. In: *Славистички списувања* 20. 267–275.
- Конески 1970: Конески, Блаже. Стихови на глас трпезечки. In: *Годишен зборник*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“, Филозофски факултет. Год. 22. 373–376.
- Конески 1973⁶: Конески, Блаже. За народниот речитатив во јужнословенската средина. In: *Slavic Poetics: Essays in Honor of Kiril Taranovsky*. The Hague: Mouton. 261–265.
- Конески 1977: Конески, Блаже. Крвава кошула. In: *Годишен зборник*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. Год. 3. 269–273.

- Конески 1982^б: Конески, Блаже. Јазични белешки за Зборникот на Миладиновци. In: *Прилози*. Скопје: МАНУ. Год. 7. Бр. 1. 5–19.
- Конески 1983^а: Конески, Блаже. За јазикот и стилот на приказните на Шапкарев. In: *Разгледи*. Скопје. Год. 35. Бр. 1. 5–9.
- Конески 1983^б: Конески, Блаже. Меѓу народната песна и приказна. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 30. Кн. 2. 3–7.
- Конески 1989^г: Конески, Блаже. За житието на кнез Лазар од Пејчиновиќ. In: *Сџектар*. Скопје. Бр. VII, 14. 15–17.
- Конески 1991: Конески, Блаже. За јазикот на Цинот. In: *Studia linguistics Polono-Jugoslavica*. Sarajevo. Бр. 6. 17–20.
- Конески 1993: Конески, Блаже. Односот на Григор Прличев спрема локалниот говор и писмениот јазик. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 40. Кн. 1–6. 3–9.
- Kostadinovska, Januševa 2016: Kostadinovska Bisera; Januševa, Violeta. Forms for addressing in the Macedonian and English Language – trends in the television shows. In: *International Journal of Science and Research*. India. Br. 5 (2). 463–469.
- Корубин 1983: Корубин, Благоја. Преводот во почетниот развој на македонската литературнојазична лексика. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 30. Кн. 2. 19–28.
- Макаријоска 2007: Макаријоска, Лилјана. Јазикот и стилот на текстовите со црковно-религиозна содржина. *Croatica et Slavica Iadertina*. Zadar: Sveučilište u Zadru. Vol. 3. No. 3. 119–130.
- Миленковиќ 2004: Миленковиќ, Војкан. Стрипот во рамките на функционалните стилови. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 51. Кн. 1–3. 47–52.
- Минова-Ѓуркова 1971: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Некои карактеристики на јазикот на нашиот печат. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 18. Кн. 2. 81–86.
- Минова-Ѓуркова 1972: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Неколку забелешки во врска со јазикот на нашиот печат и со неговите карактеристики. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 19. Кн. 2. 65–73.
- Минова-Ѓуркова 1981: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Предикативните обрати на уметничката креација во современиот македонски литературен јазик. In: *Studia linguistica Polono-Jugoslavica*. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk: Polska akademia nauk. T. 1. 181–193.
- Минова-Ѓуркова 1983: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Една особеност на јазикот на печатот (на примерот на македонскиот јазик). In: *Studia linguistica Polono-*

- Jugoslavica*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. T. 3. 87–92.
- Минова-Ѓуркова 1988: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Јазичниот израз на младите во Скопје. In: *Литературен збор* Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 35. Кн. 5. 3–11.
- Минова-Ѓуркова 1991: Минова-Ѓуркова, Лилјана. За разговорниот јазик на македонските родени говорители. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 38. Кн. 1–2. 31–43.
- Минова-Ѓуркова 1998: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Некои особености на законодавно-правниот потстил на административниот стил (со примери од Уставот на Република Македонија). In: *Годишен зборник – Посвеќен на 9-р Ружа Паноска по повод седумдесетгодишнината*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. Кн. 24. 211–220.
- Минова-Ѓуркова 1998^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Некои особености на функционалните стилови. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 45–47 (1994–1996). 39–49.
- Минова-Ѓуркова 2002: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Текстовите и функционалните стилови. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 53. 1–26.
- Минова-Ѓуркова 2002^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Синтаксичката синонимија и функционалните стилови. In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Opolski. No. 11. 505–521.
- Минова-Ѓуркова 2003^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Функционалните стилови и сложените реченици. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 50. Кн. 1–2. 21–28.
- Митева 1979: Митева, Димка. Напоредна употреба на синонимни зборови во јазикот на македонската народна поезија. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 26. Кн. 4. 19–28.
- Митева 1982: Митева, Димка. Синтагмите од придавка и именка во Рациновите Бели мугри и во народната поезија. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 29. Кн. 6. 11–24.
- Neshkovska, Kitanovska-Kimovska 2020: Neshkovska, Silvana; Kitanovska-Kimovska, Sonja. Some Key Pitfalls in Literary Translation. In: *Studies in Linguistics, Culture and FLT, Vol. 8, Exploring English Studies: Aspects of Language, Culture and Education*. 55–67.
- Пандев 2010: Пандев, Димитар. Когнитивната метафора во дневниот печат. In: *Годишник на Правниот факултет*. Скопје: Правен факултет. Год. 44–46 (2008 – 2010). 291–296.

- Паноска 1960: Паноска, Ружа. Методска обработка на две песни: *Смрт̄ мајке Јуџовика* и *Марко Крале ја укинува свадбаринаџа*. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 3-4. 92–102.
- Паноска 1965: Паноска, Ружа. Анализа на јазикот во расказот *Селанкаџа оо Коџачка* од В. Малески. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 4. 26–32.
- Паноска 1968: Паноска, Ружа. Естетска анализа на одломката *Кузман Каџидан* од истоимената драма на В. Иљоски. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 3. 22–27.
- Паноска 1968: Паноска, Ружа. Језик и књижевно дело од д-р Крунослав Прањиќ. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 4. 30–?.
- Паноска 1971^а: Паноска, Ружа. Гласовните комбинации како функционално градбени елементи во прозата на Владо Малески. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 2. 8–14.
- Паноска 1971^б: Паноска, Ружа. Јазикот на Владо Малески (резиме на докторска дисертација). In: *Годишен зборник на Филозофскиот факултет̄*. Скопје. Бр. 23. 579–583.
- Паноска 1973^а: Паноска, Ружа. Елементи на народно-разговорниот израз во јазикот кај некои современи македонски писатели. In: *Развџоок*. Скопје. 2–3. 245–249.
- Паноска 1973^б: Паноска, Ружа. Стилистичката улога на деминутивно-хипокористичката лексика во македонската народна поезија. In: *Македонски јазик*. Скопје. Бр. XXIV. 181–189.
- Паноска 1980: Паноска, Ружа. Индивидуалниот творечки пристап на планот на зборообразувањето во творештвото на В. Малески. In: *Разгледи*. Скопје. Бр. XXII, 1. 114–123.
- Паноска 1982^а: Паноска, Ружа. Фонетско-фонолошките средства во поезијата на Г. Тодоровски. In: *Македонски јазик*. Скопје. Бр. XXXII–XXXIII. 555–563.
- Паноска 1982^б: Паноска, Ружа. За јазикот во поезијата на Б. Конески. In: *Studia linguistica Polono-Jugoslavica*. Скопје. 187–193.
- Паноска 1989^а: Паноска, Ружа. За една јазично-стилска постапка во песните *Тема* и *Живоџ и смрт̄* од Блаже Конески. In: *Современост̄*. Скопје. 3–4. 60–64.
- Паноска 1989^б: Паноска, Ружа. Актуелност и инспиративност на јазично-стилската постапка во *Туџуноберачиџе* на Коста Рацин. In: *Современост̄*. Скопје. 5–6. 111–117.
- Паноска 1989^в: Паноска, Ружа. Туџуноберачите на Коста Рацин. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 5–6. 101–107.
- Паноска 1990: Паноска, Ружа. Јазично-стилски особености на драмата *Печалбари* од Антон Панов. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 5-6. 45–53.
- Паноска 1992: Паноска, Ружа. За песната *Процеџ* од Блаже Конески. In: *Сџекџар*. – Скопје. Бр. X, 19. 47–53.
- Паноска 1995: Паноска, Ружа. Актуализација на синтагмата *А бре Македонче* во песната *Пензионери* од Б. Конески. In: *Лит̄ературен збор*. Скопје. 5–6. 89–93.

- Паунова 2004: Паунова, Марија. Кон некои јазични особености на расказот Син од Живко Чинго. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 51. Кн.1–3. 53–60.
- Паунова 2004: Паунова, Марија. Турцизмите во Бабаџан од Живко Чинго. In: *Годишен зборник* на Филолошкиот факултет *Блаже Конески*, Универзитет *Св. Кирил и Методиј*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. Кн. 28–29.
- Паунова 2007: Паунова, Марија. Падежни остатоци во романот Папокот на светот од Венко Андоновски. In: *Годишен зборник*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. Кн. 33. 173–190.
- Петковска 1996: Петковска, Благоица. Еден пристап за стилистичка анализа на СЕИЗМОГРАФ од Блаже Конески. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 43. Кн. 1–2. 47–54.
- Поповски 1973: Поповски, Аритон. Метафориката претставена во називот *crista reppasea*. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 20. Кн. 2. 21–25.
- Ризовски 1974: Ризовски, Живко. Семантостилемски примери од македонската уметничка литература во врска со нејзиниот ономастикон. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 21. Кн. 1. 58–64.
- Ризовски-Пацин 1976: Ризовски-Пацин, Живко. Графостилемски примери од ономастиконот на македонската поезија и проза. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 23. Кн. 1. 43–45.
- Ризовски 1984: Ризовски, Живко. Стилската функција на ономастичката лексика во македонската уметничка литература. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 31. Кн. 3. 45–53.
- Ризовски 1984: Ризовски, Живко. Кон неадекватната употреба и интерпретација на ономастичката лексика во белетристичките текстови. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 31. Кн. 6. 29–33.
- Ризовски 1987: Ризовски, Живко. За сопствените имиња како лингвистичка и стилистичка категорија. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 34. Кн. 1–6. С. 49–53.
- Саздов 1999: Саздов, Симон. Феминативите во македонскиот стандарден јазик низ призма на публицистичкиот стил. In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Opolski. No. 8. 325–334.
- Тантуровска 2005⁶: Тантуровска, Лидија. Законодавно-правниот функционален потстил низ примери од македонскиот јазик. In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Opolski. XIV. 403–418.

- Тантуровска (2005) 2006^a: Тантуровска, Лидија. Уставите на Република Македонија како јазични текстови. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“– Скопје. LVI. 89–106.
- Тантуровска 2006^a: Тантуровска, Лидија. Разговор со/за жената (обид за едно читање). In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Opolski. XV. 319–329.
- Тантуровска 2006^b: Тантуровска, Лидија. Убавите жени. In: *Литературен збор LII*. Скопје: Списание на Сојузот на друштвата за македонски јазик и литература на Република Македонија. 1–3. 27–33.
- Тантуровска 2006^b: Тантуровска, Лидија. законџ соуднзи лљдљмџ како текст и законодавно-правниот функционален потстил. In: *Славистички сљудии 12 (љосветљен на акад. Рина Ускикова)*. Скопје: Филолошки факултет. 255–265.
- Тантуровска 2006^c: Тантуровска, Лидија. законџ соуднзи лљдљмџ како текст од законодавно-правниот функционален потстил. In: *Сљекљар*. Скопје. 47. 7–13.
- Тантуровска 2007^a: Тантуровска, Лидија. Општењето меѓу продавачите и купувачите. In: *Сљил*. Београд: Меѓународно удружење Стил. 285–292.
- Тантуровска 2007^b: Тантуровска, Лидија. Крушевскиот манифест во рамките на стилистичките проучувања. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“– Скопје. LVII. 103–108.
- Тантуровска 2007^b: Тантуровска, Лидија. Фирмите, рекламите и рекламните паноа. In: *Литературен збор LIV*. Скопје: Списание на Сојузот на друштвата за македонски јазик и литература на Република Македонија. 4–6. 61–70.
- Тантуровска 2007^c: Тантуровска, Лидија. Јазичната традиција и јазичните подновувања во јазикот на законите. In: *Филолољические заметљки/Филолошки сљудии/Philological studies Philological studies*. <https://journals.ukim.mk/index.php/philologicalstudies/article/view/775/697>. Пермџ-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд.
- Тантуровска 2008^b: Тантуровска, Лидија. Законодавно-правниот функционален потстил во текстовите од македонскиот јазик. In: *Stylistyka*. Opole: Uniwersytet Opolski. XVII. 259–273.
- Тантуровска 2008^b: Тантуровска, Лидија. Употребата на една лексема во различните функционални стилови на македонскиот стандарден јазик. In: *Сљил*. Београд: Меѓународно удружење Стил. 363–370.
- Тантуровска 2009^a: Тантуровска, Лидија. Синтаксата и стилистиката во списанието „Македонски јазик“ низ прилозите од професорката Лилјана Минова-Гуркова. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“– Скопје. LX. 137–146.
- Тантуровска 2011^a: Тантуровска, Лидија. Јазичниот израз на св. Климент. In: *Сљил*. Београд: Меѓународно удружење Стил. 225–232.
- Ташова 2012: Ташова, Васка. Стилистичката маркираност на категоријата лице. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 59. Кн. 4–6. 11–18.

- Ташова 2014: Ташова, Васка. Изразните средства на синтаксата во уметничколитературниот функционален стил. In: *Македонистика*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 13. 177–212.
- Ташова 2015: Ташова, Васка. Графостилистички особености на современата македонска проза. In: *Македонистика*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 14. 63–102.
- Ташова 2015: Ташова, Васка. Метафората од лингвистички аспект. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 66. 231–240.
- Ташова 2016: Ташова, Васка. Стилистичката маркираност на морфолошките категории. In: *Македонистика*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 15. 139–168.
- Теунисен 1984: Теунисен, Маргарита. Анализа на употребата на глаголскиот вид во два расказа на Б. Конески. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 31. Кн. 2. 29–39.
- Трневски 2000: Трневски, Томислав. Насловите на редакциските/ уредничките коментари во весникот Дневник. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 47. Кн. 1–2. 37–45.
- Трневски 1993: Трневски, Томислав. Некои особености на заменките во говорот на средношколците во Скопје. In: *Годишен зборник на Филолошкиот факултет*. Скопје: Филолошки факултет. Кн. 18–19. 169–176.
- Трневски 1998: Трневски, Томислав. Клишето во спортските извештаи во дневниот печат. In: *Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“*. Скопје: Филолошки факултет. Кн. 24. 343–354.
- Трневски 2000: Трневски, Томислав. За комуникативноста на еден превод. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Кн. 39. Бр. 1–6. 69–78.
- Трневски 2005: Трневски, Томислав. Јазикот на печатот во Република Македонија (1989–1999). In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Кн. 52. Бр. 4–6. 57–72.
- Усикова 1981/1982: Усикова, Рина П. Способи передачи чужој речи в македонском литературном языке. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 32–33. 737–747.
- Усикова 1991: Усикова, Рина П. Обид за функционално-семантичката карактеристика на изразните средства за модалноста на веродостојност во македонскиот литературен јазик контрастивно со рускиот. In: *Прилози*. Скопје: МАНУ. Год. 16. Бр. 1 (1991). 129–137.
- Хавранек 1995: За употребата на глаголските форми и конструкции за изразување на минатост во македонскиот дневен печат. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 40–41 (1989–1990). 695–701.

- Црвенковска 1998: Црвенковска, Емилија. Метафората во служба на префигурацијата. In: *Годишен зборник – Посветен на 9-р Ружа Паноска ѝо ѝовој седумдесетгодишнината*. Скопје: Универзитет „Св Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. Кн. 24. 377–380.
- Црвенковска 2006: Црвенковска, Емилија. Некои особености на преведувачката постапка во црковнословенските текстови. In: *Славистички студии*. Скопје: Универзитет „Св Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. Бр. 12. 433–441.
- Чашуле 1983: Чашуле, Илија. Некои карактеристики на јазикот на романот Пирел. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 30. Кн. 6. 17–28.
- Чундева 1986: Чундева, Нина. Стилски маркираните единици во јазикот на С. Јаневски. In: *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Год. 36–37 (1985–1986). 183–197.
- Чундева 1986: Чундева, Нина. Стилската маркираност на зборообразувачките средства во поетската реч (врз материјалот на македонскиот јазик). In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 33. Кн. 5. 43–50.
- Чундева 1992–1993: Чундева, Нина. За некои стилски неологизми во македонскиот јазик. In: *Годишен зборник*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. Кн. 18–19. 199–206.
- Џукески 1978: Џукески, Александар. Рациновиот поетски израз. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 25. Кн. 2. 55–61.
- Џукески 1983: Џукески, Александар. Туѓите зборови во јазикот на Кочо Рацин. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 30. Кн. 4. 23–32.
- Џукески 1984: Џукески, Александар. Формите и синтаксичките модели за искажување на објектот во лириката на Кочо Рацин. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 31. Кн. 1. 27–38.
- Шапкалиска 1974: Шапкалиска, Тодорка. Дијалектната стилизација како израз на експресивноста во Исчезнатиот сведок од Петре М. Андреевски. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Год. 21. Кн. 1. 64–69.
- Шемко 2004: Шемко, Јордана. Коментарот како текст. In: *Литературен збор*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. Кн. 51. Бр. 1–3. 61–64.

VI Статии во зборници

- Алексова 1993^а: Алексова, Гордана. За примената на лингвостилистичкиот метод во наставата по македонски јазик. In: Минова-Ѓуркова, Лилјана; Црвенковска, Емилија; Трневски, Томислав (ред.). *Прв научен собир на млади македонисти*. Скопје: Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 9–15.
- Алексова 1995: Алексова, Гордана. Блаже Конески и македонската стилистика. In: *XXI научна дискусија на XXVII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 61–67.
- Алексова 2001: Алексова, Гордана. За некои лингвостилеми во Пустина. In: Георгиевска-Јаковлева, Л. и др. (ред.). *Научен собир Ѓорѓи Абаџиев – живој и дело – 90 ѓор. оѓ раѓањето*. Скопје: Институт за македонска литература. 170–179.
- Алексова 2009^а: Алексова, Гордана. Дел од раскажувачкото мајсторство на Драги Михајловски (на примери од Лилјак). In: *Трето македонско-словенечка научна конференција*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 281–286.
- Алексова 2009^б: Алексова, Гордана. Наставата по јазик во функција на јазичната култура на младите. In: *Културата и јазикот*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 117. 109–117.
- Алексова 2012: Алексова, Гордана. Стилистиката од Граматиката на Конески и наставните содржини по македонски јазик. In: *Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура*. Скопје. Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 201–209.
- Андоновска 1995: Андоновска, Христина. Лингвостилистички пристап кон циклусот Мрачи од Јордан Даниловски. In: Минова-Ѓуркова, Лилјана; Велева, Славица; Вујадиновиќ, Ненад (ред.). *Втор научен собир на млади македонисти*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 86–96.
- Андоновска 1997: Андоновска, Христина. Стилската функција на категоријата време – врз примери од книгата ЗАБРАНЕТА ОДАЈА од Славко Јаневски. In: Цветковски, Живко; Марковиќ, Марјан; Велева, Славица (ред.). *Трет научен собир на млади македонисти*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 119–128.
- Андоновска 2016: Андоновска, Христина. Околу терминологијата во дипломатскиот функционален стил (врз примери од францускиот и од македонскиот јазик). *Лексикологијата и лексикографијата – мостови меѓу јазиците*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 52–59.
- Аризанковска 2013: Аризанковска, Лидија. Развој на функционалните стилови од зборообразувачки аспект во современиот македонски јазик под медиумско влијание. In: Elena Koriakowcewa (red.). *Słowotwórstwo a nowe style funkcjonalne języków słowiańskich (Word-formation and the new functional*

styles of slavic languages). Siedlce: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. 135–145.

- Аризанковска 2016: Аризанковска, Лидија. Зборообразувањето и интернет-комуникацијата (врз примери од македонскиот јазик). In: Tošović Branko, Wonisch Arno (red). *Wortbildung und Internet*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität. 27–41.
- Аризанковска 2020: Аризанковска, Лидија. Појавата на нови функционални стилови во македонскиот јазик во процесот на глобализацијата. In: *XLVI меѓународна научна конференција на LII лејџна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, Лингвистичка секција*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. 279–292.
- Аризанковска, Додевска 2021: Аризанковска, Лидија; Додевска, Македонка. Лексиката при производство на месени производи во говорот на општина Лозово, Светиниколско. In: *XLVII меѓународна научна конференција на LIII лејџна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 133–148.
- Ариф 1995: Ариф, Сена. Турцизмите во неколку драми од 1950 година. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 67–72.
- Арсов 2020: Арсов, Борче. Зошто стилизација? (Павел Божигропски како втората рака во Кониновското евангелие). In: *XLVI меѓународна научна конференција на LII лејџна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 263–278.
- Велева 1995^a: Велева, Славица. Негацијата како зборообразувачки елемент во поезијата на Гане Тодоровски. In: Минова-Ѓуркова, Лилјана; Велева, Славица; Вујадиновиќ, Ненад (ред.). *Втор научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 77–80.
- Велева 1995^b: Велева, Славица. Традицијата и иновацијата од аспект на зборообразувањето во македонската поезија од 1945 до 1955. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 79–82.
- Велева 2000: Велева, Славица. Тенденции во зборообразувањето во публицистичкиот стил. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Македонскиот јазик во јавното општење*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 3. 206–210.
- Велева 2012: Велева, Славица. Зборообразувањето и функционалните стилови во македонскиот јазик. In: *Предавања на XLIV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 57–65.

- Велјановска 2007: Велјановска, Катерина. Експресивната лексика во македонскиот јазик. In: *Предавања на XXXIX меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 35–42.
- Велковска 1997: Велковска, Снежана. Предикацијата во дневниот и ревијалниот печат во Република Македонија. In: *Педесет години на македонската наука за јазикот*. Скопје: МАНУ. 337–344.
- Веновска-Антевска 1995: Веновска-Антевска, Снежана. *Ама и но, ами и ѿуку* во првите македонски романи. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 91–96.
- Веновска-Антевска 2009: Веновска-Антевска, Снежана. Структурата и врзаноста на текстот во Дениција од Петре М. Андреевски. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. 9-р Лилјана Минова-Ѓуркова – ѿ ѿвоод 70 години од раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 79–90.
- Веновска-Антевска 2011: Веновска-Антевска, Снежана. Македонскиот јазик во салоните за убавина. In: *Зборник на трудови од научниот собир Стандарднојазичната норма и македонскиот јазик, Јазикот и идентитетот*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен, кн. 20. 151–156.
- Верижникова 2009: Верижникова, Елена. Модално-темпоралниот систем на сложените глаголки форми со ќе. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. 9-р Лилјана Минова-Ѓуркова – ѿ ѿвоод 70 години од раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 91–106.
- Витанова-Стрезова 2009: Витанова-Стрезова, Соња. Креативната искра на метафората. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. 9-р Лилјана Минова-Ѓуркова – ѿ ѿвоод 70 години од раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 107–114.
- Владова 1995: Владова, Јадранка. Јазикот на Улица од Славко Јаневски. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 97–102.
- Гочкова-Стојановска 1995: Гочкова-Стојановска, Татјана. Формите за обраќање во поезијата на Блаже Конески од 1945 до 1955 година. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 15–18.
- Гочкова-Стојановска 1997: Гочкова-Стојановска, Татјана. Кон насловите во партискиот печат. In: Цветковски, Живко; Марковиќ, Марјан; Велева, Славица (ред.). *Трет научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 57–64.

- Груевска-Маџоска 2000: Груевска-Маџоска, Симона. Јазикот и стилот на колумната САКАМ да КАЖАМ од Горан Михајловски во весникот Вечер. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Македонскиот јазик во јавното општество*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 3. 234–241.
- Груевска-Маџоска 2006: Груевска-Маџоска, Симона. Синонимите во функционалните стилови. In: Велковска, Сн. и др. (ред.). *Функционалните стилови во македонскиот јазик - Денови на Благоја Корубин*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 14. 24–29.
- Груевска-Маџоска 2008: Груевска-Маџоска, Симона. Лексички и стилски особености на творештвото на Живко Чинго. In: *XXXIV научна конференција на XL меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје: Универзитет „Св Кирил и Методиј“. 95–101.
- Груевска-Маџоска 2017: Груевска-Маџоска, Симона. Синонимите во уметничката литература на македонски јазик. In: *Предавања на XLIX меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 89–100.
- Димитровски 2000: Димитровски, Тодор. Неотпорности во јазикот на нашите писатели. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Македонскиот јазик во јавното општество*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 3. 46–51.
- Додевска-Михајловска 1996: Додевска-Михајловска, Олгица. Повторувањето на јазичните единици во БЕЛАТА ДОЛИНА од Симон Дракул. In: Стаматоски, Тр. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од Мисирков до денес*. Скопје: Институт за македонски јазик. Посебни изданија кн. 24. 319–324.
- Додевска-Михајловска 2009: Додевска-Михајловска, Олгица. За една синтаксичка особеност во јазикот на Коле Чашуле. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова – по повод 70 години од раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 125–134.
- Ѓуркова 1997⁶: Ѓуркова, Александра. Формулаичноста кај Прличев. In: Цветковски, Живко; Марковиќ, Марјан; Велева, Славица (ур.) *Трет научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 257–273.
- Ѓуркова 1998: Ѓуркова, Александра. Арματοлос наспрема Сердарот. In: *XXIV научна дискусија на XXX меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 257–269.
- Ѓуркова 2006: Ѓуркова, Александра. Стилскиот израз на Григор Прличев во беседата ЧУВАЈ СЕ СЕБЕСИ. In: Велковска, Сн. и др. (ред.). *Денови на Благоја Корубин кн. 14: Функционалните стилови во македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 114–125.

- Ѓуркова 2009^в: Ѓуркова, Александра. Збор-два за новинарскиот потстил денес. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. 9-р Лилјана Минова-Ѓуркова – по ѝовог 70 ѓодини оу раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 149–161.
- Ѓуркова 2011: Ѓуркова, Александра. Причевите препеви на Хомеровите епови – дел од античкото наследство во словенскиот свет. In: Kalogjera, Goran; Tocinovski, Vasil (Ur.). *Hrvatsko-makedonske književne, jezične i kulturne veze*, – Zbornik radova, knj. III. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. 291–301.
- Ѓуркова 2012: Ѓуркова, Александра. Актуелни тенденции во македонскиот публицистички стил. In: Baotić, J.; Halilović, S. et al. (red.). *Bosanskohercegovački slavistički kongres – Zbornik radova*. Sarajevo: Slavistički komitet. Knj. 1. 351–360.
- Ѓуркова 2013: Ѓуркова, Александра. Конјункцијата во уметничко-литературната проза на Блаже Конески: лингвостилистички аспекти. In: Тошовиќ, Бранко (ур.). *Поеѝикајѝа, сѝилисѝикајѝа и линѓвисѝикајѝа на ѝексѝовиѝе оу Блаже Конески во Корѝусоѝ Гралис. Poetik, Stilistik und Linguistik der Texte von Blaže Koneski im Gralis-Korpus*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität – Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 51–68.
- Ѓуркова 2014^б: Ѓуркова, Александра. Кон текст-стилистиката на македонскиот јазик. In: Василкова, Н. Н; Кара-Мурза, Е. С. и др. (ред.). *Стилистика сегодња и завтра: Материали конференции. Часть II. Кафедра стилистики русского языка – Стилистическа комисија меѓународногo комитета славистов*. Москва: Факултет журналистики МГУ. 103–107.
- Ѓуркова 2016: Ѓуркова, Александра. Стилот и јазикот на македонските интернет-портали. In: Тошовиќ, Бранко; Wonisch, Arno (Hg.). *Interaktion von Internet und Stilistik, Internet und Stil*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität. 45–54.
- Ѓуркова 2017: Ѓуркова, Александра. Илијада и Одисеја во препев на Григор Причев: јазични и културолошки аспекти. In: *Studia classica anniversaria, 70 ѓодини Инсѝиѝуѝи за класични сѝуѓуѝи*. Скопје: Филозофски факултет. 185–194.
- Ѓуркова 2019: Ѓуркова, Александра. Language Borrowing and Dialect Elements in the Orations by Grigor Prličev. In: *Tradition dans la communication et dans la culture spirituelle de l'Europe du Sud-Est (droit, économie, sciences naturelles, art, littérature, langue)*. Skopje: AIESEE, MANU. 291–311.
- Ѓуркова 2019^а: Ѓуркова, Александра. Кохезивноста и стилот во беседите на Григор Причев. In: Вартанова, Е.Л. (науч. ред.) *Настоящее и будущее стилистики*. Москва: Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Факултет журналистики – Стилистическая комиссия Международного комитета славистов – Издательство „Флинта“. 163–171.

- Ѓурчевска-Атанасовска 2016: Ѓурчевска-Атанасовска, Катарина. Нестандардната лексика во англискиот оригинал и македонските преводи на Даблинџи од Џојс. In: Петроска, Елена, Тофоска, Станислава, Петревски, Бојан (ред.). *Седми научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 69–78.
- Јанушева, Стојаноска 2019: Јанушева, Виолета; Стојаноска, Марија. Категоријата обраќање во телевизиските емисии во македонскиот стандарден јазик. In: *Зборник од Меѓународната научна конференција. Јазикот и културата – состојби и предизвици*. Скопје: Институт за македонски јазик. 95–106.
- Јанушева 2019: Јанушева, Виолета. За акронимите во новинарскиот потстил на македонскиот стандарден јазик. In: *Зборник од Меѓународната научна конференција. Унапредување на стандардот и корисот на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: УКИМ, Институт за македонски јазик. 41–54.
- Januševa 2019: Januševa, Violeta. Za akronimite vo novinarskiot Januševa 2018: Januševa, Violeta. The ground shakes; the tourists leave the city: a Critical Discourse Analysis of Five News Reports on an Earthquake in Macedonia. In: REAL Studies, J. Schmied, I. V. Bloom (ed.). *Working with Media Texts: Deconstructing and Constructing Crises in Europe*. Göttingen: Cuvillier Verlag. 78–86.
- Јанчук 1993: Јанчук, Виктор. Неколку белешки кон значењето и функционирањето на перфектот и сличните форми во современиот македонски литературен јазик. In: Минова-Ѓуркова, Лилјана; Црвенковска, Емилија; Трневски, Томислав (ред.). *Прв научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 49–54.
- Јашар-Настева 1973: Јашар-Настева, Оливера. Стилистичката употреба на турцизмите во современиот македонски јазик. In: *Реферати на македонските слависти за VII меѓународен славистички конгрес во Варшава*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на Македонија. 35–43.
- Јашар-Настева 1978: Јашар-Настева, Оливера. Турцизмите и нивната стилистичка функција во македонскиот литературен јазик. In: *Предавања на IX семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 35–41.
- Јашар-Настева 1984: Јашар-Настева, Оливера. Боите во современата македонска поезија. *Зборник во чест на Блаже Конески по повод шеесетгодишнината*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 107–120.
- Јашар-Настева 1987: Јашар-Настева, Оливера. За епитетите во јазикот на Кочо Рацин. In: Тодоровски, Томислав (ред.). *Македонската литературна наука за Рацин*. Скопје: Наша книга. 71–76.
- Јашар-Настева 1997: Јашар-Настева, Оливера. Еден поглед врз употребата на лексичко-семантичките заемки во говорот на Григор Прличев од 1866. In: Миовски, М. и др. (ред.). *Зборник во чест на Раѓмила Угринова-Скаловска*

- ио повод седумдесетгодишнината. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 95–106.
- Јованова-Грујовска 1995: Јованова-Грујовска, Елена. За јазикот на насловите во весникот НОВА МАКЕДОНИЈА од 1945 година. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 107–112.
- Јованова-Грујовска, Цветкоска 2018: Јованова-Грујовска, Елена; Цветкоска, Доца. Јазичната култура на младите во Охрид. In: *Зборник на илустрации од научниот собир На почетокот беше збор*. Јазикот наш денешен, кн. 29. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 212–218.
- Јовиќ 1997: Јовиќ, Надежда. Македонскиот определен член во српските преводи на прозата на Блаже Конески. In: Цветковски, Живко; Марковиќ, Марјан; Велева, Славица (ред.). *Трет научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 129–140.
- Кавка 1997: Кавка, Макеј. Туѓиот говор во романот ГОЛЕМАТА ВОДА од Живко Чинго. In: *XXIII научна дискусија на XXIX меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 21–32.
- Китановска-Кимовска 2014: Китановска-Кимовска, Соња. Преведување игра на зборови: стратегии и фактори. In: *Зборник на илустрации од Меѓународната конференција за применета лингвистика: Практиката во јазикот, јазикот во практиката (ПЈП)* (Скопје, 7–8 јуни 2013 година), Факултет за странски јазици при Универзитетот ФОН, Скопје, Република Македонија. 304–316.
- Китановска-Кимовска 2015: Китановска-Кимовска, Соња. Директен наспроти индиректен превод: емпириска студија. In: *Зборник на илустрации од меѓународната научна конференција „Јазични и културни проникнувања низ преведувањето и толкувањето“*. Скопје, 26–27.9.2012. Скопје: Филолошкиот факултет „Блаже Конески“. 235–251.
- Neshkovska, Kitanovska-Kimovska 2017: Neshkovska, Silvana; Kitanovska-Kimovska, Sonja. Ironic Clues in Translating Verbal Irony: The Case of The Importance of Being Earnest in Macedonian. In: *Proceedings of the ESIDRP International Conference: English Studies at the Interface of Disciplines: Research and Practice (ESIDRP) of the Department of English Language and Literature, Faculty of Philology “Blaze Koneski”*, Skopje, 11–13 March 2016. 299–313.
- Kitanovska-Kimovska, Neshkovska 2018: Kitanovska-Kimovska, Sonja; Neshkovska, Silvana. Handling of Culture-Specific Terms in Translation. In: *Зборник на илустрации од Третата меѓународна научна конференција „Филко“ – филологија, култура и образование*, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип (Македонија) и Воронешки државен универзитет (Русија). 247–258.
- Конески 1971⁶: Конески, Блаже. Јазичниот контакт меѓу македонската народна

- и уметничка поезија. In: *Предавања IV на семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 5–21.
- Конески 1973^a: Конески, Блаже. Традиционалните елементи и иновации во јазикот на македонската народна поезија. In: *Реферати на македонскиот славистички конгрес во Варшава*. Скопје: Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература. 45–49.
- Конески 1979^a: Конески, Блаже. Анализа на песната Ленка од Кочо Рацин. In: *Предавања на XII семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 13–15.
- Конески 1983^a: Конески, Блаже. За јазикот во поезијата на Гане Тодоровски. In: Тодоровски, Гане. *Подалеку од занесот, љоблизу до болот*. Скопје: Мисла. 445–450.
- Конески 1988: Конески, Блаже. Јазични контакти меѓу старата македонска и руска писменост. In: *Кирило-методиевскиот (старословенскиот) ѝериод и кирилметодиевската традиција во Македонија*: прилози од научниот собир одржан по повод 1100-годишнината од смртта на Методиј Солунски: Скопје, 1–3 октомври 1985 година. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите. 51–56.
- Конески 1989^a: Конески, Блаже. Српското воздејство во активирањето на книжевната лексика на македонскиот писмен јазик во XIX век. In: *Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovja : Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti i umetnosti. 23–127.
- Конески 1990^b: Конески, Блаже. Пејчиновићево житије кнеза Лазара. In: *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. Нови Сад. Бр. XXXIII. 217–220.
- Коробар-Белчева 1995: Коробар-Белчева, Марија. Македонскиот јазик во весникот Пиринско дело од 1947 година. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 117–122.
- Корубин 1979: Корубин, Благоја. За некои кондензатори на релативната фраза во македонскиот литературен јазик. In: *Реферати на X заседание на Меѓународната комисија за изучување на грамаѓичката стругија на словенските јазици*. Скопје: МАНУ. 151–159.
- Макаријоска 1995: Макаријоска, Лилјана. Црковнословенските елементи во лексиката на македонската проза (1945-1955). In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 131–140.
- Макаријоска 2007: Макаријоская, Лиљана. Языковые и стилистические особенности религиозных текстов. In: *Стереотипность и творчество в тексте*. Перм: Пермский государственный университет. Vol. 11. 280–292.
- Макаријоска 2019: Макаријоска, Лилјана. Лексичкиот аспект на религискиот стилски комплекс (врз примери од македонскиот јазик). In: Вартанова,

- Е.Л. (науч. ред.) *Настоящее и будущее стилистики*. Москва: Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Факультет журналистики – Стилистическая комиссия Международного комитета славистов – Издательство „ФЛИНТА“. 451–457.
- Макаријоска 2020: Макаријоска, Лилјана. Кон особеностите на религискиот стил во изданијата на МПЦ. In: *XLVI меѓународна научна конференција на ЛП лејна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Фридман, В. и др. (ред.). Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 243–262.
- Минова-Ѓуркова 1981: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Некои карактеристики на јазикот на нашиот печат. In: *Предавања на XIV меѓународен семинар за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 119–131.
- Минова-Ѓуркова 1988^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Јазичниот израз на младите во Скопје. In: *Предавања на XX меѓународен семинар за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 51–61.
- Минова-Ѓуркова 1988^b: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Вербалната комуникација меѓу младите во Скопје. In: Тодорова-Цвеиќ, И. и др. (ур.). *Јуџословенски џсихолингвистџички средби*. Скопје: Сојуз на друштвата на психолозите – Сојуз на друштвата за применета лингвистика – Филозофски факултет. 229–233.
- Минова-Ѓуркова 1994: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Од проблематиката на сложената реченица во две македонски евангелија: оригиналниот исказ во нови околности. In: Видоески, Божидар; Иванова, Олга (ур.). *Македонскиџе дијалекџи во Егејска Македонија*. Скопје: МАНУ. 81–85.
- Минова-Ѓуркова 1997^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Евангелијата како текстови. In: Миовски, М. и др. (ред.). *Зборник во честџ на Раџмила Уџринова-Скаловска џо џовод седумдесетџгодишнината*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 137–149.
- Минова-Ѓуркова 1999: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Функционалните стилови и стандардниот јазик. In: Усикова, Рина П.; Шешкен, Алла Г. (ур.). *Македонски јазик, литература и култура в славянском и балканском контексте*. Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова – Филологический факультет. 21–30.
- Минова-Ѓуркова 1999^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Македонските благослови и клетви. In: *Предавања на XXXI меѓународен семинар за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 19–30.
- Минова-Ѓуркова 1999^b: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Кон јазикот на Блаже Конески во неговата Граматика. In: Попоски, А. и др. (ред.). *Придонесџ на Блаже Конески за македонската кулџура*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 201–205.

- Минова-Ѓуркова 2001: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Македонскиот публицистички функционален стил. In: *Предавања на XXXIII меѓународен семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура*. Скопје: Универзитет „Кирил и Методиј“. 19–35.
- Минова-Ѓуркова 2001^a: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Слободата на творештвото и јазикот. In: Ристовски, Бл. и др. (ур.). *Слободата на јазикот во творештвото*. Скопје: МАНУ. 15–20.
- Минова-Ѓуркова 2003^b: Минова-Ѓуркова, Лилјана. Вникнување. In: Андреевски, П. М. и др. (ред.). *По што го зајаметиив Конески*. Македонски збор 2. Скопје: Фондација Небрегово. 171–175.
- Минова-Ѓуркова 2006: Минова-Ѓуркова, Лилјана. За функционалните стилови. In: Велковска, Сн. и др. (ред.). *Функционалните стилови во македонскиот јазик – Денови на Блажоја Корубин*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 14. 16–23.
- Миовски 1996: Миовски, Мито. Односот на К. П. Мисирков кон лексичкиот подбор. In: Стаматоски, Тр. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од Мисирков до денес*. Скопје: Институт за македонски јазик. Посебни изданија кн. 24. 113–118.
- Миркуловска 1996: Миркуловска, Бистрица. Непотполна реченица – предикат во елипса во романот Катарни години од Ката Мисиркова-Руменова. In: Стаматоски, Тр. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од Мисирков до денес*. Скопје: Институт за македонски јазик. Посебни изданија кн. 24. 271–282.
- Митева 2009: Митева, Димка. Лексиката од функционално-експресивно гледиште. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. 9-р Лилјана Минова-Ѓуркова – по повод 70 години од раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 201–208.
- Nikolovska 1991: Nikolovska, Violeta. Predikacija i nominacija vo naslovite na dnevniot pečat. In: Тошовиќ, Branko (red.). *Jezik i stil sredstava informisanja*. Sarajevo: Svjetlost. 82– 88.
- Николовска 1995: Николовска, Виолета. Глаголската именка во македонскиот јазик од 1945 до 1948 година. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 159–164.
- Николовска 2012: Николовска, Виолета. Осврт на лексичкиот фонд во „Граматиката на македонскиот литературен јазик“ од Б. Конески. In: *XXXVIII научна конференција на Меѓународниот семинар за македонски јазик, лиџераџура и кулџура – Лингвистика*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 15–22.
- Обухова 2016: Обухова, Елена. Застарената битова лексика во македонскиот превод на комедијата на Н. В. Гогољ Ревизор. In: Петроска, Елена; Тофоска, Станислава; Петревски, Бојан (ред.). *Седми научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 151–162.

- Пандев 1995: Пандев, Димитар. Рекламата во Македонија. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 165–168.
- Пандев 2000: Пандев, Димитар. Семиотички аспект на графо- и фоностилемите. In: Ристовски, Бл. и др. (ур.). *Слободата на јазикот во творештвото*. Скопје: МАНУ. 119–121.
- Пандев 2017: Пандев, Димитар. Историографскиот потстил на научниот стил. In: *70 години Институтот за историја, 70 години македонска историографија*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филозофски факултет. 439–448.
- Пандев 2018: Пандев, Димитар. Партикулите при преводот (врз примери од ГОЛЕМАТА ВОДА на Ж. Чинго). In: Мирчевска-Бошева, Биљана (ур.). *Македонско-руски јазични, лингвистички и културни врски*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. Год. 7. 253–264.
- Пандев, Пандева 2021: Пандев, Димитар; Пандева, Марија. Охридскиот градски говор на социјалните мрежи. In: *XLVII меѓународна научна конференција на ЛШ лејна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, лингвистика и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 89–96.
- Пандева 2019: Пандева, Лилјана. Стилистика на прилозите (врз примери од Зборникот на Миладиновци и од народната приказна за Силјан Штркот кај Марко Цепенков). In: *Зборник на трудови од научниот собир Фолклор – Традиција – Јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен, кн. 30. 271–278.
- Паноска 1967: Паноска, Ружа. Изразната улога на синтаксичките поетски средства во студијата *Боџомилиште* од К. Рацин. In: *Четири Рацинови средби*. Велес. 49–57.
- Паноска 1968: Паноска, Ружа. Некои карактеристики на драмата *Беѓалка* од В. Иљоски. In: *Петти Рацинови средби*. Велес. 84–93.
- Паноска 1972: Паноска, Ружа. Елементи на народно-разговорниот исказ во јазикот кај некои современи македонски писатели. In: *Предавања на V семинар за македонски јазик, лингвистика и култура* (Скопје и Охрид, 1972). Скопје. 75–87.
- Паноска 1973^a: Паноска, Ружа. Афирмација на некои конструкции во македонскиот поетски јазик. In: *Реферати на македонскиот славистички семинар на Меѓународниот славистички конгрес во Варшава*. Скопје. Бр. 7. 69–74.
- Паноска 1974: Паноска, Ружа. Основни развојни карактеристики на јазикот во македонската уметничка литература. In: *Предавања на VII семинар за македонски јазик, лингвистика и култура*. Скопје и Охрид. 68–77.
- Паноска 1978^a: Паноска, Ружа. Јазикот во прозата и поезијата на Блаже Конески. In: *Предавања на VIII семинар за македонски јазик, лингвистика и култура*. Скопје и Охрид. 30–46.

- Паноска 1978^б: Паноска, Ружа. Јазичните средства на народната поезија во поетскиот израз кај одделни современи македонски поети. In: *Књиџа реферати – сажеци*. Предавање одржано на VIII меѓународен конгрес на слависти, Загреб 1978. Загреб. Бр. 8. 67–74.
- Паноска 1981: Паноска, Ружа. Перспективноста на прозниот јазик на Марко Цепенков. In: *Симпозиум посветен на животој и делото на М. Цепенков*. Предавање одржано на истоимениот симпозиум во Прилеп, 15–17 ноември 1979 г. Скопје. 343–347.
- Паноска 1982^в: Паноска, Ружа. Сврзникот *да* во еден расказ на Блаже Конески и Иво Андриќ. In: *Предавања на XV семинар за македонски јазик, лијераиура и култура*. Охрид и Скопје. 141–150.
- Паноска 1983: Паноска, Ружа. Глаголските конструкции со *има/нема* во македонската уметничка литература. In: *II научна дискусија на семинарот за македонски јазик, лијераиура и култура*. Скопје. 78–85.
- Паноска 1984: Паноска, Ружа. Фонетско-морфолошките карактеристики на поезијата на Константин Миладинов. In: *Симпозиум посветен на животој и делото на браќата Миладиновци, а љо љовоо 120-џоошнинаџа оо нивнаџа смртџ*. Предавање од истоимениот симпозиум одржан во Скопје 1982. Скопје. 311–318.
- Паноска 1986: Паноска, Ружа. Граматичка синонимија во македонскиот јазик. In: *Предавања на XVIII семинар за македонски јазик, лијераиура и култура*. Охрид. 51–60.
- Паноска 1986^а: Паноска, Ружа. Сфаќањето на битовата компонента во македонската уметничка проза. In: *Биџовоџо и историскоџо во македонскаџа уметничка џроза*. Предавање одржано на истоимениот собир во Скопје 1983. Скопје. 27–31.
- Паноска 1987: Паноска, Ружа. Изразната улога на синтаксичките поетски средства во студијата *Божомилџиџе* од Коста Рацин. In: *Македонскаџа лијераиурна наука за Рацин*. Скопје. Бр. II. 149–153.
- Паноска 1995^а: Паноска, Ружа. За некој јазични особености на првото издание од 1945 год. на песната *Мосџоџиџи* од Б. Конески. In: *Македонскиот јазик оо 1945 оо 1955 џодина*. Предавање одржано на истоимениот научен собир во Скопје 1994. Скопје. 23–27.
- Паноска 1998: Паноска, Ружа. Споредбите во романот *Разбој* од В. Малески – изразно средство инспирирано од струшкото поднебје. In: *Предавања на XXIX меѓународен семинар за македонски јазик, лијераиура и култура*. Скопје. 49–57.
- Паноска 1999: Паноска, Ружа. Осврт на јазикот и стилот во прозата на Владо Малески. In: *Творешџовоџо на Владо Малески*. Предавање одржано на 20–22 мај 1998 г. во Струга, во организација на Институтот за литература и Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје. Скопје: Институт за македонска литература. 188–193.

- Паноска 2002: Паноска, Ружа. За некои особености на првото издание од 1945 г. на поемата *Мостџој* од Блаже Конески. In: *Студиуми и огледи за Конески*. Скопје: Фондација „Небрегово“. 87–90.
- Паноска 2002^a: Паноска, Ружа. Експликација на експресијата во песната *Песна* од Блаже Конески. In: *Делото на Блаже Конески (осџварувања и џерсџекџиви)*. Зборник на трудови од Меѓународниот собир по повод 80-годишнината од раѓањето на Блаже Конески. Скопје: МАНУ. 165–170.
- Паноска 2008: Паноска, Ружа. Општи проблеми и задачи во изучувањето на јазикот во македонската уметничка литература. In: *Македонскиот јазик – минајто, сегашиносџ, иднина*. Реферати од научниот собир по повод одбележувањето на 50-годишнината од основањето на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Скопје. 17–20.
- Пановска-Димкова 2018: Пановска-Димкова, Искра. Хомографите во современиот македонски јазик (Запознајте ја Милева Милева). In: *Предавања на 50. меѓународен семинар за македонски јазик, лиџература и кулџура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 03–114.
- Паунова 2020: Паунова, Марија. Графитите како комуникациски пораки. In: *Предавања на ЛП лејџна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, лиџература и кулџура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 121–132.
- Петковска 1996: Петковска, Благица. Воспоставување стилистички полиња во циклусот песни „Крали Марко“ од Блаже Конески. *Македонскиот јазик од Мисирков до денес*. Институт за македонски јазик. Скопје 1993. 219–235.
- Петковска 2012: Петковска, Благица. Блаже Конески – свонливиот кеџар на Македонија (Еден пристап за јазично-стилистичка анализа на циклусот песни „Меѓу дрвјата“). In: *90 години од раѓањето на Блаже Конески*. Скопје: Филолошки факултет.
- Петковска 2001: Петковска, Благица. Уметноста на зборот низ призмата на јазикот во Животот занает налтежок од Бошко Смаќоски: стандарднојазичната норма и јазикот на уметничката литература или уметничколитературниот стил. In: Ристовски, Бл. и др. (ур). *Слободата на јазикот во џворешџвојто*. Скопје: МАНУ. 151–166.
- Пјанка 1999: Пјанка, Влоѓимјеж. Библиската лексика во современиот предвод на македонски јазик. In: *XXV научна дискусија на XXXI меѓународен семинар за македонски јазик, лиџература и кулџура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 151–162.
- Саздов 1995: Саздов, Симон. Феминативите во весникот Нова Македонија од 1945 година. In: Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 189–192.
- Саздовска 2016: Саздовска, Милена. Појавата на еврожаргон во македонскиот јазик. In: Дучевска, Анета; Карапејовски, Бобан; Петревски, Бојан (ред.).

Осми научен собир на млади македонистиџи. Конференција во честџ на џроф. Лилјана Минова-Ѓуркова. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 295–308.

- Саздовска-Пигуловска 2018: Саздовска-Пигуловска, Милена. Употребата на метафори во научниот функционален стил (преку примери од научно-учебничкиот потстил). In: Велјановска, Катерина; Мојсова-Чепишевска, Весна; Пановска-Димкова, Искра; Карапејовски, Бобан (ред.). *Девеџџџи научен собир на млади македонистиџи. Конференција во честџ на џроф. Лилјана Минова-Ѓуркова. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 121–136.*
- Спасов 2019: Спасов, Људмил. Белешки за јазикот и стилот во првата збирка поезија на Блаже Конески ЗЕМЈАТА И ЉУБОВТА (1948 г.). In: *Предавања на 51. леџџна школа на Меѓународноџџ семинар за македонски јазик, лиџџераџџура и кулџџура. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 21–30.*
- Степаненко 1995: Степаненко, Елена. Кон фразеологизмите во македонскиот печат. In: Минова-Ѓуркова, Лилјана; Велева, Славица; Вујадиновиќ, Ненад (ред.). *Вџџор научен собир на млади македонистиџи. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 39–44.*
- Стефанија 1982: Стефанија, Драги. За ненормираната лексика во македонскиот јазик (жаргон, сленг, арго). In: *Предавања на XIV семинар за македонски јазик, лиџџераџџура и кулџџура. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 101–118.*
- Стефанија 1983: Стефанија, Драги. За некои стилистички посебности во современата македонска литература. In: *Предавања на XV семинар за македонски јазик, лиџџераџџура и кулџџура. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 115–133.*
- Тантуровска 2000^а: Тантуровска, Лидија. За јазикот во предучилишната лектира. In: *Македонскиџџ јазик во јавноџџо оџџшеџџење. Зборник од истоимениот меѓународен собир, одржан во 1999. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“ – Скопје. 175–186.*
- Тантуровска 2001^а: Тантуровска, Лидија. За третманот на две групи зборови. In: *Македонскаџџа лексиколоџџија и лексикоџџрафија: Зборник од истоимениот меѓународен собир, одржан во 2001. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. 99–108.*
- Тантуровска 2001^б: Тантуровска, Лидија. За третманот на две групи зборови. In: *Македонскаџџа лексиколоџџија и лексикоџџрафија: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана во 2000. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. 99–108.*
- Тантуровска (Горгиевска) 2002: Тантуровска (Ѓоргиевска), Лидија. Песните на К. Миладинов (обид за едно читање). In: *XXVIII научна дискусија: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана на 13 и 14 август 2001 г. на Меѓународниот семинар за македонски јазик,*

- литература и култура во Охрид. Скопје: XXVIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. 97–104.
- Тантуровска 2003: Тантуровска, Лидија. Блаже Конески за објектот и објектот во јазикот на Блаже Конески. In: *XXIX научна конференција: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана во 2002 г. на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура во Охрид*. Скопје: XXXV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. 125–142.
- Тантуровска 2003–2004: Тантуровска, Лидија. Директниот и индиректниот објект во научниот функционален стил. In: Годишен зборник на Филолошкиот факултет. Скопје: Филолошкиот факултет „Блаже Конески“. кн. 28–29. 135–142.
- Тантуровска 2004^a: Тантуровска, Лидија. Научниот функционален стил во списанието Вардар. In: *XXX меѓународна научна конференција: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана на 11–13 август 2003 г. на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура во Охрид*. Скопје: XXXVI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. 205–208.
- Тантуровска 2004^b: Тантуровска, Лидија. Научноистражувачката дејност низ законите. In: Велковска, Снежана и др. (ур.). *Ойшејтесјивенијте ѝромени и јазикои*: Зборник трудови од истоимениот научен собиродржан во 2003. Скопје: Јазикот наш денешен (2003), кн. 10, 2004. 40–50.
- Тантуровска 2005^b: Тантуровска, Лидија. Општењето меѓу продавачите и купувачите. In: Велковска, Снежана и др. (ур.). *Јазична ѝолийшка и сјайиусои на македонскиои јазик*: Зборник трудови од истоимениот научен собиродржан во 2004. Скопје: Јазикот наш денешен, кн. 13. 81–90.
- Тантуровска 2005^c: Тантуровска, Лидија. „За македонските работи“ и научниот функционален стил. In: *Делошо на Крсие Мисирков*, том 2. Скопје: МАНУ 2003. 253–264.
- Тантуровска 2005^d: Тантуровска, Лидија. Јазикот во законите за државните симболи и за името и за печатот на Република Македонија. In: *XXXI научна конференција АСНОМ во македонската културна историја: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана на 16 и 17 јуни 2004 г. на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура во Охрид*. Скопје: XXXVII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. 51–72.
- Тантуровска 2006^d: Тантуровска, Лидија. Поздравувањето во купопродажните односи. In: *XXXII научна дискусија*. Скопје: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана на 15–17 август 2005 г. на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура во Охрид. Скопје: XXXVIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. 137–144.

- Тантуровска 2006^f: Тантуровска, Лидија. СМС на МС. In: Велковска, Снежана и др. (иг.). *Функционалниот сѝилови во македонскиот јазик*: Зборник трудови од истоимениот научен собир одржан во 2012. Јазикот наш денешен, кн. 14. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. 69–82.
- Тантуровска 2006^e: Тантуровска, Лидија. Европската повелба за регионални или малцински јазички како законски акт и како јазичен текст. In: *Науката во приближување на Македонија и Украина кон ЕУ*: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана во 2005. Kyiv: Ukrainian-Macedonian scientific collection, Issue 2. 345–355.
- Тантуровска 2007^a: Тантуровска, Лидија. Законодательно-юридическиот подстиел во македонском јазике. In: *Проблеми соцо- и психолингвистики*. Перм: Пермскиот господарственниот универзитет, Выпуск 9. 145–152.
- Тантуровска 2007^f: Тантуровска, Лидија. Јазиковиот аспект на комерческата реклама (вывески во г. Скопје). In: *Сѝереотѝиносѝ и ѝворчесѝиво во ѝексѝе*: Межвуз. сб. научн. трудов. М. П. Котјорова (отв. ред.). Перм: Перм. ун-т. 337–342.
- Тантуровска 2008^г: Тантуровска, Лидија. За некои јазични проблеми во преведените законски акти од Европската унија. In: *Македонија ѝомеѓу Визанѝискиот комонвелѝ и Европската унија*: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана во 2007. Скопје: Евро-Балкан. 135–140.
- Тантуровска 2008^д: Тантуровска, Лидија. Нешто за кохезијата во законодавно-правниот потстиел. In: *Македонскиот јазик – минаѝо, сеѓашносѝ и иднина*: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана на 16 и 17 октомври 2003 г. Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“ – Скопје. 93–105.
- Тантуровска 2008^е: Тантуровска, Лидија. Законските акти низ призмата на меѓународните преводи. In: Велковска, Снежана и др. (иг.). *Јазичниот во конѝаќѝ некоѓаш и денес*: Зборник трудови од истоимениот научен собир одржан во 2007. Скопје: Јазикот наш денешен, книга 16. 29–31.
- Тантуровска 2008^е: Тантуровска, Лидија. Лексема закон и еѝ исползование. In: *Акѝуалните наѝравления на современниот лингвистѝици*. Перм: Пермскиот господарственниот универзитет. 163–166.
- Тантуровска 2008^ж: Тантуровска, Лидија. Законодавно-правниот потстиел и македонскиот јазик. In: *Транзициѝиот во историјата и кулѝурата*: Зборник од истоимениот меѓународен симпозиум. Скопје: ИНИ и ЕИМ при БАН. 717–722.
- Тантуровска 2009^б: Тантуровска, Лидија. Песната „Патник“ на Петар Прерадовиќ во преведен на Крсте Петков Мисирков. In: *II меѓународен научен собир Македонско-хрвајски книжевни и кулѝурни врски Охрид*: Зборник од истоимениот меѓународна конференција, одржана на 10 и на 11 октомври 2007. Скопје: Институт за македонска литература. 329–334.

- Тантуровска 2009^в: Тантуровска, Лидија. Фирмите, рекламите и рекламните паноа низ Скопје. In: *Скопје помеѓу античкото и модерното време*: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржанаво 2008 г. Денови на Јустинијан I. Скопје: Евро-Балкан. 169–179.
- Тантуровска 2009^г: Тантуровска, Лидија. Улогата и местото на некои јазични појави во јазикот на мас-медиумите. In: *Obdobja 26. Mednarodni znanstveni simpozij Slovenska narechja med sistemom in rabo* Ljubljana: Зборник трудови од истоимениот симпозиум одржан 2007. 527–534.
- Тантуровска 2009^д: Тантуровска, Лидија. Има ли уште нешто да се каже за јазикот на Крсте Петков Мисирков? In: *Денови на науката на Република Македонија во Украина*: Украинско-македонски научен зборник: Зборник од истоимениот меѓународна конференција, одржана на 2008, бр. 4, Киев. 361–367.
- Тантуровска 2009^е: Тантуровска, Лидија. Богъ да убиетъ Дебрани. In: *Меѓународна научна конференција Петар Драганов и Македонија*: Зборник од истоимениата меѓународна конференција, одржана на 2007. Скопје: МАНУ. 235–242.
- Тантуровска 2009^ж: Тантуровска, Лидија. Стихотворение Блаже Конеского „Караорман“ (попытка прочтения). In: *Река и Гора: локальные дискурсы. Сб. материалов международной научной конференции Урал и Карайы: локальный дискурс горных местностей*. (Пермь, 29-30 октября 2009 г.) / отв. ред. В.В.Абашев. Перм. гос.ун-т; Лаб. политики культурного наследия Перм.гос.ун-та. Пермь: Министерство промышленности и природных ресурсов Пермского края. 125–135.
- Тантуровска 2009^з: Тантуровска, Лидија. Обид за едно читање на јазичниот израз на св. Климент, In: *Светиклиментовата традиција во Македонија, Треќа научна средба*. Скопје: НУБ „Св. Климент Охридски“. 51–58.
- Тантуровска 2009^и: Тантуровска, Лидија. Лексемата закон и нејзината употреба. In: Велковска, Снежана и др. (ur.). *Културата и јазикот*: Зборник трудови од истоимениот научен собиордржан во 2008. Скопје: Јазикот наш денешен, кн. 17. 191–200.
- Тантуровска 2009^л: Тантуровска, Лидија. За глаголските форми во законодавно-правниот потстил. In: *XXXV меѓународна научна конференција на XXI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 79–88.
- Тантуровска 2010^а: Тантуровска, Лидија. Употребата на интерпункциските знаци во насловите од печатените медиуми. In: *Меѓународен македонистички собир*: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана 29–30 август 2008 во Охрид. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 365–376.
- Тантуровска 2010^б: Тантуровска, Лидија. За еден вид сложенки во законодавно-правниот функционален потстил. In: *III македонско-словенечка научна конференција*: Зборник трудови од истоимената меѓународна научна

- конференција одржана во 2007 во Охрид. Скопје: Филолошки факултет. 211–216.
- Тантуровска 2011⁶: Тантуровска, Лидија. Жената во стиховите на македонските поети. In: *Развојот на македонската литеаратура*: Зборник од истоимениот меѓународен симпозиум, одржан во 2006. Скопје: Институт за македонска литература. 401–408.
- Тантуровска 2011⁸: Тантуровска, Лидија. Нешто за извиците во детската литература/литературата за деца. In: *XXXVII научна конференција на меѓународен семинар за македонски јазик, литеаратура и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 203–215.
- Тантуровска 2013⁸: Тантуровска, Лидија. За удвојувањето на објектите кај Блаже Конески како нормативно и стилско обележје. In: *Поетиката, стилстиката и лингвистиката на Ѓексиевиќ на Блаже Конески во корпусот Гралис/ Poetik, Stilistik und Linguistic der Texte von Blaže Koneski im GRALIS-korpus*. Graz: Institut für Slavistik der Karl-Franzens-Universität и Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. 175–187.
- Тантуровска 2013⁸: Тантуровска, Лидија. Индивидуалниот јазичен израз во текстовите од научниот функционален стил. In: Велковска, Снежана и др. (ур.). *Македонскиот јазик како средство за комуникација и како израз на културата*: Зборник трудови од истоимениот научен собир одржан во 2012. Скопје: Јазикот наш денешен. 129–138.
- Тантуровска 2014: Тантуровска, Лидија. За индивидуалноста во текстови од научниот функционален стил. In: Солганик, Г. Ј.; Клушина, Н. И. и др. (ред.) *Стилистика сегодня и завтра*. Москва: Факультет журналистики МГУ. 24–25.
- Тантуровска 2015^а: Тантуровска, Лидија. За некои јазични карактеристики на научниот функционален стил во македонскиот јазик (по 1945 година). In: *Slovanské jazyky po roce 1945*. Olomouci: Filozofické fakultě Univerzity Palackého. 89–102.
- Тантуровска 2016^а: Тантуровска, Лидија. Стилистика – интернет-стилистика. In: *Гласник на Институтот за историја*: Зборник трудови од меѓународната научна конференција Македонско-полска конференција Македонија и Полска во модернизационите процеси во XIX–XXI век: историја – политика – јазик – култура – литература одржана на 26 и 27 мај 2015 г. Скопје: Институт за национална историја. 125–134.
- Тантуровска 2016⁶: Тантуровска, Лидија. Како кафе пиете? In: *Лексикологијата и лексикографијата – мостови меѓу јазичијата*: Зборник од истоимениот меѓународен собир, одржан во 2014. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 178–185.
- Тантуровска 2016⁸: Тантуровска, Лидија. Покана. In: *Јазичната слика на светиот*: Зборник од истоимениот меѓународен собир, одржан во 2015. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. 183–199.

- Тантуровска 2016^г: Тантуровска, Лидија. Македонскиот јазик на Интернет. In: Тошовиќ, Branko; Wonisch, Arno (Hg.). *Interaktion von Internet und Stilistik, Internet und Stil*. Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität – Kommission für Stilistik beim Internationalen Slawistenkomitee. 231–248.
- Тантуровска 2017^а: Тантуровска, Лидија. На крајот беше ... In: Велковска, Снежана и др. (ur.). *Јазикот наш денешен – јазикот наш насушен*: Зборник трудови од истоимениот научен собир одржан во 2016. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје. 188–192.
- Тантуровска 2018^а: Тантуровска, Лидија. За едно стилско обележје. In: *XLIV меѓународна научна конференција на L меѓународен семинар за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 141–150.
- Тантуровска 2018^б: Тантуровска, Лидија. Статусот на македонскиот јазик низ функционалните стилови и неговото унапредување. In: *Меѓународна научна конференција Унајпредување на сџајџусот и корџусот на македонскиот јазик – Раџин и македонскиот јазик*. Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана 2017. Велес: Совет за македонски јазик. 127–140.
- Тантуровска 2019^а: Тантуровска, Лидија. Три точки и биџип. In: *Оџсцена и орудџа колоквијална лексика у срџском и у македонском језику*: Зборник радова. Ниш: Универзитет у Нишу. 387–406.
- Тантуровска 2019^б: Тантуровска, Лидија. Пишаната реч меѓу записки и точки. In: *50 џодини на Каџеградџа за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Зборник трудови од истоимената меѓународна научна конференција одржана во 2018. Загреб:
- Тантуровска 2020: Тантуровска, Лидија. Интернет-стилистиката – како нова лингвистичка дисциплина или како нова стилистичка рамка на функционалните стилови. In: *XLVI меѓународна научна конференција на LII лејџна школа на Меѓународниот семинар за македонски јазик, лиџерајџура и кулџура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 293–307.
- Ташова 2013: Ташова, Васка. Стилистичката маркираност на именските граматички категории во прозата на Петре М. Андреевски. In: *Македонистџикаџа меѓу џтрадиџијата и современиџе џредизџици (зборник од Меѓународната научна конференција одржана на 21 и 22 ноември 2013 џодина)*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. 537–546.
- Ташова 2016: Ташова, Васка. Јазични особености на стилските фигури на спротивноста. In: Велјановска, Катерина; Мојсова-Чепишевска, Весна; Пановска-Димкова, Искра; Карапејовски, Бобан (ред.). *Девеџџџи научен собир на млади македонистџи. Конференција во чест на џпроф. Лилјана Минова-Ѓуркова*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 155–164.
- Топлиска 2000: Топлиска, Катица. За употребата на предлозите во административниот функционален стил. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.).

- Македонскиот јазик во јавното општење*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Јазикот наш денешен кн. 3. 96–101.
- Топлиска-Евроска 2009: Топлиска-Евроска, Катица. За некои предлошки состави со предлогот в(о) во публицистичкиот функционален стил. In: Цветковски, Ж. и др. (ред.). *Зборник во чест на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова – по повод 70 години од раѓањето*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки факултет „Блаже Конески“. 283–290.
- Трневски 2002: Трневски, Томислав. Туѓојазични влијанија во печатените медиуми. In: *Македонски социолингвистички и филолошки теми*. Скопје: Совет за македонски јазик на Република Македонија. 241–250.
- Трневски 2007: Трневски, Томислав. За некои тековни состојби во современиот македонски јазик. In: *Предавања на XI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 105–109.
- Трневски 2009^a: Трневски, Томислав. За некои (пре)пораки на проф. Лилјана Минова-Ѓуркова. In: *Зборник во чест на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова по повод 70 години од раѓањето*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 309–318.
- Трневски 2009^b: Трневски, Томислав. Синонимијата и интерференцијата. In: *XXXVI научна конференција на XLI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 35–42.
- Ускова 1991: Ускова, Рина П. Кон формирањето на функционалните стилови во македонскиот јазик и некои задачи на македонската лексикографија. In: *XVII научна дискусија на XXIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 11–15.
- Ускова 1996: Ускова, Рина П. Забелешки по повод функционалните стилови во современиот македонски јазик. In: *Стаматоски, Тр. и др. (ред.). Македонскиот јазик од Мисирков до денес*. Скопје: Институт за македонски јазик. Посебни изданија кн. 24. 15–21.
- Ускова 1999: Ускова, Рина П. Кон значењето и функционирањето на имперфектот во македонскиот литературен јазик. In: Попоски, А. и др. (ред.). *Придонеси на Блаже Конески за македонската култура*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 139–158.
- Цветковски 1995: Цветковски, Живко. Предлозите во првата деценија на стандардниот македонски јазик. In: *Минова-Ѓуркова, Л. и др. (ред.). Македонскиот јазик од 1945 до 1995*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет. 209–213.
- Цветковски 1997: Цветковски, Живко. За некои синтаксички карактеристики во текстовите на Ѓ. Пулевски. In: *Влогодина на Ѓорѓи Пулевски во културната историја на македонскиот народ*. Скопје: Институт за македонски јазик. Посебни изданија кн. 25. 39–45.

- Црвенковска 2001: Црвенковска, Емилија. Црковнословенската традиција во македонската литература. In: Ристовски, Бл. и др. (ур.). *Слободата на јазикот во творештвото*. Скопје: МАНУ. 89–96.
- Црвенковска 2006: Црвенковска, Емилија. Химнографското творештво на св. Климент и на св. Наум Охридски. In: *Свети Наум Охридски, живото и дело*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ и Македонска православна црква. 47–53.
- Црвенковска 2007: Црвенковска, Емилија. Метафората во словенската оригинална и преводна химнографија. In: Тополињска Зузана и др. (ур.). *Класика, балканистика, илославистика*. Скопје: МАНУ. 205–215.
- Црвенковска 2008: Црвенковска, Емилија. Влогот на св. Климент Охридски во оригиналната и преводната словенска химнографија. In: *Втора научна средба – Книжевното творештво на свети Климент Охридски, НУБ*. Скопје: НУБ „Св. Климент Охридски“. 41–52.
- Црвенковска 2016: Црвенковска, Емилија. Стилот ‘плетение словес’ во оригиналните дела и во преводите на Климент Охридски. In: Старделов, Г. (ред.). *Евоха свети Климент Охридски* (јубилејно издание, 926–2016). Скопје: МАНУ. Том II. 809–816.
- Црвенковска 2017: Црвенковска, Емилија. Химнографското творештво на свети Климент Охридски. In: *Предавања на XLIX меѓународен семинар за македонски јазик, лингвистика и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. 21–27.
- Црвенковска 2019: Црвенковска, Емилија. Тајнописецот и тајночтецот Анте Поповски. In: *МАНУскрипти*. Бр. IV. Кн. 2. Скопје: МАНУ. 9–22.
- Црвенковска 2019^a: Црвенковска, Емилија. Византиски химнографски обрасци во творештвото на Климент и Наум Охридски. In: Димовска-Јањатова, В. и др. (ред.). *Exegi monumentum aere perennius. Зборник во чест на Елена Колева, Љубинка Басонова и Даница Чадиќовска, по повод 85 години од нивното раѓање. Сисјасис*. Скопје: Филозофски факултет. Посебно издание 5. 179–190.
- Часар 2016: Часар, Тина. Фразеологијата во рубриката спорт во македонските дневни весници. In: Петроска, Елена; Тофоска, Станислава; Петревски, Бојан (ред.). *Седми научен собир на млади македонисти*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“. 259–268.
- Чашуле 2002: Чашуле, Илија. За изменливоста на поетскиот превод: врз примерот на англиските препеви на Ангелот од Света Софија од Блаже Конески. In: Ѓурчинов, М. и др. (ред.). *Делото на Блаже Конески: остварувања и итерективности*. Скопје: МАНУ. 243–253.
- Чундева 1996: Чундева, Нина. Русизмите во македонскиот јазик (од Мисирков до денес). In: Стаматоски, Тр. и др. (ред.). *Македонскиот јазик од Мисирков до денес*. Скопје: Институт за македонски јазик. Посебни изданија кн. 24. 119–127.

Чундева 1999: Чундева, Нина. За јазикот на Блаже Конески. In: Попоски, А. и др. (ред.). *Придонесој на Блаже Конески за македонската култура*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. 189–199.

VII Онлајн изданија

Ѓуркова 2018^a: Ѓуркова, Александра. Текстот и когнитивната метафора (со примери од македонскиот јазик). In: *Актуални проблеми на стилистика*. Москва: Факултет журналистики Московского государственного университета имени М. В. Ломоносова – Стилистическая комиссия Международного комитета славистов. № 4. 188–198.

Ѓуркова 2019^b: Ѓуркова, Александра. Кохезивноста и стилот во беседите на Григор Прличев. In: Вартанова, Е. Л. (науч. ред.) *Настоящее и будущее стилистики*. Москва: Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Факултет журналистики – Стилистическая комиссия Международного комитета славистов. http://www.journ.msu.ru/downloads/2019/Present-futurestilistika_text.pdf Москва – Издательство „Флинта“. 163–171.

Макаријоска 2019: Макаријоска, Лилјана. Лексичкиот аспект на религискиот стилски комплекс (врз примери од македонскиот јазик). In: Вартанова, Е.Л. (науч. ред.) *Настоящее и будущее стилистики*. Москва: Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, Факултет журналистики – Стилистическая комиссия Международного комитета славистов – Издательство „Флинта“. 451–457.

Тантуровска 2009^a: Тантуровска, Лидија. Стари и нови значења во една лексема. In: *Филолоѓические заметки/Филолошки сџуѓии/Philological studies Philological studies* – <https://journals.ukim.mk/index.php/philologicalstudies/article/view/679/600>. Пермь-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд.

Тантуровска 2012: Тантуровска, Лидија. Индивидуалноста во текстови од научниот функционален стил. In: *Филолоѓические заметки/Филолошки сџуѓии/Philological studies* – <http://philologicalstudies.org/index.php> http://philologicalstudies.org/index.php?option=com_content&task=view&id=658&Itemid=25. Пермь-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд?option=com_content&task=view&id=342&Itemid=128. Пермь-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд.

Тантуровска 2015^b: Тантуровска, Лидија. Извиците во Ќопиќевите приказни за деца на македонски јазик. In: *Филолоѓические заметки/Филолошки сџуѓии/Philological studies Philological studies*. Пермь-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд. УДК: 821.163.41.08-31 Њопић Б. 821.163.41.03-31=163.3.

Тантуровска 2017^b: Тантуровска, Лидија. Госпоѓицата во „Госпоѓица“ наспрема госпоѓица во „Госпоѓица“. In: *Филолоѓические заметки/Филолошки сџуѓии/Philological studies Philological studies* – <http://philologicalstudies.org/>

index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=111&Itemid=234).
Пермъ-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд.

Тантуровска 2018^a: Тантуровска, Лидија. „Омер-паша Латас“ меѓу точки и запирки.
In: *Филолоџическиe замeйки/Филолошки сѝудии/Philological studies*
Philological studies – http://philologicalstudies.org/index.php?option=com_content&task=view&id=658&Itemid=25. Пермъ-Скопје-Ljubljana-Zagreb-Београд.

СОДРЖИНА

Лилјана МАКАРИЈОСКА, Мери ЦУБАЛЕВСКА ЛЕКСИКАТА НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА КУЛТУРА ВО НАРОДНОТО ТВОРЕШТВО ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА	5
Снежана ПЕТРОВА-ЦАМБАЗОВА ЈАЗИКОТ ВО ФУНКЦИЈА НА СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА ПРОЗА	73
Александра ЃУРКОВА, Лидија ТАНТУРОВСКА БИБЛИОГРАФИЈА ОД ОБЛАСТА НА СТИЛИСТИКАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	103